

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ABDURRAHİM-İ TİRSÎ DÎV=NI
(İNCELEME- METİN- DÜZYAZIYA ÇEVİRİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VİLDAN ÖZMEN

**ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : ESKİ TÜRK EDEBİYATI**

KOCAELİ – 2007

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ABDURRAHİM-İ TİRSÎ DÎV=NI
(İNCELEME- METİN- DÜZYAZIYA ÇEVİRİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VİLDAN ÖZMEN

**ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : ESKİ TÜRK EDEBİYATI**

DANIŞMAN: YRD. DOÇ. DR. GENÇAY ZAVOTÇU

KOCAELİ – 2007

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

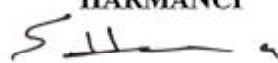
ABDURRAHİM-İ TİRSİ DİVANI
(İNCELEME- METİN- DÜZYAZIYA ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

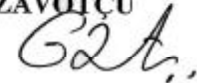
Tezi Hazırlayan: VİLDAN ÖZMEN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No: 17/10/2007-2007/24

Doç. Dr. İ. Güven KAYA Y. Yrd. Doç. Dr. Esat
HARMANCI

Yrd. Doç. Dr. Gencay
ZAVOTÇU

KOCAELİ – 2007

ÖNSÖZ

Tekke ve tarikatlar çevresinde gelişen *Tekke Şiiri* üzerine yazılan eserlerin sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir. Özellikle Halk edebiyatı araştırmacı ve bilim adamları tarafından yazılan eserlerde *Tasavvufî Halk Şiiri*, *Dînî-Tasavvufî Halk Şiiri* v.b. adlarla anılan ve Halk edebiyatının bir koluymuş gibi sunulan Halk ve Dîvân şiirinin karışımı, her ikisinden izler taşıyan bir görünüm arz etmesi nedeniyledir. Bu eserlerin çoğu Tekke şiirini derinliğine incelemeden ziyade yüzyıllara göre *Tekke şiiri* hakkında genel bilgi verip Tekke şairlerinin biyografileri ve şiir örnekleri sunan antoloji niteliğinde eserlerdir. Oysa Tekke şiirinin detaylı olarak incelenip araştırılması, özelliklerinin ortaya konulması gerekir.

Tekke şiirinin derinliğine incelenip kusursuz bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için tekke şairlerinin eserlerinin Türkiye Türkçesine aktarılması öncelikli bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Şiirde ağırlıklı olarak hece vezninin kullanılması, halkın anlayacağı yalın ve anlaşılır bir dili olması, - bu amaç doğrultusunda - şiirlerin tekke çevrelerinde bestelenip okunmak üzere yazılması, halk şiirini anımsatan özelliklerdir. Bazı şiirlerin arız ölçüsü ve Dîvân edebiyatı nazım şekilleri ile yazılması, Arapça-Farsça dil bilgisi öğelerine yer verilmesi v.b. özellikleri ile de Dîvân şiirini çağrıştıran Tekke şiiri, son yıllarda araştırmacıların ilgisinin yoğunlaştığı bir alan olarak dikkati çekmektedir.

Şiirlerini Türkiye Türkçesine aktarıp incelemeye tâbi tuttuğumuz Abdurrahîm-i Tirsî, 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyıl başlarında yaşamış bir Tekke şairidir. Abdurrahîm-i Tirsî Dîvânı'nı konu alan çalışmamız, V bölümden oluşmaktadır. I. bölümde XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin siyasi durumu, Osmanlı'da kültürel hayat ve edebiyatın durumu; II. bölümde Kâdiriyye tarikatı, kolları, Eşrefiyye kolu III. bölümde Abdurrahîm-i Tirsî'nin hayatı, edebî kişiliği ve Abdurrahîm-i Tirsî'nin eseri; IV. bölümde Dîvân, Dîvân nüshalarının tanıtımı, dil ve imlâ özellikleri, Dîvân'da geçen atasözü, deyimler, âyet ve hadis iktibâsları, Dîvân'da adı geçen kişiler; V. bölümde Dîvân'ın tenkitli metni ve beyitlerin nesre çevrilmesi; son bölümde ise sonuç, dizin, Dîvân'ın orijinal metni, kaynaklar, özgeçmiş; başta ise ön söz, içindekiler, tez özetleri ve kısaltmalar bulunmaktadır.

Bu çalışmayla, 15. yüzyılda yaşayıp ve farklı iki şiir tarzından esinlenerek şiir yazmış Abdurrahîm-i Tirsî'nin Dîvânı'nı okuyucunun istifadesine sunmaya çalıştım. Dîvân'ın Türkiye Türkçesine aktarılmasının yanı sıra sadeleştirmesi ve incelemesini de yaparak Abdurrahîm-i Tirsî'nin şiirini dünya görüşü ile bir bütün olarak tanıtmayı amaçladım. Çalışmamın başvuracaklara ve bu konuda araştırma yapacaklara yararlı olması en içten dileğimdir. Tez konusunun seçiminde ve tezin hazırlanmasında yardım ve desteğini gördüğüm Danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. Gencay Zavotçu'ya teşekkür ederim.

İzmit, 2007

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR.....	vii

I. BÖLÜM

1.1. XV. Yüzyılın İkinci Yarısı İle XVI. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nin Siy<si Durumu	1
1.2. . XV. Yüzyılın İkinci Yarısı İle XVI. Yüzyıl Başlarında Osmanlı'da Kültürel Hayat ve Edebiyatın Durumu	4

II. BÖLÜM

2.1. K<diriyye Tarîk<tı.....	8
2.2. K<diriyye'nin Kolları.....	9
2.3. K<diriyye Tarîkâtı'nın Eşrefiyye Kolu	13

III. BÖLÜM

3.1. Abdurrahîm-i Tirsî'nin Hayatı	15
3.1.1. Soyu.....	15
3.1.2. Ad, Lakap veya Mahlası.....	15
3.1.3. Doğum Tarihi ve Yeri	16
3.1.4. Eğitimi	16

3.1.5. Ölümü.....	17
3.1.6. Abdurrahîm-i Tirsî'nin Edebî Kişiliği.....	18
3.1.7. Abdurrahîm-i Tirsî'nin Eseri.....	23

IV. BÖLÜM

4.1. Dîv<n.....	23
4.1.1. Şiirlerin Tasnifi.....	23
4.1.2. Şiirlerin Konusu.....	23
4.1.3. Dîv<n Nüshalarının Tanıtımı.....	26
4.1.4. Dil ve İmlâ Özellikleri.....	27
4.1.5. Dîv<n'da Geçen Atasözü, Deyim ve Halk Söyleyişleri.....	31
4.1.6. .=yet ve Hadîs İktib<sları.....	35
4.1.7. Dîv<n'da Adı Geçen Kişiler.....	36

V. BÖLÜM

5. Dîv<n'ın Tenkitli Metni ve Beyitlerin Nesre Çevirisi.....	48
--	----

SONUÇ.....	246
-------------------	------------

KAYNAKÇA.....	247
----------------------	------------

DİZİN.....	252
-------------------	------------

DÎV=NİN ORJİNAL METNİ.....	254
-----------------------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

Bu çalışmada, 16. yy. başlarında ölen Tekke şairi Abdurrahîm-i Tîrsî'nin hayatı ve eseri hakkında ayrıntılı bilgi sunmaya çalıştık.

Çalışmalarımızı V bölüm halinde düzenledik. I. bölümde 15. yy'nin ikinci yarısı ile 16. yy'nin başlarında Osmanlı Devleti'nin siyâsî durumu, Osmanlı'da kültürel hayat ve edebiyatın durumu; II. bölümde Kâdirî tarîkâtı, kolları ve Eşrefiyye kolu; III. bölümde Abdurrahîm-i Tîrsî'nin hayatı ve eseri; IV. bölümde Dîvân, Dîvân nüshalarının tanıtımı, dil ve imlâ özellikleri, Dîvân'da geçen atasözü, deyim, âyet, hadis ve kişiler; V. bölümde Dîvân'ın tenkitli metni beyitlerin nesre çevrilmesi; son bölümde sonuç, kaynaklar, dizin, Dîvân'ın orijinal metni, başta ise ön söz, içindekiler ve özet bölümleri bulunmaktadır.

ABSTRACT

In this study we tried to present some detailed information about his masterpiece and life about Abdurrahīm-i Tirsī who is a poet of dervishe lodge and died at the beginning of 16. century.

We arranged our study in five parts. The first section contains the political state of ottoman power man the position of cultural and literature from the mid of the 15. century till the beginning of 16. century. The second part includes the order of K<dirī and the section of Eşrefiyye. The third part include the life of Abdurrahīm-i Tirsī and his masterpiece. The fourth part contains divan and introduction of divan and its copy. It also contains language, peculiarity of punctuation proverbs and people idioms, verse and hadith which are stated in divan. The fifth part contains the translation of texts in to prose. The final part contains the result part and chrology index, sources and original text and the content fareward abstract part takes in the first section.

KISALTMALAR

- a.g.e. : adı geçen eser
a.g.md. : adı geçen madde
Bkz. : Bakınız
c. : cilt
DİA : TDV İslam Ansiklopedisi
H. : Hicrî
Haz. : Hazırlayan
Ktb. : kitabevi
M : miladî
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
Nşr. : Neşriyat
No : Numara
ö : ölümü
s. : sayfa
ss. : sayfa sayısı
TDEA : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TTK : Türk Tarih Kurumu
TY : Türkçe Yazmalar
Yay. : yayınları
yy. : yüzyıl

I. BÖLÜM

1.1. XV. Yüzyılın İkinci Yarısı ile XVI. Yüzyılın Başlarında Osmanlı Devleti'nin Siy<si Durumu

Osmanlı Devleti'nin ve Türk edebiyatının gelişme devri olan XV. yüzyılda devlet, yeni toprakların alınmasıyla genişlemiş, Selçuklu Devleti'nin yıkılışından sonra Anadolu'da başlayan siy<si bölünmelere ve uzun süre yaşanan kargaşaya son verilmiştir, Fatih Sultan Mehmed devrinde İstanbul'un da alınmasıyla Trakya ve Anadolu'da merkeze bağlı, sağlam temeller üzerine oturan siy<si bir birlik kurulabilmiştir.¹

İstanbul kuşatması esnasında Bizans, Avrupa'dan beklediği yardımı bulamamış; denizden gelebilecek yardımı önlemek amacıyla Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarını yaptıran II. Mehmed (1451-1481), Balkanlar'dan gelebilecek Haçlı yardımını önlemek için de sınır boylarına akıncı birlikleri göndermiş ve surlara karşı büyük toplar döktürmüş, gemileri karadan yürüterek Haliç'e sokmayı başarmıştı.

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'la beraber Ceneviz'e ait Galata'yı da fethettikten sonra aynı yılın sonunda burayı alıp Cenevizlilerin bir üssünden de mahrum etti. Hedefi, Ege'ye, Karadeniz'e, Yunan Denizi'ne, Adriyatik'e doğru yayılmak, Tuna'yı elde etmektir ve buna adım adım yaklaşmıştı. Venedik ticareti daha çok Güney Ege ve Doğu Akdeniz'e dayanıyordu. Ceneviz ise Kuzey Ege, Karadeniz'deydi. Fatih Sultan Mehmed, Sırbistan seferinden İstanbul'a dönerek Ege adaları üzerinde hakimiyet kurdu. Donanması Rodos'a çıkarma yaptı; fakat alamadı. 1455'te Sırbistan'a ikinci seferini yaptığında Eflak ve Boğdan'ı Osmanlı'ya t<bi etti.

1458'de Mora seferinde oradan çıkıp Sırp sınırına geldi ve 1459'da Semendire'nin fethiyle Sırbistan'ı ele geçirdi. Mora Osmanlı'ya bağlı hale geldi. Fatih'in Karadeniz siyasetinin ilk hedefi, bütün Güney Karadeniz sahillerini yani Anadolu'nun bütün Karadeniz kıyılarını Osmanlı devleti idaresinde birleştirmek. Doğu Anadolu'dan gelecek başka kuvvetlere denizi kapamak, bu kuvvetleri kara

¹ **Büyük Türk Klasikleri**, İstanbul: Ötüken- Söğüt Yayınları, 1986, c.3, s. 195.

devleti olmanın mahrumiyetleri içinde bırakmaktı. 1461 yılının ilk yarısında bütün Güney Karadeniz kıyıları Türkleştirilmiştir.

Karamanoğlu İbrahim'in 1464'te ölmesi üzerine oğulları birbirlerine düşmüşlerdi. Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın yardımıyla İshak Bey Karamanoğlu beyliğine sahip oldu. Bunun üzerine diğer oğlu Pir Ahmed Bey, Fatih Sultan Mehmed'den yardım istedi ve gelen yardım sayesinde Beyliği ele geçirdi. Fakat Pir Ahmed Bey bir süre sonra gidip Venediklilerle anlaşınca, bu duruma sinirlenen Fatih Sultan Mehmed, müdahaleye karar verdi. 1466 seferinde Konya ve Karaman Osmanlı'ya bağlandı. Pir Ahmed Bey kaçarak Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'a sığındı. Bu olay Osmanlılarla Akkoyunluların arasının açılmasına neden oldu. Osmanlılar Avrupa ve Anadolu'daki topraklarını genişletirken, Akkoyunlular Devleti de Doğu Anadolu, Kafkasya, İran ve Irak üzerinde hâkimiyet kurmuşlardı. Sınırlarını genişleten iki Türk Devleti arasında büyük bir savaş kaçınılmaz olmuştu. İki büyük ordu, Otlukbeli mevkiinde 11 Ağustos 1473'te karşı karşıya geldiler. Bu savaşla Osmanlı'nın hâkimiyeti tartışmasız bir şekilde kesinleşti.²

Fatih'in vefatından sonra yerine geçen yüzyılın son padişahı II. Bayezid, tahta geçer geçmez dönemine Cem Sultan olayı damgasını vurdu. Cem Sultan olayına karışması sebebiyle 1485 yılında Karamanoğulları Beyliğine son verildi. 1483'te Boğdan beyliği üzerine yürüyerek Karadeniz'in bütün batı sahilini ele geçirdi. Dulkadir Beyliği yüzünden Memlûklar ile arası bozulan Osmanlı, Memlûklar üzerine birçok sefer düzenledi. 1599'da İnebahtı kalesi karadan Bayezid'in, denizden donanmanın yaptığı saldırılar sonucunda ele geçirildi. Modon ve Koron alınarak Venedik'in Mora ile ilişkisi kesildi. Venediklilerin ellerindeki diğer bazı kaleler alındı. Osmanlılara karşı Anadolu'da ortaya çıkan Şah İsmail tehlikesi ile karşı karşıya kalan Bayezid, uzun bir süre bu konuyla mücadele etti.³

16. yüzyılda ise devlet, bir kısmı güçlü padişahların idaresinde büyüme ve gelişmesini sürdürerek büyük bir imparatorluk haline gelmiştir. Sultan Bayezîd'den

² Yılmaz Öztuna, **Türkiye Tarihi**, İstanbul: Hayat Yayınları, 1964, c. 4, ss. 8-60.

³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1976, c. 2, ss. 163-230.

1512 yılında devlet idaresini devralan Yavuz Sultan Selim döneminde bütün Suriye, Hicaz ve Mısır ülkeleri, imparatorluk sınırları içine alınmıştır.⁴

Yavuz Selim, karada zaferden zafere koşan Osmanlıların denizlerde de güçlü olması için, Akdeniz'i bir Türk denizi haline getirebilmek için harekete geçmiştir. Mısır seferinden döndükten sonra donanmaya önem vererek hazırlıklara başlamıştır.⁵

Osmanlı Devleti'ni ciddi şekilde sarsabilecek bir tarikata dayanan Şah İsmail tehlikesine karşı önlemler alıp Doğu Anadolu'yu Osmanlı yönetimine aldıktan sonra güvenliği sağlamıştır. Güney Anadolu'da Dulkadirlerden aldığı yerlerle Ramazanoğullarına ait Adana, Tarsus, Memlüklerden aldığı Elcezire, Suriye, Filistin, Mısır ve Hicaz'ı alarak sınırları genişletmiştir.

Bütün saltanatı süresince siyasi ve askeri etkinliklerini göstermiş, kendisinden sonra sultan olacak olan oğlunun Akdeniz'de daha önemli faaliyette bulunmasını sağlamıştır.⁶ 46 yıllık saltanatı döneminde Kanunî, Avrupa'ya yapılan seferlere daha çok ağırlık verdi. Belgrad'ın zaptını Rodos adasının alınması takip etti. Belgrad ve birkaç kalenin de alınmasıyla Macarlara büyük bir darbe vurulmuştu ve Avrupa fethine yol açmıştı. Belgrad'ın alınmasından sonra Macaristan, Hırvatistan, Transilvanya ve Dalmaçya, Türk akınlarına maruz kalmıştı. Bu akınlar Mohaç Savaşı'na kadar devam etti. Mohaç zaferinden sonra Budin, Segedin gibi yerler de alınmıştı. Budin'in alınmasıyla Osmanlı ordusu yol üzerindeki Estergon'u kuşatıp Viyana üzerine yürüdü; ancak başarılı olamadı. Osmanlı Devleti ile Safeviler arasındaki ilişkiler, Çaldıran Savaşı'ndan sonra da düzelmemiş ve Şah İsmail'in el altından Anadolu'yu tahriki ile barış sağlanamamıştı.⁷ Öte yandan Tebriz ve Bağdat alınmış, Asya ve Avrupa'daki sınırlar genişletilmiş ve emniyet altına alınmıştı. Osmanlı donanması, Preveze Zaferi sonucunda Akdeniz'i bir iç deniz haline getirmişti.

Kanunî'nin ölümünden sonra sadık kalan Sokullu Mehmed Paşa'nın II. Selim dönemindeki yönetimiyle devletin gücü, ihtişamı sürmüştü; ama yüzyılın sonunda Osmanlı Devleti'nde alınan bazı tedbirlere rağmen aksaklıkların,

⁴ **Büyük Türk Klasikleri**, s.195.

⁵ Yaşar Yücel ve Ali Sevim, **Osmanlı Klasik Döneminin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni**, Ankara: TTK, 1991, s. 140.

⁶ Yücel ve Sevim, a.g.e., ss. 144-145.

⁷ Uzunçarşılı a.g.e., ss. 313-348.

rahatsızlıkların ortaya çıkmaya başladığı, açık bir şekilde görülmeye başlamıştır.⁸

1.2. XV. Yüzyılın İkinci Yarısı ile XVI. Yüzyıl Başlarında Osmanlı'da Kültürel Hayat ve Edebiyatın Durumu

XV. yüzyıl siyasi ve kültürel bakımdan gelişen toplumsal yapı, XVI. yüzyılda güçlü padişahların yönetiminde büyümesini ve gelişmesini sürdürerek dünyanın en büyük devletlerinden biri haline gelmiştir. Bu dönemde Osmanlı tahtında II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanlı Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murad, III. Mehmed bulunmuştur. Askerî, mimarî ve kültürel alanda büyük gelişmeler yaşanmış, halkın kültür ve refah seviyesi yükselmiştir.

Ülkedeki gelişmelerin sonucu olarak ilim, kültür ve edebiyat da bu yüzyılda devletin büyümesiyle orantılı olarak büyük bir gelişme göstermiştir. Osmanlı padişahları bir yandan art arda yaptıkları seferlerle büyük imparatorluğun kuruluşunu tamamlamaya uğraşırken, bir yandan da ilimde, kültürde, edebiyatta ve bütün sanatlarda ilerleme ve yükselmenin gerektiğini görmüşler ve bunun gerçekleşmesi için büyük çabalar göstermişlerdir. Saraylarını yabancı bilim adamlarına ve sanatçılara açtıkları gibi yaptıkları seferler sonunda tanınmış kişileri toplayıp İstanbul'a getirmişlerdir.⁹

Tezhip, minyatür, süsleme gibi sanatlar güzellikleri bakımından devletin büyüklüğüne uygun eserler yaratan bir dereceye varmıştır. Osmanlı padişahlarının, ülkelerindeki kültür ve sanat hayatını, bilerek ve anlayarak koruyacak ölçüde kültürlü ve sanatkar olmaları, ilim ve sanatta gelişmeyi sağlamıştır. Osmanlı kültürü, devrin diğer dillerinden Türkçeye çevrilen kıymetli kitaplarla ve hem bu dillerde hem de Türk dili ile yeniden yazılan çok sayıda ilim ve sanat eseriyle zengindir. Devletin her bölgesindeki medeniyet merkezi şehirlerde kuvvetli ilim ve sanat adamı yetiştiren medreseler, devrin Osmanlı kültürünün de merkezleri ve kaynaklarıdır. Devletin belli başlı bütün şehirlerinde bu arada Anadolu ve Balkan şehirlerinde kurulu bir ilim ve sanat faaliyeti görülmekle birlikte yurdun sayılı kültür

⁸ **Büyük Türk Klasikleri**, s. 195.

⁹ Mustafa İsen, **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı-Târihi Gelişim**, 2. baskı, Ankara: Grafiker Yayınları, 2003, ss. 89-90.

merkezleri başta İstanbul olmak üzere Edirne, Bursa, Konya, Kastamonu, Bağd<d gibi şehirlerdir.¹⁰

XV. yüzyılın ikinci yarısı, Osmanlılardaki kültür hayatının en yüksek devridir. Eğitimleri yüksek olan II. Mehmed ile oğlu Bayezid, devlet erk<nından Mahmud, Karamanī Mehmed, Fenarī-z<de Ahmed, Çandarlı-z<de İbrahim, Tazarruat sahibi Sinan, Cezerī Kasım Paşa gibi değerli <lim vezirler, ülkenin içinden ve dışından gelen birçok <lim ve şairleri himaye etmişlerdir.¹¹

F<tih, İstanbul'un fethinden sonra özellikle Bursa ve Edirne'de medreseler açmıştır. Edebiyatın ve bilimin hamisi ve koruyucusu olmuştur. Fetihden sonra Ayasofya'nın kuzeyinde yeni sarayını(Topkapı) yaptırmıştır. Döneminde seramik sanatları görkemli bir biçimde canlanmıştır. Konya ve Karaman'daki sanatçı ve zanaatk<rları İstanbul'a yerleştirmiştir.¹²

Birkaçı dışında bütün Osmanlı padişahları şiirle ve edebiyatla ilgilenmişlerdir. Bunlar arasında Fatih Sultan Mehmed (Avnī), Sultan II. Bayezīd (Adlī), Yavuz Sultan Selim (Selīmī), Kan>nī (Muhibbī), Sultan II. Selīm (Selīmī), Sultan III. Mur<d (Mur<dī); şehz<delerden Sultan Cem, Sultan Korkud (Harīmī), Sultan Mustafa (Muhlisī), Sultan Mehmed, Sultan Bayezīd (Ş<hi) önemli hükümdar şairlerdendir.

Yüzyılın başında Adlī mahlasıyla şiir söyleyen II. Bayezid, dīv<n tertip etmiş bir padişaktır. Farsça şiirler yazan Yavuz Sultan Selim'in de dīv<n tertip edecek sayıda çok şiiri vardır. Çıktığı seferlerde şairlerden çoğunu yanında götürürdü. Sultan Selim'den sonra tahta geçen Sultan Süleyman'ın dönemi Osmanlı ilim, kültür ve edebiyatının en yüksek dereceye ulaştığı bir devir olmuştur. O zamana kadar büyük kültür merkezleri olan Konya, Bursa, Edirne, Bağd<d gibi şehirler onun devrinde yerlerini devletin başkenti olan İstanbul'a bırakmışlardır. Osmanlı sultanları içerisinde en çok şiir söyleyen Muhibbī olmuştur. Edirneli Nazmī'den sonra Dīv<n'ındaki 2802 gazel, 23 muhammes ve tahmīs, 30 murabba ile edebiyatımızda

¹⁰ Nihat Sami Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, (1971), c. 2, s. 559.

¹¹ Uzunçarşılı, a.g.e., ss. 591-592.

¹² Franz Babinger, **Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı**, İstanbul: Oğlak Yayınları, 2003, ss. 394-395.

en çok gazeli olan şair olmuştur. Yüzlerce şair Kan>nî'nin him<yesi altında yaşamışlardır.¹³

Sultan II. Selim zamanında da şairler korunmuş, şair ul>feleri verilmeye devam etmiştir. M<temî İbrahim Bey, Cel<l Bey, Ş<mî Mustafa Bey, atmacacı-başısı C<mî, Beşiktaşlı Şeyh Yahy< Efendi, ilim adamlarından Azmî Efendi, saltanatı boyunca çevresinde bulunan şairlerdir.

Sultan III. Mur<d ise üç dilde Dîv<n tertipleyecek kadar çok şiir söylemiştir. Türkçe 1400 gazeli vardır. Şair ve sanat<rlara karşı fazla ilgi göstermemiştir.

Yüzyılın büyük <limlerinden tefsîr, hadîs, kel<m gibi İsl<mî ilimlerde, gramer, edebiyat ve özellikle biyografi ve bibliyografi alanlarında üst<d olan Taşköprülü-z<de İs<meddin, Şehz<de Mustafa'ya hocalık yapan Gelibolulu Mustafa Sur>rî, Kınalız<de denilen bir bilgin ailesinden olan Kınalız<de Ali Efendi, Kañunî devrinde şeyhülisl<m olan Ebussu>d Efendi, Cel<lz<de Salih Efendi, Nev'î, Fevrî, Azmî, Ahterî Mustafa Efendiler, Pîrî Reis, Seydî Alî Reis önemli ilim adamlarındandır.

XVI. yüzyıl biyografi alanında da çok değerli eserlerin yazıldığı bir devirdir. Taşköprülü-z<de'nin tanınmış şeyh ve ilim adamlarını ve ş<irleri yazdığı Şakaak-ı Nu'm<niye adındaki çok değerli eseri yanında, yalnız ş<irlerin hayat ve sanatları hakkında bilgi veren ve "Tezkire-i şuar<" adı verilen eserlerin en önemli örneklerini de bu yüzyılda bulmak mümkündür. XVI. Yüzyılın şuar< tezkireleri Sehî Beğ, L<tîfî, =şık Çelebî, Ahdî ve Bey<nî'nin eserleridir. Özellikle L<tîfî, =şık Çelebî ve Hasan Çelebî'nin eserleri edebiyat t<rihimizin en tanınmış tezkireleridir.

Anadolu şiir alanında yetişen ş<irlerden söz eden ilk tezkire, Sehî Beğ'in "Heşt Bihişt" adını verdiği kitabıdır. XV. yüzyılın ş<irlerinden Nec<tî Beğ tarafından yetiştirilen Sehî Beğ, C<mî'nin *Baharist<n*'ı, Alî Şîr Nev<yî'nin *Mec<lisü'n-Nef<is*'i ve Devletş<h'in "Tezkire"sini örnek alarak eserini sekiz bölüme ayırmıştır. Kendisinden sonraki tezkire yazarlarına örnek olmuş bir yazardır.

¹³ İsen, a.g.e., s. 90.

Yüzyılın ikinci tezkirecisi Kastamonulu L<tîfî, kendi de şiir söyleyen; ancak daha çok nesri ile tanınmış bir kişidir. L<tîfî'nin tezkiresi, ş<irleri alfabe sırasına göre veren ilk tezkiredir.

Bir başka önemli tezkire de =şık Çelebî'nin Meş<irrü'ş-Şuar< adlı eseridir. Özellikle devrinin ş<irlerini anlatırken verdiği bilgiler doğru ve teferruatlıdır. Bu yüzyıl bilginlerinden Kınalı-z<de Alî Çelebî'nin oğlu Hasan Çelebî de tanınmış tezkire yazarlarındandır. *Hasan Çelebî Tezkiresi*, L<tîfî ve =şık Çelebî'nin eserlerinden sonra yüzyılın önemli tezkirelerden sayılır.

XVI. yüzyıl kasîde, gazel ve mesnevîde parlak bir devirdir. Türk edebiyatı ilk yüzyıllarda İran edebiyatının tesirinde gelişmeye başlamış, Türk ş<irleri usta bildikleri İran ş<irlerini kendilerine örnek alarak onlara benzemek ve onlara yetişmek için uğraşmışlardır. XIII. yüzyıldan başlayarak ş<irler bu etkilenme yanında kendi benliklerinden de yeni hay<ller ve mazm>nlar ekleyerek Türk şiirini geliştirme ve olgunlaştırma çabası göstermişlerdir. XV. yy.da Türk edebiyatı, bir yandan Çağatay edebî alanında Alî Şîr Nev<yî' ile en parlak ve devrini yaşarken Anadolu'da da Şeyhî'nin, Selm<n ve H<fız gibi Büyük İran ş<irlerinin hay<lleri, m<n< ve mazmunlarını Türk şiirine uygulama çabasıyla bundan sonra yüzyıllar boyu kullanılacak şiirin esasları tespit edilip ortaya konmuştur.¹⁴

Padişahların yanında devlet büyüklerinin de İstanbul'un sanat ve edebiyat merkezi haline gelmesinde katkıları olmuştur. Sultan Bayezid ve Yavuz Sultan Selim dönemi kazaskerlerinden Müeyyed-z<de Abdurrahman Efendi, nişancı T<c-z<de Cafer Çelebi, Kan>nî'nin sadrazamlarından Remzî mahlasıyla şiirler de yazan Pir Mehmed Paşa, İbrahim Paşa, Nişancı Cel<l-z<de Mustafa Çelebi, Seydî Ali Reis, konaklarında sık sık toplantılar düzenleyen, şairleri çevrelerinde toplayan devlet büyükleridir. Bu şairler, hem büyüklerin yardımlarını görmüşler, hem de edebiyat ve kültürün gelişmesinde yararlı olmuşlardır.¹⁵

¹⁴ **Büyük Türk Klasikleri**, ss. 202-203.

¹⁵ İsen, a.g.e., s. 90.

II. BÖLÜM

2.1. K<diriyye Tarık<tı

Hazar denizinin güneybatısındaki Gıl<n'da 470'te (1077) dünyaya gelen, dīnī ilimleri Bağdat'ta tahsil ettikten sonra Ebū'l-Hayr Muhammed b. Müslim ed-Debb<s vasıtasıyla tasavvufa yönelen Abdül<dir-i Geyl<nī, hocasının kendisine tahsis ettiği medresede 521 yılında ders verip öğrenci yetiştirmeye başladı. Diğer yandan da rib<tında vaaz ve irşadla meşgul oldu. Müderris ve v<iz olması geniş bir çevrede tanınmasında ve görüşlerinin kabul görüp yayılmasında etkili olmuştur.

Bazı K<dirī kaynaklarında soyunun baba tarafından Hz. Hasan, anne tarafından Hz. Hüseyin'e ulaştığı kaydedilen Abdül-k<dir-i Geyl<nī'nin diğer bazı çocukları, babalarının vefatından sonra çeşitli bölgelere giderek tarikatı yaymışlardır.

Tarikatın yayılmasında İsl<m <leminin çeşitli bölgelerine mensup müridlerinin de büyük katkıları olmuştur. Bunlardan Yemenli olan Eb> Muhammed Abdullah b. Ali el-Esedī'nin Anadolu'ya gidip bir z<viye açtığı, uzun süre orada kaldıktan sonra Yemen'e döndüğü kaydedilmekteyse de Anadolu'daki faaliyetleri hakkında bilgi bulunmamaktadır. Ebū'l-Hasan Ali el-Hadd<d ve Eb> İshak İbr<him el-Adenī tarikatı Yemen'de temsil etmişlerdir. Eb> Abdullah Muhammed el-Bat<ihī, Takıyyüddin Muhammed el-Y>nīnī, Ebū'l-Ferec Abdurrahman, Eb> Abdülmelik Zeyy<l Suriye şehirlerinde faaliyet göstermişlerdir. Mısır'da Abdülk<dir'in Eb> Abdullah Muhammed es-Sa'dī, Eb> Amr Osman b. Merz>k, Eb> Abdullah Muhammed el-Kiz<nī adlı müridleri tarafından yayılmıştır.

Abdül-k<dir-i Geyl<nī'nin oğlu İbrahim'den olan torunu Ahmed b. Muhammed, Moğol istil<sının ardından Hic<z'a gitti, daha sonra Endülüs'e hicret etti. V<di<ş'a yerleşerek K<diriyye'yi bölgede yaydı. Gırnata'ya yerleşen Ahmed'in torunları şehrin Hıristiyanların eline geçmesi üzerine 897'de Kuzey Afrika'ya döndüler. K<diriye, Kuzey Afrika'da XV. yüzyılın başlarında Sīdī Ali el-Küntī tarafından yayıldı. Ahmed el-Bekk<'nın faaliyetleri sonucu Batı Sahr<'ya kadar nüfuz etti.

Tarikat Moritanya, Senegal, Nijerya ve Batı Sahr<'ya XV. Yüzyılda Abdullah el-Kebîr adlı bir K<dirî şeyhi tarafından götürüldü.

Hindistan'da ilk K<dirî derg<hı XV. yüzyılın ikinci yarısında Abdülk<dir-i Geyl<nî'nin Abdülvehh<b adlı oğlunun torunlarından Muhammed Gavs tarafından Mültan yakınlarındaki Uş'ta açılmıştır.

K<diriyye'yi Anadolu'ya XV. yüzyılda Hacı Bayram-ı Velî'nin müridi iken onun emri üzerine Hama'ya gidip Abdülk<dir-i Geyl<nî'nin soyundan Hüseyin el-Hamevî'den hil<fet alan Eşrefoğlu R>mî getirmiştir. K<diriyye'nin Eşrefiyye kolunun pîri olan Eşrefoğlu R>mî'nin kurduğu tarikat geniş bir alana yayılmayıp İznik-Bursa çevresiyle sınırlı kalmıştır. K<diriye XVII. yüzyılda, tarikatın R>miyye kolunun pîri İsmail R>mî'nin faaliyetleri sonucu başta İstanbul olmak üzere Anadolu ve Balkanlarda yaygınlık kazanmıştır. İsm<il R>mî'nin İstanbul-Tophane'de kurduğu tekke, diğer bölgelerde açılan K<dirî tekkelerinin merkezi olma fonksiyonunu da üstlenmiştir.

Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'da kurulduğu XIII. yüzyıldan beri yaygın olan K<diriye, Abdülk<dir-i Geyl<nî soyundan gelen Berzencî ve S<d<t-ı Nehrî gibi şeyh aileleri tarafından temsil edilmiştir.¹⁶

2.2. K<diriyye'nin Kolları

1. **Amm<riyye:** Amm<r B> Senn<'ya nisbet edilir. Cez<yir-Tunus dolaylarında intişar etmiştir.
2. **Beceliyye:** Muhammed b. Hüseyin el-Becelî'ye nisbet edilir. Tarikat hırkasını Muhammed b. Ebî Bekr el- Hikemî'den giydiği ve onunla çok yakın dost olduğu dolayısıyla Beceliyye'yi Hikemiyye'nin bir kolu olarak kabul etmek gerekir.
3. **Bekk<iyye:** Zebîdî, Şeyh Alî el-Bekk<'ya nisbet edilen bir Bekk<iyye'den bahseder. Sudan, Moritanya, Senegal civ<rında intişar etmiştir.

¹⁶ Nihat Azamat, "K<diriyye" md., **DİA**, İstanbul: TDV Yay., 2001, c. 24, ss. 131-133.

4. **Bû Aliyye:** B> Alî'ye nisbet edilir. Tunus, Cez<yir ve Mısır'da intişar etmiştir.
5. **Cebertiyye:** Şerefeddîn Ebu'l-Ma'r>f İsm<îl b. İbrahîm el-Cebertî'ye nisbet edilir.
6. **Cüneydiyye:** Bah<edîn el-Cüneydî'ye nisbet edilmiştir. Hindistan'da intişar etmiştir.
7. **D<vûdiyye:** Eb> Bekr b. D<v>d'a nisbet edildiği söylenir.
8. **é<sımiyye:** Es-Seyyid K<sım b. Muhammed el-Kebîr tarafından kurulmuştur. Mısır'da intişar etmiştir.
9. **Ehdeliyye:** Ebu'l Hasan Alî b. Ömer el-Ehdel'e nisbet edilir. Yemen dolaylarında intişar etmiş ve kolları olan büyük bir ş>bedir.
10. **Enveriyye:** İstanbullu Osman N>reddin Şems el-Üveysî el-K<dirî'ye nisbet edilir.
11. **Esdiyye:** Afîfeddîn Eb> Muhammed Abdullah b. Alî el-Esdî'ye nisbet edilir. Esdiyye, Yemen ve Anadolu'da intişar etmiştir.
12. **Eşrefiyye ve Eşrefz<de:** Eşref-z<de Abdullah-ı R>mî'ye nisbet edilir. Eşref-z<de, Eşrefoğlu R>mî ismiyle de bilinir ve K<diriye tarihinde "Pîr-i S<nî" olarak anılan ilk kişidir. Bu tarikat Anadolu'da kurulmuştur.
13. **F<rızıyye:** Abdülk<dir Geyl<nî'nin K<hire'ye yerleşen neslinden gelen Muhammed el-F<rızî'ye mensup bir tarikat olduğu söylenir.
14. **F<zılıyye:** Eş-Şeyh Muhammed F<zıl'a nisbet edilir. Büyük Sahr<'nın her yerinde etkili olmuştur.
15. **Garîbiyye:** Muhammed Garîbullah el-Hindî'ye nisbet edilir. Hindistan civ<rında intişar etmiştir.
16. **Gavsiyye:** Seyyîd Muhammed Gavs'a nisbet edilir. Hindistan'da intişar etmiştir.
17. **Gaysiyye:** Ebu'l-Gays Saîd b. Süleym<n b. Cemîl'e nisbet edilir. Gaysiyye Yemen'de intişar etmiştir.
18. **H<lisiyye:** Ziy<edîn Abdurrahm<n H<lis et-T<leb<nî'ye nisbet edilir. Kerkük civ<rında intişar etmiştir.

- 19. Hikemiyye:** Eb> Abdill<h Muhammed b. Ebī Bekr el- Hikemī'ye nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiş, kolları olan büyük bir tarikattır.
- 20. Hil<liyye:** Muhammed b. Ömer Hil<l er-R<m el-Hemed<nī'ye nisbet edilir. Halep civ<rında intişar etmiştir.
- 21. İseviyye:** Abdülk<dir Geyl<nī zamanında yaşamış Şeyh İ̇s< isminde bir z<ta nisbet edilir. Riv<yete göre Irak yakınlarında papaz olan bu kişi, kendisinin Abdülk<dir Geyl<nī'nin halifesi olduğunu iddia ederek çevresine epeyce mürid toplar. Fakat daha sonra pişmanlık duyar ve gerçek bir şeyh olmadığını itiraf ederek ayrılmak ister. Müridleri ondan ayrılmayı kabul etmez ve ona İ̇s< adını vererek yanında kalmaya devam ederler. Onun ismine iz<feten de tarikatına İseviyye ismi verilir.
- 22. Kem<liyye:** Kem<leddin el-Kis<lī'ye mensup olup Hindistan'da intişar etmiştir.
- 23. Kumeysiyye:** Seyyīd Şah Kumeys el-K<diri'ye nisbet edilir. Bengal, Pencap ve Bih<r dolaylarında intişar etmiştir.
- 24. Menzeliyye:** Alī b. Amm<r el-Menzelī eş-Şuayb'a nisbet edilir. Cez<yir ve Tunus'ta intişar etmiştir.
- 25. Mikaşfiyye:** Abdülb<kī el-Mikaşfi tarafından kurulmuştur. Sudan'da intişar etmiştir.
- 26. Mûrīdiyye:** Ahmed Bamba tarafından Senegal'de kurulan bu tarikat Senegal, Moritanya, Gabon, Batı Afrika ülkelerinde intişar etmiştir.
- 27. Müşerriyye(Müş<ria):** Muhammed b. M>s< b. Alī b. Uceyl ez-Züv<lī el-Yemenī el-Müşerri'a nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiştir.
- 28. Müşt<kıyye:** Muhammed Mustafa Müşt<k-ı K<diri'ye nisbet edilir. Erzurum, Muş, Bitlis ve İstanbul'da intişar etmiştir.
- 29. N<blusiyye:** Zeyneddīn Abdülganī b. İsm<īl en-N<blusī'ye nisbet edilir. Şam civ<rı ve Anadolu'da intişar etmiştir.
- 30. Neh<riyye:** Ömer b. M>s< en-Neh<rī'ye nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiş bir tarikattir.
- 31. Nesīmiyye:** Eb> Abdillāh Mahm>d Nesīmeddīn en-Nesīmī el-Halvetī el-K<diri'ye nisbet eder.

- 32. Nevş<hiyye:** El-H<cī Muhammed b. El-H<cī Al<iddīn el-Hindī'ye nisbet edilir. Hindistan'da intişar etmiştir.
- 33. Niy<ziyye:** Mısır'daki günümüz tarikatlarından. El-Gavs Abdurrahm<n en-Niy<zī'ye nisbet edilir.
- 34. Resmīyye:** Mustafa Resmī Efendi tarafından kurulmuştur. İstanbul'da kurulmuştur.
- 35. Rûmiyye:** İsm<il-i R>mī'ye nisbet edilir. Anadolu ve Rumeli'de intişar etmiştir.
- 36. Semm<niyye:** Muhammed b. Abdülkerim es-Sem<nī'ye nisbet edilir. Medine civ<rı ile Sudan'da intişar etmiştir.
- 37. Senûsiyye:** Es-Seyyid Muhammed b. Alī es-Sen>sī el-Hasanī el-İdrisī'ye nisbet edilir.
- 38. Sum<diyye:** Müslim es-Sum<dī el-K<dirī'ye nispet edilir. Şam ve Kudüs dolaylarında intişar etmiştir.
- 39. Şer'ıyye:** Abdülmün'ım b. Abdinnebī Alī el-K<dirī'ye nisbet edilir. Mısır'da kurulan bir tarikattır.
- 40. Tavaşiyye:** N>reddīn Alī b. Abdillāh et- Tav<şī'ye nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiştir.
- 41. Uceyliyye:** Ebu'l-Abb<s Ahmed b. M>s< b. Uceyl ez-Zuv<lī el-Yemenī'ye nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiş bir tarikattır.
- 42. Ur<biyye:** Ömer b. Muhammed el-Ur<bī'ye nisbet edilir ve Yemen'de intişar etmiştir.
- 43. Y<fiyye:** Afifeddīn Eb> Muhammed Abdullāh b. Es'ad el-Y<fiī el-Yemenī'ye nisbet edilir. K<diriyye'nin önemli kollarından biridir. Arabistan ve Yemen'de intişar etmiştir.
- 44. Zeyleiyye:** Safiyeddin Ebu'l-Abb<s Ahmed b. Ömer ez-Zeylei el-Ukaylī'ye nisbet edilir. Yemen'de intişar etmiştir.
- 45. Zinciriyye:** Giritli Ali Baba'ya nisbet edilir. Arnavutluk civ<rında yayılmıştır.¹⁷

¹⁷ Dil<ver Gürer, **Abdülkadir Geyl<nī**, İstanbul: İnsan Yayınları, 1999, s. 366.

2.3. K<diriyye Tarîkâtının Eşrefiyye Kolu

K<diriye tarikatının bir kolu olan Eşrefiyye, Osmanlılar döneminde Anadolu'da kurulan tarikatların en eskilerinden biridir. K<diriyye'nin silsilesi, tarikatın pîri Abdülk<dir-i Geyl<nî'nin Muhammed Şemseddin adlı oğlundan sonra Muhammed Hüs<meddin b. Şemseddin, Şih<bedin Ahmed b. Muhammed Hüs<meddin, Al<edin b. Şih<bedin Ahmed ilebabadan oğula intikal eder. Bu silsile, Al<edin'den sonra kardeşi ve Eşrefoğlu'nun mürşidi Hüseyin el-Hamevî'ye ulaşır. Böylelikle Eşrefiyye'nin silsilesi, Hüseyin el-Hamevî'de K<diriyye silsilesiyle birleşir.

Eşrefoğlu R>mî, Ham<'dan İznik'e döndüğünde tekkesini kurmakla Eşrefiyye'nin temelini atmıştır. Bu tekke aynı zamanda K<diriyye'nin Osmanlı topraklarındaki ilk derg<hıdır. Tarikat, Eşrefoğlu'nun halifesi Abdürrahim-i Tirsî (Ö. 926-1520) ve torunu Şeyh Hamdi Efendi ile kuruluş safhasını tamamlamıştır.¹⁸

Zikir <yinleri genellikle Perşembe günleri yatsı namazından sonra icr< edilen Eşrefiyye'nin 'tertîb-i eşrefî' adı verilen günlük evr<dı şudur: “ 100 istiğf<r, 25 İhl<s, 25 F<tiha, 100 salavat, 300 kelime-i tevhîd”. Tarikat mensuplarının ise seyr u sül<k yaptıkları esm< sırasıyla şöyledir: “ L< il<he illallah, Allah, H>, Hak, Hay, Kayy>m, Kahh<r, Sett<r, Müheymin, B<sıt, Ved>d, H<dî.”

Tarikatın evr<dı ise e>zü besmele ve F<tiha s>resiyle başlayan, Hz. Peygamber'in güzel vasıflarını sıralayan uzunca sal<t u sel<mdan ib<rettir. Evr<d-ı Eşrefiyye, evr<d-ı şerîfe-i Eşrefiyye olarak bilinen bu metnin bir kısmı Hüseyin el-Hamevî'ye, bir kısmı da Abdülk<dir Geyl<nî'ye ait olup Eşrefoğlu tarafından tertip edilmiştir. Sabah namazından sonra Eşrefiyye mensuplarının okudukları “ seyyid-i istiğf<r” ise daha uzun olup <yet ve du<lardan oluşur. Sab< makamında okunan “İ< il<he illallah” zikrini de içeren seyyid-i istiğf<r, F<tiha ve gülbank ile sona erer. Sabah namazının farzından sonra “evr<d-ı fethiye” okunur. Yatsı namazından sonra okunan istiğf<r, salav<t-ı şerîfe ve us>l-i Eşrefiyye şöyledir: Üç kez sal<t u sel<m, on

¹⁸ Mustafa Kara, “Eşrefiyye” mad., **DİA**, İstanbul: TDV Yay., 1995, c. 11, ss. 478-479.

defa fa'lem enneh> l< il<he illallah, on iki defa Allah, l< il<he illallah. Du<dan sonra ise Eşrefî gülbanki okunur. ¹⁹

Eşrefî kültürünün temel kitabı, tarikat pîrinin *Müzekki'n-nüf>s* adlı eseridir. Bu eserde genel olarak tasavvuf ahl<kıyla ilgili görüş ve yorumlar sade bir Türkçe ile ve yer yer menkıbelerle anlatılır. “ *Tasavvufî eserlerin bu yüzyılda da ağırlıklı bir yer tuttuğu daha önce belirtilmişti. Çünkü Anadolu'da birbiri ardınca tekkeler kuran tarikatlar, mürid ve mensuplarının eğitimi ile alakalı çoğu didaktik manzum ve mensur eserler kaleme alma ihtiyacı hissetmişler, bu da tasavvuf konusunda pek çok eserin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu tarz mensur eserlerin XV. yüzyılda en önde geleni Eşrefiyye tarikatının kurucusu Eşrefoğlu Abdullah Rûmî'nin (ö.1469) Müzekki'n-nufus adlı eseridir. Eşrefoğlu kitabının mukaddimesinde eserini halkı doğru yola sevk etmek için bilhassa Türkçe olarak yazdığını belirtir. Aynı yazarın tarikat adabını ele aldığı bir diğer eseri de Tarikatn<me'dir.*” ²⁰

Eşrefiyye'nin Osmanlı döneminde en canlı tasavvufî cemaatlerden olmasının sebeplerinden biri, tarikat pîrinden itib<ren birçok postnişinin şiir ve tasavvuf başta olmak üzere değişik alanlarda eser vermiş olmasıdır. Abdurrahîm-i Tirsî, Hamdi-i Evvel, Sır Ali Sultan, Lutfullah Efendi, Eşref-i S<nî, Abdülkadir Efendi dîv<n sahibi şair s>filerdir. Diğer tarikatlarda olduğu gibi Eşrefiyye kıyafetinin de temel iki unsuru taç ve hırkadır. Merkezden dışa doğru üç halkalı olan “Eşrefî gülü” diye de adlandırılan tacın üst kısmı gülün yapraklarına benzer. Beyaz çuha üzerine işlenen bu dairelerin birinci katında beş, ikincisinde altı, üçüncüsünde yedi yaprak bulunur. Bu gül deseninde dört aslî renk sarı, beyaz, kırmızı ve siyah olmak üzere kullanılır. Eşrefî şeyhleri beyaz, dervişleri yeşil taç kullanırlar. ²¹

¹⁹ Gürer, a.g.e., ss. 366-367.

²⁰ İsen, a.g.e., s. 80.

²¹ Kara, a.g.md., s. 479.

III. BÖLÜM

3.1. Abdurrahîm-i Tirsî'nin Hayatı (?-1519)

3.1.1. Ad, Lakap veya Mahlası

Kaynaklarda *Tirsî* sıfatıyla sunulmasına rağmen şairin gerçek sıfatı, doğum yeri olan Tirse'ye nisbetle *Tirsî* olmalıdır. Şiirlerinde de sıfatı ve adını kullanmıştır. Ancak, bazı kaynaklar bu sıfatı “*İznik civ< rında Tirse'de doğduğu için Tirsî l<kabiyle anılan Abdürrahim'in...*”²² cümlesinde görüleceği üzere lakap olarak sunmuşlardır. Oysa, kişinin memleketi ile anılması onun ayırıcı bir özelliği olduğundan sıfat olarak tanımlanmalıdır. Şair bu sıfatın dışında şiirlerinde mahlas veya bir herhangi lakap kullanmamıştır.

3.1.2. Soyu

Abdurrahîm-i Tirsî, İsfendiyâröğulları soyundan olup aslen Boluludur. Onun soyu ile ilgili kaynaklarda ayrıntılı bilgi yoktur. Soyu hakkındaki tek bilgi ise *Sefine-i Evliyâ*'da mevcuttur. Bu eserdeki “... *İznik'e sekiz saat mesâfesi olan Tirse karyesinde Bolu'lu İsfendiyâr-zâde akrabalarından Bâyezîd-i Fakîh nâm zâtın mahdumudur.*”²³ cümlesi, şairin doğum yeri ve soyunu belirtmeye yöneliktir. Bu cümleden anlaşılacağı üzere şair aslen İsfendiyâröğulları soyundan ve Bolulu olup daha sonra İznik'e yerleşmiş bir ailenin çocuğudur. “*Babası İsfendiy<roğulları soyunun Bolu'ya yerleşenlerinden Bayezid Fakih'tir.*”²⁴ ve “*Aynı köyde im<mlık yapan babası Bayezid Fakih'in Bolulu İsfendiy<roğlu Ahmed Bey'in akrabalarından olduğu riv<yet edilir*”²⁵ cümlelerinde de İsfendiyâröğulları'nın Bolu'ya yerleşenlerinden Bâyezîd Fâkih'in oğlu olduğu belirtilir.

²² Mehmet Na'îl Tuman, **Tuhfe-i N<îlî, Div<n Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, Haz. Cem<l Kurnaz ve Mustafa Tatçı, , Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001, ss. 48-45. Erman Artun, **Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı**, Ankara: Akçağ Yayınları, 2002, s. 211.

²³ Osmân-zâde Hüseyin Vassâf, **Sefine-i Evliyâ**, Haz. Mehmet Akkuş ve Ali Yılmaz, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2006, c. 1, s. 104.

²⁴ **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1977, c. 1, s. 22.

²⁵ Nuri Özcan, “ Abdürrahim Tirsî” md., **DİA**, İstanbul: TDV Yay., 2001, c. 1, s. 293.

3.1.3. Doğum Tarihi ve Yeri

Kaynaklarda onun doğum yeri ve soyu belirtilirken doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. “*İznik civarında Tirse’de doğduğu için Tirsî l-kabiyle anılan Abdürrahim’in doğum tarihi bilinmiyor.*”²⁶ Şair hakkındaki en geniş bilgiyi veren *Sefîne-i Evliyâ* ve *Tuhfe-i Nâ’ilî’de* doğum tarihi ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Ölüm tarihinden hareketle onun doğum tarihi hakkında bir tahminde bulunmak da imkansız görünmektedir. Çünkü kaç yaş(lar)ında öldüğü belirtilmemiştir.

3.1.4. Eğitimi

Abdurrahîm-i Tirsî’nin eğitimi hakkındaki bilgiler birkaç cümleden ibarettir. Kaynaklardaki bilgilerden öğrendiğimize göre onun yetişmesinde birinci derecede etkili isim Eşrefoğlu Rûmî’dir. Bu bilgilerde şairin çocukluğunda Eşrefoğlu’nun öğrencisi olup onun derslerine devam ettiği, Eşrefoğlu’nun ölümünden sonra da kızı ile evlenip dâmâdı ve halîfesi olduğunu belirtilir. *Sefîne-i Evliyâ*’daki “*Henüz çocuk iken pederleriyle maan Eşref-z<de hazretlerinin, hüsn-i nazarına mazhar olmuşlar, hatt< çocuk iken Hz. Şeyh’e fevkal-<de mecl>b olduğundan taht-ı terbiyelerine almışlar; tahsiline i`tin< buyurmuşlar; en sonra hil<fete bek<m ederek, şeref-i shriyetlerine mazhar kılmışlardır.*”²⁷ cümlesinde belirtildiği çocukluğundan itibaren Eşrefoğlu Rûmî’nin derslerine devam etmiş ve dinî-tasavvufî bir eğitim almıştır. *Sefîne-i Evliyâ*’daki bilgiden hareketle diğer kaynaklarda da bu eğitime gönderme yapılmıştır: “*Çocukluk yıllarında babasıyla birlikte İznik’e giderek Eşrefoğlu R>mî’nin sohbetlerine katılırdı. Eşrefoğlu’nun, ‘Bu çocuğu bize veriniz, t<lim ve terbiyesiyle meşgul olalım.’ demesi üzerine babasının da rızası ile şeyhin him<yesine girdi ve onun tarafından büyütülüp yetiştirildi.*”²⁸ ve “*Daha çocukken Eşrefoğlu Abdullah’ın meclislerinde bulunmuş, babasının rızasıyla eğitimi bu şahıs tarafından*

²⁶ Ahmet Kabaklı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı Yay., (1985), c. 2, s. 362.

²⁷ Osmân-zâde Hüseyin Vassâf, a.g.e., s. 104.

²⁸ Özcan, a.g.md., s. 293. Artun; a.g.e., s. 211.

gerçekleştirilmiştir.”²⁹ cümlelerinde belirtildiği üzere çocukluğundan başlayarak Eşrefoğlu Rûmî tarafından yetiştirildi.

“Eşrefoğlu R>mî’ye intisab edip sonra Kadiriyye şeyhi olan Abdurrahîm Tirsî, Yunus Emre yolunda, temiz söyleyişli, halkça “mübârek” sayılacak kadar çok benimsenmiş bir velî-şâirdir.” cümlesinden de anlaşıldığı üzere Tirsî, şeyhine büyük bir sevgi ve bağlılık duymuş, meclis ve sohbetlerine katılıp derslerine devam ederek Eşrefoğlu Rûmî’nin bilgilerinden azami ölçüde faydalanmıştır. Şair bunu şiirlerinde de açıkça dile getirir:

Ey bizi seven kardeşler bize Kadirîler dirler

Ey gerçek <şık olanlar bize K<dirîler dirler

Biz Abdurrahîm-i Tirsî Şeyh Eşref-z<de bendesi

Abdülk<dir halîfesi bize K<dirîler dirler (44)

Bunun yanı sıra şiir ve mûsîkî ile de uğraşmış, bu konuda da gerekli bilgileri edinmiştir. Şairin bu konularda, özellikle şiirde Eşrefoğlu Rûmî’nin bilgileri yanında devrin diğer şairleri ile kendinden önce yaşamış olanlardan (Yûnus Emre) faydalandığını söylemek yanlış olmaz. Derg<hlarda uzun müddet söylendiği İsl<m Ansiklopedisinde de belirtilir. “Şiir ve musikî ile uğraştı. (...) Bursalı M. Tahir, dîv<nu olduğunu kaydetmiştir. Yunus Emre ve Eşrefoğlu R>mî tarzında sade dille ve hece vezniyle il<hileri vardır.”³⁰

3.1.5. Ölümü

Abdurrahîm-i Tirsî, şeyhi Eşrefoğlu Rûmî’nin kızı Züleyhâ Hanım’la evlenerek şeyhine damat olmuş, ölümünden sonra da, onun vasiyeti üzerine Eşrefiyye tarikatının post-nişîni olmuştur. “Müş<rünileyimden Şeyh Abdurrahîm-i Tirsî hazretleri, Cen<b-ı Eşrefz<de’nin kerîme-i muhteremesi Züleyh< Hanım’ı tezevvüc etmiş, Hz. Pîr-i S<nî’ye d<m<d olmuştur. Kayınpederlerinin vasiyeti üzerine c<-nişîni oldular.”³¹ Eşrefoğlu Rûmî’nin ölüm tarihi olan 1469’dan ölümüne dek yaklaşık

²⁹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, s. 22.

³⁰ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, s. 22.

³¹ Osmân-zâde Hüseyin Vassâf, a.g. e., s. 104.

olarak 50 yıl Eşrefiyye Şeyhi olarak irşâd faaliyetinde bulundu. İznik'te öldü ve şeyhinin yanına defnedildi. Ölüm tarihi kaynaklarda 1519 ila 1527 arasında zikredilen şairin ölüm yeri, tarihi ve şeyhlik süresi şu ifadelerle aktarılır: “Eşrefoğlu'nun vefatından (874/1469) sonra vasiyeti gereğince dergah postnişin oldu. Safer 926'da (Şubat 1520) İznik'te vefat etti ve şeyhinin yanına defnedildi.”³²; “Azîzinin yanında defîn-i hak-i mağfiret kılınmıştır. (kaddasa'llahu sırrahu) Kırk sekiz sene, seccadenişi tarikat oldukları lede'l-hesab nümeyn olmaktadır.”³³ Ölümünden sonra Eşrefiyye tarikatının şeyhliği torunları tarafından sürdürüldü: “Ölümünden sonra İznik'teki Eşrefiyye tarikatı, Tirsî'nin torunları tarafından devam ettirildi.”³⁴

3.1.6. Abdurrahîm-i Tirsî'nin Edebî Kişiliği

16. yüzyılda yaşamış olan Abdurrahîm-i Tirsî, Kadirî tarikatına kendisi de bir şair olan Eşrefoğlu Rûmî'den sonra postnişin olmuş ve onun etkisinde kalmış bir şairdir. “Müşrûnileyimden Şeyh Abdurrahîm-i Tirsî hazretleri, Cenab-ı Eşrefzade'nin kerîme-i muhteremesi Züleyha Hanım'ı tezevvüc etmiş, Hz. Pîr-i Sani'ye damad olmuştur. Kayınpederlerinin vasiyeti üzerine cenânişini oldular. İznik'e sekiz saat mesafesi olan Tirse karyesinde Bolulu İsfendiyarzade akrabalarından Beyezîd-i Fakîh nam zâtin mahdumudur. Henüz çocuk iken pederleriyle maan Eşrefzade hazretlerinin, hüsn-i nazarına mazhar olmuşlar, hattâ çocuk iken Hz. Şeyh'e fevkalade meclûb olduğundan taht-ı terbiyelerine almışlar; tahsiline itina buyurmuşlar; en sonra hilfete bekâm ederek, şeref-i sıhriyetlerine mazhar kılmışlardır. Tabiat-ı şiriyyetleri olup Dîvânları vardır. Kerâmât-ı aliyeleri menklüdür.”

Çocukluğunda Eşrefoğlu Rûmî'nin yanına yerleşerek onun bilgilerinden yararlanıp eğitimini alarak onun dergahında hizmetlerde bulunan Abdurrahîm-i Tirsî, tasavvufî konularda ve çoğunlukla hece ölçüsü kullanarak şiirler yazdığı için bir tekke şairi olarak kabul edilebilir. O, Yûnus Emre ve Eşrefoğlu Rûmî çizgisinde

³² Özcan, a.g.md., s. 293.

³³ Osmân-zâde Hüseyin Vassâf, a.g.e., s. 104.

³⁴ **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, s. 22.

şairler söylemiş, bu tarz bir sonraki yüzyılda Niyâzî-i Mısırî ve diğer tekke şairleri tarafından devam ettirilmiştir. “Birçok yerde de işaret ettiğimiz gibi Niyazi’nin mensup olduğu daire Tekke Edebiyatı dairesidir. Bu yüzden şiirindeki asıl hava da tasavvufî aşk, neşve ve edadır. Bunu hemen tamamen gazel ve ilahileriyle terennüm eder. (...) Burada mutasavvif şairlerden A. Yesevi’den, Yunus’tan Niyazi’ye aruzu ve heceyi birlikte kullanan, farklı kitlelere hitap eden, manayı birinci planda tutan ve şekle çok fazla önem vermeyen tekke şiirinin özelliklerini buluruz. Niyazi de yukarıda saydığımız mutasavvif şairler gibi hece ve aruzu birlikte kullanırken musammat gazellerinin çokluğu ve koşmaya benzer musammatları ile dikkati çeker. Böylece Yunus ve A. Yesevi’de görülen hece-aruz, koşma-gazel ikiliğinin 17. yüzyılda Niyazi’de de devam ettiğini görüyoruz.”³⁵ ile “Abdal Musa müridlerinden olan Kaygusuz Abdal, Yunus tarzında başarılı şiir örnekleri verdiği gibi nesirde de özellikle üslûp açısından dikkatle üzerinde durulması gereken biridir.”³⁶ cümlelerinde de belirtildiği gibi Niyazi-i Mısri’nin Kaygusuz Abdal (ö. 1444) ve

Abdurrahîm-i Tirsî ile benzer çizgide olduğu görülmektedir. Niyazi-i Mısırî gibi Tirsî, bu şiir çizgisinde târihi sıra olarak orta bir yerde bulunmaktadır. Şiirlerinde Yûnus ve Eşrefoğlu etkisinin hissedilmesi, şiirlerini çoğunlukla hece ile yazması v.b özellikler yukarıdaki görüşlerin Abdurrahîm-i Tirsî için de geçerli olduğunu söylememize imkan tanımaktadır.

Şairin “Dīv<n”ı 88 şiirden oluşup çoğu hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerini gazel biçiminde, beyitlerle yazmıştır. Gazel biçimini hece veznine uygulamıştır. Yarım uyak ve rediflerden oluşan şiirler, dil ve imk< özellikleri bakımından kusurlu sayılır. İmk< yanlışları, vezin hataları şiirin teknik kusurlarıdır. Bu da şairin bu yöndeki eğitiminin zayıflığından ileri gelmektedir.

Aynı zamanda m>sikî ile uğraşan Tirsî, şiirlerinin birçoğunu bestelemiş ve bu şiirler uzun yıllar K<dirî derg<hlarında okunmuştur.

Şairde Yunus Emre ve Eşrefoğlu etkisinin görüldüğünü, m>sikîşin<s biri olduğu, kendisine ait il<hilerin “Abdürrahim Tirsî’nin Yunus Emre ve Eşrefoğlu R>mî’nin tesiri altında hece vezniyle ve sade bir dille kaleme aldığı bazı şiirlerine eski

³⁵ Kenan Erdoğan, *Niy<zî-i Mısırî Dīv<n*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1998, ss. XCV- XCVIII.

³⁶ İsen, a.g.e., s. 80.

mecmualarda rastlanmaktadır. Bursalı Mehmed Tahir ile S. Nüzhet Ergun Türk Şairleri'nde çeşitli mecmualardan topladığı on bir şiirini yayımlamıştır. Güftesi Abdürrahim Tirsî'ye ait olan il<hiler, uzun yıllar K<dirî derg<hlarında okunmuştur. Onun tarafından bestelendiği belirtilen bazı il<hilere çeşitli el yazması güfte mecmualarında rastlanmaktaysa da bunların hiçbirinin notası zamanımıza ulaşmamıştır.”³⁷ Yine bir başka kaynakta da “Yunus Emre ve Eşrefoğlu Rumi etkisi altında hece vezni ve sade bir dille kaleme aldığı bazı şiirlerine eski mecmualarda rastlanmaktadır. Bir kısmı Kadiri dergahlarında okunmuştur..”³⁸ şeklinde ifadeler geçmektedir. Benzer ifadelere Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Ansiklopedisinde Yrd. Doç. Dr. F. Ahsen Turan tarafından yazılan maddede de yer verilmiştir.³⁹

Abdurrahîm-i Tirsî'nin Eşrefoğlu R>mî'den etkilendiği özellikle şu şiirinde görülmektedir:

Bülbülem fery<d iderem güline Eşr<f-z<denüñ
Dostlar çı"alım gidelim iline Eşr<f-z<denüñ

Bunda a%layanlar güldi gözinüñ yaşını sildi
Mürîd ziy<rete geldi iline Eşr<f-z<denüñ

Bir mü`mîn *ıwmetin "ılsa c<n [u] gönül ile sevse
=*ir |amuya emr olsa "omaz sırrı Eşr<f-z<denüñ

@arî"-i cümleden *<~dur aya%ın ~ıd"-ıla ba~ dur
Bilmeyenlere pek yasdur |arî"i Eşr<f-z<denüñ

Umaram ki va~la irem işigine yüzüm sürem
Sürünüb en ben de girem ş<lına Eşr<f-z<denüñ

Bu sırrı kimseler bilmez inanmayan dîne gelmez
`A"lum irmez fikrüm ermez sırrına Eşr<f-z<denüñ

Bilinmez özge sırrdır bu |arî"i Eşr<f-z<denüñ
`=mme *a~e irüşür himmeti Eşr<f-z<denüñ

Bu `Abdurraqîm-i Tirsî `aş" dery<sinuñ baqresi
`Abdul"<dir sevgülüsi "ulıdır Eşr<f-z<denüñ [G.88]

³⁷ Özcan, a.g.md., s. 293.

³⁸ Artun, a.g.e., s. 211.

³⁹ Ahsen Turan, “Abdurrahîm Tirsî” md., **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2002, s. 84.

Yûnus Emre'nin

Ben yürürüm y<ne y<ne
Aşk boyadı beni kane
Ne âkilim ne dīv<ne
Gel gör beni aşk n'eyledi ⁴⁰

ve

Aşkın aldı benden beni bana seni gerek seni
Ben yanarım düni günü bana seni gerek seni
...

Yûnus'dürür benim adım gün geçtikçe artar odum
İki cihanda maksûdum bana seni gerek seni ⁴¹ [G.381]

şiiirleri ile Tirsî'nin

Düşelden berü gönlüm *<ne *<ne
Yürürem derd ile yane yane

Éamu r<qatlarım miqnete düşdi
Bel< zehrin içerüm "ane "ane [G.32]

ve

Baña her giz beni sensiz gerekmez
Cih<nda dirlügüm sensiz gerekmez
...

Senüñ ben `<ş1"uñam `<ş1"uñam
Severem seni hiç %ayruñ gerekmez

İçerem ma`ş>" elinden şer<bı
Ki d<im mestem ayı"lı" gerekmez

\al<dur `ış" şer<bından ~al<dur
İçerem içürem çü `<r gerekmez [G.69]

şiiirleri arasındaki benzerlik, şairin Yûnus Emre etkisinde kaldığının göstergesi durumundadır. Ayrıca bazı şiiirleri ile döneminin diğer şairlerinin şiiirleri arasında benzerlikler vardır. Bu benzerlikler, Tirsî'nin zamanında yaşayan şairlerle yakın ilişki içerisinde olduğu ve ünlü şiiirlere ilgisiz kalmadığı izlenimi verir. 15. yüzyılda Ahmet Paşa'nın *gönül* redifli şiiirine nazîre yazan şairler tespit edebildiğimiz

⁴⁰ Mustafa Tatçı (haz.), *Yunus Emre Dīv<ni*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1991, s. 265.

⁴¹ Tatçı, a.g.e., s. 254.

kadarıyla Avnî ⁴², R>şenî ⁴³, Diyarbakırlı Halîlî' dir. ⁴⁴ “ sen de çek gönül” redifli bir şiir yazan Abdurrahîm-i Tirsî'nin bu şiiri, Ahmed Paşa'nın adı geçen şiirinden etkilendiği izlenimi vermektedir. Bu bağlamda, ilki Ahmed Paşa tarafından yazılan ve çağında pek çok nazîre yazılan *gönül murabba*'ının Abdurrahîm-i Tirsî'nin de ilgisini çektiği düşüncesindeyiz. Şairin Dîvân'ındaki *sen de çek gönül* redifli şiir bu düşüncemizi destekler mahiyettedir. Bu etkiyi belgelemek için Ahmed Paşa'nın şiirini sunmak yararlı olacaktır.

Ahmet Paşa'nın şiiri

Gül yüzünde görelî zülf-i semen-sây gönül
Kuru sevdada yiler bî-ser ü bî-pây gönül
Dimedüm mi sana dolaşma ana hay gönül
Vay gönül vay gönül vay gönül ey vay gönül
...

Ahmed'em kim okınur nâmum ile nâme-i ışk
Germdür sözlerümün sûzile hengâme-i ışk
Dil elinden biçilüpdür boyuma câme-i ışk
Vay gönül vay gönül vay gönül ey vay gönül ⁴⁵

Abdurrahîm-i Tirsî'nin şiiri

Ey gönül vaqşî gönül vaqşî gönül
éande gitdüñ "andesin vaqşî gönül vaqşî gönül

Seyr idersin `<lemi her c<-be-c<
Bî-"ar<r yiller gibi vaqşî gönül vaqşî gönül
...

Geşt idersin `<lemi leyl ü neh<r
B> [l]`aceb hiç ermedüñ vaqşî gönül vaqşî gönül [G. 8]

⁴² Muhammed Nur Doğan (haz.), **Fatih Divanı ve Şerhi**, İstanbul: Yelkenli Yayınları, Temmuz 2006, s. 158.

⁴³ Orhan Kemal Tavukçu, **Dede Ömer Rüşenî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvanı'nın Tenkidli Metni**, Erzurum: 2005, ss. 325-326.

⁴⁴ *Gönül* redifli şiirler için bkz.: Orhan Kemal Tavukçu, “Türk Edebiyatı'nda Firâk-nâme Adlı Eserler”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi / The Journal of Turkish Cultural Studies*, Marmara Üni. Türkiyat Arş. Der., S. 10, İstanbul: 2004, s. 101; Orhan Kemal Tavukçu, “Ahmet Paşa'nın Gönül Murabbai'na Yazılan Nazireler”, *Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu*, Erzurum: 25 Nisan 2007; Orhan Kemal Tavukçu, “Türk Edebiyatında Firâk-nâme Adlı Eserler”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi / The Journal of Turkish Cultural Studies*, 10, (2004), s. 101; Orhan Kemal Tavukçu, “Ahmet Paşa'nın Gönül Murabbaina Yazılan Nazireler” *Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu*, Erzurum: 25-27 Nisan 2007 (Yayım aşamasında).

⁴⁵ Ali Nihat Tarlan(haz.), **Ahmet Paşa Dîv<nı**, Ankara: Akçağ Yay., 1992, ss. 201-202.

3.1.7. Abdurrahîm-i Tîrsî'nin Eseri

Şairin bilinen 1 Dîvân'ı vardır. Dîvân'ı hakkında IV. bölümde ayrıntılı olarak bilgi verilecektir.

IV. BÖLÜM

4.1. Dîv<n

4.1.2. Şiirlerin Tasnifi

Dîv<n’ında şairin tarikat şeyhi olmasından kaynaklanan gazel biçiminde yazılmış hece ölçüsünün kullanıldığı dînî şiirler bulunmaktadır. 88 şiirden oluşan dîv<n’daki şiirlerin çoğu hece ölçüsü ile yazılmış olup aruzun az da olsa kullanıldığı görülür.

Tirsî Dîvânî’ndaki 88 şirin harflere göre dağılımı şu şekildedir: elif (ا): 1, be (ب):1, te (ت): 3, se (ث): 2, cim (ج): 1, re (ر): 19, ze (ز): 10, şın (ش): 1, kâf (ق): 1, kef (ك): 9, lam (ل): 4, mim(م): 10, nun (ن): 5, vav (و): 1, he (ه): 9, ye (ي):11

4.1.3. Şiirlerin Konusu:

Didaktik ve lirik bir tarzda yazılan şiirlerin konuları tasavvufî özellik taşır. Şiirler, tarikat şeyhi olan şairin tekkede öğrenim gören öğrencilere öğütlerini içermektedir.

Dünyanın geçiciliği, geçici güzelliklere aldanmama

Bu düny<nuñ na"şına hîç aldanma gel dosta gönül
Bî-xeb<tuñ rengine hîç boyanma gel dosta gönül
[G.13/1]

Aldanma düny< h<line göz yum ba"ma ~>retine
Bunuñ f<nî bezegine özenme gel dosta gönül
[G.13/4]

Düny< f<nî `ömr f<nî senden evvel gelen "ani
Ölüm gelmiş her birini cebrî sürmüş hey y<renler
[G. 9/3]

nefsin esiri olmama

Bu nefse "oşma başuñı bıra" bu düny< işini
Çekme bunuñ teşvîşini terk eyle gel dosta gönül
[G.13/3]

Terk itmedüñ nefsiñ kibrin almaduñ mürşid tel"înin
Urmaduñ tevqîd külingin vüc>d seddin yı"ımaduñ
[G. 6/7]

`Abdurraqîm-i Tirsî var dost yolında eyleme `<r
Nefs dilegin[i] it zinh<r nefsdan dostı görimedüñ
[G. 6/9]

@ayanduñ nefsiñe "alduñ ne seni ne anı bildüñ
Şol vüc>duñda gevherüñ "ıymetini bilimedüñ
[G. 7/5]

<hiret gününe hazırlık

Düny<yı sevmegil ey y<r îm<nuñ ~a"la%ıl zinh<r
Q<{ır ol%ıl leyl ü neh<r yara% eyle <*iret-çün
[G.12/3]

Ey %<fil uyar%ıl canuñ yara% eyle <*iret-çün
Ol%ıl <*iretden <g<h yara% eyle <*iret-çün
[G.12/1]

Şeyhe bağlılık ve sadakat

Şey*üñ |arî" in sürelüm ~ıd"-ıla menzil alalum
`Abdul"<dir'e irelüm gelüñ hey dervîşler gelüñ
[G.44/14]

Şey*ümüz Eşrefo%lı'dür É<dirî'dür İzni"î'dür
Dervîşlere himmetlidür gelüñ hey dervîşler gelüñ
[G.44/16]

Qikmet söylenür dilinde başlar oynanur yolında
C<n virilür ~oqbetinde bize É<dirîler dirler
[G.45/3]

`Abdul"<dir'i sevenler c<n [u] gönülden gelenler
\ak-ı dosta gidenler bize É<dirîler dirler
[G.45/12]

Teslîm ider şey*ine m<-melekin
Tecdîd olur *<k ider hem kend-özün
[G.46/8]

Bu `Abdurraqîm-i Tirsî `aş" dery<sınuñ baqresi
`Abdul"<dir sevgülüsi "ulıdur Eşr<f-z<de'nüñ
[G.88/8]

tarikat sevgisi

Gelüñ girüñ yolımıza q<l-daş oluñ q<limize
İrgürelüm pîrimize bize É<dirîler dirler
[G.45/13]

Ey bizi ~oran "ardaşlar bize é<diriler dirler
Ey gerçək |<lib "ardaşlar bize é<diriler dirler
[G.45/1]

gönüle seslenip onu hak yola davet etme

Bu nefse "oşma başuñı bıra" bu düny< işini
Çekme bunuñ teşvışini terk eyle gel dosta gönül
[G.13/3]

Ben dilerim seni iltem a~luña
Va~l idüp ulaşdıram vaqşī gönül vaqşī gönül
[G.8/11]

Gel berü geçme yab<ndan y<d gibi
Dostuña "ıl i"tid< vaqşī gönül vaqşī gönül
[G.8/19]

Gel berü gel elde fur~at var iken
Maqfil-i dostuña geç vaqşī gönül vaqşī gönül
[G.8/21]

dünya malına güvenmeme, m<sivadan uzaklaşma

M<-siv<dan yüz çevirdüm dostuma "ıldum sefer
Arma%anum virmege ol dosta c<numdur baña
[G.54/6]

éalimize bulmadı yol hubb-ı %ayr-ı Qa" bizüm
M<-siv<ya ba"mazuz ma`ş>"a`<şī"lar bizüz
[G.55/7]

Özümüzden el yuyalum m<-siv<dan göz yumalum
Ma`ş>" yüzini görelüm gözedelüm gözedelüm
[G.63/10]

Devrin bozukluğu

Yigitlerinde edeb yo" *<tunlarda qay< ud yo"
Pır olanlarda in~<f yo" "atı boz"unlu" olmışdur
[G.50/2]

Kibr ü kīn bu%{ qased ço" **kendü yolın gözedür yo"**
Biri birine qürmet yo" şef"at[i] götürülmüşdür
[G.50/3]

Qar<m qel<le "arışdı qar<m "ur~a"lara düşdi
Qar<mdan o%lan irişdi şirretleri ço%almışdur
[G.50/5]

Qa"-çün olan iş "aldı fes<d iş ileri geldi
Meger a*ir zam<n oldı ne`aceb zam<na "aldı"
[G.85/5]

şeklindeki beyitlerde dile getirilmiştir.

4.1.3. DÎV=N NÜSHALARININ TANITIMI

Abdurrahîm-i Tirsî'nin Dîv<n'ının 4 nüshası bulunmaktadır:

1. Ankara Milli Kütüphane Fahri Bilge No.: 286. Kahverengi pandizot cilt içerisinde, 32 varak (137a-199a), 216x165- 150x105 mm., lekeli taç filigranlı kağıt, çift sütun, 15 st., kaba nesih ve nes-ta'lik yazı, yazı siyah, söz başları kırmızı mürekkeple, ta'kîb kayıtlı, 137a'da kütüphâne kaşesi, temellük mührü ve demirbaş numarası kayıtları, bazı sayfaların kenarlarında (der-kenâr, hâmiş) kelime ve mısralar kayıtlı. Dîvân tenkitli metninin hazırlanmasında kullanılan iki yazmadan biridir. Baş ve sondan noksanıdır. 88 il<hi vardır.

2. Ankara Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Yazmalar (TY), nu.: 358/3. yk. Ebrû kaplı mukavva cilt, 36b-56a, beyaz Avrupa kağıt, 22x15 (14,5x11,5cm.), çift sütun, harekeli ta'lik ve nesih yazı (karışık), siyah mürekkeple, 12-15 st., ta'kîb kayıtlı, bazı sayfaların kenarlarında (der-kenâr, hâmiş)yazılar var. Dîvân tenkitli metninin hazırlanmasında kullanılan iki yazmadan biridir.

3. Vatikan'daki kütüphanede bulunan nüshadır. Bu nüsha, Vat. Turco bölümünde 193/ 2 numaralı eserdir. 9-173 yaprak 19 satırdan oluşan, nesih yazı türünün kullanılmıştır. Bu nüshaya ulaşılammıştır.

4. Ayrıca dördüncü bir nüsha da Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesinin Genel Kitaplık bölümünde bulunan 724 no'lu Dîv<nçe nüshasıdır. Kütüphanedeki bakım-onarım çalışmaları nedeni ile bütün girişimlere rağmen nüshanın temini mümkün olmamıştır.

1.3. DİL VE İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Eserde görülen iml< özelliklerinden biri bazı Arapça-Farsça sözcüklerin asıl iml<ıyla değil, Türkçe söyleyişe uydurularak yazılmasıdır. Bu durum, vezin gereği kelimenin iki ünsüzü arasına bir ünlü konulmasıyla gerçekleşmektedir. Aşağıdaki örneklerde bu durumu görmekteyiz:

Benlük key ulu sedd saña yol virmedi andan saña
Qayıf oldı qayıf saña qa"i"atüñ göremedüñ [7/4]

beyitinde “qayıf” kelimesi, “qayıf” olarak okunmuştur.

`İş"ı kimse yeñmez imiş kimse "arşu |urmaz imiş
`İş"a ~abır sı%almaz imiş uş başumdan aşdı gider [46/4]

beyitinde “~abr” kelimesi “~abır” olarak okunmuştur.

Aslı Arapça olan “a-l” kelimesi vezin gereği Türkçeymiş gibi “a-ıl” olarak okunmuştur:

A-ıl |arī"a girelüm dostdan yaña gönelelüm
Kim ne dirise n'idelim gelüñ hey dervişler gelüñ [43/11]

Arapça bir kelime olan “`aceb” kelimesi, fiil yapılmıştır:

Dost bunlar geledür bile dost döndürür q<lden q<le
`Aceblemeñ siz bunlaruñ a%layup güldiklerini [38/12]

Kelime asıl iml<sıyla değil(ك و ئ) iml<sı bozularak (ك و ئ) şeklinde yazmıştır.

Kelime Türkçeleştirilmiştir.

Bülbülem fery<d iderem güline Eşr<f-z<denüñ
Dostlar çı"alım gidelim iline Eşr<f-z<denüñ [86/1]

Dil yanlışlarından biri de vezin gereği çoğul olan bir kelime, tekil olarak görülüp kelimeye “-ler” çoğul eki eklenmiştir:

Küllī ya"dım `ış" odına "omadum ex"<lleri
`Arşdan öte k-mek<n seyr<nı pinh<ndur baña [53/7]

beyitinde geçen “ex"<lleri” kelimesi, vezin gereği tekil görülüp “-ler” eki eklenmiştir.

Bunlara da boyun virmiş bunlar er göñline girmiş
Erenlerden na]ar almış gözlemişler yollarını [38/10]

beyitinde geçen “yollar” kelimesindeki “Û” harfi şeddeli olarak yazılmıştır.

`=leme |olmuş aduñ dillerde **wikrūñ söylenür**
éamu ‘<ciz "almış iller bilmezler "andesin [39/8]

beyitinde ise “diller” kelimesindeki “Û” harfi yine aynı şekilde şeddeli, yazılmıştır.

Eserdeki iml< özelliklerinden biri, ünsüzle bitip ünsüzle başlayan kelimelerin oluşturduğu bazı isim ve sıfat tamlamalarında Farsça iz<fet terkibinin (-i,-i), yazıda gösterilmesidir. Aşağıdaki örneklerde bu özellik görülmektedir:

&<fil-i *al"uñ düny< sevendür
Ba*īl-i *al"uñ düny< sevendür [1/1]
Başdan aya%a |utuşduñ da%dan kül olup geçdüñ
Ne yavuz derde ~ataşduñ <teş-i `aş"a m'u%raduñ [4/4]
Gel berü gel elde fur~at var iken
Maqfil-i dostuña geç vaqşī gönül vaqşī gönül [8/21]
Al şik<ruñ yüri var "oluña "on
Ba" cem<l-i dostuña vaqşī gönül vaqşī gönül [8/22]
Éande rı{<-y1 dost ola rı{<-y1 dostda dost bile
Rı{<da dost dostın bula ~abr eyle sen de çek gönül [10/7]
Gice gündüz yoldaşum %amdur benüm
&am-ı y<r<dur m>nis y<rüm benüm [27/1]
`İş" idicek varu%um külli fen<
Andan irdi `ayn-ı be"<sı anuñ [28/7]

gibi beyitlerde altı çizili iz<fet terkipleri, ilk kelimeye bitişik olarak ye “ع” ile yazıda gösterilmiştir.

Eserdeki ünlülerin yazılışında farklılıklar görülmektedir. Ek ile kök arasında ikinci tekil şahıs iyelik eklerinin yerine vav “ و ” ünlüsünün konulduğu görülmektedir:

Düşmedüñ dost derdine yanmaduñ `ış" odına
İrmedüñ dost va~lına benligüñden geçmedüñ [6/5]
\anki bugün geldüñ-idi`<leme
@oymaduñ u~anmaduñ vaqşī gönül vaqşī gönül [8/4]
Ben dilerim seni iltem a~luña
Va-l idüp ulaşdıram vaqşī gönül vaqşī gönül [8/11]
Senüñ bu mülkde neñ vardır benim dedüğüñ yalandur
İssı viren Yaradan'dur %ayrı degül hey y<renler [9/5]
@uyduñ mı dünya r<yqasın bildüñ mi bunuñ fitnessin
Arduña atduñ sevdasın gitmek mi istersin gönül [11/2]
Müyesser "ıl `Abdurraqīm-i Tirsī'ye
Va~luñı ki derdüm ümmīdür benüm [27/8]
Yanar derdüñ ile a%lar avınmaz
Gice gündüz giçer yasdur ey dil-d<r [37/4]
Elüñde fur~atuñ varken `ömr senüñ ile y<rken
Bulış ol y<r-ile irken "o ol va`d<-y1 ira"ı [58/3]

Senüñ ben `<ş1"uñam `<ş1"uñam
Severem seni hiç %ayruñ gerekmez [69/5]

Eserin bazı yerlerinde şahıs eklerindeki vokaller yuvarlakken aşağıdaki beyitte dar-düz ünlü(ı) ile gösterilmiştir:

R<zımı sırrımı her dem dost-ıla
Bir iden bildirmeyen sevd<-yı dost [84/13]

Eserde yabancı birçok kelime, aslı imk<sına bağlı kalınmadan yazılmıştır:

Qay<suz kişiden kişilik gelmez
Yı"ar `ır{uñ bozar <demlük gelmez [3/1]

beyitindeki "ır{" kelimesi " ض " yerin " ظ " ile yazılmıştır.

Bu dervîşlerüñ yolına ı"r<r it ink<r eyleme
Dervîşleri *or gözedüp bunlardan i`r<z eyleme[18/1]

beyitinde ise "i`r<z" kelimesinin " ض " ile yazılması gerekirken " ز " ile yazılmıştır.

Aynı kelime, aynı beyit içerisinde farklı olarak yazılmıştır:

Ira% ol%ıl ira% zinh<r sen andan
Dü-cih<n şerri degmez *ayr degmez [5/3]

"ira%" kelimesinin aynı beyit içerisinde farklı yazıldığı görülmektedir. "ارغ" ve "اراع" olarak iki farklı şekilde yazıldığı görülür.

İşde geldi geçdi `ömrüñ kend-özüne gelimedüñ
Bir mürşide teslim olup nefzüñi uydurmaduñ [6/1]
[<yı` olduñ qayf saña t<rm<r olduñ dört yaña
Sefer "ilup senden aña kend-özün cem` idimedüñ [6/3]

beyitlerinde geçen aynı kelime aynı şiirde farklı yazılabilmektedir. " kend-özün" kelimesi iki beyitte de farklı bir şekilde yazılmıştır.

Ey bizi ~oran "ardeşler bize é<diriler dirler
Ey gerçek |<lib "ardaşlar bize é<diriler dirler[45/1]

beyitinde geçen ""ardaş" kelimesi ""ardeş" ve ""ardaş" olarak iki farklı şekilde yazılmıştır.

Elüñde fur-atuñ varken `ömr senüñ ile y<rken
Buluş ol y<rile irken "o ol va`d<-yı ira"ı [58/3]

`=ş1"lar va`deye küymez bugüni yarına "omaz
Ölür ma`ş>"dan ayrılmaz [taşır] gönünde fir<"ı [58/4]

Beni va`delere ~alar u%rınca yüzüme güler
Gice gündüz fitne düzer yavuz "a~d ider y<renler[62/6]

beyitlerindeki “va`de” kelimesi, kelimenin iml<ası bozularak farklı şekillerde yazılmıştır.

Bulıt oldum gökyüzine "a|re ~açdum yiryüzine
Düşdüm ~adefler a%zına deñizden seçildüm yine[65/8]

beyitindeki “bulıt” kelimesi, aslî iml<asına aykırı olarak “و” (u) ile yazılmıştır.

Hecr-i y<resinde y<rüñ <h u derd-i z<rile
=teş-i `ış" da yüregi ba%rı piry<n eyledüm [76/2]

beyitinde “biry<n” kelimesi “piry<n” şeklinde yazılmıştır.

Şair, “و” (e) ile yazılması gereken bazı heceleri, kapalı okunacağını belirtmek için “ا” (elif) ile yazmıştır:

&am [u] %u~~a çeker idüm ~ubq [u] ş<m
_ak~ oldum işlerüm bitdi yine [77/3]

beyitinde “çeker” olarak yazılması gereken kelime, “çekar” olarak yazılmıştır.

_ay<lüñden beni ben seçemezem
Yürürüm gördüğim sen ~ane ~ane[32/4]

beytinde geçen “seçemezem” kelimesi, eserde “seçamezem” şeklinde yazılmıştır.

Wikr-i ma`ş>"-ıla vir mir'<t-ı "albe ta~fiye
Çeşm-i "albüñ aç cem<l-i [ma`]ş>"<ya ba"agör [70/4]

beyitinde ise “ta~fiye” kelimesi, “ta~fiy<” şeklinde yazılmıştır.

4.1.5. DÎV=N'DA GEÇEN ATASÖZÜ, DEYİM VE HALK SÖYLEYİŞLERİ

Abdurrahîm-i Tirsî'nin Dîv<nı'nda daha çok halk deyimleri kullanılmış, bir tane atasözüne rastlanmıştır:

1. Sürüden Ayrılanı Kurt Kapar: “ Birlikte olduğu topluluktan ayrılıp kendi başına iş yapma yolunu tutan kimse, dayanışmadan yoksun, koruyucusuz, desteksiz kalır ve zarara uğrar.”⁴⁶

⁴⁶ Ali Püsküllüoğlu, **Türk Atasözleri Sözlüğü**, Ankara: Arkadaş Yay., Şubat 2003, s. 164.

Gerçekler sözümüzden alur yalancı süzilür "alur
Süri ayruşın "urd alur gelüñ hey dervişler gelüñ
[43/9]

2. Akıl Başından Gitmek: “ 1. Bilincini yitirmek, bayılmak 2. Çok sevinçten ya da korkudan ne yapacağını bilemez olmak ”⁴⁷

Giderir bende "omaz her giz beni
Éalması başumda `a"lum uş yine
[25/ 4]

3. Aklını Başından Almak: “ (Bir şey birinin) çok etkileyerek düşünemez, ne yaptığını bilmez duruma getirmek, büyülemek”⁴⁸

`A "lum göñlüm aldı yañulmaz dilüm
İ*tiy<rsuz söyleden sevd<-yı dost
[84/6]

Ol benüm göñlümi alan bu c<numa odlar uran
`A "lum alup delü "ılan görinür gözüme |urmaz
[43/2]

4. Akıl Ermek: “ 1. Bir şeyi kavrayabilmek, ne olduğunu anlayabilmek 2. Akılca olgunlaşmak ya da yaşça biraz büyümek, anlayabilecek olgunluğa gelmek”⁴⁹

Bu sırrı kimseler bilmez inanmayan dīne gelmez
`A "lum irmez fikrüm ermez sırrına Eşr<f-z<denüñ [88/6]

5. Aklını Şaşırmak: “ Yerinde olmayan bir iş yapmak ya da bir konuda yersiz düşünmek”⁵⁰

Bu göñlüm nice a"masun bu `a "lum nice şaşmasun
C<num "ula%ında her dem bu `aş" dostı ça"ıp durur [42/2]

6. Baş (ya da Boyun) Eğmek: “ Güçlü olanın gücünü alt edemeyip onun isteğine uymayı kabul etmek”⁵¹

C<n baş egilmez bu yolda c<n baş egen "ala yolda
C<nın viren dostı bula c<nuñ vir[i] bilür misin [87/3]

⁴⁷ Ali Püsküllüoğlu, **Türkçe Deyimler Sözlüğü**, Ankara: Arkadaş Yay., 1998, s. 51.

⁴⁸ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 52.

⁴⁹ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 51.

⁵⁰ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 56.

⁵¹ Püsküllüoğlu, a.g.e., s.144.

éu|b-ül-a"|<bdır bildüler meş<yı* boyun eydiler
Cümlesi mu|î oldular bize é<diriler dirler
[45/9]

7. Can Vermek: “ 1. Ölmek 2. Canlanmasına yol açmak, güçlendirmek ya da yaşar duruma getirmek 3. İnsana güç vermek 4. Bir şeyi yaşamını verecek denli çok istemek”⁵²

Gözi olan seni görür `<"il olan seni bilür
C<n virmege r<{ı olur uymaz saña mün[k]ir *abîx [52/3]

Dostı gerçek seven c<nlar gelüñ hey dervîşler gelüñ
Dost yolında c<n baş virüñ do%uñ hey dervîşler gelüñ
[44/1]

8. Dile Gelmek: “ 1. Dile düşmek 2. Önce konuşmazken konuşmaya başlamak 3. (Masallarda, konuşma yeteneği olmayan varlık) dillenmek, konuşmak”⁵³

Söyler isem gelmez dile her dem benimledir bile
Ol güneş gönlümde |o%dı t< ebed |urır |olunmaz
[43/6]

9. El Çekmek: “ Alıştığı ya da sık sık yapmakta olduğu bir işi artık yapmaz olmak, yapmaktan vazgeçmek”⁵⁴

Şimdi qu{>r etdi la`în senüñ zam<nuñ ireli
I-marladı saña işin el çekdi ol münkir *abîx
[52/5]

Çün çekdük biz bizden eli virdük c<nı aldu" y<ri
Öldük geri oldu" diri p<y<nsuzdur devr<numuz
[68/4]

İy düny<dan elin çeken cümle heveslerden geçen
İy dost hev<sından uçan biz[e] ~af< himmet gerek
[82/2]

⁵² Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 223.

⁵³ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 279.

⁵⁴ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 315.

10. El Uzatmak: “ 1. Almaya, dokunmaya kalkışmak 2. Yardım etmek”⁵⁵

Biribirini gözedir güci yetse *el uzadır*
Rız"mı cebr ider alur işleri tezvîr olmuşdur
[50/10]

11. Gönül Vermek: “ (birine, bir şeye) sevgiyle, aşkla bağlanmak, <şık olmak”⁵⁶

Éar<rim yo" dur bir yerde <v<re oldım illerde
Ta" dîr bu-y-ımiş ezelde %ayra gönül virimezem
[60/2]

12. Gam Çekmek (ya da Yemek) : “ Kaygılanmak, tasalanmak, üzülme”⁵⁷

&am [u] %u~a çeker idim ~ubq [u] ş<m
_ak~ oldum işlerüm bitdi yine
[77/3]

13. Haddini Aşmak: “ Aşırı gitmek, ölçüsüz davranmak, çok olmak, ölçüyü kaçırmak”⁵⁸

C<nım gönlüm " aynar |aşar ~abriderssem başdan aşar
Söyler isem *qadden aşar* hergiz nih<yet bulunmaz
[43/4]

14. İşi Başından Aşmak (İşi Başından Aşkın Olmak) : “ Yapacak çok işi bulunmak”⁵⁹

C<nımda dostuñ sevisin bu resm-ile gider ise
=*ir başımdan aşısar kim biliser n'olasını
[21/2]

C<nım gönlüm " aynar |aşar ~abriderssem başdan aşar
Söyler isem *qadden aşar* her giz nih<yet bulunmaz
[43/4]

15. Kulak Vermek: “ İyice anlamak ereğiyle dinlemek, işitmeye çalışmak”

Cümle `<lem fitne " ilursa aña
Éula " urmaz diñlemez münkir sözün [46/2]

⁵⁵ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 332.

⁵⁶ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 382.

⁵⁷ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 362.

⁵⁸ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 419.

⁵⁹ Yusuf Çotuksöken, **Türkçe Atasözü ve Deyimler Sözlüğü**, İstanbul: Toroslu Kitaplığı, Aralık 2004, s. 240.

16. Yoluna Can Vermek(Baş Koymak): “ Birinin uğruna ölümü bile göze almak⁶⁰

Dost `aş"ı-yıla esreli yolında c<n baş vireli
Cem<li şem`in görelî gözüm alımazam hen>z
[24/ 5]

17. Yüz Çevirmek(Birinden): “ (Ona) her zamanki ilgiyi, yakınlığı artık göstermemek, ona karşı gösterdiği ilgiyi kesmek”⁶¹

Bu `Abdurraqīm-i Tirsī *al"dan çevirmişdür yüzi
Qa ""'a da`vet ider sizi gelüñ hey dervîşler gelüñ [44/17]

18. Yüz Sürmek: “Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin eşiğine, ayağına doğru yüzünü yere sürercesine eğilmek”⁶²

Yüzün gören qayr<n olur ins cin melek muqıbb olur
Sel<|inler yüzün sürer bize é<diriler dirler
[45/4]

4.1.6. =YET ve HADİS İKTİB=SLARI

1.“Men `arefe nefsehu fe"ad `arefe Rabbehu: Kendini bilen Rabbini bilir.”

“Kendini bilen Rabbini bilir.” anlamındaki bu sözün hadis olduğu söylene de ünlü hadis bilginleri İbn-i Teymiye, Nevevî, Ebu'l- Muzaffer bin Sem`<ni ve İbn-i Garas bunun uydurma bir hadis olduğu görüşündedirler. Bu görüşlerden hareketle ünlü bir söz olarak kabul etmek daha doğru olur.⁶³

Nefsiñi bil Qa ""'ı bilesin hem<n
Bileyin nefsimi nefsin nedir şu ben
[G.70/10]

Ki men `arefe nefsehu fe"ad `arefe Rabbehu
Çünkü olamaduñ h> h> ol ma`ş>"ı bulamaduñ
[G.7/12]

⁶⁰ Çotuksöken, a.g.e., s. 355.

⁶¹ Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 830.

⁶² Püsküllüoğlu, a.g.e., s. 831.

⁶³ Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992, s.122.

Birinci beyitte (70/10), “*Nefsiñi bil Qa*”ı bilesin hem<n” sözleri ile me<len aktarılan hadīsin *ikinci beytin ilk mısraında* (7/12) “*Ki men `arefe nefsehu fe*”ad *`arefe Rabbehu*” şeklinde tamamı *iktibas yapılmıştır*.

2. “*İlm ile `amel ediniz*”: Bazı eserlerde Allah buyruğu, Hak kel<mı ve <yet olduğu vurgulanan bu sözün kudsī bir hadīs olma ihtimali yüksektir. Kur`an`da benzer bir ifadeye rastlanmamıştır.

Sen ~anursın bizde yo”dur *`ilm-ile* hergiz *`amel*
`=miliz `ilmüñ hem a~lın görüp bilenler bizüz
[G.54/ 5]

3. “*El-qükmü li-ll<h: Hüküm Allah`ındır*” (En`am, 6/57; Y>suf, 12/40; Mümin, 40/12)

_il<f eylemeñ bu söze bu söz besdür size bize
El-qükmü li-ll<h diyen dilüñ Qa””uñ hey y<renler
[G.9/8]

Bu söz, “ *Hüküm Allah`ındır, kulun elinde ne var*” anlamına başsağlığı verirken ölen kişinin yakınlarını teselli için söylenir. Ölüm olayı karşısında güçsüzlüğün bir şey yapamamanın, doğrudan teslim olmanın bir ifadesidir. Kur`an`da geçerli hükmün yalnız Allah`a mahsus olduğunu bildiren, aynı sözü değişik ifadelerle anlatan çok sayıda <yet var.⁶⁴

4. *Fecr S>resi 89/28*: “ *Sen Rabb`inden hoşnut, Rabbin de senden hoşnut olarak Rabb`ine dön*”⁶⁵ <yetine yarım *iktibas yapılmıştır*:

\advet-i irciñ |ablı yetişür r>q sem`ine
*Éaldurup ”<lib-ı r>qım i*tiy<rsuz döndürür*
[G.38 /3]

⁶⁴ Yılmaz, a.g.e., s.72

⁶⁵ Yılmaz, a.g.e., s. 86.

6. E's-sabr mift-hü'l ferec: “ Bir yarım hadis iktibası olup “ Sabır(dayanma gücü) sıkıntı(dan kurtulma)nın anahtarıdır.” anlamına gelir. Hadisin tamamı şu şekildedir E's-sabr miftahü'l-ferec, ve'z- zühd %ın<'ü'l-ebed: Sabır, sıkıntı(dan kurtulma)nın anahtarıdır, dindarlık tükenmez(sonsuz) zenginliktir.”⁶⁶

\abr iderüz her bel<ya irerüz lewwetlere
Zîr< ki e'---abru mift<qü'l-ferecdür ey püser
[G.53/2]

4.1.7. Dîv<n'da Adı Geçen Kişiler

Belkîs: Hz. Süleymân'ın eşi. Hz. Süleymân'ın ulağı hüdhüd aracılığıyla tanıdığı Belkîs Seb'e (Yemen) melikesi olup zenginliği ve saltanatı ile görkemli bir yaşam sürmektedir. Söylentiye (rivâyete) göre, Hüdhüd kuşu bir gün ortadan kaybolur. Süleyman peygamber, onu arasa da bulamaz. Sonunda çıkagelen Hüdhüd, Belkîs bahçelerinden birine indiğini, Seb'e melikesi Belkîs'in dillere destan güzelliği ve saltanatı hakkında öğrendiklerini anlatır. Belkîs ve maiyetinin güneşe tapındıklarını söyler. Bu haber üzerine Hz. Süleymân, hüdhüd aracılığıyla Belkîs'e bir mektup gönderir. Mektupta onu Hak dine ve eşi olmaya davet eder. Maiyetindekileri toplayan Belkîs, görüşmeler sonucu Hz. Süleymân'ın davetini kabul eder ve tahtı ile birlikte Hz. Süleymân'ın sarayının bulunduğu yere gelir.⁶⁷

“Qükm eyleyen é<f'dan é<f'a zencîrler uran dîvlere
Süleym<n-ı nebî gibi Bel"îs ş<h[a] m'u%raduñ”
[G.4 /8]

Ebû Cehl (Bû Cehl): Adının soyağacı *Ebû'l-Hakem Amr b. Hişâm b. Muğîre el-Kureşî el-Mahzûmî*'dir. Kureyş kabilesinin reislerinden olup İslâmiyet'in ve Hz. Muhammed'in en büyük düşmanıdır. Kaynakların verdiği bilgiye göre Mekke'ye gelen yabancılara son derece acımasız davranırdı. Hz. Muhammed (s.a.v.) ve İslâmiyet karşıtı her harekette onun büyük etkisi vardı. Ticârî güç ve etkinliğini İslâmiyet aleyhinde kullanır, halkın müslüman olmasını engeller, olanları İslâmiyet'ten döndürmeye çalışırdı. Hatta güçsüz ve kimsesiz olanları döverek Hak

⁶⁶ El-Acl>nî, **Keşfü'l-Hafâ ve Muzilu'l-İlbâs 'amme's-tehere mine'l-ehâdîsi 'alâ elsineti'n-nâs**, 3. baskı, Beyrut: M.2001/ H.1422, c. II, s.19.

⁶⁷ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü I**, 2. baskı, Ankara: Akçağ Yay., 1995, s. 491.

yoldan döndürmeye çalışır, en ağır işkenceleri yapardı. Ebû Cehl (Cehaletin babası) lakabı ona Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından takıldı. Hicretin ikinci yılında, 70 yaşındayken Abdullah İbn Mes'ûd tarafından öldürüldü. Hz. Muhammed onun kellesini görünce şükretti ve "*Bu ümmetin Fir'avni işte budur!*" dedi.⁶⁸

Mün" a|ı` oldı nesli Ebu Cehl'ün her zam<n
Sen müzlime neslisin ibn-i *abīx münkir *abīx

[51/5]

Eşrefoğlu Rûmî: Asıl adı Abdullah, babasının adı Ahmed Eşref'tir. Kaynaklarda Abdullah R>mî b. Seyyid Ahmed Eşref b. Seyyid Ahmed Eşref b. Seyyid Muhammed Süy>fî şeklinde geçmektedir. Mısır'dan Suriye'nin Hama kasabasına daha sonra Anadolu'ya göç edip önce Manisa'ya, ardından da İznik'e yerleşen, aslen Mekkeli ve Hz. Peygamber soyundan geldiği riv<yet edilen, <lim ve şeyhler yetiştirmiş bir ailenin çocuğudur.⁶⁹ Bazı yerlerde onun 745/1353 yılında doğduğu rivayet edilirse de bu riv<yetin doğru olmadığı, onun Emir Sultan (833/1429) ve Hacı Bayram-ı Velî (833/1430) ile olan münasebetlerine bakılarak doğum tarihinin daha sonra olduğu yönünde görüşler ileri sürülmüştür. Çocukluk ve gençlik yıllarını ailesinin yanında ve onların terbiyesi altında geçiren Eşref-z<de daha sonra Bursa'ya Çelebî Sultan Medresesine girer ve tahsilini devam ettirir. Bu sırada okuduğu evliy<men<kıb-n<melerinde geçen bazı ahv<l-i meş<yıh onu s>fîye yoluna cezbeder. Gördüğü bir rüy< üzerine de ilim yolunu terk ederek önce şehirde meczupluğuyla meşhur olan Abdal Mehmed'e gider. Ondan tarîkate nasîbi olduğu işaretini alınca Emir Sultan'a müracaat eder. Emir Sultan kabul etmez ve onu Hacı Bayr<m-ı Velî'ye gönderir. Bu derg<hta geçirdiği on bir yılın sonunda derg<ha imam ve kızı Hayrûnnis< ile evlenmek suretiyle Şeyh'e damat olur. Dervişinin belli bir merhaleye geldiğini hisseden Şeyh, ona ic<zet verir ve onu İznik bölgesine "halife" sıfatıyla gönderir. Ancak kat etmiş olduğu makamla yetinmez ve Şeyh'ine tekrar döner. Bunun üzerine Abdülk<dir-i Geyl<nî'nin dördüncü göbekten torunu ve K<dirî şeyhi Hüseyin Hamevî'ye gönderir. Başarılı bir şekilde erbaîni tamamlar. Memleketine döner ve tarîkati orada yayma yetkisi verilir. İznik'e dönen Eşref-z<de'nin kurmuş

⁶⁸ Mehmet Ali Kapor, "Eb> Cehl" md., **DİA**, İstanbul: TDV Yay., 1994, c.10, ss. 117-118.

⁶⁹ A. Necla Pekolcay ve Abdullah Uçman, "Eşrefoğlu R>mî" md., **DİA**, İstanbul: TDV Yay., 1995, c. 11, ss. 480-481.

olduğu tarîka, kısa sürede yayılır. Eşref-z<de yüz yaşlarında iken 874/1469 yılında İznik'te vefat etmiştir.⁷⁰ “Men<kıba göre 874'te (1469-1470), muhtemelen 100 yaşlarında İznik'te vefat eden Eşrefoğlu, sonraları c<miye çevrilen derg<hın hazînesine gömülür(...) Vef<tından sonra vasiyeti üzerine yerine, daha sonra kızı Züleyh< ile evlenen ve küçük yaştan beri yanında yetişen halîfesi Abdurrahîm Tirsî post-nişin olur.”⁷¹ Evliy< Çelebî, Sey<hatn<me'sinde K<diriye tarikatına bağlı olanlar arasında tarikatın “ Pîr-i S<nî” si kabul edilen Eşrefoğlu'ndan “yetmiş bin müride m<lik bir pişv<-yı <şıkan idi” diye söz eder.⁷²

Eşrefoğlu'nun edebî şahsiyeti tasavvufî inançları doğrultusunda gelişip şekillenmiştir. Şiirlerinde daha çok Yunus Emre tesiri h<kim olmakla beraber kendine has söyleyişlerin bulunduğu manzumelerinin sayısı da az değildir. Şiirlerinde bilhassa tasavvufî remizlere büyük ölçüde yer vermiş, bu çerçevede yeni mazmunlar oluşturmuştur. Yer yer halk deyişlerine ve atasözlerine m<l olmuş <yet me<llerine de yer verdiği şiirleri tekke edebiyatının en samimi örnekleri arasında yer alır.⁷³

Bu `Abdurraqîm-i Tirsî `aş" dery<sınuñ baqresi
`Abdul"<dir sevgülüsi "ulıdır Eşr<f-z<denüñ
[88/8]

Bu `Abdurraqîm-i Tirsî Şey* Eşref-z<de bendesi
`Abdul"<dir egsüklüsi bize é<dirîler dirler
[45/17]

Ferhâd: Dîv<n edebiyatında mesnevilere konu olan Fars kökenli *Hüsrev ü Şîrîn* ve *Ferhâd ü Şîrîn* aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. Hikâyede kısaca, Hüsrev Pervîz ile Ermen hükümdarının yeğeni Şîrîn arasında geçen aşk hikâyesi anlatılır. Su yolları yapan mimar-mühendis ve Şîrîn'in ikinci âşığı Ferhâd ise üçüncü kişi olarak hikâyeye sonradan girer. Bu üç şahıs ve iki aşk çevresinde gelişen olaylar, hikâyenin esas konusunu oluşturur. Bu yüzden hikâyeyi eserlerine konu edinen bazı

⁷⁰ Gürer, a.g.e., ss. 356,357.

⁷¹ Eşrefoğlu R>mî, **Müzekki'n-Nüf>s**, Haz. Abdullah Uçman, 2. baskı, İstanbul: İnsan Yay, Temmuz 2003, s. 21.

⁷² **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul: Tercüman Yayınları, 1985, s. 399.

⁷³ Uçman ve Pekolcay, a.g.md., s. 482.

şairler üç kahramanı birden işledikleri halde bazıları da sadece Ferhâd ile Şîrîn'in hikâyesini işler.

Hikâye ilk defa Nizâmî-i Gencevî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* adlı mesnevisinde işlendi. Bu hikâyede, Şîrîn'e karşı olan aşkı yüzünden, Şîrîn'in diğer âşıkı İran Hükümdarı Hüsrev'in ortadan kaldırmak istediği rakibi konumundadır. Üçlü bir aşk hikâyesinin erkek kahramanlarından olan Ferhâd, Nizâmî'den itibaren bu aşk hikâyesini işleyen eserlerde daima su yolları yapmakla ünlü bir mühendis-mimar veya ressam kimliğiyle okurun karşısına çıkar. Hüsrev ile Şîrîn'den farklı olarak Ferhad'ın tarihi ve gerçek kişiliği belirsizdir. Ferhad'ın öne çıkan özelliği sâdık bir âşık olması, sevdiği Şîrîn'in aşkı ile dağları delmesidir. Divan şiirinde, sevgilisi uğruna gerçekleşmez gibi görünen işleri göze alan, aşkının derin hüznü içinde sevdiğine kavuşmadan (vuslata ermeden) ölen âşığın simgesi olur.⁷⁴

İş"la kesen |aşını külünge |utan başını
Ferhad-ı ol rüsv<y gibi `iş"-ı Şîrîn'e m'u%raduñ

[G.4/10]

Mansûr (Hallâc-ı Mansûr): Tasavvufun gelişmesine önemli katkılarda bulunan ünlü mutasavvıf. Dîvân şiir ve nesrinde çokça anılan ünlü bir sûfidir. Tasavvuftaki üstadı ise *Ebu Amr Osmân-ı Mekkî*'dir. H. 244/ M. 858 yılında İran'ın Fars eyaletinde bulunan Beyzâ'nın kuzeydoğusundaki Tûr'da doğdu. Dedesi Mahamma Mecûsî idi. Asıl adı *Hüseyn (Ebü'l-Muğîsü'l-Hüseyn bin Mansûru'l-Beyzâvî* (M. 857-922) olduğu halde İran'da ve Osmanlılar'da daha çok Mansûr ve *Hallâc-ı Mansûr* adıyla anıldı. Cüneyd-i Bağdâdi ile sohbetleri oldu. Aşk sarhoşluğu ile *Ene'l-Hak* (Ben Hakk'ım) der, bu sözünden dolayı asıldı.

Hallâc 24 Zilkade 309 (26 Mart 922) tarihinde Bağdad'ın Bâbüttâk semtinde önce kırbaçlandı. Burnu, kolları ve ayakları kesildikten sonra idam edildi. Baş kesilerek Dicle üzerindeki köprüye dikildi, gövdesi yakılıp külleri nehrin sularına savruldu. Onun dini olmaktan çok siyasi bir karar olan idam fetvası siyasi baskılar ve oyunlar sonucu çıkarıldı. Onun büyük bir üne kavuşması, çevresinde çok sayıda mürid toplaması, sarayda ve yüksek rütbeli devlet adamları ve kumandanlar arasında

⁷⁴ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, 2.baskı, Ankara: Akçağ Yay., 1995, s.185.

⁷⁴ Gencay Zavotçu, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, Ankara: Aydın Ktb., Mart 2006, ss. 308-310.

bile taraftar bulması, zenci kölelerin isyanına sıcak bakması, Mehdî olduğu ve Abbâsîler'e karşı Karmatîlerle gizlice işbirliği yaptığı yolunda söylentiler çıkması devlet adamlarını endişelendirir ve idamı onaylanır. Tasavvuf tarihi bakımından birinci derecede önemli mutasavvıflardan olan Hallâc'ın sözleri ve menkıbeleri çağlar boyunca müslümanlar arasında yankılanır ve islâm toplumu üzerinde derin izler bırakır.⁷⁵

İş"la meyd<ne gelen c<n terk idüb baş oynayan
Man->r-ı Ba%<dī gibi şems-i cih<na m'u%raduñ
[G.4/ 8]

Mecnûn: Deli, delirmiş anlamlarına gelen Mecn>n, Leylâ ile Mecnûn mesnevîsinin erkek kahramanıdır. Asıl adının Kâys olduğu rivâyet edilen bu kişinin gerçekte yaşayıp yaşamadığı, ne zaman ve nerede yaşadığı, nesep ve hayatının mahiyeti hep tartışılan, kesinlik kazanmayan konulardan biridir. Ben-i =mir kabilesinden şair Kays b. El-Mülevvahü'l-=mirî'nin lakabıdır. Başka bir rivayete göre Emevîler devrinde yaşamış Kays adlı bir beyz<denin lakabıdır.⁷⁶

Yavı "ılan 'a"lı fikri göklere çı"an fery<dı
Ol Mecn>n-ı Éays< gibi derd-i Leylî'ye m'u%raduñ
[G.4/ 6]

Muhammed: İsl<m peygamberi ve Allah'ın son elçisi (Mekke 571- Medine 632). Mekke'nin soylu Haşimoğulları ailesindedir. Soyağacı (nesebi) şu şekildedir: *Muhammed bin Abdullah bin Abdulmuttalib bin Hâşim bin Abdimenaf bin Kusayy bin Kilab bin Mürre bin Kab bin Lüey bin Galib bin Fihri bin Mâlik bin İlyâs bin Mudar bin Nizâr bin Mead bin Adnan. Sahîh-i Buhârî*'de peygamberimizin nesebi Adnan'a kadar, Tâberî Tarîhi'nde ise Hz. İbrâhîm'e kadar götürülür.

Babası Abdullah, Benî Zühre kabilesi reisi *Vehb bin Abdimenaf*'ın kızı Âmine ile evlendi. Peygamberimiz daha dünyaya gelmeden, genç bir yaşta babası Abdullah öldü. Onun ölümünden sonra eşi Âmine Hatun M. 571 yılında kameri Rebi'ü'l-evvel ayının on ikinci gecesi sabaha doğru nurlu bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Çocuğa

⁷⁵ Zavotçu, a.g.e., ss. 308-310

⁷⁶ Pala, a.g.e., ss. 361-362.

Muhammed adını verdiler. Muhammed *pek çok hamd ü sena olunmuş, övülmüş* demektir. Peygamberimizin dünyaya geldiği gece gün doğmadan âlem nûr ile doldu. İlk peygamber ve ilk insan Hz. Âdem'den sonra babadan oğula geçen *son peygamberlik nûru*, O'nda sahibini buldu. Arap geleneği üzerine doğumundan sonra Halime adında bir süt anneye verildi. Muhammed, beş yaşına kadar Halime'nin yanında kaldıktan sonra annesinin yanına döndü. Altı yaşına girdiğinde annesini kaybetti. Annesinin ölümü üzerine cariyeleri Ümmü Eymen, Muhammed'i Mekke'ye getirip dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti. Muhammed altı yaşına gelince annesi de öldü. Doğmadan yetim kalan Muhammed, altı yaşında öksüzlüğün acılığını da tattı. Muhammed'in bakımını dedesi Abdülmuttalib üstlendi. Dedesinin ölümünden sonra amcası Ebû Tâlib, O'nu yanına aldı. Bu tarihten sonra Muhammed'in bakımını amcası üstlendi ve O'nun yetişmesine büyük bir özen gösterdi.

Çocukluğundan başlayarak özü sözü bir insan olup yalan söylemediği ve sözünde durduğu için *Emîn* sıfatı ile onurlandırılıp Kureyş halkı arasında *Muhammedü'l-Emîn* namıyla anıldı. Muhammed, ticaretle uğraşan amcalarına yardım edip onların yanında ticâret hayatına alıştı. Amcası Ebû Tâlib'in yanında ticâret ile uğraştığı sıralar Hz. Hâtice ile tanıştı ve onun sermayesi ile ticârete başladı. Suriye'ye yaptığı ilk seferde çok kazanç elde etti. Dürüstlüğü ile Hatice üzerinde iyi bir izlenim bıraktı ve onunla evlendi. Bu evlilikte güvenilir kişiliğinin (*Emîn*) büyük etkisi oldu. Hz. Muhammed, kırk yaşına geldiğinde (M. 610) kendisine peygamberlik (nübüvvet), kırk üç yaşında da elçilik (risâlet) verildi. M. 610 yılında, büyük bir olasılıkla ramazan ayının 26'sını 27'sine bağlayan gecede (Kâdir gecesi), vahiy meleği Cebrâ'îl aracılığıyla kendisine "*ikrâ; oku*" sözcüğü ile başlayan âyet indi. Önceki peygamberler gibi, toplumdaki kötülükleri ortadan kaldırmak üzere Allah tarafından görevlendirildiği kendisine bildirildi. Hz. Muhammed'in İslâm dinine çağrısına ilk uyan, eşi Hâtice oldu. Yirmi üç senelik peygamberlik hayatında durmadan dinlenmeden çalıştı. İnsanları Allâh'ın emriyle Hak yola davet etme ve gerçek mutluluğa ulaştırma çabasında bulunduğu kişilerle görüştü, topluluklara hitap etti. İslâm dinini yayma uğraşısında büyük güçlüklerle karşılaştı ve İslâmiyet düşmanlarıyla üç önemli savaş yaptı. Peygamberliğinin on birinci yılında (M.622) Kureyş Kabilesi'nden ve çevresinden gördüğü yıldırma faaliyeti ve yoğun baskılar sonucu, İslâmiyet'in yayılması ve geleceği açısından uygun bir ortam bulacağına

inandığı Medine'ye hicret etti. Medine halkı, kendisini büyük bir sevgi gösterisi ile karşıladı.

İslâmiyet, Medine'deki uygun ve elverişli ortamda hızla yayılıp geniş insan topluluklarını kucakladı. Bu dünyadan göçünceye kadar insanlığı ince bir telkin yoluyla, örnek bir insan olarak eğitti. Allâh'ın kendisine verdiği peygamberlik görevini hakkıyla yerine getirmek için elinden geleni yaptı. Ömrünün son günlerinde, ölümünden bir ay önce bir sefer hazırlığı sırasında hastalandı. Hicretin on birinci yılında, rebülevvel ayının 12'sinde (M. 632) pazartesi günü akşam saatlerinde vefat etti.⁷⁷

Eyledük ol `ahde vef< irdik dostu buldu" ~af<
Rehberimizdür Mu~|af< andan bildik Sübq<numuz

[68/2]

Mûsâ: İsrailoğullarına gönderilmiş olan Mûsâ büyük peygamberlerdendir. *Kelîm*, *Kelîmullah*, onun sıfatlarındandır. Kendisine dört ilâhî kitaptan biri olan *Tevrat* gönderildi.

Hız. Yûsuf'tan sonra Mısır'da *İsrailoğulları* üreyip çoğaldılar ve Ya'kûb ile Yûsuf'un şeriatleri üzere kaldılar. Mısır'ın eski yerlisi olan "Kıbt" kavmi yıldızlara ve putlara tapar, İsrailoğullarına aşağılık gözüyle bakarlardı. Firavunlar, yani Mısır hükümdarları da *İsrailoğullarını* kendilerine tebaa edip, onları esir gibi ağır ve zor işlerde kullanırlardı. Bu ağır yükten kurtulup dedelerinin eski yurtları olan Ken'an iline gitmek en büyük istekleriydi. O sıralarda bir kâhin, Firavun'a "*İsrailoğullarından bir çocuk doğacak ve senin devletinin yıkılmasına sebep olacak.*" demişti. Firavun, bu düşünceden ürkip İsrailoğullarından doğan erkek çocukları öldürtmeye başladı. Bu sırada *İmran* adlı kişinin soyunda Hz. Mûsâ dünyaya geldi. Mûsâ'nın annesi, oğlunun öldürülmesini önlemek için, Allah'ın buyruğu üzerine onu bir sandık içine koyup Nil nehrine bıraktı. Sandık Nil'de akıp giderken Fir'avun'un karısı Asiye onu tuttu. Mûsâ'yı görünce onu sevdi ve öldürmesine engel olmak için sakladı. Ona süt anaları tutarak sarayda büyüttü. Hz. Mûsâ, büyüdüktan sonra bir gün Mısır'da gezerken kazayla bir Kıptî'yi öldürdü, Firavun'un gazabından korkup Mısır'dan kaçtı ve Medyen'e gitti. Orada Şuayb'ın kızıyla evlenerek on sene kaldı.

⁷⁷ Martin Lings (Ebubekir Siraceddin), **Hız. Muhammed'in Hayatı**, İstanbul: İnsan Yay., 2006.

Sonra çoluk çocuğuyla Mısır'a giderken, Tûr dağında Allâh kendisiyle söyleşti ve O'na peygamberlik verdi.⁷⁸

Mısır'a varınca Firavun'u hak dine davet etti. Firavun'un davete icabet etmemesi üzerine bir zaman saptayıp bütün İsrailoğulları ile haberleşti. Geceleyin onları Mısır'dan çıkardı, Süveyş denizi kenarına götürdü. Firavun bunu duyunca askerleriyle Mûsâ (a.s.)'in peşine düştü. Mûsâ, asasıyla denize vurdu ve deniz yarıldı, on iki yol açıldı. On iki kabilenin her biri bir yoldan gitti. Firavun da askerleriyle onları izledi, İsrailoğulları geçip kurtulduktan sonra deniz tekrar kapandı ve Firavun ile askerleri boğuldu. Mûsâ, İsrailoğulları ile Ken'ân iline yöneldi. Yolda İsrailoğulları, Hz. Mûsâ'nın tevhid akidesine defalarca başkaldırdılar. Bu hadiselerle canı sıkılan Hz. Mûsâ, Cenab-ı Hakk'ın çağrısıyla Tûr dağına çıktı. Kardeşi Harûn'u da yerine vekil tayin etti. Kırk gün Tûr'da yalnız başına ibadet edip aracısız olarak Allâh'ın Kelâmını işitti. O vakit O'na Tevrat indi. Sâmirî adındaki bir münafiğin aldatmasıyla altından süs eşyalarını eriterek buzağı gibi ses çıkaran, altın bir buzağı heykeli yaptılar. Harûn her ne kadar öğüt verdiyse de kulak asmadılar. Mûsâ, Tûr dağından gelip İsrailoğullarını bir buzağıya tapar görünce çok sinirlendi. Sâmirî'yi lanetledi, buzağı heykelini yaktıktan sonra denize attı ve kavmine sitem etti. Bunun üzerine kavmi ettiğine pişman olup tevbe ve istiğfarda bulundu. Sonra Mûsâ, Tevrat'ı ortaya koydu. Ondan sonra İsrailoğulları, onun getirdiği hükümlerle amel etmeye başladılar. Şeria nehrinin doğusundaki birçok şehiri savaşıarak ellerine geçirdiler. Peygamberlik görevini yerine getiren Hz. Mûsâ, Yuşa adındaki bir kişiyi yerine halife tayin edip 120 yaşında öldü.⁷⁹

Ar{ eyleyen Qa ""'a sözün maqv eyleyen anda özin
@>r |a%nda M>s< gibi n>r-1 _ud<'ya m'u%raduñ
[G.4/ 11]

Mustafâ: İstifa olunmuş, seçilmiş. İnsanların seçilmiş, seçkini. Hz. Muhammed. Bkz. Muhammed.

Nûh: Hz.. Nûh, Hz. İdris göğe çekildikten sonra insanların doğru yoldan ayrılıp putlara tapmaya başlaması üzerine Allah tarafından onlara Hak yolu göstermek için

⁷⁸ M. Asım Köksal, **Peygamberler Tarihi**, 8. baskı, Ankara: TDV Yay, 2004, c. II., ss. 7-118

⁷⁹ Abdullah Aydemir, **İslami Kaynaklara Göre Peygamberler**, Ankara: TDV Yay., 1990, ss. 113-150.

gönderildi. Peygamber olarak gönderilen Hz. Nûh, uzun yıllar kavmini imana davet etti. Yalnız oğulları *Sâm, Hâm, Yafes* ile hanımları ve diğer pek az kimseler iman edip başkası kulak asmadı. Hatta kendisinin *Yâm* adlı oğlu da imana gelmedi. Nûh (a.s.) bu süre içerisinde kavminden gördüğü eza ve cefaya karşılık o, yine hoşgörülü davranıp onlara öğüt vermeyi sürdürdü. Sonunda ümitsizliğe düştü ve onlara beddua etti. Duası kabul oldu ve Allâh'tan kendisine "*Gemi yap!*" buyruğu geldi. Hz. Nûh, kırdâ ve sudân uzak bir yerde gemi yapmaya başladı. Kavmi oradan geçerken onunla eğlenir, "*Peygamber idin, dülger oldun.*" derlerdi. Geminin yapımı bitti, Tufân alâmetleri görüldü. Hz. Nûh, mü'minler ile gemiye bindi ve her çeşit hayvandan birer çift aldı. Nûh peygamberin gemisine her hayvandan bir çift girerken şeytân da eşek ile birlikte girdi. Her taraftan su görüldü. Nûh, oğlu Yâm'ı da gemiye çağırdı: "*Oğulcağızım, gel bizim yanımıza sen de bin, kâfirlerden olma!*" dedi. O babasına şu cevâbı verdi, "*Ben bir dağa çıkar kurtulurum. (Hûd/42, 43)*" deyip gemiye girmedi. Nûh, "*Bugün Allâh'ın merhametinden başka sığınacak yer yoktur.*" diye öğüt verirken araya bir dalga girdi ve Yâm boğuldu. Tûfân her yeri kapladı. Su dağları aşdı. Yeryüzündeki insanlar ve hayvanlar tamamen yok oldu. O sırada Nûh'un gemisi dağlar gibi büyük dalgalar arasında yüzüyordu. Tufânın bu hali altı ay kadar sürdü. Sonra Allâh'ın emriyle yağmurlar kesildi ve sular çekildi. Gemi bir söylentiye göre Cûdi dağının üzerine oturdu ve gemidekiler kurtuldu. Dünya farklı bir dünya oldu. Ondandı sonra insanlar Hz. Nûh'un üç oğlundandı türedı. Onun için Nûh (a.s.)'a *İkinci Âdem* denıldı. Nûh Peygamber 950 veya 1000 yıl yaşadı. Peygamberler arasında en uzun yaşayanındır. Bu nedenle *Nûh ömrü* deyimı halk arasında yaygındır. Uzun yaşamına ve çektiği büyük sıkıntılara rağmen saçının ağarmadığı, gücünün azalmadığı ve dişlerinin dökülmediği rivayet edilir.⁸⁰

N'oldı saña ey< gönül `aceb ne derde u%raduñ
@urmaz a"ar gözüñ yaşı @>f<n-1 N>q'a m'u%raduñ
[G.4/ 1]

Süleymân: İsrailoğulları peygamberlerinden, Dâvud peygamberin oğlu. Süleymân, hükümdar peygamberlerden biridir. Olağanüstü bir güce ve saltanata sahip, hayvanların dilini bilme, insanlara, bütün varlıklara ve cinlere hükmetme vs. gibi mucize ve özelliklere sahip bir peygamberdir. Onun bu özelliklerinden ve

⁸⁰ Köksal, a.g.e., ss. 87-113.

mucizelerinden Kur'ân'da sık sık bahsedilir. Süleymân peygamberin olağanüstü özelliklere sahip olması bir duası sonucu gerçekleşir. Bu dua ve dua sonucu Süleymân peygambere verilenlerle ilgili Kur'ân-ı Kerîm'de şu ayetler zikredilir: *“Süleymân, ‘‘Râbbim beni bağışla; bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümdarlık ver. Şüphesiz sen, dâima bağıшта bulunansın' dedi. Bunun üzerine biz de, istediğı yere onun emriyle kolayca giden rüzgarı, bina kuran, dalgıçlık yapan şeytânları, demir halkalarla bağılı diğer yaratıkları onun emrine verdik (38-Sad/35)‘‘. Süleymân peygamberin atları ve onun atlara olan düşkünlüğü de Kur'ân'da sözü edilen konulardandır: ‘‘Öğleden sonra kendisine, üç ayağının üzerinde durup bir ayağını yere diken çalimli ve safkan koşu atları sunulmuştu (38/31)‘‘.*

Süleymân (a.s.)'in olağanüstü özellikleri, onun hakkında pek çok efsanenin uydurulmasına da sebep olur. Çoğunlukla Tevrat veya İsrailiyyattan kaynaklanan bu efsane içerikli bilgiler divan şiirinde telmîh (anıştırma, çağrışım) sanatına ve mazmunlara kaynaklık eder. Süleymân'ın bir balıkçının yanında çalışmak zorunda kalması v.b. Edebiyatta, özelde de dîvân şiirinde Hz. Süleymân'ın tahtından çokça söz edilir. Onun tahtı varlık ve zenginlik simgesidir. Bazı kaynaklara göre Süleymân Peygamberin tahtı kızıl altından, bazı kaynaklara göre de çeşitli mücevherlerden yapılmış, dört köşeli süslü ve görkemli bir tahttı. Her köşesinde bir altın ağaç vardı, yaprakları yeşil zümrüt ve zeberceddendi. Birileri bir dava için geldiğinde Süleymân bu tahta oturur ve hükmünü burada verirdi.

Hz. Süleymân'ın yüzüğü hakkında kaynaklarda farklı söylentiler (rivâyetler) vardır. Bu söylentilere göre Hz. Süleymân'ın gücü ve saltanatı bu yüzükte gizliydi. *‘‘Süleymân (a.s.)'in bir yüzüğü vardı. Bütün insanlar, cinler, yırtıcı hayvanlar, kuşlar ona boyun eğdi. O mühriin üstünde İsm-i Âzam yazılmıştı.‘‘* Allâh o yüzükte hikmeti icrâ etmeyi murat buyurdu. Yüzüğü diğer taşlardan ayırarak kendisine bir üstünlük verdi, bu yüzük söylentiye göre cennetten bir taş idi. Yüzüğü parmağına taktığı anda, insanlar, hayvanlar, cinler ve diğer yaratıklar hemen ona itaat ederdi.

Süleymân peygamberin bütün yaratıklara hükmetmesi; ot, su, yel ve diğer yaratıkların ona boyu eğmesi o yüzüğün kerameti idi, bu yüzüğü Âdem peygamber cennetten getirmişti. Bir söylentiye göre, Süleymân peygamber, nedeni tam bilinmeyen bir olaydan dolayı Allâh'ı gücendirmiş ve Allâh da ona ders olması için

bir ceza vermişti. Bu ceza Süleymân'ın tahtından kırk gün uzaklaşıp yerine bir cinin (veya Şeytân, yahut bir devin) geçmesi; tahtını tekrar ele geçirincede kadar sıradan, yoksul bir insan olup balıkçılık yapmak zorunda kalması şeklinde olmuştur. Süleymân-karınca kıssası da divan şairlerinin değindiği konulardan biridir. Hz. Süleymân'ın bir karıncayla olan sohbeti bi sefer sırasında gerçekleşir. Cin, insan ve kuşlardan oluşan ordusuyla sefere çıkan Hz. Süleymân, Karınca vadisine gelindiğinde bir karıncanın (büyük bir olasılıkla karınca beyinin) söylediklerini duyar. Karıncanın sözlerini duyan Süleymân peygamber gülümseyip verdiği nimetlerden dolayı Allah'a şükreder. Atından inip karıncayla görüşür. Karıncadan öğütler alır, onun armağan ettiği çekirge budunun yarısıyla bütün ordusunu doyurur ve kalan yarısını da yol erzağı olarak yanında götürür (Kur'ân-ı Kerîm'de: *“Süleymân'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil orduları toplandı; hepsi bir arada (onun tarafından) düzenli olarak sevkediliyordu. Karınca vadisine geldikleri zaman, bir karınca: Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleymân ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin! (27/17-18)”* âyetlerinde belirtilen).

Söylentiye göre Süleymân peygamber cihana hükmetmesi ve sınırsız bir zenginliğe sahip olmasına karşı geçimini sepet örerek sağlardı. Süleymân peygamber, saltanatı müddetince hurma yaprağından zembil örüp satardı. Arpa unu alıp ekmek pişirip onunla akşam iftar ederdi. Bir kilimi vardı, akşam başına çekip yatardı.⁸¹

⁸¹ Aydemir, a.g.e., ss. 187-224.

V. BÖLÜM

DÎV=N'İN TENKİTLİ METNİ VE BEYİTLERİN NESRE ÇEVİRİSİ

Velehu ey{<n
[1]*

(Hece ölçüsü: 5+5= 10'lu)

- 1 &<fili *al"uñ düny< sevendür
Ba*īli *al"uñ düny< sevendür
- 2 Düny<[y1] "ovan düny<ya "alan
Söyleyen yal<n düny< sevendür
- 3 Düny<y1 diren yolında ölen
Nefsine uyan düny< sevendür
- 4 Qa""a uymayan yola gelmeyen
Qa""ı bilmeyen düny< sevendür
- 5 Yüzi gülmeyen Qa""ı añmayan
Vef< gelmeyen düny< sevendür
- 6 Fitneler düzen şerr işde gezen
Qa" işden bezen düny< sevendür
- 7 Unudan Qa""ı olanlar şakī
Görmeyen Qa""ı düny< sevendür
- 8 Bilmeyen q<lin görmeyen yolın
Viren ĩm<nun düny< sevendür
- 9 Göñli "araran ~>reti dönen
@amuda yanan düny< sevendür
- 10 `Abdurraqīm Tirsī Qa""uñ bil
Sevmedügi "ul düny< sevendür

* 137 M, - T

GAZEL 1

- 1 Halkın tedbirsiz olanı, dünya sevendir
Halkın cimrisi, dünya sevendir
- 2 Dünyayı seven, dünyada kalan
Yalan söyleyen, dünya sevendir
- 3 Dünya [malı] toplayan, dünya yolunda ölen
Nefsine uyan [kişi] dünya sevendir.
- 4 Allah'a uymayıp doğru yola gelmeyen
Allah'ı bilmeyen, dünya sevendir
- 5 Yüzü gülmeyen, Allah'ı anmayan
Sözünde durmayan, dünya sevendir
- 6 Arabozuculuk yapan, kötü iş işleyen
Doğru işten bezen, dünya sevendir
- 7 Allah'ı unutan, şik<yetçi olan
Gerçeği görmeyen, dünya sevendir
- 8 H<lini bilmeyen, yolunu görmeyen
İm<nını veren, dünya sevendir
- 9 Gönlü kararan, yüz şekli değişen
Cehennemde yanan, dünya sevendir
- 9 [Ey] Abdurrahim-i Tirsî, bil ki
Allah'ın sevmediği kul, dünya sevendir

Velehu ey{<n
[2]*

(Hece ölçüsü: 6+5= 11'li)

138

- 1 Keremsüz kişiden hîç vef< gelmez
Eylük eyleriseñ hîç eylük bilmez
- 2 Geç andan |ınma [hîç] dost olma zinh<r
Buñ deminde saña y<r u yoldaş olmaz
- 3 Gelür yüze güler "all<şlı" eyler
İnanma arduñca *ayr ile añmaz
- 4 İçi |aşı bir olmayan kişiye
Yedirmegil zinh<r |uz etmek bilmez
- 5 Na~īqat eyleseñ Qa" buyru%ından
İşitmez tutmaz Qa""a "< 'īl olmaz
- 6 Dostuñ dostı degül nefesine dostdur
L<yı" degül q>yı dostuña barmaz**
- 7 İnsan degül qayv<n degül ol kişi
Key az%undur a ş>mdur *ayr degmez
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī dost olanlar
Ol dost dostlarna peşīm<ne gelmez

* - T

** Mısra'ın metindeki "L<yı" degül göñli q>yı dosta barmaz" şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 2

- 1 Soysuz kişi, sözünde durmayı bilmez
İyilik yaparsan iyilikten anlamaz
- 2 Ondan vazgeç, hiç söz söyleme, sakın dost olma
Sıkıntılı zamanında sana dost, arkadaş olmaz
- 3 Gelip yüzüne güler, döneklik eder
Ona inanma, arkandan iyi konuşmaz
- 4 İçi dışı bir olmayan kişiye
Sakın yedirme, iyilikten anlamaz
- 5 Allah'ın buyruğunu öğütlesen
Öğütleri duymaz, onları tutmaz, Allah'a inanmaz
- 6 Dostuna dost değil, nefsine dosttur
Huyu dostuna yakışır değildir
- 7 O kişi ne insan ne hayvandır
Çok azgındır, uğursuzdur, iyilik gelmez
- 8 [Ey] Abdurrahim-i Tirsî,
O dostun dostlarına dost olanlar pişman olmaz

Velehu ey{<n
[3]*

(Hece ölçüsü:6+5= 11'li)

- 1 **Qay<suz kişiden kişilik gelmez**
Yı"ar `ır{uñ bozar <demlük gelmez
- 2 **Ne gelürse gönline söyler anı**
Ulu kiçi nedür `aynuna almaz
- 3 **Eger erkek eger dişidür andan**
Ira%ol zinh<r kim ud edeb bilmez
- 4 **Yüzinde yüzi ~uyı olmayanuñ**
İşi Qa""'a <deme yarar olmaz
- 5 **Qay<suz kişiler kimi gerekse**
Mas*ara idünür qa" b<ıl bilmez
- 6 **Diline ~abrı olmayan kişinüñ**
Bī-dīn olur dīn īm<nı bilmez
- 7 **Ha zinh<r yoldaş olma%ıl aña sen**
éanda kim varsañ ol yüzüñ a%artmaz
- 8 **Ey `Abdurraqīm-i Tirsī yürü var**
Qay<suzdan giñ ol%ıl Qa""'ı bilmez

* - T

GAZEL 3

- 1 Onursuz kişiden insanlık gelmez
şerefini, namusunu bozar, insanlık gelmez
- 2 Aklına ne gelirse onu söyler
Büyük küçük nedir, düşünmez
- 3 Erkek de kadın da olsa ondan uzak dur
Asla utanma, edep bilmez
- 4 Yüzünde utanması olmayan kişinin
İşi Allah'a da insana da faydalı olmaz
- 5 Utanmaz kişilerin kimisi maskara edinir
Doğruyu, yanlışını bilmez
- 6 Diline hakim olmayan kişi
Dinsiz olur, dini imanı bilmez
- 7 Sen sakın ona yoldaş olma
Nereye varsan o, senin yüzünü ağartmaz
- 8 [Ey] Abdurrahim-i Tirsî yürü git
Utanmazdan uzak ol; Allah'ı bilmez

Velehu ey{<n
[4]*

(4+4+4+4= 16'lı hece ölçüsü)

- 139
- 1 N'oldı saña ey< gönül `aceb ne derde u%raduñ
@urmaz a"ar gözüñ yaşı @>f<n-1 N>q'a m'u%raduñ**
 - 2 Çal"anursın gemi gibi ça%larsın ırma"lar gibi
=h eylersin Ya'k>b gibi ayırulu%a m'u%raduñ
 - 3 Éuruduñ şol "avlar gibi key "ızduñ qamm<mlar gibi
@utuşduñ kül*anlar gibi n<r-1 cahīme m'u%raduñ
 - 4 Başdan aya%a |utuşduñ dütmeden kül olup geçdüñ
Ne yavuz derde ~ataşduñ <teş-i 'aş"a m'u%raduñ
 - 5 Éavışur bulutlar gibi yaldırışur ber"ler gibi
Şol seyr-i s<likler gibi q>r-1 behište m'u%raduñ
 - 6 Yavı "ılan 'a"lı fikri göklere çı"an fery<dı
Ol Mecn>n-1 Éays< gibi derd-i Leylī'ye m'u%raduñ
 - 7 Dala dönmiş iken "addi <*ir olmuş iken `ömri
Bī-ç<re Zelī*< gibi qüsn-i Y>suf'a m'u%raduñ
 - 8 `İş"la meyd<ne gelen c<n terk idüb baş oynayan
Man~>r-1 Ba%<d<dī gibi şems-i cih<na m'u%raduñ
 - 9 Qükm eyleyen É<f' dan É<f'a zencīrlər uran dīvlere
Süleym<n-1 nebī gibi Bel"īs ş<h[a] m'u%raduñ
 - 10 `İş"la kesen |aşını külünge |utan başını
Ferh<d-1 ol rüsv<y gibi `iş"-1 Şīrin'e m'u%raduñ
 - 11 `Ar{ eyleyen Qa""'a sözün maqv eyleyen anda özin
@>r |a%ında M>s< gibi n>r-1 _ud<'ya m'u%raduñ

* 156 T

** Vezin gereği "mı u%raduñ" "mu%raduñ" şeklinde okunmuştur.

- 12 Küllī mur<dın terk iden `ış"-ıla nefis başın* kesen
@<lib-i İl<hī gibi dīd<r-ı y<ra mı u%raduñ
- 13 Abdurraqīm-i Tirsī [sen]** yürür iken ~a% u esen
C<nlar alup sözler kesen heybete ř<h[a]*** mı u%raduñ

* Kelimenin MK nüshasındaki “başını” şekli vezne uygun değildir.

** Kelime, bu nüshada yoktur.

*** MK’deki “heybete şah” ifadesi şiiirin veznine uygun değildir.

GAZEL 4

- 1 Ey gönül, sana n'oldu, acaba nasıl bir derde düştün
Gözünün yaşı durmaz akar, Nuh Tufanı'na mı yakalandın
- 2 Gemi gibi sarsılırsın, ırmaklar gibi çağlırsın
Yükub gibi çekersin, ayrılığa mı düştün
- 3 Şu kabuklar gibi kurudun, hamamlar gibi çok kızdın
Ocaklar gibi tutuştun, cehennem ateşine mi düştün
- 4 Baştan ayağa tutuştun, tütmeden kül olup geçtin
Ne şiddetli bir derde rastladın, yoksa aşk ateşine mi düştün
- 5 Bulutlar gibi birleştin, şimşekler gibi parladın
Şu yolcular gibi cennet kızlarıyla mı karşılaştın
- 6 Akli, fikri yitiren, feryadı göklere çıkan
O Mecnun gibi Leyla'nın derdine mi düştün
- 7 Boyu dil harfine dönüp, ömrünün sonuna gelen
Çaresiz Zelih gibi Yusuf'un güzelliğiyle mi karşılaştın
- 8 Aşkla meydana çıkan, canından vazgeçip ölümü göze alan
Mansur-ı Bağdadi gibi dünyanın güneşine mi rastladın
- 9 Kâf'tan Kaf'a hükümler veren, devlere zincirler vuran
Süleyman peygamber gibi Belkıs'la mı karşılaştın
- 10 Aşkla taşını kesip başını kazmaya tutan
Rezil olmuş Ferhad gibi Şirin'in aşkına mı düştün
- 11 Hakk'a sözünü söyleyen, o anda kendisini yok eden
Tarağında Mescid gibi Allah'ın nuruyla mı karşılaştın
- 12 Bütün isteklerinden vazgeçen, aşkla nefsinin başını kesen
Allah'ı isteyenler gibi sevgilinin yüzüyle mi karşılaştın
- 13 Abdurrahim-i Tirsî, sen sağ selim yürürken
Canlar alıp, sözler kesen Şehin'ın büyüklüğüne mi rastladın

Velehu ey{<n
[5]*

(Hece ölçüsü: 6+5=11'li)

140

- 1 Qa""[1] yazamayan saña yaramaz
`A~ī olur fu{>l olur yaramaz
- 2 Eger `<lim eger c<hil ne kim var
Yaramazdur şu kim Qa""'a yaramaz
- 3 Ira% ol%l ira% zinh<r sen andan
Dü-cih<n şerri degmez *ayr[1] degmez
- 4 Yaramazuñ birisi bī-nam<zdur
Qa"ka mu|ī` olup beş va"ti "ılmaz
- 5 Qa""uñ düşmenidürür bī-nam<zlar
Yarın anıñ-çün qa{rete "ı%ılmaz
- 6 }<limdür]ulm ider nefsiñe bular
C<hildür[ür] emr [ü] nehyi bilmez
- 7 `Ad>dur kendü nefsiñe bī-nam<z
éaçan dost ola saña dostuñ olmaz
- 8 Qa""'a düşmendürür kendüye düşmen
Düşmendür saña da eylügen degmez
- 9 Bī-z<r All<h bī-z<r pey%amber andan
Bī-z<r evliy< da*ı aña ba"maz
- 10 Kim ki gönlinde Qa" "or"usı yo"dur
Odı yo"dur dīn ü ĩm<nı olmaz
- 11 Dost olma"dan aña Qa" bizi ~a"la
Dost olanlar aña dost saña olmaz
- 12 Ira% eyle ira% İ<hī andan
`Abdurraqīm-i Tirsī anı sevmez

*-T

GAZEL 5

- 1 Sana gerçeği yazmayan faydasızdır
İsy<nk<r, lüzumsuz olur, yararı olmaz
- 2 **Bilgili** veya bilgisiz her kim varsa
Hakk'a faydasızsa gereksizdir
- 3 Sen ondan uzak ol, sakın ha uzak ol
İki dünya kötülüğü gelmez, hayır gelmez
- 4 Yaramazın birisi namazsızdır
Allah'a boyun eğip beş vakti kılmaz
- 5 Namazsızlar Allah'ın düşmanıdır
Onun için yarın huzura çağrılmazlar
- 6 Bunlar nefesine eziyet eder; z<limdir
Emir ve yasakları bilmez; bilgisizdir
- 7 Namazsız kendi nefesine düşmandır
Sana ne zaman dost olsa dostun olmaz
- 8 Hakk'a düşmandır, kendine düşmandır
Sana da düşmandır; iyiliği dokunmaz
- 9 Allah da peygamber de ondan bıkmış
Evliy< bile usanmıştır, onu gözlemez
- 10 Gönlünde Allah korkusu olmayan kişinin
Ateşi yoktur, dīni ve ĩm<nı yoktur
- 11 Allah'ım, bizi ona dost olmaktan sakın
Ona dost olanlar sana dost olmaz
- 12 Allah'ım ondan uzak et
Abdurrahim-i Tirsī onu sevmez

Ve Lehu

[6]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 İşde geldi geçdi `ömrün kend-özüne** gelimedün
Bir mürşide teslim olup nefsüni uydurmaduñ
- 2 &aflet içre geçdi c<nuñ %ayretün olmadı senün
Şol dost idindüğün nefsün düşmenligin bilimedün
- 3 [<yi` olduñ qayıf saña t<rum<r olduñ dört yaña
Sefer "ilup senden aña kend-özün cem` idimedün
- 4 İsteyüp bulmaduñ seni ten ü c<n ~anduñ sen seni
\adef içinde sen seni ne gevhersin bilimedün
- 5 Düşmedün dost derdine yanmaduñ `ış" odına
İrmedün dost va-lına benligünden geçimedün
- 6 @utmaduñ bir mürşid*** sözün arıtmaduñ b<|ın yüzün
Açdurmaduñ gönül gözün dost yüzüne ba"ımaduñ
- 7 Terk itmedün nefsün kibrin almaduñ mürşid tel"ının
Urmaduñ tevqîd külüngen vüc>d seddin yı"ımaduñ
- 8 @utmaduñ**** "an<`at ipin becerdün ol nefsün itin
Gözledün düny< %ırratın kibr atından inimedün
- 9 `Abdurraqîm-i Tirsî var dost yolında eyleme `<r
Nefs dilegin[i] it zinh<r nefsdan dostı görimedün

* 133 T

** Kelimenin MK nüshasındaki "kendözüne" şekli şiirin veznine uygun değildir.

*** Kelimenin "mürşidün" şekli T nüshasında şiirin veznine uygun değildir.

**** " Tutmaduñ ol kanaat ipin becerdün ol nefsün itin" mısrasının metindeki "ol" şekli şiirin veznine uygun değildir.

***** Bu mısra T nüshasında yoktur.

GAZEL 6

- 1 İŖte 6mr6n gelip ge7ti, kendine geledin
Bir m6rŖide teslim olup nefsini uyaramadın
- 2 Canın d6Ŗ6ncesizlik i7inde ge7ti, 7abalaman olmadı
Dost edindiğin Ŗu nefsinin d6Ŗmanlıđını bilemedin
- 3 Yazık sana kayboldun, d6rt yana dağıldın
Senden ona y6nelip kendini toplayamadın
- 4 Seni isteyip bulmadın, seni ten ve can olarak d6Ŗ6nd6n
Sen seni sedef i7inde nasıl bir cevher olduğunu bilemedin
- 5 Dostun derdine d6Ŗmedin, aŖkın ateŖine yanmadın
Dosta kavuŖamadın, benliğinden ge7emedin
- 6 Bir m6rŖidin s6z6n6 tutmadın, i7 y6z6n6 temizlemedin
G6n6l g6z6n6 a7tırmadın, dostun y6z6ne bakamadın
- 7 Nefsinin gururunu bırakmadın, m6rŖidin s6z6n6 dinlemedin
Birlik kazmasını vurmadın, v6cut duvarını yıkamadın
- 8 Kanaat ipini tutmadın, o nefsinin itini yendin
D6nya kibrini g6zledin, kibir atından inemedin
- 9 Abdurrah6m-i Tirs6 , gel dost yolunda utanma
Nefsinin dileğini sakın s6yleme, nefsten dostu g6remedin

Velehu ey{<n
[7] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Ey v<h geld[i] geçdi `ömrüñ dost derdine düşemedüñ
Dost derdiyle ç>şa gelüp "aynayup bir |aşamadüñ
- 2 Gerçeklüg-ile gelüben mürşide teslîm oluban
Tevqîd ~ay" alın uruban gönülün p<sın açamadüñ
- 3 Bilürin ~andüñ sen seni senlükden görmedüñ anı
Key yüce |utduñ sen seni bir alça%a inemedüñ
- 4 Benlük key ulu sedd saña yol virmedi andan saña
Qayıf oldı qayıf saña qa "i"atüñ göremedüñ
- 5 @ayandüñ nefsiñe "alduñ ne seni ne anı bildüñ
Şol vüc>duñda gevherüñ "ıymetini bilimedüñ
- 6 Gözledüñ nefsiñ** dîvini "ovarsun düny< erini
Añmaz olduñ ölmegi %afletden ayılımadüñ
- 7 Aramadüñ bir sen seni sürmedüñ nefsiñ |ulmetini
Bulmadüñ qay<t <bını "ana "ana içimedüñ
- 8 Düşdüñ key muqkem |uza%a aldandüñ "araya a%a
Key qic<b düşdi araya ma`ş>"a ulaşamadüñ
- 9 Urımadüñ tevqîd |obun yı"amadüñ nefsiñ qis<run
Açamadüñ gönül gözün dost yüzine ba"amadüñ
- 10 Nefse uyduñ "alduñ maqc>b [u] maqb>s miskîn ma`y>b
M<-siv<dan %<ib olup dostdan yaña uçamadüñ
- 11 Ança" aduñ oldı ins<n qayv<nsun ey miskîn qayv<n
Yimek içmek işüñ hem<n qayv<nlu"dan geçemedüñ

* -T"

** "nefs" kelimesinin metindeki "nefsüñ" şekli vezne uygun değildir.

- 12 *Ki men `arefe nefsehu fe"ad `arefe Rabbehu*
Çünkü olamaduñ h> h> ol ma's>"ı bulamaduñ
- 13 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī c>ş urdı tevqīd dery<sı
Hep aldırduñ `a"lı hissi sevildüñ ~abr idemedüñ

GAZEL 7

- 1 Eyvah, ömrün gelip geçti, dostun derdine düşemedin
Dostun derdiyle coşup kaynayıp bir taşamadın
- 2 Doğrulukla gelip mürşide teslim olup
Birlik cilasını vurup gönlünün pasını açamadın
- 3 Sen seni bilirim sandın, senlikten O'nu görmedin
Sen seni pek yüksek kabul ettin, bir alçağa inemedin
- 4 Benlik sana çok büyük engel oldu, sana yol vermedi
Yazık oldu, sana yazık, gerçeğini göremedin
- 5 Nefsine güvenip kaldın, ne seni ne onu bildin
Şu vücudunda cevherinin kıymetini bilemedin
- 6 Nefsinin devini gözledin, dünya erini kovarsın
Ölmeyi anmaz oldun, düşüncesizlikten uyanamadın
- 7 Sen seni bir aramadın, nefsinin karanlığını uzaklaştırmadın
Ölümsüzlük suyunu bulmadın, kana kana içemedin
- 8 Pek sağlam tuzağa düştün, iyiye kötüye aldandın
Araya büyük engel düştü, sevgiliye kavuşamadın
- 9 Birlik topunu atamadın, nefis hisarını yıkamadın
Gönül gözünü açamadın, dostun yüzüne bakamadın
- 10 Ey tembel hayvan, hayvansın, ismin ancak insan oldu
İşin yemek içmektir, hayvanlıktan geçemedin
- 11 “Nefsini bilen, Rabb’ini bilir” (hadisini bilmediğin) için
H> h> çekemedin, o sevgiliyi bulamadın
- 12 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , birlik denizi coştı
Aklı, hissi hep kaptırdın, sevildin, sabredemedin

Velehu ey{<n

[8]*

1. Mısra: F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

2. Mısra: F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Ey gönül vaqşī gönül vaqşī gönül
Éande gitdüñ "andesin vaqşī gönül vaqşī gönül
- 2 Seyr idersin `<lemi her c<-be-c<
Bī-"ar<r yiller gibi vaqşī gönül vaqşī gönül
- 3 Geşt idersin `<lemi leyl ü neh<r
Bü-l -`aceb hīç ermedüñ vaqşī gönül vaqşī gönül
- 4 \anki bugün geldüñ-idi `<leme
@oymaduñ u~anmaduñ vaqşī gönül vaqşī gönül
- 5 F<idesiz yerde geçdi `ömrüñ uş
A~ı ziya[n] ~anmaduñ vaqşī gönül vaqşī gönül
- 6 Q<l budır sen de bilürsin a~ı yo"
Bildügüñ `abex giçer vaqşī gönül vaqşī gönül
- 7 Bu cih<nuñ `izz ü c<hın gözleme
_ay<l olma *ay<lde vaqşī gönül vaqşī gönül
- 8 Z<% gibi "ovma" cīfe l<yı" degil
L<yı"uñ "ıl%ıl şik<rı vaqşī gönül vaqşī gönül
- 9 Niçe bir k>h u ~aqr< gezmek saña
Niçe bir yab<nīsın vaqşī gönül vaqşī gönül
- 10 Çünkü ele gelmedüñ hīç bilmedüñ
Kendü "adrüñ "ıymetüñ vaqşī gönül vaqşī gönül

*-T

- 11 Ben dilerim seni iltem a~luña
Va~l idüp ulaşdıram vaqşî gönül vaqşî gönül
- 12 Yo" mıdı <şin<lı" ol y<r ile
Öñüñe düşmez mi y<r vaqşî gönül vaqşî gönül
- 13 Ne `aceb <şin< y<rinden kişi
Ayru düşe añmaya vaqşî gönül vaqşî gönül
- 14 Y<r-ı vef<daruña ba" mayasın
Eylügin bilmeyesin vaqşî gönül vaqşî gönül
- 15 Añmayasın `<lem-i env<rda%ı
Y<rüñ-ile ünsüñi vaqşî gönül vaqşî gönül
- 16 =lem-i qabsden *al<~ bolma%a hıç
Yo" mu meylüñ ne `aceb vaqşî gönül vaqşî gönül
- 17 Yarlı%ı[n]dan eyle kim "açmaz kişi
Sen kaçarsın eyle kim vaqşî gönül vaqşî gönül
- 18 Ne ziy<n gördüñ saña n'eyledi y<r
Varmazsın dostdan yaña vaqşî gönül vaqşî gönül
- 19 Gel berü geçme yab<ndan y<d gibi
Dostuña "ıl i"tid< vaqşî gönül vaqşî gönül
- 20 Gel berü `Abdurraqım-i Tirsī'ye
Uy bile git dostuña vaqşî gönül vaqşî gönül
- 21 Gel berü gel elde fur~at var iken
Maqfil-i dostuña geç vaqşî gönül vaqşî gönül
- 22 Al şik<ruñ yürü var "oluña "on
Ba" cem<l-i dostuña vaqşî gönül vaqşî gönül

GAZEL 8

- 1 Ey gönül, vahşi gönül vahşi gönül
Vahşi gönül, nereye gittin, nerdesin
- 2 Kararsız yeller gibi <lemi yer yer seyredersin
Vahşi gönül vahşi gönül
- 3 Dünyayı sabah akşam dolaşırsın
Çok tuhaf hiç ulaşmadın vahşi gönül vahşi gönül
- 4 =leme sanki bugün geldin
Vahşi gönül, doymadın, usanmadın
- 5 İşte ömrün faydasız yerde geçti
Fayda zarar düşünmedin vahşi gönül vahşi gönül
- 6 Hal budur, sen de bilirsin faydası yok
Bildiğin boş şeylerdir vahşi gönül vahşi gönül
- 7 Bu dünyanın değerini ve makamını gözleme
Hayalde hayal olma vahşi gönül vahşi gönül
- 8 Karga gibi leş peşinde koşturmak uygun değil
Layığın avlanmaktır vahşi gönül vahşi gönül
- 9 Ne zamana kadar bir dağ ve ova gezmek sana
Nasıl bir yab<nisin vahşi gönül vahşi gönül
- 10 Kendi kadrini, değerini
Yakalanmadığın için bilmedin vahşi gönül vahşi gönül
- 11 Ben seni aslına ulaştırayım isterim
Kavuşturup ulaştırayım vahşi gönül vahşi gönül
- 12 O sevgili ile ahbaplık yok mudur
Sevgili, önüne düşmez mi vahşi gönül vahşi gönül
- 13 Kişi sevdiğinden ayrı düşse
Hatırlamasa çok tuhaf olur vahşi gönül vahşi gönül
- 14 Sözünde duran sevdiğine bakmayasın
İyiliğini bilmeyesin vahşi gönül vahşi gönül
- 15 Nurlar <lemindeki sevgilin ile
Dostluğunu hatırlamayasın vahşi gönül vahşi gönül
- 16 Hapis <leminden kurtulmaya
Çok tuhaf, hiç isteğin yok mu vahşi gönül vahşi gönül

- 17 Kişi emrinden öyle kaçmaz
Sen öyle kaçarsın vahşi gönül vahşi gönül
- 18 Sen ne zarar gördün, sevgili sana ne yaptı
Dosta doğru ulaşmazsın
- 19 Ovadan bir yabancı gibi geçme, gel
Dostuna bağlı kal vahşi gönül vahşi gönül
- 20 Abdurrahım-i Tirsı 'ye beri gel
Birlikte uyup dostuna git vahşi gönül vahşi gönül
- 21 Elde fırsat varken yakın gel
Dostunun huzuruna geç vahşi gönül vahşi gönül
- 22 Avını al, yürü git, koluna kon
Dostunun yüzüne bak vahşi gönül vahşi gönül

Velehu ey{<n

[9]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 144
- 1 Bu düny<nuñ fen<sına na]ar "ıluñ hey y<renler
M<la mülke o%la "ıza gönül virmeñ hey y<renler
 - 2 Bir dem sevindürür seni <*ir ço" a%ladur seni
Yürece |oldurur f<nī ölüm gelür hey y<renler
 - 3 Düny< f<nī `ömr f<nī senden evvel gelen "anı
Ölüm gelmiş her birini cebrī sürmüş hey y<renler
 - 4 \anma m<l mülk saña "alur ya o%ul "ız saña "alur
Añsız bir gün ölüm gelür hep ayırır hey y<renler
 - 5 Senüñ bu mülkde neñ vardur benüm dedüğüñ yalandur
Issı viren Yaradan'dur %ayrı degül hey y<renler
 - 6 Bugün saña virür All<h irte senden alur All<h
Bir kişiye anı All<h virse gerek hey y<renler
 - 7 Mülk Qa" k'uñdur iş Qa" ""'uñdur bu virmek alma" Qa" ""'uñdur
Qükm qük>met Qa" ""'undur işler işin hey y<renler
 - 8 il<f eylemeñ bu söze bu söz besdür size bize
El-qükmü li-ll<h diyeñ dilüñ Qa" ""'uñ hey y<renler
 - 9 Qa" ""'ı gözetdüñ her yirde Qa" ""'ı bulduñ her bir yerde
Qa" ""'ı gördüñ her bir işde mu|î olduñ hey[y<renler]
 - 10 Yaradılmış Qa" ""'uñ "ulı eger diri eger öli
Niçe buyurursa Mevk< eyle olur hey y<renler
 - 11 Ecel "adeqleri |olı |olı anı icer kiçi ulı
Düny<ya gelenüñ q<li böyle olur hey y<renler
 - 12 `Abdurr<qīm-i Tirsī var düny<nuñ ço" "a{<sı var
Anda ki Qa" rı{<sı var boyun virüñ hey y<renler

* -T

GAZEL 9

- 1 Hey dostlar, bu dünyanın kötü haline bakın
Mala, mülke, oğlana, kıza bağlanmayın
- 2 Bir an seni sevindirir, sonra seni çok ağlatır
Hey dostlar, yüreğe doldurur, fani ölüm gelir
- 3 Dünya geçici, ömür geçici, senden önce gelen nerede
Hey dostlar, ölüm gelip her birini zorla götürmüş
- 4 Mal mülk veya oğul kız sana kalır sanma
Hey dostlar, ölüm ansızın bir gün gelir, hep ayırır
- 5 Bu mülkte senin neyin vardır, benim dediğim şey yalandır
Hey dostlar, sahiplik veren başkası değil, Allah'tır
- 6 Allah bugün sana verir, yarın senden alır
Hey dostlar, onu bir kişiye verir, Allah verir
- 7 Mülk Allah'ındır, iş Allah'ındır, bu vermek almak Allah'ındır
Hey dostlar, emir, devlet Allah'ındır, işini yapar
- 8 Bu söze karşı çıkmayın, bu söz size bize yeterlidir
Hey dostlar, "Hüküm Allah'ındır" diyen dilin Hakk'ındır
- 9 Her yerde Hakk'ı umdun, her bir yerde Hakk'ı buldun
Hey dostlar, her bir işte Hakk'ı gördün, Hakk'a bağlı oldu
- 10 Diri veya ölü, yaratılmış Hakk'ın kulu
Hey dostlar, Mevle nasıl emrederse öyle olur
- 11 Dolu dolu ecel kadehleri, büyük küçük onu içer
Hey dostlar, dünyaya gelenin hali böyle olur
- 12 Abdurrahim-i Tirsî, dünyanın çok kazası var
Hey dostlar, onda Allah'ın rızası varsa itaat edin

Velehu ey{<n

[10]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

145

- 1 Bu dünyanıñ cef<suna ~abr eyle sen de çek göñül
&am u %u~~ası ço" bunuñ ~abr eyle sen de çek göñül
- 2 Bu düny<ya gelen kişi miqnete |uş gelür başı
Žar>rī çekmekdür işi ~abr eyle sen de çek göñül
- 3 \abr ideni All<h sever ~abr ideni All<h öger
\abr iden ma"~>da irer ~abr eyle sen de çek göñül
- 4 \abr eyle All<h işi[n]e Qa""'dan gelür "ul başına
İncinme All<h işine ~abr eyle sen de çek göñül
- 5 Éul başuna ne kim gelür All<h diler eyle gelür
C<n üzre "ul çeker yürür ~abr eyle sen de çek göñül
- 6 Dost rı{<sın "ul gözedir `aş"-ıla boyun uzadır
\abırda dostun gözedir ~abr eyle sen de çek göñül
- 7 Éande rı{<-yı dost ola rı{<-yı dostda dost bile
Rı{<da dost dostın bula ~abr eyle sen de çek göñül
- 8 Vef<sın isteyen y<rüñ çeker cef<sını y<rüñ
Vi<line irer y<rüñ ~abr eyle sen de çek göñül
- 9 `Abdurraqīm-i Tirsī'ye uy gel bile git Mevl<'ya
Dost `ış"una her bel<ya ~abr eyle sen de çek göñül
- 10 Her kimde ço" y<r belası anda olur y<r rı{<sı
İylenmez irer vef<sı ~abr eyle sen de çek göñül

*-T

GAZEL 10

- 1 Gönül, bu dünyanın sıkıntılarına sabret, sen de çek
Bunun üzüntüsü ve tasası çok, sabredip sen de çek
- 2 Bu dünyaya gelen kişinin başı sıkıntıyla karşılaşır
Ey gönül, işi mecburen çekmektir, sabredip sen de çek
- 3 Allah sabredeni sever, Allah sabredeni över
Ey gönül, sabreden kişi isteğine kavuşur, sabredip sen de çek
- 4 Allah'ın işine sabret, kulun başına Hak'tan gelir
Ey gönül, Allah'ın işine kırılma, sabredip sen de çek
- 5 Kulun başına ne gelirse Allah'ın dilemesiyle gelir
Ey gönül, kul canının üstüne çeker yürür, sabredip sen de çek
- 6 Kul, Allah'ın rızasını gözetip aşkla boynunu uzatır
Ey gönül, dostunu sabırla gözetir, sabredip sen de çek
- 7 Dostun rızası nerede varsa, dostun rızasında dostu bilir
Ey gönül, dost, rızada dostunu bulur, sabredip sen de çek
- 8 Sevgilinin vef<sını isteyen, sevgilinin eziyetini çeker
Ey gönül, sevgiliye kavuşur, sabredip sen de çek
- 9 Abdurrahîm-i Tirsî 'ye uyup git Mevl<'ya
Ey gönül, dostun aşkına, her sıkıntıya sabredip sen de çek
- 10 Her kimde sevgili sıkıntısı çoksa sevgilinin hoşnutluğu olur
Ey gönül, vef<sı ulaşılmazdır, sabredip sen de (cef<) çek

Velehu ey{<n
[11] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Éar<ruñ yo" bu düny<dan gitmek mi istersin gönül
Bunuñ fen<sını gördüñ gitmek mi istersin gönül
- 2 Çekdüñ mi elüñ düny<dan geçdüñ mi yañlış sevd<dan
Éurtarup başuñ %av%<dan gitmek mi istersin gönül
- 3 @uyduñ mı dünya r<yqasın bildüñ mi bunuñ fitnessin
Arduña atduñ sevdasın gitmek mi istersin gönül
- 4 Éanı benimle dostlı%uñ bunca zam<n yoldaşlı%uñ
Terk mi idersin dostlı%uñ gitmek mi istersin gönül
- 5 Y<d bilişden sen el yuduñ senligüñ terkin[i] urduñ**
Ol ma`ş>" derdine düşdüñ gitmek mi istersin gönül
- 6 Düny<ya na]ar eyledüñ öñin ~oñın fikr eyledüñ
Yapışaca" |uş bulmaduñ gitmek mi istersin gönül
- 7 Eglence bulmaduñ bunda dosta mı gidersin dosta
S<kin olmazsın bedende gitmek mi istersin gönül
- 8 Vef<-d<r yoldaş bulmaduñ q<lüñe q<ldeş bulmaduñ
Dostdan %ayrı eş bulmaduñ gitmek mi istersin gönül
- 9 Vef<lı ma`ş>" mı bulduñ anuñ sevd<sına düşdüñ
Éamu sevd<lardan geçdüñ gitmek mi istersin gönül
- 10 Gördüñ mi ma`ş>" yüzini böyle unutduñ özüñi
Çevirdüñ qal"dan yüzüñi gitmek mi istersin gönül
- 11 _aber-d<r mı olduñ serden "%rılma" mı oldı y<rden
`Abdurraqīm-i Tirsī'den gitmek mi istersin gönül

146

* -T

** Mısranın metindeki " Y<d bilişden el yuduñ sen senligün terkin urduñ" şekli söz dizimine ve iç kafiyesine uygun değildir.

GAZEL 11

- 1 Ey gönül, rahatın yok, bu dünyadan gitmek mi istersin
Bunun kötülüğünü gördün, gitmek mi istersin
- 2 Ey gönül, dünyadan elini çekip yanlış sevdadan geçtin mi
Başını kavgadan kurtarıp gitmek mi istersin
- 3 Ey gönül, dünyanın kokusunu duydun mu, sıkıntısını bildin mi
Sevgisini arkana attın, gitmek mi istersin
- 4 Ey gönül, benimle dostluğun, bunca zaman yoldaşlığın nerede
Dostluğunu terk edip gitmek mi istersin
- 5 Ey gönül, yabancı dosttan vazgeçtin, senliğinden vazgeçtin
O sevgilinin derdine düştün, gitmek mi istersin
- 6 Ey gönül, dünyaya baktın, başını, sonunu düşündün
Tutacak yön bulmadın, gitmek mi istersin
- 7 Ey gönül, bunda oyalanmadın, dosta mı gidersin
Bedende hareketsiz olmazsın, gitmek mi istersin
- 8 Ey gönül, sözünde duran arkadaş, halinden anlayan bulmadın
Dosttan başka eş bulmadın, gitmek mi istersin
- 9 Ey gönül, sözünde duran sevgili bulup onun aşkına mı düştün
Bütün sevgilerden geçtin, gitmek mi istersin
- 10 Ey gönül, sevgilinin yüzünü görünce özünü böyle unuttun
Halkı terk edip gitmek mi istersin
- 11 Ey gönül, baştan haberli mi oldun, sevgiliden çağrıldın mı
Abdurrahîm-i Tirsî 'den gitmek mi istersin

Velehu ey{<n

[12] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Ey %<fil uyar%ıl canuñ yara% eyle <*iret-çün
Ol%ıl <*iret-den <g<h yara% eyle <*iret-çün
- 2 Düny<ya olma%ıl qarî~ zinh<r bunda eyle perhîz
Gelen gider |urmaz hergiz yara% eyle <*iret-çün
- 3 Düny<yı sevmegil ey y<r îm<nuñ ~a"la%ıl zinh<r
Q<{ır ol%ıl leyl ü neh<r yara% eyle <*iret-çün
- 4 Düny< tîzcek gelür geçer n<-g<h `ömr "uşı uçar
Fur-at bir gün elden çı"ar yara% eyle <*iret-çün
- 5 Yara"suz gidenler anda başları küllî zev<lde
Gözüñ aç gör ey derm<n-de yara% eyle <*iret-çün
- 6 Éor" All<h'dan añ *ışmını al%ıl derdüñ derm<nını
@<`at eyle düni günü yara%[eyle] <*iret-çün
- 7 Bunda |ut All<h buyrı%ın yarın maqşerde gel sevin
Gel uçma" içinde ~alın yara% eyle <*iret-çün
- 8 Yara" gerek elbet yara" y<rini itmeyesin fir<"
Qa""dan olmayasın ıra" yara" eyle <*iret-çün
- 9 Éalma `izzet-i c<h-ıla bunda biliş All<h ile
Anda bulış ol ş<h-ıla yara% eyle <*iret-çün
- 10 Ey `Abdurrahîm-i Tirsî c<nı istemeden ıssı
Alıgör düny<dan a~~ı yara% eyle <*iret-çün

* -T

GAZEL 12

- 1 Ey tedbirsiz, canını uyar, <hilet için hazırlık yap
=hiletten haberli ol, <hilet için hazırlık yap
- 2 Dünyaya asla çok düşkün olma, uzak dur
Gelen gider, asla durmaz, <hilet için hazırlık yap
- 3 Ey sevgili, dünyayı sevme, im<nını sakla
Gece gündüz hazır ol, <hilet için hazırlık yap
- 4 Dünya çabuk gelir geçer, ömür kuşu ansızın uçar
Fırsat bir gün elden çıkar, <hilet için hazırlık yap
- 5 **Hazırlıksız gidenlerin orada başları hep suçtadır**
Ey ç<resiz, gözünü açıp gör, <hilet için hazırlık yap
- 6 Allah'tan kork, öfkesini an, derdinin derm<nını al
Gece gündüz boyun eğ, <hilet için hazırlık yap
- 7 Allah buyruğunu tut, yarın mahşerde sevin
Gel, cennet içinde salın, <hilet için hazırlık yap
- 8 Hazırlık gerek, elbet hazırlık gerek, sevdiğinden ayrılmayıp
Allah'tan uzak olmayasın, <hilet için hazırlık yap
- 9 Mevki değerine kapılma, bunda Allah ile tanış
Orada o sevgili ile buluş, <hilet için hazırlık yap
- 10 Ey Abdurrahîm-i Tirsî , sahibi canı istemeden
Bu dünyadan faydalan, <hilet için hazırlık yap

Velehu ey{<n
[13]*

(Hece Ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

147

- 1 Bu düny<nuñ na"şına hıç aldanma gel dosta gönül
Bī-xeb<tuñ rengine hıç boyanma gel dosta gönül
- 2 Éoma bu düny< wew"ini lewetlü ~anma zehrini
Bu f<nī *ar<b<tini işleme gel dosta gönül
- 3 Bu nefse "oşma başuñı bıra" bu düny< işini
Çekme bunuñ teşvīşini terk eyle gel dosta gönül
- 4 Aldanma düny< h<line göz yum ba"ma ~>retine
Bunuñ f<nī bezegine özenme gel dosta gönül
- 5 Gözleme kimse `aybını gel gözle kendü yoluñı
Kimseye zinh<r dilüñi uzatma** gel dosta gönül
- 6 Alça"da |ut kend-özüñi topra%a ur%ıl yüzüñi
Meskenetle her sözüñi *oş söyle gel dosta gönül
- 7 Gözle erenler yolını *oş q<le değışür "<lüñi
Gökcek içüñi |aşuñı p<k eyle gel dosta gönül
- 8 Ba"ma cihanuñ varuna "alma n<m>s[u] `<rına
Gel gir bu `ış" b<z<rına yo% ol da gel dosta gönül
- 9 `Ömür saña küymez ~a"ın ögürdi vir ecel qa""ın
Geçürme y<rüñ fur~atın gel berü gel dosta gönül
- 10 Vir c<nuñı dost yolına küyme bugüne yarına
Gel gir erenler meyd<nına*** baş oyna gel dosta gönül

* -T

** Mısranın metindeki “ Kimseye zinh<r uzatma dilüñi gel dosta gönül” şekli şiirin iç kafiyesine uygun değildir.

*** “ Gel gir erenler meydanına” şekli vezne uygun değildir. Doğrusu “ Gir erenler meydanına” olmalıdır.

- 11 Çün göresin dostı `ay<n nitelügi olmaz bey<n
Ol sırrı eylegil nih<n `a{m eyle gel dosta göñül
- 12 Uy bu %arīb bī-ç<reye yüregi ba%ır y<reye
`Abdurraqīm-i Tirsī'ye yoldaş ol gel dosta göñül

GAZEL 13

- 1 Gönül, bu dünyanın güzelliğine hiç aldanma, dosta gel
Döneğin, sebatsızın rengine hiç aldanma, dosta gel
- 2 Gönül, bu dünyanın zevkini bırakma, zehrini lezzetli sanma
Bu yokluk yıkıntılarını yapma, dosta gel
- 3 Gönül, başını bu nefse verme, bu dünya işini bırak
Bunun karışıklığını çekme, terk eyle, dosta gel
- 4 Gönül, dünyanın haline aldanma, görünüşüne bakma
Bunun geçici süsüne özenme, dosta gel
- 5 Gönül, kimsenin ayıbını araştırma, gel, kendi yolunu gözle
Dilini sakın kimseye uzatma, dosta gel
- 6 Gönül, kendini alçakta tut, yüzünü toprağa vur
Her sözünü miskinlikle hoş söyle, dosta gel
- 7 Gönül, erenlerin yolunu gözle, sözünü hoş biçime getir
İçini, dışını güzel temizlet, dosta gel
- 8 Gönül, dünyanın malına bakıp namusuna, edebine kapılma
Bu aşk pazarına gel gir, kaybol, dosta gel
- 9 Gönül, ömür sana dayanmaz, sakın, ecel dile getir hakkın
Kaçırma sevgiliye (kavuşma) fırsatını kaçırma, dosta gel
- 10 Gönül, canını dost yoluna ver, bugünü yarını bekleme
Erenler meydanına gel, canını vermekten çekinme, dosta gel
- 11 Gönül, sevgiliyi apaçık nasıl göresin özelliği belli olmaz
O sırrı gizle, yönelip, dosta gel
- 12 Gönül, bu garip ç<resize, yüreği bağı yaralıya uy
Abdurrahîm-i Tirsî 'ye arkadaş ol, dosta gel

Ve lehu Ey{<n
[14]*

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

148

- 1 Seni terk etmeyem terk-i c<n idem
Göñülde sevgüñi muqkem berk idem
- 2 Baña sensiz cih<n bir ç>bce gelmez
Éoyam bu cih<nı saña `azm idem
- 3 Ne rev<dur cih<nda sensüz olma"
Virem varumı `ış"uñı y<r idem
- 4 Bu düny< zīneti uçma" bezegi
Nedir qūsñüñ "atında heves idem
- 5 Bu na"şuñ Na""<ş'ı sensin bilürem
Éoyam bu na"şı "a-d-ı Na""<ş idem
- 6 Cem<lüñ `a"s ider bu <yinede
Senüñ %ayruña nite na]ar idem
- 7 Senüñ gibi dil-d<ruñ yolına ben
Mel<met oluram niçün `<r idem
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī eydür ey dost
Senüñ-çün c<nımı "urb<n idem

* -T

GAZEL 14

- 1 Seni terk etmeyeyim, canı terk edeyim
Gönülde sevgini sağlamlaştırayım
- 2 Sensiz dünya bana bir çöpe gelmez
Bu dünyayı bırakayım, sana niyet edeyim
- 3 Bu dünyada sensiz olmak yakışır mı
Varlığımı vereyim, aşkını sevgili edineyim
- 4 Bu dünya süsü, cennet süsü nedir
Güzelliğinin katında isteyeyim
- 5 Bu nakşın sanatk<arı sensin, biliyorum
Bu nakşı bırakayım, sanatk<rını isteyeyim
- 6 Bu aynada senin yüzün yansır
Senden başkasına nasıl bakayım
- 7 Ben senin gibi sevgilinin yolunda
Ayıplanırım, niçin utanayım
- 8 Abdurrahīm-i Tirsī , der ki
Ey dost, senin için canımı kurban ederim

Velehu ey{<n
[15]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Bu derd başıma geleli getürdi dürlü %av%<lar
Yava idindi "alemi getirmez özge sevd<lar
- 2 O y<rüñ sevisi geldi gönül `<lemüne |oldı
Ayrı" ne ~%aram anda gelimez ol m<-siv<lar
- 3 Vüc>d-ı |ulmet-i eşy< götürüldi şolo" s<`at
Qa"ı"at bil |uh>r-ı Qa" irüşse cümle maqv<lar
- 4 Tecellî eyleye çün y<r aña kim duyısardır kim
M>s<'ya gösterdi "ıldı |a%ı <v<re zerr<lar
- 5 Beni benden alalı y<r ne ben varam ne %ayrı var
Şükür ol y<re kim ol y<r "ılur her dem tecell<lar
- 6 Beni var eyledi y<r var bulmazam ben ansız var
Ne var müdde`ı iderse "o etsün baña ta'n<lar
- 7 Ey `Abdurraqım-i Tirsî ger senden ~oralar dostı
Cev<b it ki "ande var eydüñ ansız aralar
- 8 Şular kim öldi dirildi şüm>sı eşy<ya irdi
Olar gördi olar bildi aña irmedi ra`n<lar
- 9 Gözüm her dem anı gözler yañulmaz bu dilüm söyler
Ne "ılam ma`ş>"uñ `aş"ı "omaz ~abrumı ya%malar

149

* -T

GAZEL 15

- 1 Bu dert başıma geldiğinden beri türlü kavgalar getirdi
Kaybetti, başka sevgiler yazmaz
- 2 O sevgilinin aşkı geldi, gönül <lemine doldu
Başka nasıl sığarım, o dünyalar oraya gelmez
- 3 Tam o anda eşyanın karanlık varlığı kaldırıldı
Gerçeği bil ki, Hak görünürse her şey mahvolur
- 4 Sevgili ona nasıl görünsün, kim duyacaktır ki
M>s<'ya gösterdi(nurunu), dağı paramparça etti
- 5 Sevgili beni benden alalı ne ben ne başkası var
O sevgiliye şükürler ki sevgili her zaman görünür
- 6 Sevgili beni var etti, ben onsuz varlığı bulamam
Dava ederse ne çıkar, bırak beni ayıplasın
- 7 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , eğer senden dostu sorarlarsa
De ki, O'nun olmadığı yer nerede var
- 8 Şunlar ki ölüp dirildi, güneşleri nesneye dönüştü
Onlar görüp onlar bildi, ona güzeller ulaşmadı
- 9 Gözüm her zaman onu gözler, bu dilim yanılmaz söyler
Ne yapayım, sevgilinin aşkı bırakmaz, sabrımı yağmalar

Velehu

[16]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Zihī şīrīn-*)>lu dilber fed< olsun saña c<num
Qüküm senüñdür qükm eyle qel<l olsun saña "anum
- 2 Dilerüm ey c<num c<nı |apuñdan sürmegil beni
Fir"atüñ odına ya"ma beni ey devletlü *<num
- 3 Şükür saña ey dild<rum senüñle *oş dur[ur] q<lüm
Senüñ `ış"uñ-ıla dün gün sürerüm *oş bu devr<num
- 4 Görelden seni ey q<num sever seni gönülüm c<num
Senüñ qüsñüñ kit<bıdur elümde şimdi dīv<num
- 5 Seni sevmekdürür işüm senden %ayrı yo" teşvīşüm
`İş"uñla *oşdurur başum `ış"uñdur dīnüm ĩm<num
- 6 @olusın sen içüm |aşum senüñledür her cünbişüm
Senüñledür tam<m işüm sensin derdime derm<num
- 7 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī `<şı" oldı eydür saña
İki cih<nda mur<dum sensin benüm ey sul|<num

* -T

GAZEL 16

- 1 Ne güzel, şirin huylu güzel, canım sana fedâ olsun
Emir senindir, emret, kanım sana helâl olsun
- 2 Ey canımın canı, kapından beni sürmemeni isterim
Ey devletli sultanım, beni ayrılık ateşinde yakma
- 3 Ey sevgilim, sana şükürler olsun, seninle durumum hoştur
Senin aşkınla gece gündüz bu zamanımı iyi geçiririm
- 4 Ey sultanım, gönlüm ve canım seni gördüğünden beri sever
Şimdi elimdeki dîvânım güzelliğinin kitabıdır
- 5 Benim işim seni sevmektir, senden başka aklımı karıştıran
yoktur
Başım senin aşkınla hoştur, dinim ve imânım senin aşkındır
- 6 İçim, dışım seninle doludur, her hareketim seninledir
İşim seninle eksiksizdir, derdime dermânım sensin
- 7 Bu Abdurrahîm-i Tirsî, sana aşık olup sana der ki:
“Ey benim sultanım, iki dünyada isteğim sensin.”

Velehu

[17]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Temenn< eylerem senden seni ey c<nımuñ c<nı
Senden ayru olur isem "andedir bilmezem c<nı
- 2 C<num `ış"uña düşeli sen sul|ana ulaşalı
Senüñ ile bilişeli sensizin yünilmez teni
- 3 Ne deñlü bellü ararsam ** gözüm yaşın dökersem
Seni terk eyleder isem sözüm |utmaz "omaz seni
- 4 `Aceb sevdi seni bu c<n seni idindi dñn ĩm<n
Senden hergizin ayrılmaz "odı terk eyledi beni
- 5 Göñül [ü] c<n berkidiler beni gözden bıra"dılar
Eyi dosta berk etdiler bıra"dılar bu dükk<nı
- 6 `Abdurraqım-i Tirsī' nün |olaşalı başı `ış"a
Senin içün döker her dem gözinden yaş-ıla "anı

150

* -T

** Metindeki “ arar isem” şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 17

- 1 Ey canımın canı, seni senden dilerim
Senden ayrı olursam canın nerde olduğunu bilemem
- 2 Canım aşkına düşeli, sen sultanıma kavuşalı
Seninle tanışalı, sensizin teni hafiflemez
- 3 Ne kadar apaçık ararsam, gözyaşı dökersem
Seni terk edersem, sözüm seni tutup bırakmaz
- 4 Şaşılacak şey; bu can seni sevdi, seni dini, im<nı edindi
Senden asla ayrılmaz, beni bırakıp terk etti
- 5 Gönül ve can güçlendiler, benliği gözden çıkardılar
İyi dosta yapıştılar, bu dükk<nı bıraktılar
- 6 Abdurrahîm-i Tirsî 'nin başı aşkla dolaşalı
Her zaman senin için gözünden yaşla kanı döker

Velehu ey{<n

[18]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Bu dervîşleriñ yolına ı"r<r it ink<r eyleme
Dervîşleri *or gözedüp bunlardan i`r<z eyleme
- 2 Ol Qa" qabîbi Mu~|afa meskenetden giydi 'ab<
Dervîş olup buldı ~af< sen yaramaz]ann eyleme
- 3 Bu yol All<h buyur%ıdur bu yol Muqammed yolıdur
Gel gir Muqammed yolına dervîşlere |a`n eyleme
- 4 Qa" buyur%ın gözlediler Muqammed'i izlediler
Gördüklerin gizlediler sen |aşradan görem dime
- 5 Bu yolda sırrlar |uydılar |ınma deyü göz etdiler
Diyeni |aşra atdılar saña *aber vire dime
- 6 Bu yolda c<n terk etdiler başların elde |utdılar
Andan mur<da yetdiler bu yolu güw<f añlama
- 7 `İş" şerbetini içdiler mest olubanı geçdiler
Bu qal"a rum>z açdılar ayı" anı bile dime
- 8 _<vce kit<blar o"uduñ nidem ill< ki |utmaduñ
O"udu%uñ |utar-iseñ miskinligi terk eyleme
- 9 `İlm-*>y-ı şif<-y-dı dertlümüze dev<-y-ıdı
Sen dertlüye a%u ~unup tiry<kligi yüz eyleme
- 10 Éab<yı gel qib< eyle `ilm-ile *oş`amel eyle
Éan<`atı "ab>l eyle gel dervîş ol`<r eyleme
- 11 `Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ bu sözi** qa" dur miskīnūñ
`=şı"ıdur ol dostunuñ sözlerine |a'n eyleme

* -T

** Kelimenin "sözleri" şekli şiirin veznine uygun değildir.

GAZEL 18

- 1 Bu dervişlerin yolunu tasdik et, inkâr etme
Dervişleri değersiz görüp bunları terk etme
- 2 O Allah'ın sevgilisi Mustafa, yoksulluktan aba giydi
Derviş olup rahatlık buldu, sen boşuna, faydasız zannetme
- 3 Bu yol Allah'ın emridir, Muhammed'in yoludur
Muhammed'in yoluna gel gir, dervişleri ayıplama
- 4 Allah'ın emrine uydular, Muhammed'i izlediler
Gördüklerini gizlediler, sen dışardan göreyim deme
- 5 Bu yolda sırlar duydular, ses çıkarma diyerek göz ettiler
Söyleyeni dışarı attılar, sana haber versin deme
- 6 Bu yolda canını terk ettiler, ölümü göze aldılar
Oradan isteğine kavuştular, bu yolun boş olduğunu sanma
- 7 Aşkın şerbetini içip sarhoş olarak kendilerinden geçtiler
Bu halka işaretler verdiler, ona uyanık olmuş deme
- 8 Hoca kitapları okudun, fakat ne yapayım, tutmadın
Okuduğunu yaparsan miskinliği bırakma
- 9 İlim şifa huyluydu, dertlimize çareydi
Sen dertliye zehir verip panzehirini artırma

Velehu ey{<n
[19]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

151

- 1 Yeter cef< etdüñ baña cev̄r ü cef< iden c<num
`A"lum göñlüm ya%malayup beni mecn>n "ılan c<num
- 2 Böyle imiş `<şı" yolı böyle imiş ma`ş>" oynı
Uş delü eyledü beni sul|<num ma`ş>"um c<num
- 3 Ey beni benden ayıran hep varlu%ımdan |oyuran
Ey ~abrumu yile viren mel<met eyleyen c<num
- 4 Ey yüregümi "aynadan tenümde c<num oynadan
Göñlüme `ış"un |olduran kendüyi sevdüren c<num
- 5 Ey beñzüm rengin ~olduran gözümden "an yaş indiren
Sırrımı *al"a bildüren dillerde söyleden c<num
- 6 `Abdurraqīm-i Tirsī'ye bugün hid<yet irgüren
`İş"ımı yoldaş eyleyen dertlü `<şı" "ılan c<num

* 121 T

GAZEL 19

- 1 Sıkıntı ve eziyet eden canım, aklımı, fikrimi yağmalayıp
Beni deli eden canım, bana eziyet ettiğin yeter
- 2 Aşk yolu böyleymiş, sevgilinin oyunu böyleymiş
Sevgilim, sultanım, canım, işte beni deli etti
- 3 Ey beni benden hep ayırıp varlığımdan doyuran
Ey sabrımı rüzg<ra verip ayıplayan canım
- 4 Ey yüreğimi kaynatıp tenimde canımı verdiren
Gönlüme aşkını dolduran, kendini sevdiren canım
- 5 Ey benzimi, rengimi soldurup gözümde kanlı yaş indiren
Sırrımı halka bildiren, dillerde söyleten canım
- 6 Abdurrahīm-i Tirsī 'yi bugün doğru yola ulaştıran
Aşkını arkadaş eden, dertli <şık eden canım

Velehu ey{<n
[20]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Gelüñ ey dostı isteyen bugün isteyelüm anı
Uralum c<n u baş terkin ki bunda bulalım anı
- 2 Anı istemege bil kim bugünde %ayr gün yo "dur
Ki fur-atdur bize bugün virevüz yolına c<nı
- 3 Bilüñ bu düny<nuñ şu%ı ıra" "or ye[rine dostı]
`A]im dertdür bu bu`d-ı dost bulalım derde derm<nı
- 4 Şol gönül bil ki "arardı bu düny< wew"ini bildi
Ki dirgürmedi öldürdi anı sevd<-yı nefis<nı
- 5 Bu hubb-ı m<-siv< rengin bu "alb-i?
[Ki t<] "albümüze nüz>l ide sevd<-yı Sübq<nı
- 6 Qa "ı"at kim Qa "k'ı sevdi Qa "k'ı ol kendüde buldı
Ki öldürmedi dirgürdi ab-ı qay<t-ı Raqm<nı
- 7 Bu `Abdurraqım-i Tirsı vireli varını dosta
Ki d<im sürer bugün uş bunda devr<nı **
- 8 Çü ben benden yavı vardum hem ol dem ma"~>dı buldum
Her demüm "adr-i `iyd oldı bugün aldum bu meyd<nı

* -T

** Mısranın vezni bozuktur.

GAZEL 20

- 1 Ey dostu isteyenler, gelin bugün onu isteyelim
Canımızdan vazgeçelim, onu bunda bulalım
- 2 Onu istemeye bil ki bugünde başka gün yoktur
Ki bugün bize fırsattır, canı yoluna veririz
- 3 Bu dünyanın işi dosttan uzak tutar
Bu dost uzaklığı, büyük derttir, derde derm<nı bulalım
- 4 Bil ki şu gönül kederlendi, bu dünyanın zevkini anladı
Nefislerin sevgisi onu diriltmedi, öldürdü
- 5 Bu dünya sevgisinin rengi, bu kalp.....?
Sübh<n'in sevd<sı, kalbimize gelip insin
- 6 Gerçek şu ki, kim Allah'ı sevip kendinde bulduysa
Onu Rahm<n'in ölümsüzlük suyu öldürmez, diriltir
- 7 Bu Abdurrahīm-i Tirsī , dosta varlığını verdiğiinden beri
Bugün bunda devrini her zaman sürer, devam ettirir
- 8 Ben benden kayboldum, hem oldum, isteğime kavuştum
Her an bayram değeri oldu, bugün bu meydana h<kim oldum

Velehu ey{<n
[21]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

152

- 1 Ey y<renler nice eydeyin** c<numda dost sevisini
Gün gün da*₁ |urmaz artar bıra"maz tera" "īsini
- 2 C<numda dostuñ sevisin bu resm-ile gider ise
=*ir başumdan aşiser kim biliser n'olasını
- 3 Dost-ıla c<nuñ ezelde `ahd-ı peym<nı var ımış
Uş öğürdi gönderdi dost c<numa `ış" elçisini
- 4 `İş" elçisi geldi "ondı c<na gönle qüküm sürdi
Her yaña segirdüm ~aldı gör emdi ne "alasını
- 5 \ıdı "odı nefis çerisin "urtarmadı hıçbirisin
Éırdı "omadı dirisin diñdürdi nefis %av%<sını
- 6 Göñül i"līmin `ış" aldı All<h All<h üni |oldı
Göñül ili *<li "aldı umaram dost gelesini
- 7 Görüñ `ış"uñ işin yine niçe "a~d eyledi c<na
İş bu c<numı ol dostu bildüm "urb<n "ılasını
- 8 `İş" ne yavla" "ıydı c<na varlu%um hep "ıldı fen<
Anuñ-çün uş egnüme giymişem yas "arasını
- 9 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī `ış" elinden ölür ise
`=lem içre anuñ-çün `<şı" virsün ~al<sını

* -T

** “ nice eydeyin” kelime grubu vezin gereği “nic’eydeyin” şeklinde okunmalıdır.

GAZEL 21

- 1 Ey dostlar, canımdaki dost sevgisini nasıl söyleyeyim
Gün geçtikçe durmaz artar, ilerlemesini bırakmaz
- 2 Canımda dostun sevgisini bu yöntemle giderse
Sonunda başımdan aşacak, ne olacağını kim bilecek
- 3 Canın dostla ezelde sözü, yemini varmış
İşte dost canıma aşk elçisini haykırıp gönderdi
- 4 Aşk elçisi gelip canıma oturdu, gönlüme hükmetti
Her yana koştum, gör şimdi ne yapacağına bak
- 5 Nefis askerini yendi, hiçbirisini kurtarmadı
Dirisini bırakmadı, yok etti, nefis kavgasını susturdu
- 6 Aşk, gönül iklimini aldı, Allah Allah sesi doldu
Gönül ülkesi boş kaldı, dostun gelmesini beklerim
- 7 Aşkın işini görün, yine nasıl canı öldürmeye kalkıştı
Bu canımı, o dosta fed< bildim
- 8 Aşk, cana ne çok kıydı, varlığımı hep yok etti
İşte onun için arkama yas karasını giymişim
- 9 Bu Abdurrahīm-i Tirsī , aşkın elinde ölürse
=şık, onun için <lem içinde sal<sını versin

Ve lehu

[22]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Senden nicesi ayrulam senden ayru degil c<num
Senden ayru olur isem c<n gider boş "alu[r] tenüm
- 2 Seni nice sevmeyeyin nice gönül virmeyeyin
Senüñ sevgüñ almaz ise *ar<b olur "alur dīnüm
- 3 Seni <rz> itmez isem seni |aleb "ılmaz isem
Buyur%ıñı |utmaz isem ~apar cel< gider yolum
- 4 Kel<muñ diñlemez isem ma'n<sın añlamaz isem
Dilimde söylemez isem şaşar *a|< söyler dilüm
- 5 Dilimde wkr itmez isem gönülde fikr itmez isem
Wikrūñ dadın datmaz isem azar f<sid olur fikrüm
- 6 &ayr[a] na]ar "ılur isem seni q<]ır görmez isem
Bu cih<nda ol cih<nda "atı müşkil olur q<lüm
- 7 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī gönlin saña virdi anca"
Senden özgeye virürsem "alur saña irmez elüm

153

*131 T

GAZEL 22

- 1 Senden nasıl ayrılalım, canım senden ayrı değil
Senden ayrı ölürsem, canım kaybolur, tenim boş kalır
- 2 Seni nasıl sevmeyeyim, sana nasıl gönül vermeyeyim
Senin sevgini almazsa dinim harap olur kalır
- 3 Seni istemezsem, seni dilemezsem
Emrine uymazsam yolum sapar, ayrı düşer
- 4 Sözü nü dinlemeyip anlamını anlamazsam
Dilimde söylemezsem dilim şaşar, yanlış söyler
- 5 Dilimde zikretmezsem, gönülde anmazsam
Zikrinin tadını tatmazsam fikrim azar, karışır
- 6 Başkasına bakarsam, seni hazır görmezsem
Bu dünyada, o dünyada halim çok zorlaşır
- 7 Bu Abdurrahīm-i Tirsī , sana gönlünü verdi ancak
Senden başkasına gönlümü verirsem elim sana ulaşmaz, kalır

Velehu ey{an
[23]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Ol dostuñ ünsi "o*usı her dem "o*u "o*u gelür
Ol "o*u wev"i c<numa yayılı yayılı gelür
- 2 Ol wev" bir wev"e beñzemez c<ndan ebed z<il olmaz
Beni benligümden "omaz giderü giderü gelür
- 3 Dostuñ cem<lin `ar{ ider c<n [u] gönüli mest ider
C<n gönül dosta `azm ider çekil[i] çekil[i] gelür
- 4 Bunlar mest oldu ayılmaz dosta çekilür yañulmaz
`A"ıl başda "ar<r "ılmaz aşırı aşırı gelür
- 5 Ne `ac<ib oldu q<lüm gitdi `a"lum şaşdı bilüm
Gönlüm alan y<ri dilüm söyleyü söyleyü gelür
- 6 Dost alalı bizden bizi dosta |uş oldu c<n gözi
Éanda ba"savuz dost yüzi görünü görünü gelür
- 7 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī dosta ideli hevesi
C<nında dostuñ sevisi gün gün arta[ru] arta[ru]** gelür

* 132 T

** Mısranın metindeki "Canında dostuñ sevisi gün gün arta arta gelür" şekli şirin kafiyesine uygun değildir.

GAZEL 23

- 1 O dostun yakınlığı, kokusu her an kokarak gelir
O koku zevki canıma yayılarak gelir
- 2 O zevk, bir zevke benzemez, candan sonsuza kadar gitmez
Beni benliğimden bırakmaz, giderek gelir
- 3 Dostun yüzünü ister, gönlü, canı sarhoş eder
Can, gönül dosta gider, çekilerek gelir
- 4 Bunlar sarhoş oldu, ayılmaz, dosta çekilip yanılmaz
Akıl başta kalmaz, aşarak gelir
- 5 H^ılim çok tuhaf oldu, aklım gitti, bildiğim şaşıtı
Gönlümü alan sevgiliyi dilim söyleyerek gelir
- 6 Dost bizden bizi alalı, can gözü dosta yöneldi
Nereye baksak dost yüzü görünerek gelir
- 7 Bu Abdurrahîm-i Tirsî , dostu isteyeli
Canında dostun sevgisi gün gün artarak gelir

Velehu ey{an

[24]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Ol dost gönlümü alalı gönlüm baña gelmez hen>z
Ol demde |a%ldı `a"lum uş yerine gelmez hen>z
- 2 Benden *aber ~ormañ baña benden *aber eydimezem
Öldüm benligüm aldurdum benligüm gelmedi hen>z
- 3 Nice benlik nice senlik maqv oldı gitdi hep varlı"
Benligüm alalı birlik ikilik gelmedi hen>z
- 4 Dost alalı benden beni seçmezem andan beni
Ol dost va~lına ireli dostdan ayrılmadım hen>z
- 5 Dost `aş"ı-yıla esreli yolında c<n baş vireli
Cem<li şem`in görelı gözüm alımazam hen>z
- 6 Şöyle kim benden gitmişem m<-siv<yı unutmuşam
Vaqdet baqrına yetmişem daqı çl"mamışam hen>z
- 7 `Abdurraqīm-i Tirsī'yem Eşrefo%lı varışıyam
Ol dost `ış"ı dirisiyem `ış"-ıla söyledüm hen>z

154

* -T

GAZEL 24

- 1 O dost gönlümü alalı, gönlüm henüz bana gelmez
O anda aklım dağıldı, henüz yerine gelmez
- 2 Bana benden haber sormayın, benden haber veremem
Ölüp benliğimi kaptırdım, benliğim henüz gelmedi
- 3 Birçok benlik, birçok senlik, varlık hep yok olup gitti
Benliğimi alalı birlik, ikilik henüz gelmedi
- 4 Dost benden beni alalı, beni ondan ayıramam
O dosta kavuşalı dosttan henüz ayrılmadım
- 5 Dost aşkıyla sarhoş olalı, yolunda can vereli
Yüzünün ışığını görelim henüz gözümü alamam
- 6 Şöyle ki benden gitmişim, dünyayı unutmuşum
Birlik denizine ulaşmışım da henüz çıkmamışım
- 7 Abdurrahim-i Tirsî'yem, Eşrefoğlu'nun izinden giderim
O dostun aşkının dirisiyim, henüz aşkla söyledim

Velehu ey{an

[25]*

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 Éar<rim yo" bī- "ar<r oldım yine
Derd-i dil-d<r aşdı başumdan yine
- 2 @urmadan bu derd-ile dünün günün
A"up ırma" gibi ça%larum yine
- 3 Yüregümi "aynadur bu `ış" benüm
Ditreşür a`{<larım |urmaz yine
- 4 Giderir bende "omaz her giz beni
Éalmadı başumda `a"lım uş yine
- 5 @uydı dil-d<r "oqusın |uydı bu c<n
Éal"dı göñlüm "uşı perv<za yine
- 6 Vardı dosta düşdi bira"dı beni
Éaldı dost-ıla göñül gelmez yine
- 7 Göñlümü vü `a"lumı aldı bu `ış"
Zühdümi ya%maya virdüm uş yine
- 8 _ayr u şerrden nef` u {arrdan geçübən
`İlm ü a`m<l "alması bende yine
- 9 `İş"a virdüm tesbīq ü secc<deyi
Bundan özge "alması b<z<r yine
- 10 Bende benlik "alması "aldı bu `ış"
M<-siv<dan `<rī "ıldı `ış" yine
- 11 Y<re iltür bellü bildüm `ış"-ı y<r
\armaşu `aş"-ıla gitdüm uş yine
- 12 `Aklı yo" `Abdurraqīm-i Tirsī'nün
`İş"a düşmüş `ış"-ıla söyler yine

155

* -T

GAZEL 25

- 1 Kararım yok, yine kararsız oldum
Sevgilinin aşkı yine başımdan aştı
- 2 Bu dertle gece gündüz durmadan
Irmak gibi yine akıp çağlarım
- 3 Bu aşk benim yüreğimi kaynatır
Uzuvlarım titreşir, yine durmaz
- 4 Yok eder, asla beni bende bırakmaz
İşte yine aklım başımda kalmadı
- 5 Bu can sevgilinin kokusunu duydu
Gönlümün kuşu yine uçmaya kalktı
- 6 Dosta ulaştı, indi, beni bıraktı
Gönül, dostla kaldı yine gelmez
- 7 Bu aşk gönlümü ve aklımı aldı
İb-detimi yine yağmalattım
- 8 Hayır ve şerden, kâr ve zarardan geçerek
İlim ve işler yine bende kalmadı
- 9 Tesbih ve seccadeyi aşka verdim
Bundan başka pazar yine kalmadı
- 10 Bende benlik kalmadı, bu aşk kaldı
Aşk dünyadan yine temizledi
- 11 Sevgilinin aşkının, ona ulaştırdığımı apaçık bildim
İşte yine aşkla sarmaşık gittim
- 10 Abdurrahim-i Tirsî'nin aklı yok
Yine aşka düşmüş, aşkla söyler

Velehu ey{an

[26] *

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 &urbete düşdüm %arībem key %arīb
Q<le q<l-daş bulmadum "aldum %arīb
- 2 Gözlerimüñ yaşları |urmaz a"ar
Ba%rımüñ başları artdı key `aceb
- 3 `Aceb< bu derde derm<n ola mı
Derm<n irgüre mi bu derde |abīb
- 4 İstedüm s<llar anı bulam deyu
Yıl-ıla oturuvardum arayıp
- 5 Yandı yüregüm göyindi derd-ile
Dal gibi bükildi bilüm ey qabīb
- 6 Yola yol-daş bulmadum uyam gidem
Ala %urbetden beni ilte "arīb
- 7 Emr ide ol olam emrine mu|ī`
@utam etegin olam gerçek muqīb
- 8 İl<hī `Abdurraqīm-i Tirsī'ye
Éula%uzsın ol bu yolda y< mücīb
- 9 Gösteri vir ol senüñ dostlarıñı
Sen bilürsin anları sen y< ra"īb

* -T

GAZEL 26

- 1 Gurbete düştüm, garibim, çok garibim
H<lime arkadaş buldum, garip kaldım
- 2 Gözlerimin yaşı durmaz akar
Çok garip, bağrımın yaraları arttı
- 3 Acaba bu derde derm<n olabilir mi
Tabip bu derde derm<n verir mi
- 4 İstedim yıllarca onu bulayım diye
Yıllarca arayıp sakinleştim
- 5 Yüreğim dertle yandı
Ey sevgili, belim d<l harfi gibi büküldü
- 6 Yola uyup gideceğim arkadaş bulamadım
Karīb, beni gurbetten alıp yakına ulaştırsın
- 7 Emretse emrine boyun eğerim
Eteğini tutup gerçek dost olayım
- 8 Ey Mücīb, Abdurrahim-i Tirsī'ye
Bu yolda rehbersin
- 9 Senin dostlarını göster
Ey görüp gözeten, onları sen bilirsin

Velehu ey{an
[27]*

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

156

- 1 Gice gündüz yoldaşum %amdur benüm
&am-1 y<rdur m>nis-i y<rüm benüm
- 2 Beñizümüñ ~araruban ~oldu%ı
Qasret-i für"at-1 y<rdandur benüm
- 3 Für"at odına yanar dün gün c<num
Gözlerüm yaş cigerüm başdur benüm
- 4 Qasret ile %urbete düşdüm bu kez
Deldi %urbet yedi ba%rumı benüm
- 5 Düşdüm uş aya"lara qôr [u] qa"ır
Elüm al "aldur beni *<num benüm
- 6 _al"-1 `<lem |a`n iderler |urmadan
Bilmediler q<lümi bunlar benüm
- 7 Munta]ır oldum eşiginde y<rüñ
Gözedür y<ri gözüm her dem benüm
- 8 =h müyesser olmaz ise va~l-1 y<r
Bu dirilügden ölüm yegdür benüm
- 9 Müyesser "ıl `Abdurraqım Tirsī'ye
Va~luñ ki derdüm ümmidür benim

* -T

GAZEL 27

- 1 Üzüntü, gece gündüz benim yoldaşımdır
Benim canayakın sevgilim, sevdiğimin üzüntüsüdür
- 2 Benim benzimin sararıp solması
Sevgilinin ayrılığının özlemindedir
- 3 Canım gece gündüz ayrılık ateşinde yanar
Gözlerim yaş, ciğerim yaradır
- 4 Bu kez hasretle gurbete düştüm
Gurbet bağırimi delip yedi
- 5 İşte ayaklara aşağılanıp düştüm
Sultanım, elimi alıp beni kaldır
- 6 İnsanlar durmadan ayıplarlar
Bunlar benim halimi bilmediler
- 7 Sevgilinin kapısında bekleyen oldum
Gözüm her an sevgiliyi bekler
- 8 =h, sevgiliye kavuşmak kolaylıkla olmazsa
Benim bu dirilikten ölüm daha iyidir
- 9 Abdurrahîm-i Tirsî 'ye kavuşmada kolaylık ver
Çünkü benim derdim doğuştandır

Velehu ey{an

[28] *

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 N'ola *<lüm `aceb derdinden anuñ
Nedür derm<nını bilsem bu derdüñ
- 2 Éalmadı bende qu{>r bir dem ey y<r
&amı yükin çekerem her dem anuñ
- 3 Şöyle muqkem ba%ladı her `u{vumı
Bulımazam nec<t `ış"ından anuñ
- 4 İ*tiy<rsuz `ış"a maqk>m olmuşum
Girif-t<rum `ış"a ** i*tiy<r anuñ
- 5 Aldı `a"l [u] gönlümi c<numı `ış"
Bu-y-ımuş `<deti `ış"ımuñ anuñ
- 6 Şimdi `ış"-ıla diri bil sen beni
`İş"-ıladur dirligi c<nsuz anuñ
- 7 `İş" idicek varlu%um küllī fen<
Andan irdi `ayn-ı be"<sı anuñ
- 8 Niçün `ış"dan u-anam u~anmazam
`İş"-ıla gördüm dīd<rın ben anuñ
- 9 `İş"dan ayru olmayayın bir nefes
Zīr< `ış"-ıla `<şı" ma`ş>" bilüñ
- 10 Bu %arīb `Abdurraqīm-i Tirsī'ye
`İş" irişdi bugün fa{lından anuñ

157

* 122 T

** Kelimenin "ışkına" şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 28

- 1 Acaba onun derdinden halim nasıl olacak
Bu derdin dermını nedir bilsem
- 2 Ey sevgili, bende bir an huzur kalmadı
Her an onun üzüntüsünün yükünü çekerim
- 3 Her uzvumu şöyle sıkı bağladı
Onun aşkından kurtuluş bulamıyorum
- 4 İstemedem aşka bağlı olmuşum
Onun aşkına isteyerek tutulmuşum
- 5 Aşk aklımı, gönlümü, canımı aldı
Onun aşkının alışkanlığı buymuş
- 6 Sen beni şimdi aşkla diri bil
O aşk sayesinde yaşamaktadır, diri kalmaktadır
- 7 Aşk varlığımı tamamen yok edince
Ondan sonra ebedi varlığın kaynağına ulaştı
- 8 Aşktan niçin usanayım, usanmam
Ben onun yüzünü aşkla gördüm
- 9 Aşktan bir an bile ayrı olmayın
Çünkü seven de sevilen de aşkla vardır
- 10 Bu garip Abdurrahim-i Tirsî'ye bugün
Onun iyiliğinden aşk ulaştı

Velehu ey{an

[29] *

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 Kimse bilmez kimse bilmez q<lümi
Derd-i dil-d<r odı ya"dı c<numı
- 2 Qalümi bilmez meger qal-daş ola
Çeker ola her dem ol bu elemi
- 3 Aña geldüm ezel üns-i y<r-ile
Derdine etdüm girift<r başumı
- 4 Va~l-ı dild<r derdi düşdi c<numa
Y<re "ıldı yüregüm derdi %emi
- 5 Gerçi belürmez bu za*muñ y<resi
Beñzüm** ~arardı gitmez gözüm nemi
- 6 @abībe ~orsam dev<sın y<remüñ
Eydiserdür bunda bulunmaz emi
- 7 Niçe em sem eylesem bu y<reme
Daqı artar y<remüñ a"ar demi
- 8 Yüregüm y<releri artdı dirī%
Bulunmadı y<remüñ emi semi
- 9 Va~l-ı dil-d<rdur meger derdüm emi
Çün götürmez y<rem %ayrı merhemi
- 10 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī dost saña
Virdi bugün "utlu olsun bu %emi
- 11 Çün müyesser oldı saña y<r %emi
Berk yapış y<rdur hem<n y<rüñ %emi

* -T

** Kelimenin "beñzümi" şekli şiirin veznine uygun değildir.

GAZEL 29

- 1 Kimse h<limi bilmez, kimse bilmez
Sevgilinin derdinin ateşi canımı yaktı
- 2 H<limden anlamayan h<limi bilmez
Her an o, bu acıyı çeker olur
- 3 Sevgilinin dostluğunun ezelinesi anıp gelmekle
Başımı derdine salıp geldim
- 4 Sevgiliye kavuşma derdi canıma düştü
Derdi, üzüntüsü yüreğimi yaraladı
- 5 Gerçi bu yaranın yarası belli olmaz
Benzimi sararttı, gözümün yaşı gitmez
- 6 Doktora yaramın ilacını sorsam
Bunda ç<resi bulunmaz der
- 7 Bu yarama ilacı nasıl zehir **etsem**
Yaramın kanı daha çok artarak akar
- 8 Yazık, yüreğimin yaraları arttı
Yaramın ç<resi bulunmadı
- 9 Dardimin ç<resi ancak sevgiliye kavuşmadır
Çünkü yaram başka merhemi ortadan kaldırmaz
- 10 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , dost sana bugün
Bu üzüntüyü verdi, kutlu olsun
- 11 Sevgilinin bu üzüntüsü sana kolaylık oldu
Sıkı yapış, sevgilinin üzüntüsü sevgilidir

Velehu ey{an

[30]*

(Hece ölçüsü: 4+4+3=11)

158

- 1 C<hil ~anma ki ben `<lim olmuşam
`Aş"-1 y<r ile mükemmel olmuşam
- 2 Ezel anda dersümi t<mm eyleyüp
Oradan andan sefer eylemişem
- 3 `İlm** o"udum evvel <*ir *arf-be-*arf
Ma`n<sın]<hir u b<|ın bilmişem
- 4 Anda muqkem dersümi qıf] itmişem
Yine ma`l>m dur[ur] unıtmamışam
- 5 Anda Qa" idi müderris dersüme
Anda medrese-i `ış"da olmuşam
- 6 Şöyle bil kim `<lim-i `all<m benüm
Kim bugün her derde derm<n olmuşam
- 7 `=mitem ol `ilm-ile el`<n bugün
Gerçi n<-ehle anı setr olmuşam
- 8 *İfş<` ü`sırrı-er-Rabbi küfr<neten*
Mesken-i ~<birde ~<mit olmuşam
- 9 Ef{al-1 ma|l>b maqall-i *arf-1 k
Biri k-edrī budur *oş bulmuşam
- 10 Ben fa"ır `Abdurraqīm-i Tirsī'yem
Éatrede *oş baqr-1 cih<n olmuşam

* -T

** Kelimenin metindeki "ilmi" yazılışı şiirin veznine uygun değildir.

GAZEL 30

- 1 [Ey] bilgisiz, bilgili olduğunu
Sevgilinin aşkıyla kusursuz olduğunu sanma
- 2 Ezelde dersimi eksiksiz olarak okuyup
O anda oradan yönelmişim
- 3 Önce sonra <lemi harf harf okudum
Anlamını görünen ve görünmeyen bilmişim
- 4 Orada dersimi sağlam ezberlemişim
Bellidir, yine unutmamışım
- 5 Orada dersime öğretmen, Hak'tı
Orada aşk medresesinde bulunmuşum
- 6 Şöyle bil ki; bilginlerin bilgini benim
Her derde ç<re olmuşum
- 7 Her ne kadar anlamayana örtü olmuşsam da
Bugün şimdi ilimle iş yapmaktayım
- 8 Allah'a ait sırrı açığa vurmak küfürdür
Sabretme yerinde sessiz kalmışım
- 9 "L<" (yok, değil) harfinin yeri istenilenin en erdemlisidir
Biri *bilmem* budur, hoş bulmuşum
- 10 Ben zavallı Abdurrahim Tirsî'yim
Damlada dünyanın denizi olmuşum

Velehu ey{<n
[31]*

Me f<` ī lün (2) Fe` > lün (1)
v _ _ _ v _ _

159

- 1 Düşelden derdüñe c<num yanadır
_ay<lüñ gözlerüme görinedür
- 2 Şükür dostu bu derdi virdi baña
Bu derd benüm [bu] derdüme dev<dur
- 3 Qic<b imiş baña bu benligüm key
Na]ar etdüm na]arum key |aşadır
- 4 İçerü yürüdüm tiz yürüyerek
Bu kez gördüm gözüme ol |uşadır
- 5 Baña şimden gerü benlük gerekmez
Ya"ın buldum anı benden bañadır
- 6 Göñül gözgüsine gördi ki |urdum
Nitelüksüz cem<li "arşumadır
- 7 Var ey** `Abdurraqīm-i Tirsī şükr it
Ki sul|<ndan saña bu *oş `at<dur

* 123 T

** "Ey" kelimesi T nüshasında yoktur. Mısra T nüshasında "Var Abdurraqīm Tirsī şükr it" şeklindedir.

GAZEL 31

- 1 Canım, derdine düştüğünden beri yanmaktadır
Hayalin gözlerime görünmektedir
- 2 Dosta şükürler olsun ki bu derdi bana verdi
Bu dert, benim derdime ç<redir
- 3 Bu benliğim bana çok perdeymiş
Bakış attım, bakışım çok dışadır
- 4 Çabuk yürüyerek içeri girdim
Bu kez gördüm, gözüme rast geldi
- 5 Bana bundan sonra benlik gerekmez
Yakın buldum, o benden banadır
- 6 Gönül aynasına gördü ki durdum
Bilinmeyen bir şekilde yüzü karşımdadır
- 7 Ey Abdurrahîm-i Tirsî , git şükret
Bu sana Sultan'dan hoş bir bağıştır

Velehu ey{<n
[32] *

Me f<` ī lün (2) Fe` > lün (1)
v _ _ _ v _ _

- 1 Düşelden berü gönülüm *<ne *<ne
Yürürem derd ile yane yane
- 2 Éamu r<qatlarım miqnete düşdi
Bel< zehrin içerüm "ane "ane
- 3 Göñül c>şa gelür c<n |arlı%anur
_ay<lüñ k<r ider key c<ne c<ne
- 4 _ay<lüñden beni ben seçemez
Yürürüm gördüğim sen ~ane ~ane
- 5 Tecellüñden vüc>d küllī `ademdir
Éamaşur göz döker yaş d<ne d<ne
- 6 Senüñ `Abdurraqīm-i Tirsi dostdan
Mur<duñ ma"~uduñ *oş k<ne k<ne**

* 123 T

**Mısranın T nüshasındaki "Mur<duñ ma"~>duñ *oş g>ne g>ne" şekli kafiyeye uygun değildir.

GAZEL 32

- 1 Gönlüm parça parça düştüğünden beri
Dertle yana yana yürürüm
- 2 Bütün rahatlarım sıkıntıya düştü
znt zehrini kana kana içerim
- 3 Gönül coşar, can kederlenir
Hay<lin cana çok kazançtır
- 4 Ben beni hay<linden seemem
Gördüğümü sen sana sana yürürüm
- 5 Senin grntnden bütün vücut yokluktur
Gz kamaşır, tane tane yaş döker
- 6 Abdurrahm-i Tirs , senin dosttan
steğin, arzun hoş oldu

Velehu ey{<n
[33] *

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 160
- 1 Yine şev"-i dīd<ruñ ş<h< yine
İrişdi c<ne ser-*ôş etdi yine
 - 2 Ol "adar `ış"uñ meyinden içmişem
Pür-qar<ret virdi n<r-1 `ış" yine
 - 3 Götürüldi "ışumuz teşvīşümüz
@ul>` etdi neh<rum şemsü yine
 - 4 \af< buldı ta]allümden sem<v<t
@oldı env<`-1 ni`am yazım yine
 - 5 _oş teferrüc eyleyüp içi |aşı
Fev"-i `arşda seyr ider sırrum yine
 - 6 Yine benlügümden oldum mün`adım
Yine çı"d[ı] n>rum elv<ndan yine
 - 7 Yine bu `Abdurraqīm-i Tirsī' nūñ
Bir niş<mı yo"dur eşk<lden yine

* -T

GAZEL 33

- 1 Ey sevgili, güzelliğinin neşesi yine
Cana ulaştı, yine sarhoş etti
- 2 Aşkın şarabından o kadar içmişim
Aşk ateşi yine çok sıcaklık verdi
- 3 Kışımız, karışıklığımız kaldırıldı
Gündüzümün güneşi yine doğdu
- 4 Gökler sızlanmadan rahat buldu
Yazım yine çeşitli nimetlerle doldu
- 5 Sırrım içi dışı iyi gezip
Arşın üstünde gezer
- 6 Benliğimden yine yok oldum
Nurum yine renklerden çıktı
- 7 Bu Abdurrahīm-i Tirsī 'nin yine
Suretlerden bir izi yoktur

Velehu ey{<n

[34] *

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 Gerekmez c<nı ol c<n<nı gerek
Bu c<na qükm iden sul|<nı gerek
- 2 Bu vüc>dum mülketin seyr idüben
Ararım bende ol pinh<nı gerek
- 3 Ki gördüm fey{le eşy< müheyyc
Aña fey{ ırgüren Feyy<{'ı gerek
- 4 Qic<b ol m<-siv<]ulmetiyle
Ol mest>r <şik<r Sübq<n'ı gerek
- 5 }uh>retinde külliden ol a]her
Görünmez ol gören ayy<nı gerek
- 6 Tefekkür idüp anı bende buldum
Ki gördüm baña ol hem-r<hı gerek
- 7 Bu na"ş-ı na"ısla b<z<rı bugün
Bıra"dum dost-ıla b<z<rı gerek
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī saña "l u "ıl
Gerekmez dost-ıla aqv<li gerek

* -T

GAZEL 34

- 1 Canı gerekmez, o sevgili gerekir
Bu cana emreden sultan gerekir
- 2 Bu vücudumun ülkesini gezerek
O gizliyi bende aramam gerekir
- 3 Nesnelere bollukla görünür gördüm
Ona bereket ulaştıran Feyyaz'ı gerekir
- 4 O dünya karanlığıyla engel
O gizli, açık Sübhan gerekir
- 5 Her şeyden apaçık görünendir
O görünmez, apaçık gören gerekir
- 6 Düşünerek onu bende buldum
Gördüm o yoldaşı ki bana o gerek
- 7 Bu nakışın nakşıyla(Allah'ın yarattığıyla)
Pazarlığı bugün bıraktım, sevgiliyle pazarlık gerek
- 8 Abdurrahim-i Tirsî , sana dedikodu gerekmez
Dostla buluşlar gerekir

Velehu ey{<n

[35]*

F<` i l< tün (3) F<` i lün (1)

- v - - - v -

161

- 1 **Terk-i kevineyn etmişüz ol dostdurur ma|l>bumuz**
Can virüp baş oynaruz kim özgedür maqb>bumuz
- 2 İrdi ma`ş>" "o*ı1sı çün mehcemüz dem<%ına
Ol exerden olmışuz mest yo"durur hüşy<rumuz
- 3 @o"ınıp c<numuza şem`-i cel<lüñ n>rı uş
Eyledi maqv [u] beşerden "alması <x<rumuz
- 4 Lu|f idüp n>r-ı cem<lüñ virdi *oş @>r-ı qay<t
Bulmuşuz qayy-ı ebed çün yo"durur mem<tumuz
- 5 \anma ki "aldı exer `Abdurraqīm-i Tirsī'den
Niçe "alsun "alması çün z<tumuz ~ıf<tumuz

* -T

GAZEL 35

- 1 İki dünyayı terk etmişiz, bizim istediğimiz o dosttur
Can veririz, fed< ederiz ki sevdiğimiz başkadır
- 2 Sevgilinin aklına sevgilinin kokusu ulaştı
O izden sarhoş olmuşuz akıllılığımız yoktur
- 3 Yüzünün mumunun ışığı canımıza düşüp
Yok etti ve insandan izlerimiz kalmadı
- 4 Hayat dağı iyilik edip yüzünün nurunu verdi
Ebedî hayat bulduğumuz için ölümümüz yoktur
- 5 Abdurrahîm-i Tirsî 'den iz kaldı sanma
Nasıl kalsın, kalmadığı için vasıflarımız, kendimiz kalmadı

Velehu ey{<n
[36] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Dervîşler bir yere geldi wıkr-ull<h sürüldi yine
} ulem<tlar götürüldi env<rla uyandı yine
- 2 Yürekler yandı |utışdı dertlüler ortaya geldi
C<nlara `ış" odı düşdi `<şı"lar oynaşdı yine
- 3 Dertsüzler |urmadı gitdi dertlüler ortaya geldi
Bu ~abruñ perdelerini `ış" odı yandurdu yine
- 4 Göñülleri ma`ş>" aldı beñizler ~arardı ~oldı
`İş" "adeqleri sürüldi `<şı"lar esredi yine
- 5 Pey%amber düny<dan gitdi Qa""'a |o%ru bir yol "odı
Dervîşler ol yolu |utdı cem` oldı yürüdi [yine]
- 6 Dervîşler ~ıd"-ıla geldi `ış"-ıla meyd<ne girdi
Münkirler ink<re geldi aradan sürüldi yine
- 7 U~añlar yab<nda "aldı `<şı"lar yolına girdi
`İş"-ıla menzile irdi ma"~>[d] ele girdi yine
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī var `ış"ı idin sen saña k<r
`İş"-ıla vir her dem *aber `<şı"lar demlensün yine

* -T

GAZEL 36

- 1 Dervişler bir yere geldi, Allah'ın zikri yine devam etti
Karanlıklar kaldırıldı, yine nurlarla yandı
- 2 Yürekler yandı tutuştu, dertliler ortaya geldi
Aşk ateşi canlara düştü, <şıklar yine eğlendi
- 3 Dertsizler durmadı gitti, dertliler ortaya geldi
Bu sabrın perdelerini yine aşk ateşi yandırdı
- 4 Sevgili, gönülleri aldı, benizler sararıp soldu
Aşk kadehleri sürüldü, <şıklar yine sarhoş oldu
- 5 Peygamber dünyadan gitti, Allah'a doğru bir yol gösterdi
Dervişler o yolu tuttu, yine toplandı, yürüdü
- 6 Dervişler doğrulukla geldi, aşkla meydana girdi
İnk<rcılar, ink<ra gelip yine aradan yürüdü
- 7 Tedbirsizler dışarıda kaldı, <şıklar yoluna girdi
Aşkla hedefe ulaştı, istenilen yine elde edildi
- 8 Abdurrahîm-i Tirsî , git, aşkı sen sana kazan
Her an aşkla haber ver, <şıklar yine demlensin

Velehu ey{<n

[37]*

Me f<` ī lün (2) Fe` > lün (1)

v _ _ _ v _ _

162

- 1 Senüñ derdüñe düşenler iy dil-d<r
Éar<rı yo" gice gündüz iy dil-d<r
- 2 Fir<"uñdan cigerler yandı tutdı
Beñizler ~oldı derdüñden iy dil-d<r
- 3 Sürinü[r] |opra%a şol t<ze yüzler
Dökilür "anlu yaş gözden iy dil-d<r
- 4 Yanar derdüñ ile a%lar avınmaz
Gice gündüz giçer yasdur iy dil-d<r
- 5 **Yürekde `ış"uñ urmışdur y<reler****
Belürmez |urmaz işler ol iy dil-d<r
- 6 Unudıldı `ilim "aldı şu%ıllar
`A"ıl gitdi delü oldı iy dil-d<r
- 7 Yavı vardı |a%ıldı hep cem<`at
Belürmez n<m [u] niş<nı iy dil-d<r
- 8 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī "amudan
Gözin yumdı seni gözler iy dil-d<r
- 9 O qüsñüñden vireydüm *oş *aberler
Ki müdde`ī |uyar bilmez iy dil-d<r
- 10 Seni buldı niş<nsuz bī-niş<nda
Seni gördi bi-levn [ü] renk iy dil-d<r

* -T

** Mısra'ın şiirdeki “`İş"uñ urmışdur yürekde y<reler” şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 37

- 1 Ey sevgili, senin derdine düşenlerin
Gece gündüz kararı yok
- 2 Ayrılığında ciğerler yanıp tutuştu
Ey sevgili, benizler senin derdinden soldu
- 3 Şu taze yüzler toprağa sürülür
Ey sevgili, gözden kanlı yaş dökülür
- 4 Ey sevgili, derdinle yanar, avunmaz
Gece gündüz gider yastır
- 5 Ey sevgili, aşkın yürekte yaralar açmıştır
O belirmez, durmaz, işler
- 6 Ey sevgili, ilim unutuldu, dertliler kaldı
Akıl gitti, deli oldu
- 7 Ey sevgili, topluluk hep dağılıp kayboldu
Adı, izi belirmedi
- 8 Ey sevgili, bu Abdurrahim Tirsî,
Herkesten gözünü yumdu, seni gözler
- 9 Ey sevgili, o güzelliğinden hoş haberler verdim
Davacı duyar bilmez
- 10 Ey sevgili, seni belirsiz belirsizde buldu
Rensiz renk seni gördü

Velehu ey{<n

[38] *

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Müdde`ī |a`n urma beni `ış"-1 ma`ş>" oynadur
Ditredür a`{<larımı baqr-1 c<num oynadur
- 2 N'eylerüm çün düşmüşüm baqrına `ış"uñ ~ubq [u] ş<m
`=detidür mevc-i baqrñ çı"arır g<h |aldrur
- 3 \advet-i irciī |ablı yetişür r>q sem`ine
Éaldurıp "<līb-1 r>qum i*tiy<rsuz döndürür
- 4 M<-siv<-yı y<r görünmez `aynum oldı çün a`m<
Éaldurıp bür"a`-i yüzden y<r cem<lin gösterür
- 5 Resm-i ma`ş>" böyle oldı kim bugün `çşı"lara
Kimin ilter d<ra bo%ar kimin oda yandırur
- 6 Düşeli `Abdurraqīm-i Tirsi y<rüñ `ış"ına
İ*tiy<rsuz söyledür y<r [ağladur] g<h güldürür

* 124 T

GAZEL 38

- 1 [Ey] davacı, beni ayıplama, beni sevgilinin aşkı oynatır
Uzuvlarımı titretir, canımın denizini oynatır
- 2 Aşkın denizine sabah ve akşam düşmüşüm, ne yapayım
Denizin dalgasının alışkanlığıdır, bazen çıkarır bazen daldırır
- 3 “Dön” <yetinin davulunun sesi can kulağına ulaşır
Ruhumun kalıbını kaldırıp isteksiz döndürür
- 4 Gözüm görmediği için sevgilinin dünyası görünmez
Sevgili yüzünün örtüsünü kaldırıp yüzünü gösterir
- 5 Sevgilinin resmi bugün <şıklara böyle oldu ki
Kimini ağaçta boğar kimini ateşe yandırır
- 6 Abdurrahim-i Tirsî, sevgilinin aşkına düşeli
Sevgili isteksiz söyletir, güldürür bazen güldürür

Velehu Ey{<n

[39]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

163

- 1 Ey y<renler gördüñüz mi `<şı"laruñ q<lllerini
`İş" odı düşmüş bunlara ya"ar dün gün c<nlarını
- 2 `İş" odı c<nların ya"ar gözlerinden "an yaş a"ar
Her dem dost kendüye çeker *oş almış gönüllerini
- 3 Gönüllerini dost almış `ış" bunları qayr<n "ılmış
Dost bunları şöyle almış unıtmış kendülerini
- 4 Bunlara da boyun virmiş bunlar er gönline girmiş
Erenlerden na]ar almış gözlemişler yollarını
- 5 `İş" şar<bından içmişler iki cih<ndan geçmişler
Başların ele almışlar evirmişler c<nlarını
- 6 Dost bunlar geledür bile dost döndürür q<lden q<le
`Aceblemeñ siz bunlaruñ a%layup güldüklerini
- 7 Dost ba%çesinde yaturlar dostuñ adını o"urlar
Bülbülleyin *oş şa"ırlar "o*ulayup güllerini
- 8 Bunlar işbu yirden degül dilleri bu dilden degül
Bunlara `a"ıl irdügi degül kimse bilmez q<lllerini
- 9 Budur söz aşk<re nih<n yüzlerin göricek `ay<n
Unudılır iki cih<n göricegiz n>rlarını
- 10 Dostım Eşrefo%lı R>mī yüzindedir All<h n>rı
Ölmüş c<nlar olur diri eşidicek sözlerini
- 11 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī anuñ içün söyler sözi
Eşref-z<de *<~lar *<~ı açıvirmiş gözlerini

* -T

GAZEL 39

- 1 Ey dostlar, <şıkların hallerini gördünüz mü
Bunlara aşk ateşi düşmüş, gece gündüz canlarını yakar
- 2 Aşk ateşi canlarını yakar, gözlerinden kanlı yaş akar
Dost her zaman kendine çeker, gönüllerini hoş eder
- 3 Dost, gönüllerini almış, aşk bunları hayran etmiş
Dost bunları şöyle almış, kendilerini unutmuşlar
- 4 Bunlara da itaat etmiş, bunlar er gönlüne girmiş
Erenlerden bakış almış, yollarını gözlemişler
- 5 Aşk şarabından içmişler, iki dünyadan vazgeçmişler
Başlarını ele alıp, canlarını fed< etmişler
- 6 Dost bunlarla böyle gelir dost halden h<le döndürür
Siz bunların ağlayıp gülmelerini tuhaf karşılamayın
- 7 Dost bahçesinde yatarlar, dostun adını okurlar
Bülbül gibi güllerini koklayıp güzel şakırlar
- 8 Bunlar bu yerden değil, dilleri bu dilden değil
Bunlara akıl ermez, kimse hallerini bilmez
- 9 Gizli ve belli söz budur ki nurlarını ve gözlerini
Apaçık görünce iki dünya unutulur
- 10 Dostum Eşrefoğlu R>mî'nin Allah nuru yüzündedir
Ölmüş canlar, sözlerini işitince canlanır
- 11 Bu Abdurrahîm-i Tirsî , onun için sözü söyler
En has Eşref-z<de gözlerini açivermiş

Velehu ey{<n
[40] *

F<` i k tün (3) F<` i lün(1)
_ v _ _ _ v _

164

- 1 Ey beni %urbete ~alan y<r eyit kim "andesin
Her zam<n derdi odına yandıran y<r "andesin
- 2 Ayrulaldan berü senden r<qatım "almadı hīç
Düni günü gözedürem y<r görünmez "andesin**
- 3 `=leme f<ş olmuşam hīç <hla |urmaz ünüm
A%lama"dan gice gündüz gözlerüm "an "andesin
- 4 Kimisin yandırıp oda kimin ber-d<r eyleyen
Her birin bir q<l içinde z<r iden y<r "andesin
- 5 Doymadılar biñ biñ `<şı"lar öldiler derdüne***
Her birin bir k>şelerde "an iden y<r "andesin
- 6 Benden ayru sen degülsün pes bu ef%<num neden
Dirlügüm *od senüñ ile c<numa c<n "andesin
- 7 éudreti yo" kimsenüñ bir kez senüñ yüzüñ göre
Gösteren sen hem gören sen görünen y<r "andesin
- 8 `=leme |olmuş aduñ dillerde wīkrüñ söylenür
éamu ‘<ciz "almış iller bilmezler "andesin
- 9 `Abdurraqīm-i Tirsī "anda bulısar seni
Meger aña lu|f idesin görinesin "andesin****

* 118 T

** Mısra'ın metindeki "Düni günü gözedürem görünmez y<r kandesin" şekli vezne uygun değildir.

*** Asıl metindeki "Doymadılar derdüne biñ biñ `<şı"lar öldiler" şekli vezne uygun değildir.

**** "Bu `Abdurraqīm-i Tirsī nice bulısar seni

Meger aña lu|f idüb görinesin "andesin" beyiti vezne uymadığı için T nüshasındaki esas alınmıştır.

GAZEL 40

- 1 Ey beni gurbete düşüren sevgili, söyle ki nerdesin
Derdinin ateşine her zaman yandıran sevgili, nerdesin
- 2 Senden ayrıldığımdan beri hiç rahatım kalmadı
Geceyi gündüzü beklerim, görünmeyen sevgili, nerdesin
- 3 Dünyada duyulmuşum, sesim <hla hiç durmaz
Gözlerim gece gündüz ağlamaktan kan oldu, nerdesin
- 4 Kimisini ateşe yandırıp kimisini ağaca götüren
Her birini bir hal içinde ağlatan sevgili nerdesin
- 5 Derdine doymadılar, binlerce <şık öldü
Her birini bir köşede öldüren sevgili nerdesin
- 6 Sen benden ayrı değilsin, öyleyse bu haykırmam neden
Hayatım seninle, canıma can nerdesin
- 7 Senin yüzünü bir kez görmeye kimsenin gücü yetmez
Gösteren, gören, görünen sevgili nerdesin
- 8 Adın dünyaya yayılmış, zikrin dillerde söylenir
İllerin hepsi güçsüz kalmış, nerde olduğunu bilmezler
- 9 Bu Abdurrahīm-i Tirsī , seni nerede bulsun
Ancak ona iyilik edip nerdesin göster

Velehu ey{<n

[41] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Ol benüm gönüm alan y<r bilmezem baña neyledi
Aldı gönülcüğüm benüm derde girif-t<r eyledi
- 2 Bir oldı dünümle günüm bir dem durmaz oldı ünüm
Ol benüm sevgüli y<rüm hıç öñümden gitmez oldı
- 3 `İş"dan |olu ~undı baña andan içdüm "ana "ana
C<n [u] gönül-i dīv<ne mestlükden ayılmaz oldı
- 4 Ya%ma "ıldı bu `ış" beni bilmez oldum düni günü
Şöyle delü "ıldı beni *ayr u şerr bilmez oldı
- 5 Sevgüñ şöyle |oldı c<na "omadı iki cih<na
Hergiz senden %ayr ile c<n gönül avınmaz oldı
- 6 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī `ış" uñla |utalı ünsī
Terk eyledi "odı n<sı "arışup yürümez oldı
- 7 `İş"a |olaşalı başı |a`ne urur her [bir] n<şı
Sevd<-yı dosta düşeli kimse q<lin bilmez oldı

* 118 T

GAZEL 41

- 1 Benim gönlümü alan o sevgili bana ne yaptı, bilmiyorum
Gönülcüğümü aldı, derde esir etti
- 2 Gecemle gündüzüm bir oldu, sesim bir an durmadı
Sevgilim gözümde hiç gitmez oldu
- 3 Bana aşktan kadeh sundu, ondan kana kana içtim
Can ve gönül deli, sarhoşluktan ayılmadı
- 4 Bu aşk beni yağmaladı, geceyi, gündüzü bilmedim
Beni şöyle deli etti, hayır ve şerri bilmedi
- 5 Sevgin cana şöyle doldu, iki dünyaya bırakmadı
Asla senden başkayla can, gönül avunmadı
- 6 Bu Abdurrahîm-i Tirsî , aşkına alışalı
Halkı terk etti, bıraktı, karışıp yürümedi
- 7 Başı aşka dolaşalı her yabancı ayıplar
Dost sevgisine düşeli kimse halini bilmedi

Velehu

[42]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 `Aceblemeñ ey y<renler bu `aş" beni ya"up durur
Ben benüm-ile degülem gönüm dosta a"up durur
- 2 Bu gönüm nice a"masun bu `a"lum nice şaşmasun
C<num "ula%ında her dem bu `aş" dostı ça"up durur
- 3 Nicesi ~abreyleyeyin nice delü olmayayın**
Ol benüm sevgilü y<rüm d<im baña ba"up durur
- 4 Ol yüregüne ~ı%maz uş gönüm |olu benüm
\a"la r<zum dir n<şiden şöyle kim göz "akup durur
- 5 Söyler-istem dile gelmez |anımaz-istem ~abrolunmaz
Ol aya güne beñzemez benlögimi utup durur
- 6 `Abdurraqīm-i Tirsī şimdi `<şı" oldı ~anmañ
`Aş" kemendin boynuma y<r elestden öñ |a"up durur

* 119 T

* Mısra'ın “Nicesi sabreyleyeyin ben nice delü olmayayın” şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 42

- 1 Ey dostlar şaşırmayın, bu aşk beni yakmaktadır
Ben benimle değilim, gönlüm dosta akmaktadır
- 2 Bu gönlüm nasıl meyletmesin, bu aklım nasıl şaşmasın
Bu aşk her an canımın kulağında dostu aksetmektedir
- 3 Nasıl sabredeyim, nasıl deli olmayayım
O benim sevgilim her an bana bakmaktadır
- 4 O, yüreğine sığmaz; gönlüm doludur
Sırrımı uzun süre yabancından sakla ki azarlamaktadır
- 5 Söylersen dile gelmez, tanımazsam katlanılmaz
O aya, güneşe benzemez, benliğini yenmektedir
- 6 Abdurrahîm-i Tirsî şimdi <şık oldu sanmayın
Sevgili, aşk kemendini boynuma elesten önce takmaktadır

Velehu ey{<n

[43]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 `Aceb nice ola q<lüm derdüme derm<n bulunmaz
Bir od düşdi bu c<numa yanar gice gündüz |urmaz
- 2 Ol benüm göñlümi alan bu c<numa odlar uran
`A"lum alup delü "ılan görinür gözüme |urmaz
- 3 Nicesi ~a"layam anı anı seven olur deli
Yañılmaz delüler delisü diñlerin söyler |urmaz
- 4 C<num göñlüm "aynar |aşar ~abriderssem başdan aşar
Söyler-isem qadden aşar hergiz nih<yet bulunmaz
- 5 Beni delü oldı dirler bu `<lem içre söylerler
Nice delü olmayayım sevdüğim gibi bulunmaz
- 6 Söyler-isem gelmez dile her dem benümledür bile
Ol güneş göñlümde |o%dı t< ebed |urır |ulunmaz
- 7 `Abdurraqīm-i Tirsī'den *alvet gelsün dostı ~oran
Varsun ol ink<r eyleyen derdine derm<n bulunmaz

* -T

GAZEL 43

- 1 Acaba halim nasıl olsun, derdime çare bulunmaz
Bir ateş canıma düştü, gece gündüz durmadan yanar
- 2 Benim gönlümü alan, bu canıma ateşler vuran
Aklımı alıp deli eden, görünür gözüme durmaz
- 3 Onu nasıl saklayayım, onu seven deli olur
Deliler delisi yanılmaz, susarım durmaz söyler
- 4 Canım, gönlüm kaynayıp taşar, dayanırsam baştan aşar
Söylersem haddini aşar, asla son bulunmaz
- 5 Benim deli olduğumu derler, bu halkın içinde söylerler
Nasıl deli olmayayım, sevdiğim gibi bulunmaz
- 6 Söylersem dile gelmez, her an benimle birlikte dir
O güneş gönlümde doğdu, ebede kadar durur batmaz
- 7 Dostu soran, Abdurrahīm-i Tirsī 'den tenhalık gelsin
O inkar eden durmasın, derdine derman bulunmaz

Velehu ey{<n

[44]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

166

- 1 Dostı gerçek seven c<nlar gelüñ hey dervîşler gelüñ
Dost yolında c<n baş virüñ do%uñ hey dervîşler gelüñ
- 2 Bir araya dirneşelüm dost yolında çalışalum
Nefsümüzle |urışalum gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 3 @a%ılmañuz her bir yaña ~al<dur ol gerçek c<na
Ciger "anın "ana "ana içelüm [hey] dervîşler gelüñ
- 4 Ceng ü cid<l niyyet |utdı dervîşlerüñ işi bitdi
Edeb erk<n "anı gitdi gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 5 Bilüñ <*ir oldı zam<n fitne artdı gitdi ni]<m
Şimdi bir oldı *<~u `<m [gelüñ hey dervîşler gelüñ]**
- 6 Şimdi benim dir ço%aldı da`v<-yıla cih<n |oldı
Gerçekler bilinmez oldı gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 7 Éor"mañ "ayurmañ kimseden üşenmeñ hiçbir `<miden
Merd<n gerek dosta giden gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 8 Yalançılarla "almañ gerçekler yolını "omañ
Münkirler sözün diñlemeñ gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 9 Gerçekler sözüümüzden alur yalancı süzilür "alur
Süri ayrısın "urd alur gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 10 U~añ olmañ gelüñ beri dosta idelüm seferi
C<nlarumuz olsun diri gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 11 A~ıl |arī"a girelüm dostdan yaña gönelüm
Kim ne dir-ise n'idelüm gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 12 Wikir meclisi "urılsun wikir `ış"ıla urılsun
Münkirüñ ba%rı dögilsün gelüñ hey dervîşler gelüñ

* -T

** Mısra'ın "Şimdi bir oldı *<~u `<m aldanmañ" şekli vezne uygun değildir.

- 13 Wikir şev"-ile sürilsün gönüller <yîne dönsün
`=ş1" ma`ş>"ına irsün gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 14 Şey*üñ |arī" in sürelüm ~ıd"-ıla menzil alalum
`Abdul"<dir'e irelüm gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 15 Şey* Res>l-ull<h neslidür gerçek erdür Qa" dostıdır
Şey*üñ himmeti `<līdür gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 16 Şey*ümüz Eşrefo%lı'dür É<dirī'dür İzni"ī'dür
Dervîşlere himmetlidür gelüñ hey dervîşler gelüñ
- 17 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī *al"dan çevirmişdür yüzi
Qa""a da`vet ider sizi gelüñ hey dervîşler gelüñ

GAZEL 44

- 1 Dostu gerçek seven dostlar, hey dervişler gelin
Dostun yolunda canınızı verin, hey dervişler gelin
- 2 Bir araya toplanalım, dost yolunda çalışalım
Nefsimize karşı koyalım, hey dervişler gelin
- 3 Her bir yana dağılmayın, o gerçek cana çağrıdır
Çiğer kanını kana kana içelim, hey dervişler gelin
- 4 Savaş başladı, dervişlerin işi bitti
Yol yordam nereye gitti, hey dervişler gelin
- 5 =hir zaman oldu, bel< çoğaldı, düzen bozuldu, bilin
Herkes şimdi bir oldu, aldanmayın, hey dervişler gelin
- 6 Şimdi benim diyen çoğaldı, dünya davacıyla doldu
Gerçekler bilinmez oldu, hey dervişler gelin
- 7 Kimseden korkmayın, çekinmeyin, hiç kimseyi önemsemeyin
Dosta giden yiğitler gerek, hey dervişler gelin
- 8 Yalancılarla kalmayın, gerçekler yolunu terk etmeyin
İnk<rcıların sözünü dinlemeyin, hey dervişler gelin
- 9 Gerçekler sözümüzden alır, yalancı süzülüp kalır
Sürüden ayrılanı kurt alır, hey dervişler gelin
- 10 Tedbirsiz olmayın, ileri gelin, dosta yolculuk edelim
Canlarımız diri olsun, hey dervişler gelin
- 11 Asıl yola girelim, dosta doğru yönelelim
Kim ne derse ne yapalım, hey dervişler gelin
- 12 Zikir meclisi kurulsun, zikir aşkla vurulsun
Münkirin bağı vurulsun, hey dervişler gelin
- 13 Zikir keyifle devam etsin, gönüller törene benzesin
=şik, sevdiğine ulaşsın, hey dervişler gelin
- 14 Şeyhin yoluna devam edelim, doğrulukla yol alalım
Abdulkadir'e ulaşalım, hey dervişler gelin
- 15 Şeyh, Res>l'ün neslidir, gerçek yığittir, Allah dostudur
Şeyh'in çabası büyüktür, hey dervişler gelin

- 16 Şeyhimiz Eşrefoğlu'dur, K<dirī'dir, İzniklidir
Dervişlere gayretlidir, hey dervişler gelin
- 17 Bu Abdurrahīm-i Tirsī halkı terk etmiştir
Sizi doğruluğa çağırır, hey dervişler gelin

Velehu ey{<n
[45] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Ey bizi ~oran "ardaşlar bize é<dir̄iler dirler
Ey gerçek |<lib "ardaşlar bize é<dir̄iler dirler
- 2 İrş<dı `<leme |oldı ulu kiçi "amu bildi
K<firler im<na geldi bize é<dir̄iler dirler
- 3 **Qikmet söylenür dilinde başlar oynanur yolında**
C<n virilür ~oqbetinde bize é<dir̄iler dirler
- 4 Yüzün gören qayr<n olur ins cin melek muqıbb olur
Sel<|̄inler yüzün sürer bize é<dir̄iler dirler
- 5 Melekler söyleşür gökde *al<yı" yükreşür yirde
Meşh>rdur ol cümle yerde bize é<dir̄iler dirler
- 7 Göñüller gözini açar `<şı"ı ma`ş>"a çeker
Ol qa{rete n<zı geçer bize é<dir̄iler dirler
- 8 Gıl<n'dan "opdı ulaldı güneş gibi şu`le verdi
`=şı"lar ma`ş>"a irdi bize é<dir̄iler dirler
- 9 éu|b-ül-a"|<bdır bildüler meş<yı* boyun eydiler
Cümlesi mu|̄ oldular bize é<dir̄iler dirler
- 10 `Arşda nevbeti urılır elinden na-ı̄b virilür
`Arşdan ferşe qükmi yürür bize é<dir̄iler dirler
- 11 Anı sevenler sevinür "ande ça%ırsa bulunur
Sevmeyen <*ir yerinür bize é<dir̄iler dirler
- 12 `Abdul"<dir'i sevenler c<n [u] göñülden gelenler
\ak-ı dosta gidenler bize é<dir̄iler dirler
- 13 Gelüñ girüñ yolımıza q<l-daş oluñ q<limize
İrgürelüm p̄imize bize é<dir̄iler dirler
- 14 Gel c<nuña "ıyar-iseñ gel esr<rdan |uyar-iseñ
Gel dost yüzün görir-iseñ bize é<dir̄iler dirler

168

* -T

- 15 Çün qa{ret dileye "uln yüce "ılur anuñ "adrin
`=lī "ılmışdur himmetin bize é<dirīler dirler
- 16 Virmek Qa""'uñdur ol virir nice dilerse ol olur
éulina ol "udret virür bize é<dirīler dirler
- 17 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī Şey* Eşref-z<de bendesi
`Abdul"<dir eksüklüsi bize é<dirīler dirler

GAZEL 45

- 1 Ey bizi soran kardeşler, bize K<diriler derler
Ey gerçek isteyen kardeşler, bize K<diriler derler
- 2 Allah yolu dünyaya yayıldı, büyük küçük hepsi bildi
K<firler im<na geldi, bize K<diriler derler
- 3 Dilinde hikmet söylenir, yolunda canlar fed< edilir
Sohbetinde canlar verilir, bize K<diriler derler
- 4 Yüzünü gören hayrandır, insan, cin, melek dost olur
Sultanlar yere kapanır, bize K<diriler derler
- 5 Melekler gökte söyleşir, yaratıklar yerde koşuşur
O, bütün yerde tanınmıştır, bize K<diriler derler
- 6 Gönüllerin gözünü açar, <şığı sevdiğine çeker
O Hazret'e nazı geçer, bize K<diriler derler
- 7 Gil<n'dan çıktı, büyüdü, güneş gibi ışık verdi
=şıklar sevdiğine ulaştı, bize K<diriler derler
- 8 Velī bildiler, şeyhler boyun eğdiler
Hepsi bağlı oldular, bize K<diriler derler
- 9 Gökte sırası vurulur, elinden nasib verilir
Gökten yere emri geçer, bize K<diriler derler
- 10 Onu sevenler sevinir, nereye çağırsa bulunur
Sevmeyen sonunda kederlenir, bize K<diriler derler
- 11 Abdülk<dir'i sevenler, gönülden, istekli gelenler
Dostun çağrısına gidenler, bize K<diriler derler
- 12 Gelin yolumuza girin, halimize arkadaş olun
Şeyhimize ulaşalım, bize K<diriler derler
- 13 Canına kıyarsan gel, sırlardan duyarsan gel
Dost yüzünü görürsen gel, bize K<diriler derler

- 14 Hazret isterse kulun değerini yuceltir
Gayretini yuceltmiştir, bize K<diriler derler
- 15 O verir; vermek Allah'ındır, nasıl dilerse o olur
O, kuluna guc verir, bize K<diriler derler
- 16 Bu Abdurrahim-i Tirsı , Eşrefz<de kölesi
Abdulk<dir <cizi, bize K<diriler derler

Velehu ey{<n
[46] *

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

- 1 Gerçek oldur gerçek oldur şeksüzün
C<n virür çevirmez ol şey*den yüzün
- 2 Cümle `<lem fitne "ılursa aña
éula" urmaz diñlemez münkir sözün
- 3 \ıd"-ı i*k<~ıla ol muqkem |urur
Bir baña "ayu"maz irmez kend-özün
- 4 Kimseden ümıdi hıç "or"usı yo"***
&am yimez *al" düşmen olsa düpdüzün
- 5 Şol ra"ıbdür şey*ı bulınca gider
Şey* izinde |aşra "omaz bir izin
- 6 Boynın uruñ dirler ise şey* için
Rı{< virür ~ıd"-ıla çöker dizün
- 7 Her ne kim emir iderse şey* aña
Mu|ı olur {<yı` etmez bir sözün
- 8 Teslım ider şey*ine m<-melekin
Tecríd olur *<k ider hem kend-özün
- 9 T< na~ıb degince şey*inden aña
Gözün irmez gözedür şey*[üñ] yüzün
- 10 Külli benlügi qic<bından geçir
Vu~lata irince |urmaz hergizin
- 11 `Abdurraqım-i Tirsı her dem uş [in]
Şey*inüñ aya%na düşer yüzün

169

* -T

** Mısra'ın metindeki "Kimseden hıç ümıdi "or"usı yo"" şekli vezne uygun değildir.

GAZEL 46

- 1 Gerçek O'dur, şüphesiz gerçek O'dur
Can verir,o şeyhi terk etmez
- 2 Bütün <lem ona sıkıntı verse
Münkirin sözüne önem vermez, dinlemez
- 3 O, temiz sevgiyle sağlam durur
Bir tek bana yüz çevirmez, kendisi ulaşmaz
- 4 Kimseden hiç ümidi, korkusu yok
Halk tamamıyla düşman olsa endişelenmez
- 5 Şeyhi bulunca şu rakip terk eder
Şeyhinin izinin dışına bir izini dahi bırakmaz
- 6 Şeyh için boynunu vur derlerse
Rızalı olur, doğrulukla dizini çöker
- 7 Şeyh ona her ne emir verirse
Boyun eğer, bir sözünü yitirmez
- 8 Nesi varsa şeyhine teslim eder
Allah'a yönelir hem de kendini toprak eder
- 9 Şeyhinden nasibi alınca
Gözün görmez, şeyhin yüzüne bakar
- 10 Bütün benliği engelinden geçir
Kavuşunca asla durmaz
- 11 Abdurrahîm-i Tirsî her an
Yüzünü şeyhinin ayağına döşer

Velehu ey{<n

[47]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Yañamadım bu göñlümi `ış" odına düşdi gider
Yandı dertlü gönül yandı örteği |utuşdı gider
- 2 Bu `ış" ezel bile imiş bunda bile gelmiş imiş
Göñül `ış"-ıla bir imiş |olaşdı ~armaşdı gider
- 3 Ben bu `ış"ı gizler idüm kimseye bildürmez idüm
Bu `ış" *od gizlenmez imiş `<leme yayıldı gider
- 4 `ış"ı kimse yeñmez imiş kimse "arşu |urmaz imiş
`ış"a ~abır sı%maz imiş uş başumdan aşdı gider
- 5 Göñül dost `ış"na düşdi "amu sevd<lardan geçdi
Ol geldüği yola düşdi perv<z urdı aşdı gider
- 6 Dostuñ "o*usını |uydı dü cih<nuñ terkin urdı
Sekiz uçma"dan el yudı |utilmadı geçdi gider
- 7 Göñül çün `ış"a |olaşdı bir oldı `ış"a "arışdı
Ol dem ma`ř>"a bulaşdı alışdı ulaşdı gider
- 8 Bu `Abdurrahım-i Tirsī %ayriden göñlüni kesdi
Göñlin dosta teslīm etdi dost-ıla sevişdi gider

* -T

GAZEL 47

- 1 Bu gönlümü yakamadım, aşk ateşine düşmektedir
Dertli gönül yandı, yaktı, tutuşmaktadır
- 2 Bu aşk, ezelleymiş, bunda birlikte gelmiş
Gönül aşkla birmiş, dolaşıp sarılmaktadır
- 3 Ben bu aşkı gizlerdim, kimseye söylemezdim
Bu aşk kendi gizlenmezmiş, <leme yayılmaktadır
- 4 Kimse aşkı yenmezmiş, kimse karşı durmazmış
Aşka dayanılmazmış, işte başımdan aşmaktadır
- 5 Gönül dost aşkına düştü, bütün aşklardan geçti
O geldiği yola düştü, uçup, aşmaktadır
- 6 Dostun kokusunu duydu, iki dünyadan vazgeçti
Sekiz cennetten vazgeçti, tutulmayıp gitmektedir
- 7 Gönül aşka tutulduğu için bir olup aşka karıştı
O ana sevgiliye karıştı, alıştı, ulaşır gitmektedir
- 8 Bu Abdurrahîm-i Tirsî , başkalarından gönlünü ayırdı
Gönlünü dostla verdi, dostla sevinmektedir

Velehu ey{<n
[48]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 170
- 1 Gelün ey dertlüler gelüñ bulalum derde derm<nı
Uralum başumuz terkin alalum ele çevg<nı
 - 2 İki ~anmañ gelüñ biri uza" dur menzil illeri
Budur `<şı" laruñ q<li virürler dost-çün c<nı
 - 3 Çün eldedür bugü[n] fur~at yarına " almasun qasret
Canuñ gözini aç gözet göresin bunda sen anı
 - 4 Cih<n |oludur andan qic<b sensin saña senden
İşit |ut bir *aber benden var ortadan götür sanı
 - 5 Éalma fir" at-ile geri var it senden seni `<rī
T< tecellī " ıla B<rī göresin lu|f-ı Yezd<n'ı
 - 6 Budur yol erinüñ q<li olıca" q<l da*ı `<lī
Görinü[r] `<lem ol |olı " alur ol olursın f<nī
 - 7 Yürecigi olur biry<n " ıur kend-özünü `ury<n
Görür dostı olur qayr<n olur `<şı"-ı mest<nī
 - 8 Éalmaz bir werre benlik hīç da*ı ~a% fev"-i ta*t hīç
Oldur andan %ayrı yo" hīç yo" dur env<r-ı elv<nı
 - 9 `Abdurraqīm-i Tirsī' nüñ ne `aceb sözi var bunuñ
Meger sevd<-yı dost " ılmış anı ser-mest qayr<nı

* -T

GAZEL 48

- 1 Ey dertliler, gelin derde ç<reyi bulalım
Başımızdan vazgeçelim, Allah'ın takdirini alalım
- 2 Biri iki sanmayın; gelin, menzil illeri uzaktır
=şıkların durumu budur, dost için canı verirler
- 3 Bugün fırsat eldeyken yarına hasret kalmasın
Canının gözünü açıp bak, sen bunda O'nu göresin
- 4 Dünya ondan doludur, sana senden perde sensin
İşit, benden bir haber duy, sakla, zannı yok et
- 5 Ayrılıkla geri kalma, hadi seni senden temizlet
Yaratan görünsün ki O'nun güzelliğini, iyiliğini göresin
- 6 Yol erinin durumu budur, durumu daha iyi olacak
O <lem dolu görünür, o kalır, ölümlü olursun
- 7 Yüreciği kebab olur, kendisi çıplak kalır
Dostu görür, hayran olur, sarhoşça <şık olur
- 8 Bir zerre benlik kalmaz, taht üstü bile sağ kalmaz
O'dur, O'ndan başka reng<renk ışıkları olan yoktur
- 9 Abdurrahīm-i Tirsī 'nin ne acayip sözü var
Meğer dostun aşkı onu şaşkınlık sarhoşu etmiş

Velehu ey{<n

[49] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 \uç oldı sevdüğüm dostı eşidüñ *al"ı ne dirler
Kim esrük kim delüdür kimi da*ı velüdür dirler**
- 2 Kimi eydür bunuñ gibi cih<nda var mı ki `ay<r
Kimi eydür ki aqma"dur sefhüdür mixli yo" *** dirler
- 3 Kimi eydür nesnesi yo"dur vel<yetde eli yo"dur
Bir ümmüdür `ilim**** yo"dur ne bilür ol kişi dirler
- 4 Ne isterler `aceb şundan varup gelen bu ma*ı>"dan
Ne gelür ne olur andan bir `abex kişidür dirler*****
- 5 Kimi eydür ki fes<d[d]e mixli yo"dur *ıy<netde
Düni gün işi şehvetde fi`ili boz[u"] kişi dirler
- 6 Kimi eydür gezicidür med<r ile dilencidür
Yalancıdur aldar *al"ı yavuz keww<b kişi dirler*****
- 7 Yavuzdur *uyı %<yetde degül dінде diy<netde
Qar<müdür bu der-bend[d]e keser başlar kişi dirler
- 8 Kimi dir m<lcıdur kişi arama"dur anı işi
Yo"dur hıç bir da*ı |uşı anı ister kişi dirler
- 9 Kimi eydür bilür kimy< nereden yer içer bu ya
Bu *arca bitmeye dery< k<mildür ol kişi dirler
- 10 Kimi eydür `aceb q<ldür eydür şey*ı" yüki m<ldur
Yedügi ya%-ıla baldur olur mı bu da*ı dirler
- 11 Kimi eydür fa"ırdür anıñ-çün *ôr qa"ırdür
Nafa"asında `<cizdür müteqayyir kişi dirler

171

* -T

** Mısra'ın metindeki "Kim esrük kim delüdür dir kimi da*ı velüdür dirler" şekli vezne uygun değildir.

*** Mısra'ın metindeki "Kimi eydür ki aqma"dur sefhüdür mixli yo"dur dirler" şekli vezne uygun değildir.

**** Kelimenin "ilmi" şekli vezne uygun değildir.

***** Mısra'ın metindeki "Ne gelür ne olur andan ol bir `abex kişidür dirler" şekli vezne uygun değildir.

***** Mısra'ın metindeki "Aldar hal"ı yalancıdur yavuz keww<b kişi dirler" şekli vezne uygun değildir.

- 12 Kimi eydür "an<`at işi `ib<d<t-1 |<`<t işi
Rız" için yo"dur teşvîşi rız"ın All<h virir dirler
- 13 Kimi dir evliy<dur cünbişlerinden bellüdür
Bu *al" didügi degildir `azîzdür ol kişi dirler
- 14 Kimi eydür ki ol kişi tam<m qa""ıyladur işi
Bu *al" görmez ba"ar şaşu gözlüdür ol kişi dirler
- 15 Ey `Abdurraqîm-i Tirsî yeter saña bular a~1
Bu yüki çekenı dostı esirger hem sever dirler
- 16 Qa""a ı~marladu" işi uran ursun bize |aşu
@utalum biz da*1 başu seven dostı çeker dirler

GAZEL 49

- 1 Dostu sevmem suç oldu, halkı dinleyin ne der
Kimi sarhoş kimi delidir, kimi de velidir derler
- 2 Kimi dünyada bunun gibi kurnaz var mı, der
Kimi şaşkındır, akılsızdır, benzeri yoktur, der
- 3 Kimi bir şeyi yoktur, velilikte eli yoktur, der
Okuma yazması, bilgisi yoktur, o kişi ne bilir, derler
- 4 Acaba şundan, varıp gelen bu mahluktan ne isterler
Ondan ne gelir, ne olur, o bir boş kişidir, derler
- 5 Kimi kötülükte, ih-nette benzeri yoktur, der
İşi gece gündüz şehvete, ameli yüz kişidir, derler
- 6 Kimi çok gezendir, dilenmekle iftihar edendir
Halkı kandırır; yalancısıdır, kötü, çok yalancı kişidir, derler
- 7 Huyu son derece kötüdür, dinde değil
Bu geçitte hayduttur, başlar kesen kişi, derler
- 8 Kimi servetçidir, işi onu aramaktır, der
Hiçbir yolu dahi yoktur, onu isteyen kişi, derler
- 9 Kimi kimy< bilir, o halde nerden yer içer
Bu madde bitmesin, deniz gibi olgun kişidir, derler
- 10 Kimi tuhaf haldir der, şeyhlik yükü maldır, der
Yediği yağla baldır, bu olur mu derler
- 11 Kimi fakirdir, onun için değersizdir, der
Kimi <cizdir, şaşırılmış kişi, derler
- 12 Kimi işi r<zı olma, ib<dettir, der
Karıştırması nimet için yoktur, rızkını Allah verir, derler
- 13 Kimi hareketlerinden bellidir; evliy<dır, der
Bu halk değildir, muhterem kişidir, derler
- 14 Kimi o kişinin işi eksiksizdir, iyicedir, der
Bu halk o kişi bakar görmez, şaşşı gözlüdür, der
- 15 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , sana bu kazançlar yeter
Bu yükü çeken, dostu hem korur hem sever derler
- 16 İşi Allah'a emanet ettik, bize taşı vuran vursun
Biz artık başı tutalım, dostu seven çeker, derler

Velehu ey{<n

[50]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Eşidüñ Qa'''ı sevenler görüñ bu *al"ı n'olmuşdur
Meger <*ir zam<n irdi eyüleri azalmışdur
- 2 Yigitlerinde edeb yo" *<tunlarda qay< ud yo"
Pır olanlarda in~<f yo" "atı boz"unlu" olmuşdur
- 3 Kibr ü kın bu%{ qased ço" kendü yolın gözedür yo"
Biri birine qürmet yo" şef"at[i] götürülmüşdür
- 4 Biri birin gözedürler aya" alma%a iverler
Yalan da`vıde yilerler yalanları ço%almışdur
- 5 Qar<m qel<le "arışdı qar<m "ur~a"lara düşdi
Qar<mdan o%lan irişdi şirretleri ço%almışdur
- 6 Biri birine *ayr ~unmaz uludan kiçi seçilmez
O%ul "ız terbiyet görmez a%ırlı" qürmet "almışdur
- 7 Mühmel<t söyler dilleri fes<d işde gönülleri
_ayr işe yo" meyilleri *>ları çirkin olmuşdur
- 8 `=lemleri |ama` |utdı qel<l qar<m far"ı gitdi
Ümmilerüñ işi bitdi görüp anları ezmişdür
- 9 Sever düny< gönülleri düni gün düny< **sözleri**
Düny<ya |utdı yüzleri Qa"'dan yüzleri dönmişdür
- 10 Biribirini gözedür güci yetse el uzadur
Rız"ını cebr ider alur işleri tezvır olmuşdur
- 11 O"uyan `ilmine uymaz %aniler m<lına "ıymaz
Fa"ırlar q<lini bilmez <*iret unudılmışdur
- 12 Yo"dur ~<liqlere qürmet iderler bed-baqta ra%bet
Bu *al"uñ fi`lini gözet ne yavuz az%un olmuşdur

172

* -T

- 13 Mün<fi" müttefi" oldu ço%ı *al"uñ aña uydı
Qa""'ı seven %arīb oldu key adı yavuz olmışdur
- 14 Göresin bir ~aliq<yı iderler cev̄ ü cef<yı
Urırlar aña |a`n<yı münkirleri ço%almışdur
- 15 Göresin bir mün<fi"ı düzer tezv̄r-i nif<"ı
Üşüşür başına *al"ı bir ulı kes olmışdur
- 16 `=limler `ilmini |utmaz tevekkül idüp oturmaz
O f<nī "apudan gitmez *ôr wēlīl olmışdur
- 17 `İlmine "ıladı ra%bet bulunmadı p<k i`tik<d
Anıñ-çün bulmadı ra%bet şöyle qayretde "almışdur
- 18 é<{īler qa""ı gözlemez qar<mdan iqtir<z etmez
=*ir n'olasını ~anmaz]ulümleri ço%almışdur
- 19 Kit<b éur'<n qükmi "ıldı qīle tezv̄r cih<n |oldı
Şey<|īn fir~atın buldı İsl<m key {a`īf olmışdur
- 20 Bu *al"uñ döndi qalleri yavuz azdı fi`lleri
Azdı All<h'uñ "ulları All<h'dan "or"maz olmışdur
- 21 éapuda bulmayan ra%bet *al<yı"dan umar qürmet
Tam<m ma"~>dıdur şehvet ~>ret-i şey*e girmişdür
- 22 Na~īqat gelür dilinden ~uleqa `<ciz elinden
éor"arlar yavuz *>yından qīle-b<z kişi olmışdur
- 23 Çekildi eyüler geri zı%allar geldi ileri
éarışdı şey*lerüñ yolu bilinmez müşkil olmışdur
- 24 Kimi şey* m<llara qarī~ kimi *al"adur s<l>s
İz "aldı bularda *<li~ ol da*ı *<li "almışdur
- 25 Diler `<lemde yūriye mūrīd muqıbb ço% eyleye
Düny<yı devşire yı%a ki gör ne qarī~ olmışdur
- 26 Kimi şöhretlere gitdi ek<bir ~oqbetin |atdı
Ki nefis dīvi anı yutdı dervişlik "ande gitmişdür
- 27 Kimi <h v<hla çı"ar va`] ider minberi deper
Qayf dir göz yaş döker mūr<yī müşrik olmışdur

- 28 _a|ırında men<"ıblar dilinden dökülür dürler
Anuñ va`]ın bu *al" diñler bir ulu mürşid olmışdur
- 29 Isıca"lı" düşer *al"a açar baş yırtılır ya"a
Bah<necik gerek *al"a uyarlar ol`<mm olmışdur
- 30 Kimi fery<d urıp a%lar kimi ~ayqa urıp döner
Kimi m<l getirüp döker önünde teslim olmışdur
- 31 Éanı dervîş "anı q<li "anı y< kendünüñ "<li
Dilinde %ayrınıñ q<li ~atıcı dell<l olmışdur
- 32 Kişi kendü "anadıyla uçar menziline irer
Yo*sa %ayruñ "anadıyla uçılmaz yerde "almışdur
- 33 İster-iseñ o Mevl<'yı terk eyle küllî sevd<yı
Başuñdan ~av bu %av%<yı ezel yol böyle "almışdur
- 34 Qa""'ı "ılır-iseñ |aleb hem<n sensin saña qic<b
Aña sen şöyle sensüz ba" "ara a" qic<b olmışdur
- 35 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī gerçek sever-iseñ dostı
Gözet sevenleri dostı fer<%at `uzlet etmişdür

GAZEL 50

- 1 Allah'ı sevenler işitin, bu halkı görün n'olmuştur
Meğer <hir zaman oldu, iyiler ezilmiştir.
- 2 Erkeklerinde terbiye yok, bayanlarda utanma, sıkılma yok
Yaşlılarda insaf yok, oldukça bozgunluk olmuştur
- 3 Kibir ve kin, nefret, kıskanlık çok, kendi yoluna bakan yoktur
Birbirine saygı yok, şefkat kalmamıştır
- 4 Birbirine bakarlar, saygınlıktan düşürmeye çalışırlar
Yalan iddiada koşarlar, bulunurlar, yalanları çoğalmıştır
- 5 Haramla helal karıştı, midelere haram girdi
Haramdan oğlan yetişti, kötülükleri çoğalmıştır
- 6 Birbirlerine iyilik istemez, büyüklerden küçük ayırt edilmez
Erkek, kız çocuğu terbiye görmez, haramlık ağırlıktadır
- 7 Dilleri boş sözler söyler, gönülleri bozuk iştedir
Hayır işe eğilimleri yok, huyları çirkinleşmiştir
- 8 Dünyayı açgözlülük kapladı, helal ve haramın farkı kalmadı
Okuma yazma bilmeyenler kalmadı, onları görüp ezmiştir
- 9 Gönülleri dünyayı sever, sözleri gece gündüz dünyadır
Yüzlerini dünyaya döndürüp Hak'tan yana çevirmişlerdir
- 10 Birbirini izler, gücü yetse elini uzatıp
Rızkını zorla alır, işleri yalan dolan olmuştur
- 11 Okuyanlar ilimlerine uymaz, zenginler mallarına kıymaz
Fakirler halini bilmez, <hiret unutulmuştur
- 12 Ahlaklı, iyi insanlara saygı yoktur, talihsizce rağbet ederler
Bu halkın işine bak, ne kadar kötü azgın olmuştur
- 13 İkiyüzlü birleşti, halkın çoğu ona uydu
Allah'ı seven yalnız oldu, büyük adı kötü olmuştur
- 14 Bir iyi huyluyu görsen eziyet ve sıkıntı ederler
Onu ayıplayıp söverler, inkarcıları çoğalmıştır

- 15 Bir ikiyüzlüyü görsen yalan dolan hazırlar
Halkı başına toplayan bir ulu kişi olmuştur
- 16 Bilginler ilimlerini kullanmaz, Allah'a tevekkül etmez
O ölümlü kapıdan gitmez, aşağı olmuştur
- 17 Bilgisini istemedi, temiz inançta bulunmadı
Onun için istenmedi, şöyle şaşkınlıkla kalmıştır
- 18 Kadılar doğruya uymaz, haramdan korkmaz
Sonunda ne hale geleceğini düşünmez, eziyetleri çoğalmıştır
- 19 Kur`an'ın hükmü oldu, hile ve yalan dünyaya doldu
Şeytanlar fırsatını buldu, İslam çok zayıflamıştır
- 20 Bu halkın durumu değişti, işleri fena bozuldu
Allah'ın kulları yolunu şaşırды, Allah'tan korkmaz olmuştur
- 21 Kapıda rağbet bulmayan, hizmetçiden saygı bekler
İsteği tamamdır, nefis şeyhin şekline bürünmüştür
- 22 Dilinden öğüt gelir, salih kimseler güçsüz elinden
Kötü huyundan korkarlar, hileci biri olmuştur
- 23 İyiler geri çekildi, kurnazlar ileri geldi
Şeyhlerin yolu karıştı, bilinmez zor hale gelmiştir
- 24 Bazı şeyhler mallara düşkün, bazısı halka ikiyüzlüdür
Bunlarda temiz iz kaldı
- 25 Mürit, cemde yürümek, çok dost etmek ister
Dünyayı toplayıp yığa ki gör ne hırslı olmuştur
- 26 Kimi tanınmışlara gitti, büyüklerin sohbetini tattı
Nefis devî onu yuttu, dervişlik nereye gitmiştir
- 27 Kimi ah vahla çıkıp öğüt verir, minberi tekmeler
Yazık deyip gözyaşı döker, ikiyüzlü, şirkçi olmuştur
- 28 Aklında hikâyeler, dilinden inciler dökülür
Bu halk onun öğüdünü dinler, bir büyük mürşit olmuştur
- 29 Halka sıcaklık düşer, baş açıp yaka yırtılır
Halka küçük bir sebep gerek, o halka uyarlar
- 30 Kimisi feryat edip ağlar, kimisi bağırıp döner
Kimisi mal getirip önünde döker, teslim olmuştur

- 31 Derviş hani, hali hani, kendisinin sözü hani
Dilinde başkasının hali, satıcı, tellal olmuştur
- 32 Kişi kendi kanatlarıyla uçar, hedefine ulaşır
Yoksa başkasının kanadıyla uçulmayan yerde kalmıştır
- 33 O Allah'ı istersen bütün sevgileri terk et
Bu kavgayı başından at, ezel yol böyle kalmıştır
- 34 Allah'ı istersen sana engel sensin
Sen ona şöyle bak, kara ak perde olmuştur
- 35 Ey Abdurrahîm-i Tirsî , dostu gerçekten seversen
Dostu sevenleri gözet, yalnızlıktan vazgeçmiştir

Velehu ey{<n
[51]*

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

174

- 1 D<im< |a`ne urur bize şol münkir *abīx
Eyle ~andı zehr-i " <til içirür münkir *abīx
- 2 \ad hez<r qüz<n-ile nif<" qīle tezvīr etme hīç
`İş" eri sükker gibi yudar anı münkir *abīx
- 3 Enbiy< vü evliy< olmadı a`d<sız biri
Çekdiler `ış"-ıla "ahrın *<rlaruñ münkir *abīx
- 4 \ad hez<r sencileyin münkir mün<fı" geldiler
Gıtdiler düny<dan <*ir merd-i ecneb münkir *abīx
- 5 Mün"a|ı` olmadı nesili Ebu Cehl'üñ her zam<n
Sen mü]lime neslisin ibn-i *abīx münkir *abīx
- 6 S>-i]annuñ cedd [ü] cehdüñ şol kerīh a*k-"laruñ
Şu kerīh yüzüñ "arasıyla "ılır münkir *abīx
- 7 Bize `izzet Qa""dan irdi minnetimiz Qa""'adur
Werre no"~<n irmeye senden biz[e] münkir *abīx
- 8 T< ebed yüzüñ "ara sa`yuñ heb< olsun senüñ
Da*ı ol derg<h-ı Qa" rüsv< be-n<m münkir *abīx
- 9 `Abdurraqīm-i Tirsī var bī-derd olandan geyüñ yüri
Zīra All<h'ı bulmaz bilmez ol münkir *abīx

* -T

51. GAZEL

- 1 Şu kötü ink<rcı, daima bizi ayıplar
Katil zehri içirir sandı
- 2 Yüz bin sıkıntıyla hiç ikiyüzlülük, hile etmesin
Kötü ink<rcı, aşk yığidi onu şeker gibi yutar
- 3 Peygamber ve evliya düşmansız olmadı
Kötü ink<rcı, aşkla dikenlerin kahrını çektiler
- 4 Senin gibi yüz bin ink<rcı, ikiyüzlü geldi
Kötü ink<rcı, sonunda yabancı olarak dünyadan gittiler
- 5 Ebu Cehl'in soyu her zaman kesik oldu
Kötü ink<rcı, alçak oğul, sen zulüm edenin soyusun
- 6 Kötü düşüncen, savaşın, şu çirkin huyların
Kötü ink<rcı, şu çirkin yüzünün karasıyla kılar
- 7 Bize değer Allah'tan geldi, şükürümüz Allah'adır
Kötü ink<rcı, senden bize ufak bir eksiklik gelmesin
- 8 Ebede kadar senin yüzün kara, emeğin boş olsun
Kötü ink<rcı, o Hakk'ın derg<hında rezil adıyla duyulmuştur
- 9 Abdurrahîm-i Tirsî , git dertsiz olandan kuşan yürü
Çünkü o kötü ink<rcı Allah'ı bulmaz, bilmez

Velehu ey{<n

[52] *

Müs tef`i lün (4)

— — v —

175

- 1 Şey|<n'ı gören kimseler seni ~anur münkir *abīx
Cünbişlerüñ oldur hem<n far" idemez münkir *abīx
- 2 Şerrüñ yili |urmaz eser seni bilen senden bezer
Saña uyan Qa""dan azar merd>d olur münkir *abīx
- 3 Gözi olan seni görür `<"il olan seni bilir
C<n virmeye r<{1 olur uymaz saña mün[k]ir *abīx
- 4 _udd<m-ı Şey|<n içresin re`issin meşh>rsun bugün
Ol la`inüñ key mu`teber ma"b>lısın münkir *abīx
- 5 Şimdi qu{>r etdi la`in senüñ zam<nuñ ireli
I-marladı saña işin el çekdi ol münkir *abīx
- 6 Bey{< da*1 fitne miydi senüñ fennüñde ol *abīx
Meger saña şik<r ola üst<d ola münkir *abīx
- 7 Maqs>sda olaydı la`in *ak<~ bulaydı mü`minin
Şerrinden olaydı emin her birisi münkir *abīx
- 8 Sen kim henüz maqs>sdasın şirretde gör ne zindesin
I{l<l idüp mü`minleri uydurursun münkir *abīx
- 9 Kem<l ise anca" ola üst<d ola üst<dına
Kimse %arim olmaz aña ill< All<h münkir *abīx
- 10 All<h %arim olsun saña *ışm eylesün öñden soña
&a{ab-ı Qa" içre ebed mu`t<d ol sen münkir *abīx
- 11 İçün |aşuñ fi`lüñ sözüñ Şey|<n'a beñzer hem yüzüñ
A`m< degül anca" gözüñ far"uñ odur münkir *abīx
- 12 Fitne düzer içün |aşuñ Şey|<n başarınmaz işüñ
Cehenneme gitsün başuñ Şey|<n'dan öñ münkir *abīx

* -T

52. GAZEL

- 1 Münkir alacak, Őeytan'ı gören kimseler seni gördüm sanır
O hareketlerindedir, fark edilmez
- 2 Ktlgnn rzg<rı durmaz eser, seni tanıyan senden usanır
Münkir alacak, sana uyan; doğruluktan sapar, kovulur
- 3 Gz olan seni görür, akıllı olan seni bilir
Münkir alacak, sana uymaz; can vermeye istekli olur
- 4 Őeytan'ın hizmetçileri içindesin, baŐsın, bugün Őhretlisin
Münkir alacak, o kovulmuŐ Őeytan'ın itibar ettiğisin
- 5 Senin zamanın geldiğinde o kovulmuŐ Şimdi hazır bulundu.
O münkir alacak, işini sana emanet edip elini çekti.
- 6 Beyaz bile senin ilminde sıkıntı, bela mıydı
Münkir alacak, sana av olsun usta olsun
- 7 L<netli meydanda olsaydı, iman etmişler kurtulsaydı
Münkir alacak, her birisi ktlgnden emin olsaydı
- 8 Sen ki henüz meydandasın kötülükte gr ne glsn
Münkir alacak, inananları doğru yoldan ıkarırsın
- 9 Yetkinlik ustasına usta olsun
Münkir alacak, yeter artık ona kimse rakip olmaz
- 10 Allah hasım olsun sana, baştan sona fkelensin
Münkir alacak, bela Hak belasına alıŐılmıŐ olsun
- 11 İçin, dıŐın, işin, sözün hem de yüzün Őeytan'a benzer
Münkir alacak, ama sadece gözün değil, farkın odur
- 12 İçin dıŐın fesatlık çıkarır, işini Őeytan bile beceremez
Münkir alacak, Őeytan'dan nde başın cehenneme gitsin

Velehu ey{<n
[53]*

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

176

- 1 Münkirüñ sanma ki yo"dur bize nef`i ey püser
@a`nesiyle `ur>c-ı `ulvī iderüz ey püser
- 2 \abr iderüz her bel<ya irerüz lewwetlere
Zır< ki e'---abru mift<qü'l-ferecdür ey püser
- 3 \abrimız yo"[dur] nih<yet ~abrimız ~orar-iseñ
İşbu q<mil-i mehcemiz ciger-"oydur ey püser
- 4 Münkirüñ |a`n<ları bil perr ü b<l olur bize
`Arş-ı kürsī bir nefesde seyr iderüz [biz] ey püser
- 5 @a`ne |aşın münkir urşa nef<s-i ş>m başına
Bir |arafdan nef<s başın dögerüz [biz] ey püser
- 6 Nefsümüz lewwetlerin terk itdük ise gör bizi
_oş %id<-yı r>qa irdük wev" iderüz ey püser
- 7 Cümle *al"uñ mu*telif a*k<"ların *a{m iderüz
Vaqdet [ü] keşretde yeks<n oluruz biz ey püser
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī "ahr [u] lu|fı bir bilür
Qamdü-li'-ll<h ki o teşvīşden *al<~dur ey püser**

* -T

** Beytin metindeki “Bu `Abdurraqīm-i Tirsī "ahr [u] lu|fı bir bilir / Bi-qamdi'l-l<h ki *al<~dur teşvīşden ey püser” şekli vezne uygun değildir.

53. GAZEL

- 1 Ey oğul, münkirin bize faydası yoktur sanma
Ey oğul, sövmesiyle yükseliriz
- 2 Her sıkıntıya sabrederiz, keyfe ereriz
Ey oğul, çünkü sabır sıkıntıdan kurtulmanın anahtarıdır
- 3 Sonunda sabrımızı sorarsan sabrımız yok
Ey oğul, bu çektiğimiz ayımızın(sevgilimizin) ciğer köşesidir
- 4 Münkirin sövmeleri bil ki bize kanat ve kol olur
Göğün üst ve altındaki kürsüyü bir nefeste seyrederiz
- 5 Münkir, sövme taşını uğursuz kişinin başına vursa
Ey oğul, bir yandan nefsin başını döveriz
- 6 Nefsimizin lezzetlerini terk ettikse bizi gör
Ey oğul, ruhun gıdasına erdik, eğleniriz
- 7 Bütün halkın çeşit çeşit huylarını alırız
Ey oğul, teklikte çoklukta bir oluruz
- 8 Bu Abdurrahīm-i Tirsī, mahvı, iyiliği bir bilir
Ey oğul, Allah'a şükür olsun ki karıştırmadan kurtulmuştur

Velehu ey{<n

[54]*

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

- v - - - v -

- 1 @a`nesi |a`nlaruñ tiry<"-i za*m oldu baña
Bu bī-derm<n derdüme derm<nı em oldu baña
- 2 Münkirüñ |a`nı elümde işbu düşmen nefis için
Urma%a boynını muqkem tı%-ı ekberdür baña
- 3 Münkirüñ |a`n<larından ben niçün ikr<m idem
=fet-i nef<niden `ayn-I nec<t oldur baña
- 4 Yutdu%umca |<s-be-|<s "ahrını her bir *<rlaruñ
Bu sefilden**`ulvīye `ış"-ıla cev<ndur baña
- 5 Şimdi şik<rum benüm her dem bel< oldu iy y<r
Dost cem<lin görmege ref`-i hic< oldur baña
- 6 M<-siv<dan yüz çevirdüm dostuma "ıldum sefer
Arma%anum virmege ol dostu c<numdur baña
- 7 Küllī ya"dum `ış" odına "omadum ex"<lleri
`Arşdan öte k<-mek<n seyr<nı pinh<ndur baña
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī nedür da`vañ ma`nisi***
Maqvdan maqy oldum ise va~l-ı dost oldu baña

* -T

** Mısradaki "sufī" kelimesi vezin gereği "sefī" olarak okunmuştur.

*** Mısra'ın metindeki "Ey Abdurrahīm-i Tirsī nedür da`vañ ma`nisi" şekli vezne uygun değildir.

54. GAZEL

- 1 Sövenlerin sövmesi benim yaramın ilacı oldu
Bu çaresiz derdime çaresi bana ilaç oldu
- 2 Münkirin sövmesi elinde, işte bu düşman nefis için
Boynunu sağlam vurmak için bana büyük kılıçtır
- 3 Ben neden münkirin sövmelerine hürmet edeyim
Bana nefsin belasından kurtuluşun kaynağıdır
- 4 Dikenlerin her bir kahrını tas tas yuttuğum kadar
Bana bu alçaktan yüceye aşkla gezinmedir
- 5 Ey sevgili, şimdi benim avım her zaman bela oldu
Bana dostun yüzünü görmeye bilmeceye son vermedir
- 6 Dünyadan yüz çevirip dostuma yöneldim
Benim o dosta armağan verilecek şey canımdır
- 7 Ağır yükleri bırakmadım, hepsini aşk ateşine yaktım
Gökten yukarı Allah'ın seyri bana gizlidir
- 8 Ey Abdurahîm-i Tirsî senin şikâyetinin anlamı nedir
Noksanlarımdan kurtuldumsa bu, dosta kavuşmuş olmaktır

Velehu ey{<n

[55] *

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

— v — — — v —

177

- 1 Ol ezelden mest esrük bunda gelenler bizüz
Yine bundan mest esrük anda gidenler bizüz
- 2 Dost vi-<li cür`asından n>ş idüb her dem-be-dem
T< ebed ol cür`adan ayılamayanlar bizüz
- 3 Şöyle esrüküz ayılma" yo" bize her ~ubq [u] ş<m
G<h düşüb so"aklar içre g<h yürüyenler bizüz
- 4 Z<hid< var yüri kim |a`ne urma sen bize
N<r-ı `ış"a ol riy<yı atuben ya"an** bizüz
- 5 Sen ~anursın bizde yo"dur `ilm-ile hergiz `amel
`=miliz `ilmüñ görüp a-lın bilenler hem bizüz***
- 6 \>rete düşdüñ |olaşduñ bilmedüñ sen zühd nedir
Ma`n< yüzinden gözet z<hid ü `<bidler bizüz
- 7 éalimize bulmadı yol hubb-ı %ayr-ı Qa" bizüm
M<-siv<ya ba"mazuz ma`ş>"a `<şı"lar bizüz
- 8 Virmişüz tecellīsine`a"l [u] c<n u göñlümüz
Gözle gözlerimizi ol gözi maq̄m>rlar bizüz
- 9 Var kim a`m<sın ey münkir gözlerüñ kördür senüñ
Şems-v<r bu `<lem içre şu`le virenler bizüz
- 10 \>ret-i]<hirde gerçi ma%l>b-ı maq̄k>mlaruz
B<|men mah">ma q<kim bil ki sult<nlar bizüz
- 11 `Abdurraqīm-i Tirsī maq̄va virdi varını****
Baqr-ı vaqdetde vüc>dın yavı "ılanlar bizüz

* -T

** Mısra'ın metindeki "N<r-ı `ış"a ol riy<yı atup ya"anlar bizüz" şekli vezne uygun değildir.

*** Mısra'ın metindeki "=miliz `ilmüñ hem a-lın görüb bilenler bizüz" şekli vezne uygun değildir.

**** Mısra'ın metindeki "Bu `Abdurraqīm-i Tirsī maq̄va virdi varını" şekli vezne uygun değildir.

55. GAZEL

- 1 O ezelden beri sarhoş olanlar biziz
Yine bundan sarhoş olanlar biziz
- 2 Dosta kavuşmanın yudumundan daima içip
Ebede kadar o yudumdan ayırmayanlar biziz
- 3 Şöyle sarhoşuz ki bize her sabah akşam ayrılmak yok
Bazen sokaklar içine düşüp bazen yürüyenler biziz
- 4 Ey z<hid, var yürü ki sövme sen bizi
O ikiyüzlülüğü atıp aşkın ateşine yakanlar biziz
- 5 Sen bizde ilimle iş asla yoktur sanırsın
Hem ilmin yapanıyız hem de aslını görüp bilenler biziz
- 6 Görünüşe aldandın, dolaştın, sen zühdün ne olduğunu
bilmedin
İçyüzünden bak, sofu olan ve ib<det edenler biziz
- 7 Allah'tan başka sevgi, bizim kalbimizi etkilemedi
Dünyaya bakmayız, sevgiliye <şiklar biziz
- 8 Canımız, gönlümüz, aklımızda Hak nurunun görünmesi vardır
Gözlerimizi gözle, o gözü sarhoşlar biziz
- 9 Ey münkir düşün ki körsün, senin gözlerin kördür
Bu <leme güneş gibi alev verenler biziz
- 10 Görünen biçimde her ne kadar yenilmiş mahk>mlarsak da
İçyüzünde mahk>ma h<kim sultanlar biziz
- 11 Bu Abdurrahīm-i Tirsī varlığını perişan etti
Birlik denizinde vücudunu yitirenler biziz

Velehu ey{<n

[56] *

F<` i l< tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Dost yolında c<nı "urb<n eyleyen merd<neler
Baqr-ı `aş"a |aldılar hem dirdiler dürd<neler
- 2 Ya"alar ç<k etdiler baş açdılar fery<d-ıla
Olmadılar her giz <g<h kendüden mest<neler
- 3 Qayreti qadden geçürdi buları ma`ş>"<nuñ
Göricek şem`-i ag<hi ölmegi perv<neler
- 4 Éımadılar bir na]ar her dü-cih<n devletine
Ne görüdü %ayr-ı Qa" gözlerine bġg<neler
- 5 N<m [u] niş<n "almadı bularda maqva vardı hep
Bir-ile bir oldılar d<im< [ol] c<n<neler
- 6 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī d<im ider y< All<h**
Lu|f idüp göster cem<lüñ olalum dīv<neler

* 119 T

** Mısra'ın vezni bozuktur.

56. GAZEL

- 1 Dostun yolunda canını veren yiğitler
Aşk denizine daldılar, inci taneleri topladılar
- 2 Yakalarını yırttılar, bağıra çağıra baş açtılar
Sarhoşçasına kendilerinden asla haberli olmadılar
- 3 Sevgilinin şaşkınlığı pervanenin haber verici mumunu
Görünce ölmesi gibi bunları hadden geçirdi
- 4 Her iki dünya devletine bakmadılar
Gözlerine Hak'tan başka yabancı görünmedi
- 5 Bunlarda belirti ve ad kalmadı hep yok oldu
Sevgililer daima bir ile bir oldu
- 6 Bu Abdurrahim Tırsī daima der Ey Allah
Yüzünü iyilik edip bize göster ki delilerden olalım

Velehu ey{<n

[57]*

Me f<` ī lün (4)

v _ _ _

178

- 1 Gel ey w<kir bu tevqīdden exer ister-ise c<nuñ
Bulasun leweti ebed cih<ndan yigrene c<nuñ
- 2 Erişe tevqīdüñ n>rı gide göñlüñ "arañlu%ı
Éırıla k<fir[üñ] b<%ı urıla tī%ı tevqīdüñ
- 3 Gel eyit tevqīdi c<ndan geçesün *al"-ı `alemden
Nid< ire saña dostdan irişe sem`ine c<nuñ
- 4 Gide i*tiy<ruñ elden o dem göz yumasun senden **
Sefer eylesün c<ndan qa"ī"at ola tevqīdüñ
- 5 Açasun qa"ī"at gözin göresün ma`ş>"uñ yüzün
Eşidüp ma`ş>"uñ sözün gide ref`ola qic<buñ
- 6 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī |o%ıca" tevqīdüñ şemsi
Açılur tevqīdüñ sırrı ki "omaz werre müşkilüñ

* -T

** Mısra'ın metindeki "İ*tiy<ruñ gide elden o dem göz yumasın senden" şekli vezne uygun değildir.

57. GAZEL

- 1 Ey zikreden, bu birlikten canın işaret isterse gel
Ebediyen keyif bulasın, dünyadan tiksinesin
- 2 Birleştirmenin nuru ulaşsın, gönlünün karanlığı gitsin
K<firin bağı kırılsın birliğin kılıcı vurulsun
- 3 Gel tevhidi candan et, <lemin halkından vazgeç
Sana dosttan ses gelip canının kulağına ulaşsın
- 4 İsteğin elden gitsin, o zaman senden vazgeç
Canından yola çıkasın tevhidin gerçek olsun
- 5 Hakikat gözünü açasın, sevgilinin yüzünü göresin
Sevgilinin sözünü işitip perdeyi kaldırasın
- 6 Ey Abdurrahim Tırsi birliğin güneşi doğacak
Birliğin sırrı açılır ki en ufak zorluk kalmaz

Velehu ey{<n
[58] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Gel ey |<lib |aleb "ıl sen bugün dīd<r-ı ma`ş>"[1]
Mühimm olan bugün oldur elinden içesin s<"ī
- 2 O s<"īden içen c<nlar ta ebed esrūdi** anlar
İçüp <b-ı qayv<n anlar ölümsüz "aldılar b<"ī
- 3 Elüñde fur~atuñ varken `ömür senüñ-ile y<rken
Buluş ol y<r-ile irken "o ol va`d<-yı ıra"ı
- 4 `=şı"lar va`deye küymez bugüni yarına "omaz
Ölür ma`ş>"dan ayrılmaz [taşır] göñlünde fir<"ı
- 5 Bu düny< varına "almaz sekiz uçma%a aldanmaz
Dostdan %ayra na]ar "ılmaz olur ~ayy<d-ı ma`ş>"ı
- 6 **Éıur kendülügün f<nī y<re irmek-çün ma`nī**
éadr-i `īd oldı her demi görür cem<l-ı ma`ş>"ı
- 7 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī bugün gerek ise dostı
Dil göñül c<n-ile d<im[<] dost[uñ] tevqīdin o"ı

* -T

** Kelimenin metindeki "esrūkdür" şekli vezne uygun değildir.

58. GAZEL

- 1 Ey istekli sen gel, bugün sevgilinin yüzünü iste
Önemli olan bugün s<kinin elinden içmendir
- 2 O s<kiden için canlar, onlar ebede kadar sarhoştur
Onlar ölümsüzlük suyu içerek daimi ölümsüz kaldılar
- 3 Elinde fırsatın varken, ömür seninle dostken
O dostla erken buluş, o uzak sözü bırak
- 4 =şıklar eceli beklemez, bugünü yarına bırakmaz
Ölür, sevgiliden ayrılmaz, gönlünde ayrılığı taşır
- 5 Bu dünyanın varlığına kalmaz, sekiz cennete aldanmaz
Dosttan başkasına bakmaz, sevgilinin avcısı olur
- 6 Varlığını ölümlü kılar, dosta kavuşmak için
Her anı bayram değeri oldu, sevgilinin yüzünü görür
- 7 Ey Abdurahîm-i Tirsî bugün dost gerekse
Dil, gönül, canla daima dostun birliğini oku

Velehu ey{<n

[59]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

179

- 1 Ey y<renler ey "ardaşlar bencileyin olur mı hîç
Ayrı düşmüş ma`ş>"ından <v<re var mı hîç
- 2 R<qatı mi*nete dönmüş başına zev<ller gelmiş
Ma`ş>kasın yavı "ılmış ister bulmaz var mı hîç
- 3 Beñzi ~arara ~olmuş gözi yaşı "ana dönmüş
Dost derdinde qayran "ılmış kendüden geçmüş var mı hîç
- 4 &arīblik ellere düşmüş cef<lara boyun virmiş
Erenlere yüz sürmüş ma`ş>"ın ~ormuş var mı hîç
- 5 Bu `ış" elinden zehr içmiş c<nından baş[ın]dan geçmüş
Her s<`at r<qatı uçmuş n'ola sen añmaz var mı hîç
- 6 A~ısın ziy<nın "omuş c<nından baş[ın]dan geçmüş
`İş" deñizinden maqv olmuş belürsüz olmuş var mı hîç
- 7 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī ço"dur ma`ş>"uñ cef<sı
Olmaz cef<suz vef<sı cef<suz bulmuş var mı hîç
- 8 Gerçek mürşide yetişmiş dostdan |o%rı *aber almış
Ma`ş>"ın bulmuş ş<d olmuş a%lar-iken gülmüş var mı hîç

* -T

59. GAZEL

- 1 Ey dostlar, ey kardeşler benim gibi olur mu hiç
Sevdiğinden ayrı düşmüş perişan hiç var mı
- 2 Rahatı sıkıntıya dönmüş, başına bozulmalar gelmiş
Sevdiğini kaybetmiş, isteyip bulamayan hiç var mı
- 3 Benzi sararıp solmuş, gözünün yaşı kana dönmüş
Dost derdinden şaşırılmış, kendinden geçmiş hiç var mı
- 4 Kimsesiz ellere düşmüş, sıkıntılara katlanmış
Ermişlere yüz sürmüş, sevdiğini soran hiç var mı
- 5 Bu aşkın elinden zehir içmiş, canından vazgeçmiş
Her an rahatı kaçmış, ne hale geleceğini anmayan hiç var mı
- 6 Ey Abdurahīm-i Tirsī, sevgilinin eziyeti çoktur
Sözünde durması eziyetsiz olmaz, eziyetsiz bulan hiç var mı
- 7 Gerçek şeyhe yetişmiş, dosttan doğru haber almış
Sevdiğini bulmuş, sevinmiş, ağlarken gülmüş hiç var mı

Velehu ey{<n

[60]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Bu cih<nda ol cih<nda ben ma`ş>"suz olımazam
Sekiz uçma%a girersem ben ma`ş>"suz olımazam
- 2 Éar<rim yo"dur bir yerde <v<re oldım illerde
Ta"dır bu-y-ı mış ezelde %ayra gönül virimezem
- 3 Eglencem diñlecem yo"dur cef< vü mi*netim ço"dur**
Andan %ayr y<rüm yo"dur ben andan ayrılımazam
- 4 Her ne q<ide olur-istem ne vech-ile yürisem
Her nereye ba"ar-istem andan ğayr görimezem
- 5 Gözümüñ ba"du%ı oldur "ula%ım cattı%ı oldur
Bu c<numuñ c<nı oldur bir dem ansuz olımazam
- 6 Gönüm fikr etdüğü oldur dilim **wıkr etdüğü oldur**
Beni delü "ılan oldur ben sevdüm ayrılımazam
- 7 Ey `Abdurraqım-i Tirsī `aş"a vir `a"ılı u~ı
Sevelden berü ol dostı `a"lum u~um dirimezem

180

* -T

** Mısram "Eglencem diñlecem yo"dur cef< vü mi*netim key ço"dur" şekli şiirin veznine uygun değildir.

60. GAZEL

- 1 Ben bu dünyada, o dünyada dostsuz olamam
Ben sekiz cennete girersem dostsuz olamam
- 2 Bir yerde devamlılığım yoktur, illerde perişan oldum
Ezelde takdir buymuş, başkasına gönül vermem
- 3 Durmam dinlenmem yoktur, eziyet ve sıkıntım çoktur
Ondan başka sevdiğim yoktur, ben ondan ayrılamam
- 4 Her ne halde olursam ne yüzle yürüsem
Her nereye bakarsam ondan başka göremem
- 5 Gözümün baktığı odur, kulağımın duyduğu odur
Bu canımın canı odur, bir an onsuz olamam
- 6 Gönlümün düşündüğü odur, dilimin söylediği odur
Beni deli eden odur, ben sevdim, ayrılamam

Velehu ey{<n

[61]*

(Hece ölçüsü: 4+4+3= 11'li)

- 1 Yanarsam yanayın `ış" mnda ey dost
N'olursam olayın `ış" mnda ey dost
- 2 Ziy<nı a~ıdur seni sevenün
Güm<nı taq"i" im<n oldı ey dost
- 3 Seni gerçek sevenler seni buldı
Yoluñda doymadı c<n virdi ey dost
- 4 Anuñ kim c<nı sen c<na irişdi
Rev<dur ř<d olursa aña ey dost
- 5 }<hiren %am yo" aña müflis ise
&anıdır b<|inen va~luñda ey dost
- 6 Hiç anda "almadı nelik nitelik
P<k oldı w<tı %ub<rdan ey dost
- 7 Per<kende iken cem`e irişdi
Be"< buldı fen<ya irdi ey dost
- 8 `Iy<n etdüñ aña şem`-i cem<lüñ
Na]ar her neye "ılsa sensin ey dost
- 9 Na]arı kīmy< sözi gevher oldı
Her günü `ıdiñce "adr oldı ey dost
- 10 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī d<im<
Tesellī anuñ ile olur ey dost

* -T

61. GAZEL

- 1 Ey dost aşkında yanarsam yanayım
Ey dost aşkında n'olursam olayım
- 2 Seni sevenin zararı faydadır
Ey dost, düşüncesi gerçek im<n oldu
- 3 Seni gerçek sevenler seni buldu
Ey dost, yolunda doymadı, can verdi
- 4 Onun canı sen cana ulaştı
Ey dost, ona sevinçli olursa uygundur
- 5 Görünüşte iflas etmişse ona üzüntü yok
İçyüzünde kavuşmada zengindir
- 6 Onda nelik nitelik hiç kalmadı
Ey dost, kendisi tozdan temizlendi
- 7 Dağınırken toplandı
Ey dost, devam buldu, Allah'a ulaştı
- 8 Ona yüzünün mumunu belli ettin
Ey dost her neye baksa sensin
- 9 Bakışı kimya, sözü cevher oldu
Ey dost, her günü bayramın kadar değerli oldu
- 10 Bu Abdurahîm-i Tirsî daima
Ey dost teselli onunla olur

Velehu ey{<n

[62]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

181

- 1 Bu düny<ya geldüm idi dost bilmege [ben] y<renler
Dostdan %ayrısın bira%up dost bulma%a [ben] y<renler
- 2 Düny<nuñ terkin urma%a nefsimüñ boynın urma%a
=*ret yara%ın "ılma%a geldüm idi ben y<renler
- 3 Benlügimd[en] el yuma%a dost yolınd[a] c<n virmege
Bunda dost yüzün görmege geldümdü ben y<renler
- 4 Giçe gündüz "ıldum z<rı bunda görmeğlige y<ri
Gördüm bu nefsum `ayy<rı yolunda |urur y<renler
- 5 Gördüm bu nefş yolum ba~dı bildüm nefşüñ nedir "a~dı
Baña göstermeye dostı ma%b>n eyleye y<renler
- 6 Beni va`delere ~alar u%rınca yüzüme güler
Gice gündüz fitne düzer yavuz "a~d ider y<renler
- 7 `Ar{ ider düny< sevdüre gice gündüz çalışdura
=*ret yara%ın "odura müflis eyleye y<renler
- 8 Bu düny<ya ma%r>r ide Qa" |arafın unutdura
=qir ĩm<nsuz öldüre hem<n "a~dı bu y<renler
- 9 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī key ş>m gördi bu nefsi
\a"lasun anı Mevl<'sı hem daqı sizi y<renler

* 120 T-155 T

62. GAZEL

- 1 Dostlar, bu dünyaya dostu bilmeye geldimdi
Dosttan başkasını bırakıp dostu bulmaya
- 2 Dünyayı terk etmeye, nefsimin boynunu vurmaya
Dostlar, ben <hiret hazırlığı yapmaya geldimdi
- 3 Benliğimden vazgeçmeye, dostun yolunda can vermeye
Dostlar, ben bunda dost yüzünü görmeye geldimdi
- 4 Burada sevgiliyi görmek için gece gündüz ağlayıp sızladım
Dostlar, bu nefsimin hilek<rının yolunda durduğunu gördüm
- 5 Bu nefsin önüme çıktığını gördüm, kaskını bildim
Dostlar, bana göstermeyip şaşkın etmiş
- 6 Bana sözler verir, gizlice yüzüme güler
Dostlar, gece gündüz bela çıkarır, kötü saldırır
- 7 Dünyayı sevdire, gece gündüz çalışmayı bildirir
Dostlar, <hiret hazırlığını bıraktırır, iflas ettirir
- 8 Bu dünyaya güvenip, Hak tarafını unutturmak
Dostlar, kaskı sonunda im<nsız öldürmektir
- 9 Bu Abdurahım-i Tirsī bu nefsi çok gördü
Dostlar, hem onu hem sizi Allah korusun

Velehu ey{<n
[63]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Gel ey gönül ma`ş>"ımız isteyelüm isteyelüm
Derdi odında yanalum maqv olalum maqv olalum
- 2 Ne olur düny< işinden kesilelüm her |uşından
Éurtılalum teşvîşinden el çekelüm el çekelüm
- 3 Düny< bizi ma%r>r ider kend-özüne meş%l ider
Ma`ş>"umuzdan y<d ider terk idelüm terk idelüm
- 4 Bu fen<ya ba" mayalum `ömrümüz çürütmeyelüm
Ma`ş>" ~oyın "omayalum ~oyılalum ~oyılalum
- 5 Sürelim ol ma`ş>" ~oyın gözleyelüm dünün günün
Dimeyelüm bugün yarın |urmayalum |urmayalum
- 6 Gün<humuzdan dönelüm dostdan yaña |o%rulalum
Mürşid elini |utalum tevbe idelüm tevbe idelüm
- 7 Gerçek mürşide varalum himmet "ılıcın alalum
Nefsüñ boynını uralum "urtılalum "urtılalum
- 8 Bildiklerümüz "oyalum c<n "ula%ını |utalum
Mürşid ne dir diñleyelüm añlayalum añlayalum
- 9 Teslîm olalum mürşide "<il olalum irş<de
Bildüğümüz her k>şede unudalum unudalum
- 10 Özümüzden el yuyalum m<-siv<dan göz yumalum
Ma`ş>" yüzini görelüm gözedelüm gözedelüm
- 11 @ur idelüm her bir yeri göre |uralum ma`ş>"ı
`Abdurraqîm-i Tirsî añmayalum añmayalum

182

* -T

63. GAZEL

- 1 Ey gönül, gel, sevdiğimizi isteyelim isteyelim
Derdinin ateşinde yanalım, yok olalım yok olalım
- 2 Ne olur dünya işinden, her tarafından uzaklaşalım
Karışıklığından kurtulalım, vazgeçelim vazgeçelim
- 3 Dünya bizi kibirli eder, kendisiyle meşgul eder
Sevdiğimizden hatırlatır, terk edelim terk edelim
- 4 Bu yokluğa bakmayalım, ömrümüzü çürütmeyelim
Sevgilinin sözünü bırakmayalım, aslını arayalım
- 5 O sevgilinin sözünü izleyelim, geceyi gündüzü bekleyelim
Bugün yarın demeyelim, durmayalım durmayalım
- 6 Günahımızdan dönelim, dosta doğru yönelelim
Mürşidin elini turalım, tövbe edelim tövbe edelim
- 7 Gerçek mürşide ulaşalım, gayret kılıcını alalım
Nefsin boynunu keselim, kurtulalım kurtulalım
- 8 Bildiklerimizi koyalım, canın kulağını turalım
Mürşidin ne dediğini dinleyelim, anlayalım anlayalım
- 9 Mürşide teslim olalım, uyarıya boyun eğelim
Bildiğimizi her köşede unutalım unutalım
- 10 Kendimizden vazgeçelim, dünyaya bakmayalım
Sevgilinin yüzünü görelim, bekleyelim bekleyelim
- 11 Her bir yeri tur edelim, sevgiliyi görelim
Abdurahîm-i Tirsî anmayalım anmayalım

Velehu ey{<n

[64] *

Me f< `ī lün (4)

v _ _ _

- 1 Beni ol *al" iden _<li" şükür beni uyandırdı
Yolum mürşide |uş etdi beni Qa""'a ulaştırdı
- 2 Na-īqat aldum ol pīrden getürdi dürr dery<dan
_aberler virdi esr<rdan şu c<numa boyandırdı
- 3 Didi Qa" yolnuñ eri |urı gel beri gel beri
Sen iste sende ol y<ri deyüben beni "andırdı**
- 4 Seni maqv eyle var yüri qic<b sensin saña geri
Ölümsüz olmasın*** didi diri bir q<le döndürdi
- 5 _aberin aldum ol y<rüñ sözün añladum ol pīrüñ
Yüzünü gördüm ol y<rüñ beni fen<ya gönderdi
- 6 Çü geçdim a% [u] "aradan ikilik gitdi aradan
Götürdi bür"a`-ı yüzden ma`ş>" kendüyü bildürdi
- 7 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī benligi başını kesdi
Fen<sı d<rına a~dı be"< nevbetin urdurdi

* 130 T

** Mısra'ın metindeki "Sen sende iste ol y<ri deyüben beni "andırdı" şekli vezne uygun değildir.

*** Kelimenin metindeki "olmazsın" şekli vezne uygun değildir.

64. GAZEL

- 1 Beni yaratan Allah, Şükür beni uyardı
Yolumu mürşide kavuŐturdu, beni Allah'a ulaştırdı
- 2 O Őeyhten öĝüt aldım, denizden inci getirdi
Sırlardan heberler verdi, Şu canıma boyadı
- 3 Hak yolunun yiĝidi ayaĝa kalk, beri gel, dedi
Beni sen o sevgiliyi sende iste diyerek kandırdı
- 4 Beni yok et, var yürü, sen sana geri perdesin
Ölümsüz olmazsın dedi, canlı bir hale getirdi
- 5 O sevgilinin haberini aldım, o Şeyhin sözünü anladım
O sevgilinin yüzünü gördüm, beni yokluĝa ulaştırdı
- 6 İyisi kötüsünden geçtim, aradan ikilik gitti
Sevgili örtüyü yüzden kaldırdı, kendini bildirdi
- 7 Bu Abdurahım-i Tirsī benliĝini öldürdü
Yokluk ağacına astı, beka sırasını aldı

Velehu ey{<n

[65]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

183

- 1 Evveli yo" <*iri yo" bir deñize düşdüm yine
Mevcleri aşdı başumdan a%ıl a%ıl [oldum] yine
- 2 Varlı%ımdan ümĩd keddüm yo"lu%ıma "adem ba-dum
Ol mevcler ile "arışdum maqv olub ulaşdum yine
- 3 Yumdum bu benlik gözini açdum bu gönlüm gözini
Gördüm ma`ř>"uñ yüzini ma`ř>"a bulışdum yine
- 4 Ol deñizde yavı vardum bilmezem niçe oldum
Ol ben oldum ben ol oldum deñiz oldum |açdum yine
- 5 Deñiz oluban |açdum mevc uruban yıldırışdum
Gevher olup |aşra düşdüm alındım ~atıldım yine
- 6 Gevherleruñ k<nı oldum dertleruñ derm<nı oldum
Canlularuñ c<nı oldum her yerde bulındım yine
- 7 éamer oldum gice |o%dum g<h bedr g<h hil<l oldum
G<h şems olup {iy< virdüm seyr idüp sırr oldum yine
- 8 **Bulıt oldum gökyüzine "a|re ~açdum yiryüzine**
Düşdüm ~adefler a%zına deñizden seçildüm yine
- 9 Meger cünbiş baqrıñ imiş "a|re baqra t<bi` imiş
éul "ul sul|<n sul|<n imiş "ullu%umı bildüm yine
- 10 `Abdurraqīm-i Tirsī'yem ol sul|<n ben aña "ulam
Ebedī "ullı"da olam dostı beni bildüm yine

* - T

65. GAZEL

- 1 Öncesi, sonrası yok, yine bir denize düştüm
Dalgaları başımdan yine çağıl çağıl aştı
- 2 Varlığımdan ümidimi kestim, yokluğuma ayak diredim
O dalgalar ile karıştıım yine yok olup gittim
- 3 Bu benlik gözünü kapadım, bu gönlüm gözünü açtıım
Sevgilinin yüzünü gördüm, ona yine kavuştıım
- 4 O denizde kayboldum, nasıl oldum bilmiyorum
O ben oldum, ben o oldum, deniz olup yine taştıım
- 5 Deniz olup taştıım, dalgalanarak parıldadım
Cevher olup dışarı düştüm, yine alındım satıldıım
- 6 Cevherlerin kaynağı oldum, dertlerin ilacı oldum
Canlıların canı oldum, yine her yerde bulundum
- 7 Ay olup gece doğdum, bazı ay bazı dolunay oldum
Bazı güneş olup ışık verdim, yine gezip bilinmedim
- 8 Gökyüzüne bulut oldum, yeryüzüne damla saçtıım
Sedeflerin ağzına düştüm, yine denizden seçildim
- 9 Meğer hareket denizinmiş, damla denize bağlıymış
Kul kul, sultan sultanmiş, yine kulluğumu bildim
- 10 Abdurrahım-i Tirsı 'yim, o sultan, ben ona kulum
Sonsuza kadar kullukta olayım, dostu, beni yine bildim

Velehu ey{<n

[66]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 Ben benlügüm terkin urdum dost iline gider oldum
Geçdüm u~andum ben benden bi'l-küllüye bîz<r oldum
- 2 Bana benlik qic<b oldu dost yüzine ni"<b oldu
Baña böyle *aber oldu dost *aberi |uyar oldum
- 3 Geçdüm bu düny< işinden göz yumdum her bir |uşından
Bunuñ a%ulu aşından çirkin r<yıqa |uyar oldum
- 4 Bu cîfeye "onar "ar%a özge şik<r gerek mur%a
Uş öğretdüm avın mur%a börkin alup ~atar oldum
- 5 Gözedür oldum avımı avladum ol şik<rımı
Bilür oldum menzilimi dost eline "onar oldum
- 6 Öğrendüm varıp gelmeği ma`ş>" cem<lin görmegi
Dostdan aldu%ım *aberi dîv<nlara yazar oldum
- 7 Gördüm "amu menzilleri ~arp yerleri <s<nları
Çeker oldum |<libleri dostu alup gider oldum
- 8 Delîl oldum ayrulara |abîb oldum ~ayrulara
T>ty< getürdüm gözlere c<nlar gözün açar oldum
- 9 `Abdurraqîm-i Tirsî' nûñ ma`n<sı rastdur sözünñ
Gel müşterî cevherlerüñ maqzenlerin açar oldum

184

* -T

66. GAZEL

- 1 Ben benliğimden vazgeçtim, dostun iline gittim
Ben benden geçtim, usandım, büsbütün rahatsız oldum
- 2 Bana benlik perde oldu, dostun yüzüne örtü oldu
Bana böyle haber oldu, dostun haberini duydum
- 3 Bu dünya işinden vazgeçtim, her bir tarafından geçtim
Bunun zehirli yemeğinden çirkin koku duydum
- 4 Karga bu leşe konar, kuşa başka av gerek
İşte kuşa avımı alıştırdım, külahını alıp sattım
- 5 Avımı bekler oldum, o avımı avladım
Menzilimi bildim, dostun eline kondum
- 6 Varıp gelmeyi, sevgilinin yüzünü görmeyi öğrendim
Dosttan aldığım haberi dīv<nlara yazdım
- 7 Bütün menzilleri, sarp yerleri, kolayları gördüm
İsteklileri çekerek dosta alıp gittim
- 8 Başkalarına kanıt oldum, hastalara doktor oldum
Gözlere sürme getirdim, canların gözünü açtım
- 9 Abdurrahīm-i Tirsī 'nin sözünün anlamı doğrudur
Gel müşteri, cevherlerin mahzenlerini açtım

Velehu ey{an

[67] *

F<` i l< tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Şol gönül kim `ış"-ı maqb>b-ıla maqrem olmadı
Éaldı maqr>m maqreminden sırr-ı esr<r bilmedi
- 2 Qı~n-ı tevqīd içre çünkü tu*m-ı `irf<n ~açmadı
Çıgnedi hev<mm *aşer<t `ilm ü `irf<n bitmedi
- 3 Éanda kim ol esed-i `ış" şiddet-i savt eylemez
Dilgü şe%<l yurdı oldı dosta qalvet olmadı
- 4 Gözi kördür münkirüñ çün %amı ink<r içredür
} ulmet-i leyl içre geçdi şems-i enh<r görmedi
- 5 Éıl ü "<li `ış"a degşür gel berü Mevl<'ña sen
`İş" kit<bn `ış"dan o"uyana müşkil "almadı
- 6 N<me-i genc şu%l idersin y< bunuñ künci "anı
@aleb-i genc eylemişler** künc yüzini görmedi
- 7 N<me-i şu%lda*** geçürme `ömrüñi aç gözüñi
N<me-i şu%lda "alanuñ eli gence irmedi
- 8 \ıd"-ı i*k<~ n>r-ı tevqīde gönül qayy olmaya
Müstemirr oldı mem<tı t< ebed qayy olmadı
- 9 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī gönülüñi sen `ış"a vir****
Şems-i `ış"dan perverış bulan gönüller olmadı

* -T

** Kelimenin "etmişler" şekli vezne uygun değildir.

*** Kelimenin şu%lında" şekli vezne uygun değildir.

**** Mısra'ın metindeki " Ey `Abdurraqīm-i Tirsī gönülüñi sen `ış"a vir" şekli vezne uygun değildir.

67. GAZEL

- 1 Şu gönül ki sevgilinin aşkıyla yabancı olmadı
Mahremini elde edemedi, sırlar sırrını bilmedi
- 2 Çünkü tevhid kalesi içine bilme tohumu saçmadı
Böcekler çiğnendi, bilgi bitmedi
- 3 Nerde ki o aşkın aslanı şiddetli haykırmaz
Tilki, çakal yurdu oldu, dostla yalnızlık olmadı
- 4 Münkirin gözü kördür; çünkü gamı ink<rladır
Gecenin karanlığı içinde geçti, gündüz güneşini görmedi
- 5 Dedikoduyu aşka çevir, sen Allah'ına yakın gel
Aşk kitabını aşktan okuyana zorluk kalmadı
- 6 Hazine kitabını iş edersin, bunun köşesi nerede
Hazine talep etmişler, köşe yüzünü görmedi
- 7 Ömrünü kitap işlerinde geçirme, gözünü aç
Kitap işlerinde kalanın eli hazineye ulaşmadı
- 8 Gönül, temiz doğruluk tevhidin nuruna canlansın
Ölümü devamlı oldu, ebede kadar canlı olmadı
- 9 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , sen gönlünü aşka ver
Aşkın güneşinden beslenen gönüller ölmedi

Velehu ey{an

[68]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

185

- 1 `Aceblemeñ siz bizi kim dost-iledür ferm<numuz
Zîr< dostla var idi ezelden `ahd u peym<numuz
- 2 Eyledük ol `ahde vef< irdük dostu buldu" ~af<
Rehberümüzdür Mu~|af< andan bildük Sübq<numuz
- 3 \undı bize ol dost "adeq andan içüp oldu" fel<q
Dostı görüp oldu" feraq "almadı hiç aqz<numuz
- 4 Çün çekdük biz bizden eli virdük c<nı aldu" y<ri
Öldük geri oldu" diri p<y<nsuzdur devr<numuz
- 5 Yo"dur qic<b şimdi bize her dem ba"aruz ol yüze
Her yer @>r'dur şimdi bize yo"dur anda ta`yñümüz
- 6 Ten göziyle ba"ma bize ~id"-ıla hem-r<h ol bize
İrgüre [Qa"] n>rumuza yo"dur anda elv<numuz
- 7 `İş" t>tiy<sın çalalum c<nuñ gözünü açalum
B<|ılı qa"dan seçelüm t< |uyasın esr<rumuz
- 8 `Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ gir yolına `<r eyleme
Ulaşdura ol Qa{ret'e t< göresin c<n<numuz

* 129 T

68. GAZEL

- 1 Siz bize şaşırmayın, emrimiz dostladır
Çünkü dostla ezelden sözümüz ve yeminimiz vardı
- 2 O söze sadık kaldık, dosta kavuştuk, neşe bulduk
Mustafa rehberimizdir, ondan Sübhan'ımızı bildik
- 3 O dost bize kadeh sundu, ondan içip kurtuluş bulduk
Dostu görüp rahatladık, hüznümüz hiç kalmadı
- 4 Biz bizden vazgeçtik, canı verdik, sevgiliyi aldık
Tekrar öldük, canlandık, devrimiz sonsuzdur
- 5 Şimdi bize engel yoktur, her zaman o yüze bakarız
Şimdi bize her yer Tur dağıdır, orada belirme yoktur
- 6 Bize ten gözüyle bakma, bize doğrulukla yoldaş ol
Hak, nurumuza ulaştırın, orada renklerimiz yoktur
- 7 Aşk sürmesini sürelim, canın gözünü açalım
Batılı haktan seçelim ki sırlarımızı duy
- 8 Abdurrahim-i Tirsî 'nin yoluna gir, utanma
O Hazret'e ulaştırın ki sevgilimizi gör

Velehu ey{an

[69]*

Me f<` ī lün (2) Fe > lün (1)
v _ _ _ v _ _

- 1 Baña her giz beni sensüz gerekmez
Cih<nda dirliğüm sensüz gerekmez
- 2 Cih<n wv" in ~af<sın t< ser-<-ser
Cef< mihnetdür ol sensüz gerekmez
- 3 Ye niderem ben ol bir deste güli
Bile olmaz-iseñ gülüñ gerekmez
- 4 Ye ol bir avuç otdan nice "or"am
Sen anda olasin ** "or*u gerekmez
- 5 Senüñ ben `<ş1"uñam `<ş1"uñam
Severem seni hīç %ayruñ gerekmez
- 6 Ça%ırup `<lem içre baş açup uş
Şems-v<r <şik<re pinh<n gerekmez
- 7 Aña virdüm beni ben aldum anı
Beni ben bilmegi baña gerekmez
- 8 Ben ol mestem beni ben bilmezem hīç
So"a"da düşmüşem "al["]ma" gerekmez
- 9 İçerem ma`şu" elinden şer<bı
Ki d<im mestem ayı"lı" gerekmez
- 10 Ol***şer<buñ *um<rından giçerem
Bah<dıram mu*annetlük gerekmez

186

* - T

** Metindeki “ anda sen olasin” ifadesi şiirin veznine uygun değildir.

*** Kelimenin “ol” şekli şiirin veznine uygun değildir.

- 10 \al<dur `ış" şer<bından ~al<dur
İçerem içürem çü `<r gerekmez
- 11 Bu* `Abdurraqım-i Tirsı eyidür
[Ki] gelsün ser-*ôř ayı" [kes] gerekmez

* Kelimenin “ İşbu” şekli vezne uygun değildir.

69. GAZEL

- 1 Bana asla beni sensiz gereksizdir
Dünyada hayatım sensiz gereksizdir
- 2 Dünyanın baştan başa zevki, eğlencesi
Eziyet, sıkıntıdır, o sensiz gereksizdir
- 3 O bir deste gülü ben ne yaparım
Birlikte olmazsan gülün gereksizdir
- 4 O bir avuç ottan nasıl korkayım
Orada sen olasın, korku gereksizdir
- 5 Ben senin <şığımı, <şığımı
Seni severim, hiç başkası gerekmez
- 6 Korkmadan halkın içine çağırıp
Güneş gibi açık olana gizlenme gereksizdir
- 7 Beni ona verdim, ben onu aldım
Bana beni ben bilmek gereksizdir
- 8 Ben sarhoşum, ben beni hiç bilmiyorum
Sokakta düşmüşüm, kalkmak gereksizdir
- 9 Sevgilinin elinden şarabı içerim
Daima sarhoşum, ayıklık gereksizdir
- 10 O şarabın sersemliğinden geçerim
Cesurum, hainlik gereksizdir
- 11 Aşk şarabından çağrıdır
İçerim, içerim, utanma gereksizdir
- 12 İşte bu Abdurrahîm-i Tirsî der ki
Sarhoş olan gelsin, ayık gereksizdir

Velehu ey{<n

[70] *

F<` i l< tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Gel ey |<lib şem`-i `aş"a kend-özüñi atagör
İşbu f<nī varlı%ıñı şem`-i `ış"a ya"agör
- 2 Giçmedün bu `ömr-i f<nī fevt-i fur-at eyleme
Cehd idüp gel `<lī himmet perr ü b<lin açagör
- 3 Éayd-ı m<siv<yı gel kes terk-i sikkīn birle sen
Da*ı re`s-i nefsi kes d<r-ı fen<da a~agör
- 4 Wikr-i ma`ş>"-ıla vir mir`<t-ı "albe ta~fiye
Çeşm-i "albüñ aç cem<l-i [ma`]ş>"aya ba"agör
- 5 Bu vüc>duñ "afesinden mur%-ı r>quñ miskini
Éıl *al<~ bir gün çı"ar tez ~ayd-ı dosta atagör
- 6 Mevt-i ~>rī gelmedin ol qayy-ı evvel olub
Dost be"<sın bul fen< ni"<bı dostdan giçegör
- 7 `Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ |utagör pendini**
İşbu dürri ~ıd"-ıla c<n "ula%ına |a"agör

* 124 T

** Mısra'm "Bu `Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ |utagör pendini" şekli şiirin veznine uygun değildir..

GAZEL 70

- 1 Ey istekli gel, kendini aşk mumuna at
İşte bu varlığını aşk mumuna yak
- 2 Bu ölümlü hayatı yaşamadın, fırsatı kaçırma
Çalışıp gel, büyük gayret kanat ve kolunu aç
- 3 Dünya başını vazgeçme bıçağıyla gel kes
Bundan başka nefsin başını yokluk ağacında as
- 4 Kalbin aynasını sevgilinin zikriyle temizle
Kalp gözünü aç, sevgilinin yüzüne bak
- 5 Bu vücudun kafesinden ruh kuşunun yerini
Bir gün kurtar, tez çıkar, dostun avına at
- 6 Evvel diri olup ölüm borusu çalmadan öl
Dostun b<kiliğini bul, yokluk örtüsünü dosttan geçir
- 7 Bu Abdurrahīm-i Tirsī 'nin sözünü tut
İşte bu inciyi doğrulukla canın kulağına tak

Velehu ey{<n

[71]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

v _ _ _ _ v _

- 187 1 Yanayın dost-çün yanar-isem şu ben
Öleyin dost-çün ölür-isem şu ben
- 2 Münkirüñ mün<fı"uñ |a`naların
Çekeyin dost-çün çekersem şu ben
- 3 C<numı "urb<n "omişam ma`şu"a
Éılsa "ab>l** ş<d u qurremem şu ben
- 4 Éanı ol devlet ki başumda ola
L<yı" olam ş<ha "urb<na şu ben
- 5 Çünki ben ol dosta `<şı"am didüm
Her bel<sın ~abr idüb çekem şu ben
- 6 _al"a |olaşma%ı "oyam terk idem
Nefse |olaşma"da cehd idem şu ben
- 7 Bu cih<na Qa""'ı bilmeklig-içün
Gelmişem çün Qa""'ı bilem şu ben
- 8 Pīrim eydür baña %<fil olma%ıl
&afletimi süreyin b<rī şu ben
- 9 Fur~atuñda q<~ıl eyle ma"~>duñ
Dir pīrim-çün cehd idineyin şu ben
- 10 Nefsüñi bil Qa""'ı bilesin hem<n
Bileyin nefsumi nefsin nedir şu ben

* -T

** Metindeki “ "ab>l "ılsa” ifadesi şiirin veznine uygun değildir.

- 11 Nefsimüñ a*k"ların tebdîl idüb
Qa""'a l<yı" *ul" idineyin şu ben
- 12 Qic<b bildim ben imişem ortada
Çı"arayıñ aradan beni şu ben
- 13 `Abdurraqīm-i Tirsī aradan*
Çı"dı *al" dilince eydürem şu ben

* Mısra'ın metindeki “ Bu `Abdurrahīm-i Tirsī aradan” şekli şiirin veznine uygun değildir.

71. GAZEL

- 1 Şu ben dost için yanarsam yanayım
Dost için ölürsem öleyim
- 2 Münkirin, ikiyüzlünün ayıplamalarını
Şu ben çekersem dost için çekeyim
- 3 Sevgiliye canımı kurban etmişim
Kabul etse ben neşeli, sevinçliyim
- 4 O devlet nerde, başımda olsun
Ben o sultana kurbanı layık olayım
- 5 Ben o dosta <şığım, dedim
Her sıkıntısını sabredip çekeyim
- 6 Halka sataşmayı bırakıp terk edeyim
Nefse sataşmakta çalışayım
- 7 Bu dünyaya Allah'ı bilmek için gelmişim
Gelmişim; çünkü Allah'ı bileyim
- 8 Şeyhim bana gafil olma, der
Bari gafletimi kovayım
- 9 Amacını, isteğini zamanında ortaya çıkar
Şeyhimin dünyası için çalışayım
- 10 Nefsini bilersen Allah'ı bilirsin
Ben nefsimi bileyim, nefsin nedir bileyim
- 11 Nefsimin huylarını değiştirip
Allah'a layık huy edineyim
- 12 Ortada benmişim, engeli bildim
Ben beni aradan çıkarayım
- 13 Bu Abdurrahîm-i Tirsî aradan çıktı
Ben halk diliyle söylerim

Velehu ey{<n

[72]*

Me f<` ī lün (4)

v _ _ _

188

- 1 Cih<na geleli gön̄lüm seni sevdi seni All<h
Senüñ fikrũñ *ay<lũñle |olı gön̄lüm |olı All<h
- 2 Senüñ fikrũñ-ile |oldum beni ben bilmezem n'oldum
`İş"uñ deñizine |aldum yavı "ıldum beni All<h
- 3 Gön̄ül fikrũñle üns |utdı senüñ lewwetüñi |atdı
Saña gitmege yüz |utdı seni ister seni All<h
- 4 Cih<nı ardına atdı senüñ %ayruñ hep unıtdı
Beni "odı saña gitdi beni bensüz "odı All<h
- 5 Beni terk eyledi gelmez beni hergiz añup çekmez
Ölürsem senden ayrılmaz seni "omaz seni All<h
- 6 `Acebdür bu gön̄ül işi bira"dı cümle teşvîşi
Gice gündüz hem<n işi senüñle b<zarı All<h
- 7 Bu *al"a "arışur ise virüp ger alışur ise
Senüñle gön̄li [bu] `Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ All<h**

* 125 T

** Mısra'ın metindeki “`Abdurraqīm-i Tirsī'nüñ senüñ-ile gön̄li All<h” şekli vezne uygun değildir.

72. GAZEL

- 1 Ey Allah'ım, dünyaya geldiğimden beri gönlüm seni sevdi
Gönlüm senin düşüncenle, hayalinle doludur
- 2 Ey Allah'ım, senin düşüncenle doldum, ben beni ne oldum
bilmiyorum
Aşkın denizine daldım, beni kaybettim
- 3 Ey Allah'ım, gönül senin fikrine alıştı, senin lezzetini tattı
Sana gitmeye yöneldi, seni ister
- 4 Dünyayı arkasında bıraktı, senin dışındakileri hep unuttu
Ey Allah'ım, beni bırakıp sana gitti, beni bensiz bıraktı
- 5 Beni terk etti, gelmez, asla beni anmaz
Ey Allah'ım, senden ayrılmazsam seni bırakmam
- 6 Bu gönül işi tuhaftır, bütün karıştırmayı bıraktı
Ey Allah'ım, gece gündüz işi, alışverişi seninledir
- 7 Bu halka karışırsa eğer verip alışır
Ey Allah'ım, Abdurrahīm-i Tirsī 'nin gönlü seninledir

Velehu ey{<n

[73]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

- v - - - v -

- 1 Y<r cef<sın çekmeyen y<r istemez
Y<re gönül virmeyen "ahr istemez
- 2 Şol gönülde kim anuñ sevgüsü yo"
Gönli *arabdur `im<ret istemez
- 3 Şol gönül kim `ış"la ma`m>r degül
Y<re irmek y<ri görmek istemez
- 4 Éaldı qayv<n menziline ol kişi
`İş"a düşmez insan olma" istemez
- 5 Düşdi düny< derdine her ~ubq [u] ş<m
Düny< sevdi _a""'ı sevmek istemez
- 6 Fikri düny< sözi düny<dur anuñ
Gice gündüz yiler |urma" istemez**
- 7 =*iretde ~or[ar]san*** qes<bın ol
Fikr idüb in~<fa gelmek istemez
- 8 Şöyle "ılmış anı düny< sevgüsü
Ser-*ôş olmuş hîç ayılma" istemez
- 9 Düny< añıldı%ı yerde gözleri
Açılır hergiz uyuma" istemez
- 10 Söylenürse "anda kim All<h sözi
Uy*u |utar gözin açma" istemez

189

* -T

** Mısra'ın vezni bozuktur.

*** Kelimenin metindeki "sor isen" şekli şiirin veznine uygun değildir

- 11 Her kişi sevdüğünü söyler yürür
Sevmedüğün hergiz añmaz istemez
- 12 Oldurur ol cümle qayv<ndan kötü
&aflete |aldı ayılma" istemez
- 13 Éaldı Qa""dan şöyle maqr>m t< ebed
Düny< ister çünkü Qa""'ı istemez
- 14 Düny< sevdi çünkü ol Qa""'ı "odı
Qa" da anı hergiz añmaz istemez
- 15 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī key ~a"ın*
Düny< sevmekden [çün ol] y<r istemez**

* Mısra'ın metindeki "Ey `Abdurraqīm-i Tirsī key ~a"ın" şekli şiirin veznine uygun değildir.

** Metindeki "çünkü" kelimesi şiirin veznine uygun değildir.

73. GAZEL

- 1 Sevgilinin eziyetini çekmeyen sevgiliyi istemez
Sevgiliye gönül vermeyen mahvetmeyi istemez
- 2 Şu gönülde onun sevgisi yoksa
Gönlü haraptır, şenlenme istemez
- 3 Şu gönül aşkla şenlikli değilse
Sevgiliye ulaşmak, onu görmek istemez
- 4 O kişi hayvan menziline kaldı
Aşka düşmek, insan olmak istemez
- 5 Her sabah ve akşam dünya derdine düştü
Dünyayı sevdi, Allah'ı sevmek istemez
- 6 Onun düşüncesi, sözü dünyadır
Gece gündüz koşar, durmak istemez
- 7 Hesabını <hirette sorarsan
Düşünüp merhamete gelmek istemez
- 8 Dünya sevgisi onu şöyle yapmış
Sarhoş olmuş, ayılmak hiç istemez
- 9 Gözleri dünya anıldığında açılır
Asla uyumak istemez
- 10 Nerde Allah sözü söylenirse
Uyku tutar, gözünü açmak istemez
- 11 Herkes sevdiğini söyler yürür
Sevmediğini asla anmak istemez
- 12 O bütün hayvanlardan kötü yaratır
Gaflete daldı, ayılmak istemez
- 13 Dünyayı isteyip Allah'ı istemediği için
Ebede kadar Allah'tan şöyle yoksun kaldı
- 14 Dünyayı sevdiği için Allah'ı bıraktı
Allah'ta onu asla anmak istemez
- 15 Ey Abdurrahîm-i Tirsî dünyayı sevmekten
İyice sakın; çünkü sevgili istemez

Velehu ey{<n

[74] *

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Dostı ıra" isteyenler şöyle ıra" "aldılar
Gelmediler cem`e hergiz perakende "aldılar
- 2 Şunda bunda dimegile geçdi `ömri anlaruñ
Şöle ser-gerd<n gezüp ~aqr<da ara "aldılar
- 3 Eşiginde olmadılar munta]ır derd ehlinüñ
Derdi bulmadılar anuñ-çün bi-derm<n "aldılar
- 4 Éalbleri qayy olmadı tevqīd-i Qa" 'da anlaruñ
Mevt içinde fevt olub idr<k-i Qa" 'dan "aldılar
- 5 Virmediler wīkr-i ma`ş>"-ıla "albe ta-fiye
Olmadılar ma`şu"a `<şı" çü maqc>b "aldılar
- 6 Bunda dost dīd<rını göremeyen bī-ç<reler
Bunda maqr>m anda maqr>m dostdan a`m< "aldılar
- 7 Ey** `Abdurraqīm-i Tirsī "albüñi p<k eylegil
Éalbini p<k etmeyenler şöyle murd<r "aldılar

* -T

** Mısra'ın metindeki "Ey `Abdurraqīm-i Tirsī "albüñi p<k eylegil" şekli şiirin veznine uygun değildir.

74. GAZEL

- 1 Dostu uzak isteyenler, şöyle uzak kaldılar
Asla bir araya gelmediler, darmadağın kaldılar
- 2 Onların ömrü şunda bunda demekle geçti
Şöyle şaşkın gezip ovada arada kaldılar
- 3 Dert sahiplerinin kapısında bekleyen olmadılar
Derdi bulmadıkları için çaresiz kaldılar
- 4 Allah'ın birliğinde onların kalpleri canlanmadı
Ölüm içinde ölüm olup Allah'ı anlamadan kaldılar
- 5 Sevgilinin zikriyle kalbe saflık vermediler
Sevgiliye <şık olmadıkları için utangaç kaldılar
- 6 Bunda dostun yüzünü görmeyen çaresizler
Bunda, onda yoksun, dosttan cahil kaldılar
- 7 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , kalbini temizle
Kalbini temizlemeyenler şöyle kirli kaldılar

Velehu ey{<n
[75] *

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

190

- 1 Gel berü gel "alma a`m< dostdan ey c<num canı
Gel berü c<n<n için vir c<nuñı c<num canı
- 2 Mevt-i ~>rī gelmedin gel dost-ıla ol <şin<
Gel berü ma`ş>"-ıla bulış biliş c<num canı
- 3 N<zenīn `ömrüñi virme bunda zinh<r qayfa sen
T< ki pişm<n** olmayasın anda sen c<num canı
- 4 Yol-daş ol derd ehline gel dertlü ol%ıl sen da*ı
Gel berü gel derdüñ al hem derm<nuñ c<num canı
- 5 `İş"-ı ma`ş>"-ıla `<şı" ol yüri `<lemde sen
Gör yüri ma`ş>" cem<lin gel berü c<num c<nı
- 6 Dost cem<lin kim ki görse bunda hīç "almaz %amı
Bunda anda ş<d yürür ma`ş>"-ıla c<num canı
- 7 \id"-ıla `Abdurraqīm-i Tirsī'ye "ayurma gel
Y<r ile y<r olasın gel `<rı "o c<num canı

* 125 T

** Kelime vezin gereği bu şekilde okunmuştur. "Peşīm<n" şekli şiirin veznine uygun değildir.

75. GAZEL

- 1 Ey canımın canı, buraya gel, dosttan cahil kalma
Buraya gel, sevgili için canını ver
- 2 Ey canımın canı, ölüm vakti gelmeden gel, dostla tanış
Buraya gel, sevgiliyle buluş, tanış
- 3 Bunda nazlı ömrünü sakın haksızlığa verme
Ey canımın canı, onda sen pişman olmayasın
- 4 Dert ehline yoldaş ol, gel sen yine dertli ol
Ey canımın canı, buraya gel derdini hem de çaresini al
- 5 Sevgilinin aşkıyla <şık ol, <lemde yürü
Ey canımın canı, sevgilinin yüzünü görüp yürü, buraya gel
- 6 Dostun yüzünü kim görürse üzüntüsü hiç kalmaz
Ey canımın canı, bunda, onda sevgiliyle neşeli yürür
- 7 Abdurrahîm-i Tirsî 'ye doğrulukla çekinme gel
Ey canımın canı, sevgili ile sevgili olasın, gel temizle

Velehu ey{<n

[76]*

F<` i k tün (3) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 İşbu qabs-i cismüm içre niçe fery<d eyledüm
A%lama"dan gice gündüz gözlerüm "an eyledüm
- 2 Hecr-i y<resinde y<rüñ <h u derd-i z<r-ile
=teş-i `ış"da yüregi ba%rı pıry<n eyledüm
- 3 Derd-i y<r-ile yürürem yane yane ben %arİb
Gün gün ar[t]dı"ça bu derdüm bende pinh<n eyledüm
- 4 &am-ı ma`ş>"-ıdı hem-r<hum benüm her r>z [u] şeb
K>h [u] ~aqr<larda gezüp fikr-i ma`ş>" eyledüm
- 5 `A"lı virdüm fikri virdüm yavı "ıldum ben beni
Mest-i qayr<n bir zam<n `<lemde seyr<n eyledüm
- 6 Teşne-dil oldum elinden ~undı y<rim bir şer<b
Aldum içdüm c<m-ı `ış"ı va-l-ı dīd<r eyledüm
- 7 M<-siv<dan "almadı aynemde bir werre keder
Dost cem<lin görmege her bir yeri @>r eyledüm
- 8 Dost yüzün göstermeyen çünkü vüc>d-ı `uşş<"a
Aradan `Abdurraqīm-i Tirsī'yi |arq eyledüm

191

* -T

76. GAZEL

- 1 Bu cismimin cebi içinde nasıl feryat ettim
Gece gündüz ağlamaktan gözlerimi kana çevirdim
- 2 Sevgilinin ayrılık yarasında ağlayıp inlemeyle
Aşk ateşinde yüreği, bağı kebab ettim
- 3 Ben garip, sevgilinin derdiyle yana yana yürürüm
Bu derdim gün gün arttıkça gizledim
- 4 Her gece ve gündüz benim yol arkadaşım sevgilinin gamıydı
Dağ ve çöllerde gezip sevgiliyi düşündüm
- 5 Akı, fikri verdim, ben beni kaybettim
Bir zaman <lemde şaşkın sarhoş gezindim
- 6 Gönülden istekli oldum, sevgilim elinden bir şarap sundu
Aşk kadehini aldım, içtim, sevgiliye kavuştum
- 7 Aynamda dünyadan bir parça keder kalmadı
Dostun yüzünü görmeye her bir yeri Tur dağı ettim
- 8 =şıkların varlığına dost yüzünü göstermediği için
Aradan Abdurrahīm-i Tirsī 'yi çıkardım

Velehu ey{<n
[77] *

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

- 1 Yavı " ıldı%um y<ri buldum yine
A%lar iken ş<d olup güldüm yine
- 2 İşbu %urbetde gezerken ben %arīb
Buldum ol <şin< y<rümi yine
- 3 &am [u] %u~~a çeker idüm ~ubq [u] ş<m
_al<~ oldum işlerüm yettdi yine
- 4 Yüregüm "an içre %ar" olmuş idi
Yüregüm y<releri bitdi yine
- 5 `İş" elinde maqva vardı varlu%um
Yo "lu%a vardum y<ri buldum yine
- 6 Benlük imiş baña anca" [ki] qic<b
Y<r ile y<rem qic<b gitdi yine
- 7 Bu `Abdurraqīm-i Tirsī ortadan **
Çı"dı y<rüm aldı varlu%um yine

* 126 T

** Mısra'ın metindeki "Bu `Abdurraqīm-i Tirsī ortadan" şekli şiirin veznine uygun değildir.

GAZEL 77

- 1 Kaybettiğim sevgiliyi yine buldum
Ağlarken neşelenip güldüm
- 2 Ben bu gurbette garip gezerken
O tanıdık sevgiliyi yine buldum
- 3 Her sabah akşam üzüntü, sıkıntı çekerdim
Kurtuldum, işlerim yine bitti
- 4 Yüreğim kan içinde boğulmuştu
Yüreğimin yaraları bitti
- 5 Aşk elinde varlığım yok oldu
Yokluğa ulaşıp sevgiliyi buldum
- 6 Bana ancak benlik engelmış
Sevgiliyle yaram engel oldu
- 7 Bu Abdurrahīm-i Tirsī ortadan çıktı
Sevgilim varlığımı aldı

Velehu ey{<n
[78]*

F<` i l< tün (2) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

- 1 `=ş1"am ma`ş>" yüzine *oş yine
Sevdi c<num sevdi c<n[<n]um ** yine
- 2 `=ş1"-ıdı ol baña hem ben aña
Yo%-iken `<lem da*ı c<num yine
- 3 M>nis-i müş<hed idüm y<re ben
Anda `<ş1" bunda `<ş1"am yine
- 4 Cismüm ü gönüm c<num cümle varum
`İş" durur `ış"suz yerüm yo"dur yine
- 5 Cismümüñ qayyı ha"ı"at `ış"ıdur***
`İş"-ıla buldum tam<m dñüm yine****

F<` i l< tün (3) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

192

- 6 `İş" göziyle dost yüzün gördüm tam<m
Ki "albde***** yo"durur güm<num yine
- 7 _al"la olursa ne %am virüp alursa ne %am
Bu `Abdurraqīm-i Tirsī y<r ile y<rdur yine

* 126 T

** " c<num", T'de " c<n<num"

*** "ış"durur", T'de "ış"ıdur"

**** Mısra'ın T'deki "İş"-ıla buldum tam<met dñüm ĩm<num yine" ile M'deki "İş"-ıla buldum tam<m dñüm ĩm<num yine" şekilleri vezne uygun değildir.

***** Kelimenin metindeki "kalbimde" şekli şiirin veznine uygun değildir.

78. GAZEL

- 1 Sevgilinin yüzüne yine <şığıım
Canım sevgiliyi yine sevdi
- 2 =lem, canım daha yokken
O bana <şıktı, ben ona <şıktım
- 3 Sevgiliye ben yakın görüldüm
Onda <şık, bunda yine <şığıım
- 4 Cismim ve gönlüm, canım, bütün varlığıım aşktır
Aşksız yerim yoktur
- 5 Cismimin gerçek dirisi aşktır
Aşkla dinimi ve im<nımı tamam buldum
- 6 Aşk gözüyle dostun yüzünü eksiksiz gördüm
Kalbimde zannım yoktur
- 7 Halkla olursa, üzüntü verip alırsa niye üzüleyim
Bu Abdurrahım-i Tirsī , yine sevgiliyle sevgilidir

Velehu ey{<n

[79]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Éanı ol y<r isteyen gelsün berü
C<na c<n<n isteyen gelsün berü
- 2 Yüregi biry<n gözi giry<n olan
Derde derm<n isteyen gelsün berü
- 3 Külli sevd<dan geçen dostı seven
Dīn [ü] īm<n isteyen gelsün berü
- 4 Kend-özün dosta viren dostı alan
Dost vi-<lin isteyen gelsün berü
- 5 Mey*ane-i `ış"da içenler şer<b
Ser-*oş olma" isteyen gelsün berü
- 6 Mest olup ayılmayan leyl ü neh<r
Bahadırlı" isteyen gelsün berü
- 7 `Abdurraqīm-i Tirsī'den bugün**
Dostı görmek isteyen gelsün berü

* 127 T

** Mısra'ın metindeki "Bu `Abdurraqīm-i Tirsī'den bugün" şekli şiirin veznine uygun değildir.

79. GAZEL

- 1 O sevgiliyi isteyen nerede, buraya gelsin
Cana sevgili isteyen buraya gelsin
- 2 Yüreği kebab, gözü ağlamaklı olan
Derdine çare isteyen buraya gelsin
- 3 Bütün sevgilerden geçen, dostu seven
Din ve imân isteyen buraya gelsin
- 4 Kendini dosta veren, dostu alan
Dosta kavuşmak isteyen buraya gelsin
- 5 Aşk meyhanesinde şarap içenler
Sarhoş olmak isteyenler buraya gelsin
- 6 Gece gündüz sarhoş olup ayılmayan
Yiğitlik isteyen buraya gelsin
- 7 Bugün bu Abdurrahîm-i Tirsî 'den
Dostu görmek isteyen buraya gelsin

Velehu ey{<n
[80]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)
_ v _ _ _ v _

193

- 1 `İş"ı y<rüñ uş başumdan aşdı uş
Gitdi ~abrum i*tiy<rsuz "aldum uş
- 2 İşbu `iş" mey*<nesinden girüben
`İş" şer<bın |olu |olu içdüm uş
- 3 Gitdi `a"lum yavı "ıldum ben beni
Mest esrük so"a"larda** düşdüm uş
- 4 _al"-ı `<lem içre rüsv< *ôr wəlīl
Kimi güler kimi da*ı söger uş
- 5 Şöyle mestem söylerem hīç kimsene
Añlamaz bilmez dilümi hergiz uş
- 6 Kimi eydür delüdür bu terk idüñ
Kimi k<firdür bu mewhebsüzdür uş
- 7 Kimi *ışm-ıla urur |aşı baña
Kimi öldürüñ xev<bı ço"dur uş
- 8 Kimi |utar elümi "aldurma%a
Kimi sürer y<b<na bıra%ur uş
- 9 Kimi yüzün çevirüp ikr<h ider
Kimi şef"at ile himmet ister uş
- 10 Kimi tem<ş< idüp ba"ar saña
Kimi ta`accüb idüben |añlar uş

* -T

** Metindeki “ mest esrük so"a"larda” ifadesi vezne uygun değildir.

- 11 Kimi eydür ümmīdür *at<sı ço"
Kimi eydür `abex olmuş "almış uş
- 12 Kimi eydür `a"lı yo" `aceb degül
Kimi eydür ne didügin bilmez uş
- 13 Her biri bir dürlü söz söyler baña
Kimi yañlış kimisi r<st eydür uş
- 14 Ölümi "alımı bilmez kimsene
Yine işbu derdi çeken bilür uş
- 15 Dilümi q<lümi ol y<rüm bilür
Ben anuñum ol benümdür şimdi uş
- 16 Çekegör `Abdurraqīm-i Tirsī var
Saña işbu işi y<rüñ eydür uş
- 17 Şev"-ı wew" ile rı{< virsen aña
Ger cef< vü ger vef< eylerse *oş
- 18 `=şı"a cevır ü cef<sı [ol] y<rüñ
Pür-vef<dur ş<d olup n>ş ider uş

80.GAZEL

- 1 Sevgilinin aşkı işte başımdan aştı
Sabrım gitti, işte isteksiz kaldım
- 2 Bu aşk meyhanesinden girerek
Aşk şarabını dolu dolu içtim
- 3 Aklım gitti, ben beni kaybettim
Sarhoş, deli sokaklarda dolaştım
- 4 **Dünyanın halkı içinde rezil, aşağılanmış**
Kimi güler kimi de söver
- 5 Şöyle sarhoşum söylerim
Kimse dilimi asla anlamaz, bilmez
- 6 Kimi der ki bu delidir, terk edin
Kimi bu k<firdir, mezhepsizdir, der
- 7 Kimi taşı bana öfkeyle vurur
Kimi öldürün, sevabı çoktur, der
- 8 Kimi elimi kaldırmaya çalışır
Kimi çöle sürer, bırakır
- 9 Kimi yüzünü çevirip tiksindir
Kimi şefkatle gayret ister
- 10 Kimi seni seyredip bakar
Kimi şaşırarak ayıplar
- 11 Kimi ümmidir, hatası çok, der
Kimi saçma şey olmuş der
- 12 Kimi der ki akı yok, şaşılacak şey değil
Kimi ne dediğini bilmez, der
- 13 Her biri bana bir türlü söz söyler
Kimi yanlış, kimi doğru der
- 14 Elimi, kalemi kimse bilmez
Bu derdi çeken bilir

- 15 Dilimi, halimi o sevgilim bilir
Şimdi ben onunum, o benimdir
- 16 Abdurrahīm-i Tirsī , sana sevgilin
Bu işi durma çek, der
- 17 Zevkin neşesiyle eğer eziyet eğer vefa ederse
Ona memnunluk ver
- 18 Sevgilinin <şığa eziyeti, sıkıntısı çok vef<dır
Neşelenip içer

Velehu ey{<n

[81]*

Müs tef i lün (4)

- - v -

194

- 1 Gel berü gel künc* <neye künc isteyüp** genc alıgör
Terk eylegil ma`m>rları vīr<na gel genc alıgör
- 2 Genc isteyen vīr<n olur vīr<n olan ma`m>r olur
Genc alan sul|<n olur sul|<na gel genc alıgör
- 3 Bu künce gel ol müşterī yürüme şöyle serserī
Terk eyle n<m>s [u] `<rı gel müşterī genc alıgör
- 4 Küymez saña `ömr-i fen< aldur seni nef-s-i hev<
Éılmaz saña wev"[u] ~af< geç düny<dan genc alıgör
- 5 \>retlere "ılma na |ar ma`n< erinden al *aber
İşbu *aberdür mu`teber ehline gel genc alıgör
- 6 Ma`n< erine gel yetiş etegine berk tut yapış
Anuñ elindedür bu iş künc iste gel genc alıgör
- 7 Ma`n< eri olan kişi **Qa**""-ıladur her cünbişi
Anlara yetişen kişi gence irer künc alıgör
- 8 İnk<rla gelme ~a"ın dñnsiz "alursın şeksüzün
Genc alımazsın her kezın ~ıd"-ıla gel genc alıgör
- 9 Ma`n< erinüñ göñline ~ıd"-ıla girilür aña
Münkire yol yo"dur aña ~ıd"-ıla gir genc alıgör
- 10 éo ol münkir bī-dñnleri şey|<nñdür fi`illeri
Gence iremez elleri ~ıd"ıla gel künc alıgör
- 11 `Abdurraqīm-i Tirsi'ye ~ıd"-ıla gel künc isteyü
Gel berü gel al gencüñi ey ~<dı"<n genc alıgör

* -T

** Kelimenin metindeki " isteyen " şekli anlama uygun değildir.

81. GAZEL

- 1 Köşe yerine gel, köşe isteyip hazine al
Şehirleri terk et, yıkık yere gel, al
- 2 Köşe isteyen kederli olur, kederli olan şenlikli olur
Ey hazine isteyen, hazine alan sultan olur, sultana gelip al
- 3 Bu hazineye gel müşteri ol, şöyle serseri yürüme
Ey müşteri, namusu, utanmayı bırak, hazine al
- 4 Geçici hayat seni beklemez, heva nefsi seni ele geçirir
Sana zevk ve eğlence vermez, dünyadan vazgeç, hazine al
- 5 Yüzlere bakma, anlam insanından haber al
Bu haberdir güvenilir kişiye gel, hazine al
- 6 M<n< insanına gel yetiş, eteğini sıkı tut, yapış
Bu iş onun elindedir, hazine iste, hazine al
- 7 M<n< insanının her hareketi Allah'ladır
Onlara ulaşmak isteyen hazineye ulaşır
- 8 Sakın ink<rla gelme, şüphesiz dinsiz kalırsın
Her zaman hazine alamazsın
- 9 Anlam insanının gönlüne doğrulukla girilir
İnk<r edene yol yoktur, doğrulukla gir, hazine al
- 10 O münkir dinsizleri bırak, işleri şeytancadır
Elleri hazineye ulaşmaz, doğrulukla gel, hazine al
- 11 Abdurrahīm-i Tirsī 'ye hazine isteyerek doğrulukla gel
Ey doğru kimse, buraya gel, hazineni al, köşeyi al

Velehu ey{<n

[82]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

195

- 1 İy erenler iy `azîzler bize ~af< himmet gerek
İy dost-ıla dost olanlar bize ~af< himmet gerek
- 2 İy düny<dan elin çeken cümle heveslerden geçen
İy dost hev<sından uçan biz[e] ~af< himmet gerek
- 3 İy nefis dilegin terk iden erenler yolına giden
Erenlere *iwmnet iden bize ~af< himmet gerek
- 4 İy er nefsin gözeden erenler gönline giren
Erenlerden himmet alan bize ~af< himmet gerek
- 5 İy gönlini ~<fi " ılan iy gönline na]ar olan
All<h'dan hid<yet bulan bize ~af< himmet gerek
- 6 İy ma`ş>" rı{<sın bulan iy `çşı"lar *<lin bilen
İy ma`ş>" dīd<rın gören bize ~af< himmet gerek
- 7 İy düşmüşleri "alduran ölmüş gönülleri dirgüren
İy dostı dosta irgören bize ~af< himmet gerek
- 8 İy gözleri kimy< olan gönülleri Ka`be olan
Girenlere "al`a olan bize ~af< himmet gerek
- 9 İy Qa" "atında *<~ olan ma"b>l-ı mu"arreb olan
`Abdurraqīm-i Tirsī'ye sizden ~af< himmet gerek

* 128 T

82. GAZEL

- 1 Ey erenler, azizler, bize saflık, çaba gerekir
Ey dostla dost olanlar, bize saflık, çaba gerekir
- 2 Ey dünyadan uzaklaşan, bütün isteklerden geçenler
Ey dostun isteğinden uçan, bize saflık, çaba gerekir
- 3 Ey nefis dileğini terk eden, erenlerin yoluna giden
Erenlere hizmet eden, bize saflık, çaba gerekir
- 4 Ey kişi nefisini gözeten, erenlerin sevgisini kazanan
Erenlerden gayret alan, bize saflık, çaba gerekir
- 5 Ey gönlünü temizleyen, ey gönlüne bakan
Allah'tan doğru yol bulan, bize saflık, çaba gerekir
- 6 Ey sevgilinin hoşnutluğunu alan, ey <şıkların halini bilen
Ey sevgilinin yüzünü gören, bize saflık, çaba gerekir
- 7 Ey düşmüşleri kaldıran, ölmüş gönülleri diriltten
Ey dostu dosta ulaştıran, bize saflık, çaba gerekir
- 8 Ey gözleri kimya, gönülleri K<be olan
Girenlere kale olan, bize saflık, çaba gerekir
- 9 Ey Allah katında özel olan, şüphesiz kabul olunan
Abdurrahīm-i Tirsī 'ye sizden saflık, çaba gerekir

Velehu ey{<n

[83]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

_ v _ _ _ v _

- 1 Düşdi c<num iline sevd<-y1 dost
&<ret etdi c<n ilin sevd<-y1 dost
- 2 \aqife-i c<nda yazılmış imiş
Bezm-i ezelde meger sevd<-y1 dost
- 3 Éalbümi sevd<-y1 %ayrıdan enīn
`=rī "ılmış t< ebed sevd<-y1 dost
- 4 Cümle ma*l>"dan baña göz yumdurup
Dostı her dem gözledür sevd<-y1 dost
- 5 `=lem-i c<nda bu sevd< n>r nebī
C<n gözine gösterür sevd<-y1 dost
- 6 Ben %arībi cümle dillerde bugün
Eyü yavuz söyledür sevd<-y1 dost
- 7 Münkire ink<r |aşını urdurup
_al"a rüsv<y eyledür sevd<-y1 dost
- 8 Münkirüñ ink<r idüp kör oldu%ı
Yo "durur "albinde b> sevd<-y1 dost
- 9 Benüm ol ma`ş>"-ıla leyl ü neh<r
Sırrımı bir eyleyen sevd<-y1 dost
- 10 Beni ma`ş>"-ıla maqrem eyleyüp
Buluşup bilişüpdür sevd<-y1 dost
- 11 Bugün bu `Abdurraqīm-i Tirsī'yi
Dost-ıla dost eyleyen sevd<-y1 dost

196

* -T

83. GAZEL

- 1 Dostun sevgisi, canım senin yoluna düştü
Dostun sevgisi, can ilini yağmaladı
- 2 Ezel meclisinde dost sevgisi
Meğer canın yapraklarında yazılıymış
- 3 Dost sevgisi, kalbimi başka sevgilerden
İnlemesini ebede kadar temizlemiş
- 4 Dost sevgisi, bütün mahl>klara baktırmayıp
Her an dostu gözletti
- 5 Nur nebi, canın dünyasında bu sevgi
Canın gözüne dost sevgisini gösterir
- 6 Dost sevgisi, ben garibi bugün
Bütün dillerde iyi kötü söyletir
- 7 Dost sevgisi, münkire ink<r taşını vurdurup
Halka rezil etti
- 8 Bu dost sevgisi, münkirin ink<r edip
Kör olduğu kalbinde yoktur
- 9 Dost sevgisi, benim gece gündüz
Sevgiliyle sırrımı bir etmiştir
- 10 Dostun sevgisi, beni sevgiliyle
Mahrem edip buluşup tanıştırdı
- 11 Dostun sevgisi, bugün
Abdurrahîm-i Tirsî 'yi dostla dost eder

Velehu ey{<n

[84]*

F<` i k tün (2) F<` i lün (1)

- v - - - v -

- 1 Baña dostuñ virdügi sevd<-y1 dost
Dostuñ iqs<n itdügi sevd<-y1 dost
- 2 Dostı baña sevdüren sevd<-y1 dost
Dostı baña gösteren sevd<-y1 dost
- 3 Dostı baña bildüren sevd<-y1 dost
Dostı baña söyleden sevd<-y1 dost
- 4 Dostı baña y<r iden sevd<-y1 dost
Dostı baña bir iden sevd<-y1 dost
- 5 İşbu gönlüm gözine her bir yeri
T>r iden dīd<r iden sevd<-y1 dost
- 6 `A"l [u]** gönlüm aldı yañulmaz dilüm
İ*tiy<rsuz söyleden sevd<-y1 dost
- 7 Virdüjimce mü`mine dostdan *aber
Münkire ink<r viren sevd<-y1 dost
- 8 Yaña münkirler dilinden |a`nalar
Her |arafdan urduran sevd<-y1 dost
- 9 Gerçi kim *al" içre %arīb yürürüm
Baña m>nis y<r olan sevd<-y1 dost
- 10 Dem<%umdan dü-cih<n lewwetlerin
Çı"arup dosta çeken sevd<-y1 dost
- 11 Geldügince baña dostdan "ahr u lu|f
İkisin bir bildüren sevd<-y1 dost
- 12 Beñzümi ~arı "ılan ba%rum keb<b
Gözlerüm "an eyleyen sevd<-y1 dost

197

* -T

** Kelimenin metindeki "a"lum" şekli vezne uygun değildir.

- 13 R<zumı sırrumı her dem dost-ıla
Bir iden bildirmeyen sevd<-y1 dost
- 14 Q<l ü "<lin `<ş1"uñ `<şık bilür
`Aş"a düşmeyende yo" sevd<-y1 dost
- 15 Bu dil* sevd<y1 "açan va~f idiser
Va~f-ı dilden |aşradur sevd<-y1 dost
- 16 Külli ta`allu"umı f<nī "ılan
Y<r-ile y<r eyleyen sevd<-y1 dost
- 17 Günlerüm `ıyd dünlerüm "adr eyleyen
Dosta i-<l eyleyen sevd<-y1 dost
- 18 Lu|f idüp `Abdurraqīm-i Tirsī'ye
Dost viripdür yine bu sevd<-y1 dost

* Metindeki ifadenin " bu dil" şekli vezne uygun değildir.

84. GAZEL

- 1 Bana dostun verdiği dost sevgisidir
Dostun bana bağışladığı dost sevgisidir
- 2 Dostu bana sevdiren dost sevgisidir
Dostu bana gösteren dost sevgisidir
- 3 Dostu bana bildiren dost sevgisidir
Dostu bana söyleten dost sevgisidir
- 4 Dostu bana sevgili eden dost sevgisidir
Dostu bana bir eden dost sevgisidir
- 5 Bu gönlümün gözüne her bir yeri
Tur dağı eden, sevgilinin yüzü eden dost sevgisidir
- 6 Aklımı, gönlümü alan, yanılmayan dilimi
İstemededen söyleten dost sevgisidir
- 7 Dosttan mümine haber verdiğince
Münkire ink<r veren dost sevgisidir
- 8 Mnkirlerin dilinden svmeler
Her taraftan vurduran dost sevgisidir
- 9 Gerçi halk içinde garip yürürüm
Bana canayakın sevgili olan dost sevgisidir
- 10 Aklımdan iki dünya lezzetlerini çıkarıp
Dosta çeken dost sevgisidir
- 11 Bana dosttan kahr ve iyilik geldiğince
İkisini bir bildiren dost sevgisidir
- 12 Benzimi sarı eden, bağrımı kebab eden
Gözlerimi kana eviren dost sevgisidir
- 13 Her an sırrımı dostla birleştiren
Bildirmeyen dost sevgisidir
- 14 =şığın halini, sözünü <şık olan bilir
Aşka dşmeyende dost sevgisi yoktur

- 15 Bu sevdalı gönlü nasıl tarif edilir
Dost sevgisi gönlün tarifinden dışarıdır
- 16 Bütün bağlarımı yok eden
Sevgiliyle sevgili eden dost sevgisidir
- 17 Günlerimi bayram, gecelerimi değerli eden
Dosta ulaştıran dost sevgisidir
- 18 Abdurrahīm-i Tirsī 'ye iyilik edip
Bu dost sevgisini yine dost verir

Velehu ey{<n

[85] *

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

- 1 İy y<renler ey "ardaşlar ne `aceb zam<na "aldı"
Düny< |<libi ço%aldı ne `aceb zam<na "aldı"
- 2 Beş va"t nam<zdan geçdiler düny< derdine düşdiler
Éatı pek qadden aşdılar ne `aceb zam<na "aldı"
- 3 Éılan da*ı başdan savar]<hiri b<|ını bozar
K>yını yab<nda gezer ne `aceb zam<na "aldı"
- 4 Nam<zuñ bir adı "aldı ba`{ı yerde unudıldı
Bī-nam<z şöyle ço%aldı ne `aceb zam<na "aldı"
- 5 Qa"-çün olan iş "aldı fes<d iş ileri geldi
Meger a*ir zam<n oldu ne `aceb zam<na "aldı"
- 6 `Abdurraqīm-i Tirsī sen bu zam<nda uzlar eyit
Düzet kötü söyler-iseñ çünkü bu zam<na "aldı" **

* - T

** Mısra'ın metindeki "Sen devret kötü begini söyler-iseñ çünkü bu zam<na "aldı" şekli vezne ve anlama uygun değildir.

GAZEL 85

- 1 Ey dostlar, kardeşler, ne tuhaf zamana geldik
Dünyanın isteklileri çoğaldı, ne tuhaf zamana geldik
- 2 Beş vakit namazdan geçtiler, dünya derdine düştüler
Pek çok dereceden geçtiler, ne tuhaf zamana geldik
- 3 Yapan baştan savar, dış yüzü, iç yüzü yolunu bozar
Ovada gezer, ne tuhaf zamana geldik
- 4 Namazın sadece adı kaldı, bazı yerde unutuldu
Namazsız şöyle çoğaldı, ne tuhaf zamana geldik
- 5 Hak için olan iş kaldı, kötü iş ilerledi
Meğer <hir zaman oldu, ne tuhaf zamana geldik
- 6 Abdurahîm-i Tirsî, sen bu zamanda akılla söyle
Sen kötü söylersen düzelt; çünkü bu zamana kaldık

Velehu ey]<n
[86]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4=16)

198

- 1 İy y<renler iy "ardaşlar her "andasam yoldaşum var
Her derdüme derm<n benüm *<lüm bilür q<l-daşum var
- 2 Q<l-daş her dem oldur baña varlu%umı virdüm aña
Aldum anı eydüñ bañ< a-sum ya ziy<num mı var
- 3 Ben eydürem ziy<nım yo" a~~uma beñzer a~~ı yo"
Çünkü f<nī `ömri virdüm aldum b<"ī Sübq<nım var
- 4 Andan bile geldüm yine bile giderem uş bile
Ayrılmayam öñden ~oña zīr< `ahd u peym<num var
- 5 Ansuz bu c<num dirilmez söyleden oldur görünmez
Gün gibi |o%ar |olunmaz a%maz dönmez sul|<num var
- 6 Ay u güneş yıldız n>rı werrece görünmez biri
İki cih<n |olı n>rı şöyle sırr-ı nih<num var
- 7 Anuñ n>rı hıçbir n>ra beñzemez anı kim bile
`A"l [u] dil ermez kem diye şöyle elv<nsuz n>rum var
- 8 Ey `Abdurraqīm-i Tirsī gözle d<im her dem dostı
T< ebed sırr eyle sırrı dinme üsküt nid<sı var

* -T

86. GAZEL

- 1 Ey dostlar, ey kardeşler, her nerdeysem arkadaşım var
Her derdime derman olan, halimi bilen arkadaşım var
- 2 Her an o, bana arkadaşır, ona varlığını verdim
Onu aldım, kazancım, zararım var mı, bana söyleyin
- 3 Ben derim ki zararım yok, kazancım gibi kazanç yok
Çünkü geçici ömrü verip ebedi Sübh<n'ı aldım
- 4 Ondan birlikte geldim, yine birlikte giderim
Baştan sona ayrılmayayım; çünkü sözüm, yeminim var
- 5 Bu canım O'nsuz canlanmaz, söyleten O'dur, görünmez
Güneş gibi doğar, dolunay olmaz, çıkmaz, dönmez sultanım
- 6 Ay ve güneş, yıldız ışığı zerrece biri görünmez
İki dünya ışığıyla dolu, şöyle gizli sırrım var
- 7 Onun ışığı hiçbir ışığa benzemez, onu kim bilir
Akıl ve gönül anlamaz, kötü ulaşmaz, şöyle renkli ışığım var
- 8 Ey Abdurrahīm-i Tirsī , her an daima dostu gözet
Ebede kadar sırrı açığa vurma, sakla

Velehu ey{<n
[87]*

4+4+4+4= 16'lı hece ölçüsü

- 1 Niçün geldüñ bu cih<na ma" ~>d nedir bilür misin
İçüñde gevherüñ var mı söz añlayu bilür misin
- 2 Gevherüñ varsa añla bu ~aqr<da evüñ ola
Bu yol varılmaz c<n-ıla c<nsuz var[ı] bilür misin
- 3 C<n baş egilmez bu yolda c<n baş egen "ala yolda
C<nın viren dostı bula c<nuñ vir[i] bilür misin
- 4 Budır `<şı"laruñ oynı oynarlar bu yolda c<nı
Kimsenüñ ~orulmaz "anı c<n oynayu bilir misin
- 5 Dosta bir c<n virmek ço" mı er-iseñ %ayretüñ yo" mı
Göñülde hıç sevgüñ yo" mı [yo"sa] ins<n degül misin
- 6 Bu yola merd-<ne giren oldur "urb<na yarayan
Onlardur ol dostı gören "urb<na yaraya mısın
- 7 `Abdurraqım-i Tirsī var c<nuñ diler senüñ ol y<r
Di göreyin virendi bu sözüñüñ eri misin

199

* - T

GAZEL 87

- 1 Bu dünyaya niye geldin, amaç nedir bilir misin
İçinde cevherin var mı, söz anlayabilir misin
- 2 Cevherin varsa bu ovada evin olur, anla
Bu yol canla varılmaz, cansız ulaşabilir misin
- 3 Bu yolda can baş boyun eğmez, boyun eğen yolda kalsın
Canını veren, dostu bulsun, canını verebilir misin
- 4 =şıkların oyunu budur, bu yolda canını verirler
Kimsenin kanı sorulmaz, canını verebilir misin
- 5 Dosta bir can vermek çok mu, yiğitsen çaban yok mu
Gönülde hiç sevgin yok mu, yoksa insan değil misin
- 6 Bu yola yiğitçe giren, kurban olan odur
O dostu gören onlardır, kurban olabilir misin
- 7 Abdurrahîm-i Tirsî , canın o sevgiliyi ister
Haydi göreyim, gönderdi, sözünün eri misin

Velehu

[88]*

(Hece ölçüsü: 4+4+4+4= 16'lı)

- 1 Bülbülem fery<d iderem güline Eşr<f-z<de'nüñ
Dostlar çı"alım gidelim iline Eşr<f-z<de'nüñ
- 2 Bunda a%layanlar güldi gözinüñ yaşını sildi
Mürîd ziy<rete geldi iline Eşr<f-z<de'nüñ
- 3 Bir mü`mîn *ıwmetin "ılsa c<n [u] gönül ile sevse
=*ir |amuya emr olsa "omaz sırrı** Eşr<f-z<de'nüñ
- 4 @arî"-i cümleden *<~dur aya%ın ~ıd"ıla ba~ dur
Bilmeyenlere pek yasdur |arî"i Eşr<f-z<de'nüñ
- 5 Umaram ki va~la irem işigine yüzüm sürem
Sürünüb en ben de girem ş<lma Eşr<f-z<de'nüñ
- 6 Bu sırrı kimseler bilmez inanmayan dîne gelmez
`A"lum irmez fikrüm ermez sırrına Eşr<f-z<de'nüñ
- 7 Bilinmez özge sırrdur bu |arî"i Eşr<f-z<de'nüñ
`=mme *a~e irüşür himmeti Eşr<f-z<de'nüñ
- 8 Bu `Abdurraqîm-i Tirsî `aş" dery<sınuñ baqresi
`Abdul"<dir sevgülüsi "ulıdur Eşr<f-z<de'nüñ

* -T

** Vezin gereği "sırr'Eşr<f-z<denüñ" şeklinde okunmaktadır.

GAZEL 88

- 1 Blblm, Erefz<de'nin glne feryat ederim
Dostlar, Erefz<de'nin iline çıkıp gidelim
- 2 Bunda ağlayanlar gld, gznn yamı sildi
Mrit, Erefz<de'nin iline ziyarete geldi
- 3 Bir mmin hizmet etse, candan, gnlden sevse
Sonunda cehenneme emrolsa, Erefz<de'nin sırrını bırakmaz
- 4 Btn yollardan zeldir, ayağını doğrulukla basıp dur
Erefz<de'nin yolu, bilmeyenlere çok zntdr
- 5 O'na ulaayım, eiğine yz sreyim isterim
Erefz<de'nin Őalına srnerek ben de gireyim
- 6 Bu sırrı kimse bilmez, inanmayan dine gelmez
Aklım, fikrim Erefz<de'nin sırrını anlamaz
- 7 Erefz<de'nin bu yolu, bilinmeyen baka bir sırdır
Erefz<de'nin himmeti herkese ulaır
- 8 Bu Abdurrahm-i Tirs ak denizinin denizidir
Abdlk<dir'in sevgilisi, Erefz<de'nin kuludur

SONUÇ

Üzerinde durduğumuz çalışma, 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılın başlarında Anadolu'da yaşamış olan Abdurrahīm-i Tirsī adlı bir tekke şairinin Dīv<ni' dır. Şair aynı zamanda K<dirī tarik<tının Eşrefiyye koluna bağlı bir şeyhtir. Çalışmamızın birinci bölümünde şairin yaşadığı dönemdeki siy<sī, edebī, kültürel olaylarla ilgili bilgiler aktardık.

İkinci bölümde şairin bağlı olduğu K<dirī tarik<tı, kolları ve Anadolu'daki kolu olan Eşrefiyye kolu ile ilgili bilgiler verdik. Üçüncü bölümde şairin hayatını, eserini, edebī kişiliğini inceledik. Dördüncü bölümde dīv<ndaki şiirler, eserin dil ve anlatımı, <yet ve hadis iktib<sları, atasözü ve deyimler, dīv<ndaki kişiler ile ilgili incelemelerden sonra beşinci bölümde elimizdeki nüshadan yola çıkarak çeviri yazılı metnini ve Türkiye Türkçesine aktarımını sunduk.

Tekke şiirinin incelenip doğru değerlendirilme yapılabilmesi için tekke şairlerinin şiirlerinin Türkiye Türkçesine aktarılması gerekir. Bu konuda araştırma yapacaklara çalışmamızın faydalı olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Artun, Erman, *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Aydemir, Abdullah, *İslami Kaynaklara Göre Peygamberler*, TDV Yay., Ankara
1990.

Babinger, Franz, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, Oğlak Yayınları, İstanbul 2003

Banarlı, Nihat Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, c.II, MEB Yayınları, İstanbul
1971.

Büyük Türk Klasikleri, Ötüken- Söğüt Yayınları, c.3, İstanbul 1986.

Çağbayır, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Nşr., İstanbul 2007.

El-Aclūnī, İsmā'īl b. Muhammed *Keşfü'l-Hafā ve Muzīlu'l-ilbās 'amme's-tehere
mine'l-ehādīsi 'alā elsineti'n-nās I, II*, 3. bs., Beyrut 1351h.

Fatih Divanı ve Şerhi, Haz. Muhammed Nur Doğan, Yelkenli Yay., İstanbul
Temmuz 2006.

Erdoğan, Kenan, *Niyazi-i Mısrī Dīv<ni*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998

Eşrefoğlu R>mī, *Müzekki'n-Nüf>s*, Haz. Abdullah Uçman, İnsan Yayınları, 2. bs.,

İstanbul Temmuz 2003.

Gürer, Dilaver, *Abdülkadir Geylanî*, İnsan Yayınları, İstanbul 1999.

İsen, Mustafa, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı-Târihî Gelişim*, Grafiker Yay., 2. bs.,
Ankara 2003.

Kabaklı, Ahmet, *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, c.2, İstanbul 1985.

Kayahan, Metin, *Türk Edebiyatında Siyâsî Rûyâlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 1989.

Köksal, M. Asım, *Peygamberler Tarihi*, c.II, TDV Yayınları, 8. bsk., Ankara 2004.

Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Me'âli, TDV İA Hediyesi, Haz. A. Özek, H. Karaman,
A. Turgut, M. Çağrıçı, İ. Kâfî Dönmez, S. Gümüş, TDV Yay., Ankara 1993.

Kurnaz, Cemâl, “*Dinî Edebiyat Türleri ve Dinî Edebiyatımızın Bugünü Hakkında
Düşünceler*”, Akçağ Yayınları, 1. baskı, Ankara 1991.

Lings, Martin (Ebubekir Siraceddin), *Hz. Muhammed'in Hayatı*, İnsan Yayınları,
İstanbul 2006.

Onay, Ahmet Talât, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Haz. Cemâl Kurnaz, TDV
Yay., 1. bs., Ankara Ekim 1992.

_____, *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*, Haz. Cemal Kurnaz, Akçağ
Yay., 1. bs., Ankara 1996.

Osmān-zāde Hüseyin Vassāf, *Sefīne-i Evliyā*, Haz. Mehmet Akkuş- Ali Yılmaz,
Kitabevi Yayınları, c. 1-5, İstanbul 2006.

Öztuna, Yılmaz, *Türkiye Tarihi*, Hayat Yayınları, c. 4, İstanbul 1964.

Pala, İskender, *Ansiklopedik Dîvān Şiiri Sözlüğü I-II*, Akçağ Yayınları, 2. baskı,
Ankara 1989.

Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, Ankara 2007.

Püsküllüoğlu, Ali, *Türk Atasözleri Sözlüğü*, Arkadaş Yayınları, Ankara Şubat 2003.

Püsküllüoğlu, Ali, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, Arkadaş Yayınları, Ankara 1998.

Rûdānî; *Büyük Hadis Küliyatı, Cem‘ul-Fevā‘id min Cāmi‘u‘l-usûl ve Mecma‘u‘z
-zevā‘id*, Yeni Şafak (İz Yay.), c.1-5, İstanbul.

Şemseddîn Sāmî, *Kāmûsü‘l-A‘lām (Tıpkıbasım/faksimile)*, Kaşgar Nşr., c.1-6,
Ankara 1996.

Şentürk, Ahmet Atillâ, Kartal, Ahmet, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*,
Dergâh Yayınları, 1. baskı, İstanbul Ekim 2004.

Tavukçu, Orhan Kemal, *Dede Ömer Rûşenî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve
Dîvanı’nın Tenkidli Metni*, Erzurum 2005.

Tavukçu, Orhan Kemal, “*Ahmet Paşa'nın Gönül Murabbai'na Yazılan Nazireler*”,
Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu, 25 Nisan 2007 Erzurum.

_____, “*Türk Edebiyatında Firâk-nâme Adlı Eserler*”, Türk Kültürü
İncelemeleri Dergisi / The Journal of Turkish Cultural Studies, 10, (2004).

Tuman, M. Nâil, *Tuhfe-i Nâilî, Dîvân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, Haz.
Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yay., Ankara 2001.

TDV İA, TDV Yay., C. 1-32, Ankara, İstanbul 1988-2007.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Devirler/İsimler/Eserler/Terimler, Dergâh
Yayımları, c.1, İstanbul 1977.

Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2002.

Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Tercüman Yay., İstanbul 1985.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1995.

Uzunçarşılı, İsmail, *Osmanlı Tarihi II*, TTK Yay., Ankara 1976.

Yılmaz, Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*,
Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

Yunus Emre Dīv<ni, Haz. Mustafa Tatçı, Akçağ Yayınları, Ankara 1991.

Yücel, Yaşar- Sevim, Ali, *Osmanlı Klasik Döneminin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*, TTK, Ankara 1991.

DİZİN

KİŞİ ADLARI DİZİNİ:

Abdulk<dir 144, 147, 148, 248

Belkīs 58

Ebu Cehl 166

Eşrefoğlu 103, 133, 144, 148

Eşref-z<de 248

Ferhad 58

Leyla 58

Mans>r 58

Mecn>n 58

Muhammed 91, 200

M>s< **58, 200**

Mustafa 91

Süleym<n 58

Şeyt<n 164, 167

Şīrin 58

Y<k>b 58

Y>suf 58

Zelih< **58**

ESER ADLARI DİZİNİ

Kur'<n 164

YER ADLARI DİZİNİ

Gıl<n 147

İznik 144

K<f 58

K<'be 235

T>r 58, 200, 219

- غافل خلقك دنيا سوتدر • غافل خلقك دنيا سوتدر
دنيا قوان دنيا يه قلان • سويلين يلان دنيا سوتدر
ديتاي ديرن بولنده اولن • نفسنه اويان دنيا سوتدر
حقه او عمن بوله كامين • حقي بلمين دنيا سوتدر
يوزي كولمين حقي اكمين • وفاكلمين دنيا سوتدر
فتنه لردوزن شراشده كزن • حقا شدن بز دنيا سوتدر
اونودن حقي اولن سر شقي • كورميين حقي دنيا سوتدر
بلمين عالن كورميين بولن • و بون ايمان دنيا سوتدر
كوكلي قران صورتى دون • طاموره يان دنيا سوتدر
عبد الرقيم ترسي حقا بيد • سومدوكي قول دنيا سوتدر

FAHRI BİLGE
KÜTÜPHANESİ

وله ايضاً

- كورمين كشيدين هج وفاكلمين • ايلك ايلريك هج ايلك بلمين
ايچ ائندن طيفنه دوست اوله زنه بار • بولور منله سكارو بولداش اولن
مكوزيوزنه كورولا شلق ايلر • اناغه اركجه خدير له اكمن
ايچي طاشي براولمين كشيده • يدر بگل زنهار طوز ائتك بلمين

FB 286

511/1976

نصیحت ایلسه حق بیارندن • اشتمن طوع و تزقیه قایل اولمز •
 دوستك دوستی دكك نفسله دوستد • لایق دكل كوكلی خوبی دوسته بریز •
 انسان دكل حیوان دكل اول کشتی • کما از غولده اشومند غیر دگمیز •
 عبدا الوحیم ترسی دوست اولنلر • اول دوست دوستلر نه پشیمان کلیر •

وله ایضاً

عیاسنه کشیدن کشیلک کلیر • یقین طلبک بوز آو ملک کلیر •
 نه کلورسه کو کلنه سویلر آبی • اولو کی ندم عیننه السمیر •
 اگر ادکل اگر دشیدم اندن • ارغ اول زنه بار کم اودا دین •
 بوزنده بوزی صوبی اولیا نك • اشرفه آدمه برار اولمیر •
 عیاسز کشیلر کیمی کرکسه • مستخره ایدینورسقی باطل بلمز •
 دلتم صبری اولمین کشنك • بی دین اولور دین ایمانی بلمز •
 هازنه ساریولر ایش اولغل آکاسن • قنده کم وارسلک اول بوزک انفرمز •
 ای عبدا الوحیم ترسی بوری وار • عیاسز دن کیمک اولغل صغی بلمز •

وله ایضاً

نولدی سکا یا کو کل عجب نه درده اوغرادک • طور مزاق کوزک باشی طوفان توئی اوغرادک •

جلقنور

جلقنور سن کیمی کیمی جاغرتار مقلر کیمی • آه ایلرین یعقوب کیمی ابرو لغازی اوغرادک •
 قورودر شمول قور کیمی کیمی قوزک قور کیمی • طو تشدرک کلنلر کیمی نارنجی ده اوغرادک •
 باشدا ایرا طو تشدرک دتمک کل اولسینورک • نه یا وز درده صتا شدک آشتی عشقه اوغرادک •
 قاشور بولنلر کیمی بلدرش بر قاشر کیمی • شول میر سالکلر کیمی مور بهشته اوغرادک •
 یادی قلن عقلی قشری کو کلر معقل فریادی • اول مجنون قیسا کیمی دم دلیمه ی اوغرادک •
 دالم دو تشکلن قشری کلر اولمشکلن عمری • بیچاره زلیخا کیمی محسن یوسفه ی اوغرادک •
 عشقله میدانه کلر یواش اولدک باش اونانین • منصور بغدادی کیمی شمس جهنمی اوغرادک •
 حکم لیلین قافدن قافه زخمیر لو اورن دیوه • سلیمان ائی کیمی بلقیس شاه ی اوغرادک •
 عشقله کسن طاشنی کو کلنکه طو تن باشنی • فرهاد اول رسوای کیمی عشق شیشه ی اوغرادک •
 عرض ایلمین حق سوئحو ایلمین انده اوزن • طور طافنده مویا کیمی نور خدایه ی اوغرادک •
 کلن مرادن تروک ایدن عشقله نفس پاشق کسن • طالب الهی کیمی دینار یاره ی اوغرادک •
 عبدا الوحیم ترسی بورور یکن صاف واسن • مجال الووب سوزلر کسن هیبتنه شاه ی اوغرادک •

وله

حق بر امین سکا برامز • عامی اولور فضول اولور برامز •
 اگر عالم اکثر جاهل نکم وار • برامز در شو کم حقه برامز •

نه قار

ارغ اولعل ارغ زنه بار سن اندن
بر امزك برسې نبي غاز در
صقك دشمنيدرد بي نماز سر
ظالمدر ظلم ايدر نفسنه بولو
عدو در كند و نغسه بي نماز
حقه دشمندر كند و به دشمن
ببزار الله ببزار ببغمبسن اندن
كمله كو كمنه حق قور قسي بو قدر
دوست او طوق دن اكا حق بزني صقل
ارغ ايله ارغ الهي اندن

وگه

دو جهان شريكي دكونف مي دكن
حقه مطيح اولوب بشوقتي قلمز
ياريت انكون حضرته قهر لمز
جاهلدر امر نبي باسمن
چمن دوست اوله سكا دوستك اونز
دشمندر سكا ده ايلو كي دكمن
ببزار اوليا دني اكا بقره ده
اودي بو قدر دن و ايمان اولون
دوست اولنلر اكا دوست سكا اولون
عبد الرقيم ترسي آبي سومز

بر مر شده تسليم اولوب نفسكي اويدر ملك
شول دقايد نكك نفسك دشمنلك بيلمك
سفر قلوب حندن اكا كندرك جمع بيلمك
صدفيا چندن سني نه كوهن بيلمك

دشمنك

دشمنك دوست دردنه بيمدك عشق اودينه
طوقدر ابر مر شد سوزن آرتدك باطن زون
ترك انكك نغسه كبرن الحدك مر شد نلقين
طوقدك اول قناعت ابن محمدك اوله نكك اتن
عبد الرقيم ترسي واروقونلنه ايلمه عار
نفسك لکن ايت زنه ارفندن سق كور بيمك

وله ايضا

اي واه كلكي كجدي عمر ك دور در دور شيد
كوجك كلكه كلون مر شده تسليم اولون
بلووين صندرك سن سني سنلكنور منك آبي
بنلك كي اولوسد سكا بول و برمدى اند سكا
طيانك نغسه قالوك نه سني نه ابي بلدك
كوزلوك نغسه ديوني قوار سن دنيا اون
ارامك بر سن سني سنور منك نغسه
دوشدك كي محكم طوزاغه الدادك قريه اغه
اور بلك توحيد طوبون بقدره نفس سارن
اچامدك كوكل كوزن دوست بوزينه بيمدك

تغذیه او بزرگ فالده بخور معیوس مسکین معیوب • ماسوا در غایب اولوب دوستدیکا اوچا مردک
 الخیق آدک اولدی انسلیمو افمن ای سکیلر بیدون • ملک ابرک ایشک هم لشیوا القدر کجندک
 که من عرف نفسه فقد عرف ربه • چونکه اولدک هر هو اول محشوی بودک
 ای عبدالرحیم ترسی بیوش اولد تو عید باسی • هبالا درک عقاب حتی سولدرک فیر ایدمک

وله ایقاً

ای کوکل و عشی کوکل و عشی کوکل • قندتک قنده ندر عشی کوکل و عشی کوکل
 سیر ایدرن عالی هر جا بیجا • یوقر اریلر کی و عشی کوکل و عشی کوکل
 کنت ایدرن عالی لیل و نهار • بو عجب هیچ ارمده و عشی کوکل و عشی کوکل
 صنگه بکون کاند و کیدی عالیه • طویلدک اوصفدک و عشی کوکل و عشی کوکل
 فائده سز برده کجلی عسک اوش • اصق زیا صغدرک و عشی کوکل و عشی کوکل
 حال بودرسنه بلورن ناصی بوق • یلدنک عبت کیم و عشی کوکل و عشی کوکل
 بوجهما نکه عز و جاهت کوزله • خیال اولده نیالده و عشی کوکل و عشی کوکل
 زاغ کبی قومو جیفه لایق دکل • لایق قلغل شکار و عشی کوکل و عشی کوکل
 نجه برکوه و صحر اگر ماک سلا • نجه بریا باقی سن و عشی کوکل و عشی کوکل
 چونکه ال کاعدک هیچ بالمدک • کند و تدرک و عشی کوکل و عشی کوکل

بن

بن درم سقی التم اصلو کا • وصل ایدوب اولدرم و عشی کوکل و عشی کوکل
 یوقدی آشنا تو اول یار ایله • او کوکه دو شغری یار و عشی کوکل و عشی کوکل
 نه عجب آشنا یارندن کشتی • آیر و دوشه اکیمه و عشی کوکل و عشی کوکل
 یار و فادار که بقایه سن • ایلوکن بلیمه سن و عشی کوکل و عشی کوکل
 اکیمه سن عالم انوار دغی • یار کیمله انسلکی و عشی کوکل و عشی کوکل
 عالم چیسدن خلاص بولغه هیج • یوقم میلک نه عجب و عشی کوکل و عشی کوکل
 دین یار و عشی کوکل ایله کم قاجغر کشتی • سن قمرن ایله کم و عشی کوکل و عشی کوکل
 یوقر زیا ن کوردک سکا نیلدری یار • وار سن دوستدیکا و عشی کوکل و عشی کوکل
 کلهر و کیمه بیاندک یاد کبی • دوستک قل افتلا و عشی کوکل و عشی کوکل
 کلهر و کلهر و عبدالرحیم ترسیه • اوی بلده کت دوستک و عشی کوکل و عشی کوکل
 کلهر و کلهر الده فرصت وار یکن • محفل دوستک و عشی کوکل و عشی کوکل
 آل شکارک یوری وار قولنه قو • باق جمالی دوستک و عشی کوکل و عشی کوکل

وله ایضاً

بوزنانه فنانسته نظر قلک هی یارنار • ماله ملکه اوغله قره کوکل و یومک هی یارنار
 بوزنانه فنانسته نظر قلک هی یارنار • بودک طولدر فانی اولم کلور هی یارنار

دنيا فاني عرفاني سندن اول كلن قاني • اوله كه شهربر بنی بیری شویع یارنار •
 صاعقه مال ملك سكا قلوبه اوغلی قوز سكا قلوبور • اكسیر بكون اوله كا ورهب ابره یارنار •
 سنك بو ملكه نك واردر بنم دهوكه بلاندر • استی و برین برادرند غیر یك یارنار •
 بكون سكا و بر الله ابرته سندن اولور الله • بر كشی چه انی الله و بوسه كرسیم یارنار •
 ملكه حقا كر ایش سفا كر بو و بر ماك الموق حقا كر • حاكم سلو مت سفا كر ایش یارنار •
 شغلاق ایلمك بوسوزه بوسوز پلسدر سوزه بزه • الحكم الله دیاك دلگه سفاك هی یارنار •
 سفاك كوزنك هر برده سفاك بولرك هر بر سرده • سفاك كوردك هر بر ایشده مطیع اولدگی •
 بر اولش سفاك قولی اكر دیری اكر اولی • نیچه بوسور سه مولا ایله اولور هی یارنار •
 ابله قیلمای طوی طوی انی ابر كهی اولی • دنیا نه كلنك سفاك بویله اولور هی یارنار •
 عبدلرحیم ترسی وار دنیاك سفاك قضا قار • انكله سفاك رضایع وارین و بر یارنار •

ولهه ایضا

بودنیا نله حفا سنه صبر ایله سنه جاك كوكل • غم خنده سی بنوق بونك صبر ایله سنه جاك كوكل •
 بودنیا نه كلن كشی محنته طوشه كلور باشی • ضرر كجا سكا ر اشی صبر ایله سنه جاك كوكل •
 صبر ایله فی الله سور صبر ایله فی الله اولس • صبر ایله ن مقصوده ابر صبر ایله سنه جاك كوكل •
 صبر ایله الله ایشده سكا قلوبور قول باشه • انهم الله ایشده صبر ایله سنه جاك كوكل •

قول

قول باشنه نك مولا الله دلر ایله كلور • جان اوزره قول بكار بور صبر ایله سنه جاك كوكل •
 دوست رضا سن قول كوز در عشقا برین اوزا • صبر له دوستن كوز صبر ایله سنه جاك كوكل •
 قنده رضای دوق اوله رضا دوسته دوستله • رضاده دوستن بوله صبر ایله سنه جاك كوكل •
 وفاسر اسین یارك بكار سفا سنی یارك • وصالنه ابر یارك صبر ایله سنه جاك كوكل •
 عبدلرحیم ترسیه اوی كیله كت مولا یله • دوسته هر بلا یله صبر ایله سنه جاك كوكل •
 هر كنده عوق یارك سفا سنی اولور یار رضا • ای لخر ابر روفا سی صبر ایله سنه جاك كوكل •

ولهه ایضا

قرانك بوق بودنیا دن كتمك استر سن كوكل • بر نك فنا سنی كوردك كتمك استر سن كوكل •
 جاك كهی اولك دنیا دن كهی كهی بكار سوزا • قورتر و بیداشنه عوغا دن كتمك استر سن كوكل •
 طوبیك كهی دنیا رایحه سن بلنگی بونك قنده سن • اردوكه اتلك سور سن كتمك استر سن كوكل •
 قنی بونله دوستغاك بو بیله زما اولد ایشلوك • تركیم ایدرین دوستغاك كتمك استر سن كوكل •
 یاد بلیشك ایلوردك سن سنلك تركن اوردك • اول حشوق در نه روشك كتمك استر سن كوكل •
 دنیا یله نظر ایلدك اوكن صوكن فكر ایلدك • یایشی قی طوش بولدك كتمك استر سن كوكل •
 اکیله بولدك بونك دوسته می كدر دونه • ساكن اولمئرس بدنك كتمك استر سن كوكل •
 وفادار بولدكش بولدك عال كمال بولمك • دوستل غیر عداش بولدك كتمك استر سن كوكل •

وفالی معشوقی بولدك انك سوداسنه روشدك • قمو سودا لر رت كچدك كتمك استر نكوك •
 كوردكمي معشوق بوزنی بويله اونتك او زكي • بوردك شاقدن بوزكي كتمك استر نكوك •
 شنبدراري اولدك سردن قغرتقي بولك ياردن • **عبدالرحيم** تر سيدن كتمك استر نكوك •

ولهه ايضاً

اي غافل او يا جانك براغ ايله لنتر بچون • اولغل لفرنگه اگاه براغ ايله لنتر بچون •
 دنيايه اولغل لنتر بچون ايله پرهيز • كلن كيدن طور مزهر كن براغ ايله لنتر بچون •
 دنيايي سومكل اي نارايمانك حقلقل زنهان • حاضر اولغل ليل و نهار براغ ايله لنتر بچون •
 دنيا نيزجك كوردكي نكاه هم قوشی اوچار • فرصت بركون الرن چقار براغ ايله لنتر بچون •
 براهيز كوتلر انده باشلري كلن زوانده • كوزك لچ كوراي در مانده براغ ايله لنتر بچون •
 قورق اللهونك خشمي الغلدره لكدر مانسي • طاعت ايله دهني كوني براغ ايله لنتر بچون •
 بونلر قلوب الله بوزغن يارن محشر ده كلشوق • كرايم اقا چمنه صالن براغ ايله لنتر بچون •
 براق كركه البت براق يارن اتميه سن فراق • حقلقل اوليه سن اراق براق ايله لنتر بچون •
 قلم عزت بجاهله بوننه باش الله ايله • انده بولش اول شاهله براغ ايله لنتر بچون •
 اي **عبدالرحيم** تر سيدن كتمك استر نكوك • آلي كوردن يادن آهني براغ ايله لنتر بچون •

ولهه ايضاً

بودنيا

بودنيا نك نقشه هيج الديره كوكوك • بچي ثباتك رنكنه هيج بو بنه كل در كوكوك •
 تومه بودنيا ذوقني لرتك لوصانه رهري • بوفاني خراباتي اشمه كل در كوكوك •
 بو نفسه قوشمه باشكي براق بودنيا اشفي • حكيمه بونك تشوشني ترك ايله كل در كوكوك •
 الداغه دنيا حالنه كوزيوم باقمه صورته • بونك بركنه اوزغه كل در كوكوك •
 كوزله كسه عيبين كل كوزله كنه يوكي • كسه زنهان اوزغه لوكي كل در كوكوك •
 الجاقده طوت كندوكي ملير او غل زكي • مسكتله هر روز كنف سوله كل در كوكوك •
 كوزله ار نلر بولني خوش حاله كوشورالكي • كوكله اچوكي طراشكي باه ايله كل در كوكوك •
 بعمه جهانك وارنه قالمه ناموس جازنه • كلا كير بو عشق يازارنه بو اوله كل در كوكوك •
 عينه ساكوي برصقن او كوردي و بر جلعقن • كچورمه باره قوصان كل در كوكوك •
 و بر جانكي دست بولنه كويجه بكونه يارنه • كل كر ار نلر ميداننه باش اونه كل در كوكوك •
 چون كوره سن دو عيان نينه لوك اولمز بيان • اول شري ايلكل نمانعه ايله كل در كوكوك •
 اشي بو غريب ياره يه بوزكي بعري ياره • **عبدالرحيم** تر سيد بولك تراول كل در كوكوك •

ولهه ايضاً

سني ترك اتميه ترك بجان ايك • كوكله سو كوكي محكم برك ايلم •
 كاشك سن جهان بر سو بجه كلن • قويم بوجن ماني سكا عن م ايلم •

نه رواد بر جانده ستر اولوق • ویزم واری عشقی یاز ایلده •
 بود نیازینتی او جواق بزگی • نلد حسنه قتنده هوس ایدم •
 بونقشک نقاشی سنسن بلورم • قویم بونقشی قصد نقاش ایدم •
 جحاک عکس ایلد بو اینده ده • سنک غیر که نته نظر ایدم •
 سنک کیبی دلدارک بولنده • ملامت اولورم نیچون عار ایدم •
 عبدالرحیم ترسی ایلد ای دست • سنکچون جانیه قربان ایدم •

دلشده ایضا

بودر باشه کلای کوریدی در لونوغا لیر • یوا ایدندی قلمجه کتورمز اوز که سودا لیر •
 او یازک سوسی کلدی کولک عالنده طولی • ایرق نه صغرم انده کلیمز اولور ماسوالی •
 و جور ظلمتی اشیا کوریدی شولوق ساعت • حقیقت بلظم و رتی ایشسه جلمجور •
 تجلی ایلده چون یازاک کیم رو بسیرد کیم • هر کس کتردی قلکی طاعی اواره ذرالی •
 بی سنک لایحی یاز نه بس وارم نه غیر یوار • شکو اولیاره کم لولیدار قلور هر دم تجلی لیر •
 بی یاز ایلد عیار وار بو لیمز من اینسن ولد • نه وار تندی ارا ده قوا سنون با که طعنا لیر •
 ای عبدالرحیم ترسی کرسند صوره لردوستی • بعباب اینک قتنه وار ایدک انقش ازلیر •
 شولور کم اولدی دیولدی شهنش شایه اریکی • اولار کوریدی اولار بلدی اکا ایشدی ایشدی •

کوزم

کوزم هر دم ای کورلر کیم بودم سولیر • نه قلم معشوقه عشقی قویز صبر و بیغم ایلر •

دلشده

نه یزیرین خولور لیر فدا اولسون سنک • ستم سنک ستم ایلد لال اولسون سکا فتم •
 دلورم ای جانم جاننی طابا بکن سورمک بی • فرقتک اودینه یا قلمه بی ای دولتو خانم •
 شکر سکا ای دلدارم سنکله خولورم • سنک عشق کله دون کون اولورم شوق دورم •
 کورلرین سنی ای جانم وردی کولک جانم • سنک سنک کتا بیدر الومله شمد دیوانم •
 سنی و مکر دایشتم سنک غیر یوق • عشق کله خولور دریا تم عشق کدر بیغم ایتم •
 بلور سنسن ایم طاشم سنکله در هر دینتم • سنکله در عام ایشم سنسن در درمه در مبانم •
 بو عبدالرحیم ترسی عاشق اولدی ایدر سکا • ایکی جهانده مرادم سنسن بنم ای سلطانم •

دلشده

عنا ایلیم سنک سنی ای جانم ساند • سنک ایز اولور ایشم قنده در دلمر بیجانی •
 جانم عشق کله دوشای سن سلطان اولد • سو کله بلیشای سن سزیر بیکلمر بی •
 نکل اولور ایشم کوزم باشن ده کیم • سنی ترک ایلد در ایشم سوزم طو تر قور سنی •
 عجب سوری سنی و باشنی ایدر نیک دینغان • سنک هر کزین ایلر قودکی ترک ایلدی بی •
 کولک جانم کولک سنی کوزدن برقد یلس • ای دوسته برك اتدیلر برقدی لیر یغانی •

عبدالرحیم تر سینک طو لشلی باشی عشفه • سیکه و در کرم کورنده یا شله قانی

وله ایضا

بود رویشلرک یولنه اقرارایت اکارایله • درویشلری نحو کوزد بیخوردن اعزازایله
اولمق حبیبی مصطفی مسکن کدی عبا • درویش اولوب بولدی صفا سن بر امره الله
بویون الله بویغیدر بویول محمدیولید • کلکرمحمد بولسد درویشلر طعن ایله
حق بویوغ کوزلدیلر محمدی ازلرسلر • کور دکورن کورلدیلر سن طشردن کورده
بویولده هر طو تیر طو تیر کوراندیلر • درویشلر آندیلر سکاغیر ویره وچه
بویولده بولدی تیرک اندیلر باشلر الله طو • اندر مرله یئدیله بویول کنا قاکلمه
عشق قهر تندی ایچلمی سجا اولونم کدیسلر • هر طرفه رو داندیلر آقانی بیله دیمه
نغوده کنا بلر اولدک ندیم الکه طو تیرک • او قدغک طو تیرسک مسکنلکی ترک ایله
علم سنی قنفایدی در قالون ذوایلی • بولدی تیرک ره اغو صونب تیرکلمکی نایلی
قباوی کل عبا ایله علمله طو تیرک ایله • فنا عشق قبول ایلمکل درویش اولن عبا ایله
عبدالرحیم تر سینک بوسوز لوی عقدر مسکنله • در عفا تیرک اول دویشلک سوز لوی نه طو تیرک

وله ایضا

بتر عفا اندرک کجا جور عفا ایدن جانم • عقلم کونام ایضا لیوب بی محنت اولان جانم
بویله

بویلمه عشق عاشق بویله باعش حقه • او ش دلو ایله بی سلطانم مشوقم جانم
ای بی بی بنده ایرون هب وار لغدن طویرن • ای صبری بیله ویرن ملامت ایله جانم
ای بوره کیم قینادن تمنه جانم اوینادن • کولکومده عشق طولارن کوروی سوز جانم
ای کورم رنگن صولدرن کوز مدقان طویرن • شتریمی غنلقه بلدر لدره سولدر جانم
عبدالرحیم تر سینک بولدی ایش ایلیز تر لوی شوخه اچانم

وله ایضا

کلک ای دوستم بکون استیلم انی • اورالجهان و باش تر کن که بویله بولام انی
ای ایستلمه بلکم بکونله غیر کون بوقدر • کم فهدر بیزه بکون ویرن ویر یولنه جانم
بیلک بود نداند شغلی اراق قور بیزه • بولدی بولدی بولدی بولدی بولدی بولدی
شولکوک بلکم قاریدی بودیاندون بیلک • که دیر کورمکی اولدر کونانی سوادنی نفسانی
بویله ماسوارنکی بویله • بولدی بولدی بولدی بولدی بولدی بولدی بولدی
حقیقت کم متقی سوزی متقی اولدردن • که اولدر میدی دیر کوردی آه حیات رضانی
بویله عبدالرحیم تر سینک بویله • کوردم سور بکون او ش بولدی دورانی
جوین بندن یاوی واردم هم اولدم مقدر • هر دم قدری عید اولر بکون الهم بومیدانی

وله ایضا

ای یار عشق ایده بنجان غله دوست سو سنی • کونگون دخی طور من از تر بر آفر تر قیستی
 بجانه دوست سو سنی سوز سینه کیدریسه • لغز باشم کن اشیر کم بلیس نولاسنی
 دوست جانک از لاله عمر بیانی وارین • او شوا و کورد کوندرک دوست جانک عشق جیستی
 عشق الجیبی کلدی قونک جانک کولک حکم سوزی • هر یکا سکرم صالری کورامدی نه قلاستی
 صدی قوری نفس پیرین قورتر کج برین • هر دق موز کیرین دکر دی نفس غوغا سنی
 کولک قلبی عشق الی الله الله او فی طولی • کولک ایلی عالی قالدی او سر دوست کلاستی
 کورک عشقک اشیر بیدر قصد ایلی جانم • اشوبخانی اول درو بلکم قیران قلاستی
 عشقونه بولق قیدی جان وار لغز حب قلبی فیما • انکون او شوا کله کیمش یاسر قرا سنی
 بو عبد الرحیم ترسی عشق الترن اولریسه • عالم ایچره انکون عشق و یوشو صلاستی

وله

سند نیسی آیر لم سند آیر و کلا جانم • سند آیر و اولور بسم جان کیدر بوش قلو تنم
 سنی نجه سو میه بن نجه کولک ویر میه بن • سنک سوکک المز سینه نرا بان اولور قلو دینم
 سنی آرزو اتمر بسم سنی طلب قلم بسم • بیوز غکی طو قمر بسم صیر جلا کیدر یولم
 کلامک دکلمر بسم معنیسن کلامن بسم • بلده سو بلنر بسم ششار عطا سو بلنم
 دلک ز کرا بسم کولک فکر اتمر بسم • ذکرک داین داتمر بسم آزار فاسدا اولور

غیره

غیر نظر قلو بسم سنی خاطر کور بسم • بوجمانده اولجه مانده قتی مشکل اولور عالم
 بو عبد الرحیم ترسی کولک سکا و بود آغی • سند او ز کیده ویر رسم قلو رسکا ایرمذا لم

وله

اول دوستک انسی قنوسیم هر قنوسیم کور • اول قنوسیم قی بجانه یاییلی یاییلی کلور
 اول ذوق بر ذوقه بکرمز جانده ابد زایا اولور • بی بنلکمدن قومز کدر و کدر و کلور
 دوستک سیم الم عزیز ایدر ایدر کولک مست ایدر • جانک کلد و عزم ایدر بیگلک بیگلک کلور
 بونلر مست اولری ایلیم دوستک کولک بیکس • عقل بلننه قرا قلمز اشیر لو اشیر و کلور
 نه یایب اولری عالم کندی عقلم شانده بیلیم • کولکوم الا نه یایب دلم سو بیلو سو بیلو کلور
 ذوالابی بزدن بری دو طوش اول حجاز کور • قنده بقساوزد ویتواری کویون کویون کلور
 بو عبد الرحیم ترسی دوستک ایدر کی هو • جاننده دوستک عشق کون کون ار ستر کلور

وله ایضا

اول دوستک کولکوی الا کولک بکلمر هنوز • اولدمه طاغله عقلم او شیر بسم کلمر هنوز
 بیکنده بصور مک بکاشین بر ایدر عزم • اولدم بنلکم الیر دم بنلکم کلمدی هنوز
 نجه بنلک نجه سنلک محوا اولر کندی هب • بنلکم الا بی بلاء ایکیلک کلمدی هنوز
 ذوالابی بنلک بی جهمزم اندن بی • اولدق وصلته ایوه بی دو ابر لدم هنوز

دو عشقیله اسره لی بولند بجا باش ویره
بما اخی محمد کونه کی کوزم الیمز هنوز
شون بلمک منگ گنشم ماسوی او نتمشم
وحدت بخرینه یتمشم ذیفقملم هنوز
عبدالرحیم ترسیم اشرف اوغلی وارشم اولدو عشق درسیم عشقله سولیم هنوز
وله ایضا

قرارم یوقدی قور اولدم بینه در دلدار آشدی باشمدین بینه
طور مدینه بودردله دون کونن آقوب ارماق کیبی پیاغلام بینه
یوره کوی قینا درو عشق بتم در شوباعضالرم طور مزینه
کیده ربند قو مژه کزینی قالمدی باشمه عقلم او ش بینه
طوبیگدر قونخوسن طوبیگ بوجان قالدی کواکم قوشمی پروازه بینه
واردی دق دوشد ببرا قدی بنی قالدی دو سنله کواکل کمنز بینه
کوکاوی و عقاوی الی بو عشق زهدی بغمایه ویردم او ش بینه
نصیر و شرین نفع و ضرر کچون علم و اعمال قالمدی بینه بینه
عشق ویردم تسبیح و سجاد می بودن اوز که قالدی بازار بینه
بنه بئلك قالمدی قالدی عشق ماسو ادن عادی قلدی عشق بینه
یاره التوبیگ بلام عشق یار صارمشو عشقله کتیم او ش بینه
عقلی

عقلی یوق عبدالرحیم ترسیمک
عشقوه دو شمشر عشقله سولیم بینه

وله ایضا

غریبه دوشدم عریب کی غریب
کور لریمک باشلری طور سزاقار
بجبا بودرده در مان اولای
استدم ساللرانی بولام دیو
یاندی یوره که کوبندی در دله
یوله بولداش بولدم اویم کیدم
امریزه اول اولم امر بینه مطیع
الیع عبدالرحیم ترسیمه
کوستاری ویر اول سنک دو

وله ایضا

کیجه کوندر بولداشم غدر بتم
بکن بک صارار بون صولروغی
فرقت او دینه بناردون کونبغافم
غسی باردر مونس بارم بتم
عسرت فرقت یاردند ر بتم
کوز لوم باش بولم باشدر بتم

عشقه غریبه دوشدم بو کوز • دلبری غریب یلدی بقرمی بنم •
 دوشدم او شایقاره حور عقیر • الم آل قالر ریفی غنایم بنم •
 خلاق عالم طعن ایذر لوطورمک • بلدی یلور حالوی بو نلر بنم •
 منتظر اولدم اشیکنه یارک • کوزه درباری کوزم هر دم بنم •
 راه میستر اولمز ترسیه وصل یار • بودر لکدن اولم بکدر بنم •
 میستر قل عبد الرحیم ترسیه • وصلو کی که دردم امید بنم •

وله ایضاً

نوله خالم عجب درو تعین آنک • بندر درمانخی بلسم بودر آنک •
 قلدی بنم عضو بر دم ای یار • اغمی بو کن بیا کرم هر دم آنک •
 شویله محکم بغلدی هر عضو می • بو یلغازم نجات عشقندن آنک •
 اختیار من عشقه محکوم اولشم • گرفتارم عشقنه اختیار آنک •
 ای عشق کولوی جانم عشق • بو عشق عادت عشقک آفک •
 شمدی عشقنه دوی میله بنی • عشقنه در بر لکی جانم آنک •
 عشق ایله بجا واریم کلن فینا • اندر ابروی عنی بقا سنی آنک •
 نیلون عشقندن اوصتم اوصتم • عشقنه کوردم دیرار بن آنک •

عشقندن

عشقندن آبرو اولما یز بر نفس • زیر عاشقنه عاشق معشوق بلك •
 بو غیر سبب عبد الرحیم ترسیه • عشق ایرشدی بو کون فضلند آنک •

وله ایضاً

کسه بلمز کسه بلمز حالوی • درد دلدارا و دی یا قدی جانخی •
 حالوی بلمز مکر خالداش اوله • چکر اوله هر دم اول بو المی •
 اکیم کلیم ازل انسی با رله • درده اندم گرفتار باشمی •
 وصل دلدار دردی و شک جان • باره قلدی بو کرم دردی غمی •
 کیرجه بلور مزبوز خاک یاره سی • کوزمی صابرا رتدی کتمز کوزم غمی •
 طیبیه صور سم دواسن یاره ملک • ایدر سر در پیو تلر ایو تلر ای •
 یقحام سم ایلسم یو یاره مه • دخی ارتز یاره ملک اقر دمی •
 یورن کم یاره لری ارتزی در یغ • بو لملدی یار ملک ای سمی •
 وصل دلدار در مکر دردم ای • پیون کونور من یارم غیر من قمی •
 ای عبد الرحیم ترسیه دو سکا • ویردی بو کون قوتلو اولسون بو غمی •
 چو نا میستر اولدی سکا یار غمی • برک یاپیش یار در رهان یارک غمی •

وله ایضاً

ای عشق کولوی جانم عشق • بو عشق عادت عشقک آفک •

جاهل صفا که بن عالم اولشم • شکر یار یله مکمل اولشم
 از لاند در سعی تام ایلیوب • او رادن اندن سفر ایلمشم
 علمی او قودم اول آنم خورن صخر • معنیسن ظاهر و باطن بلشم
 انده محکم در سعی حفظ اتمشم • بینه معلومدر او نتمشم
 انده حق ایذی مدرس در سینه • انده مدرسه عشقه اولشم
 شویله بلکم عالم علامه بتم • کم بو کون هر درده در مان اولشم
 عاملم اول عالمه امان بو کون • کویله نا امله آنی ستر اولشم
 افساء الترتیب کفر اندن • مسکن صابره صامت اولشم
 افضل مطلق بجهت سرفتم • بوی ما اداری بودر خوش بولشم

بن فقیر عبد الرحیم ترسیم
 قطره ده خوش بختیانه اولشم

دوشلدن در دک جهانم بنا در • خیالک کوز لوم کورینه در
 شکر دوسته بودری ویری بکا • بودر بتم در دمه دوا در
 حجاب ابعش بکا بو بیلکم کمی • نظر اهدام نظرم کی طشادر
 ایچره بوریدم تریورورک • بو کز کوردم کوزمه اولطورادر

بکا

بکاشدن کون بیلک کر کمز • یقین بولدم آنی بندن بکادر
 کویکل کوز کور سنه کور دیکه طوردم • نیتله لکسن عیالی قوشن مسادر
 وادی عبد الرحیم ترسی شکوایت
 کم سلطانندن سکا بو خوش عطا در

دوشلدن بو کور کلمه خوانده خانه • یوروروم دردی له یانه یانه
 معقور اعتبارم محنته دوشدکی • بلا نهرین ایچاره تاشخانه
 کویکل خوشه کور جان طار لغانو • خیالک کاراید کی خانه جانم
 نخیالکدن بنی بیجا مازم • یوروروم کوردم کم سن صامت
 عیالکدن بو بدگی عدم در • قیامت کوردم کویا شردا در

سنک عبد الرحیم ترسی دوشدن
 مرادک مقصودک خوش کانه کانه

بینه شوق دیدارک شاهایینه • ایرشدی مینابه سیر خوش اتری بینه
 اولقدر عشقک میندن ایچشم • یسدر ارت ویردی نار عشق مینه
 کورتلوی قیشم تشویشم • طالع اتدی نه یارم شم سینه
 صفا بولدی نظار کور سموت • طولدی انواع نعم یازم بینه

بنار دره کبله اغلر آوغز ه • کجه کوندر کجه باسدر ای دلدار
 عشق اور مشدر بور کده یاره لر • بلور من طور من اشل اول ای دلدار
 اونور لای علم قالدی شغلر • عقل کتدی دلوا اولدی ای دلدار
 یای واری طاغلی هجماعت • بلور من نام نشانی ای دلدار
 بو عیلا لریم ترسی قوردن • کوزن یومدی سنی کوز لری ای دلدار
 او حسا کن و یوم خوش خبر لر • که مدعی طویار باخر ای دلدار
 سنی بولدی نشا نسی نشاند • سنی کور کی بی لون رنگ ای دلدار

وله ایضا

مری طعن اور مہ بنی عشق معشوق اوینار • دتره در اعضاء لری مہ بانم اوینار
 نیار بو دوشم غم مہ عشق صبح شام • عادی د مویج بحر کج حیرت کاه طالار
 صدق تو ای طبع طبعیت شور روح سمعته • قالدر بوالی رویم لغتیا رسز و ندر
 ماسوای یار کور غم عین اولدی کون عسی • قالدر بوقعی یوزن بار بھال کور ستر
 رسم معشوق بویله اولدکم بو کونما شقای • کیمن الترداره بو غم کیم اوده بند لر
 دوشای عبدالرحیم ترسی بارک عشقنه • ابقیتا رسز سوبلدر بارک کور در

وله ایضا

ای باران

ای باران کور کور کور عیال عیال لری • عشق او دوشمش بونلور بقره ون کون بانلر
 عشق او دوشما نلرین بقره کوز لری نفا نفا آقر • هر دم دوشمندی بجا نغوش المش کول لری
 کول لری دوشمش عشق بونلر سدر اقلش • دوش بونلر سوبله المش اونتمش کوز لری
 بونلر ایه بیون و برمش بونلر اکر کلمه کرمش • ازلر نظر المش کوز لشاری بول لری
 عشق شمش لیلان اجم شملر ایکی بھو انک لشمس • باشلورن آله المشاس او بر مشلر بانلری
 دوش بونلر کلمه در بلغم دوش و ندر احواله • عجب لک سز بونلرک اغلیق کول لری
 دوش بونلر کلمه سینه با تو لر دوستک لوزی اولد • بلبل لیل غموش شایق لر قوی بویکل لری
 بونلر اشوبوردن دکل دل لری بوردن دکل • بونلر عقل اوردو کی دکل کلمه سده باخر لری
 بود رسوز آشکاه نمایوز لری کور بجا عیال • اونور دیلور اکی بھمان کور بجا کور لری
 در ستم اشرف اولدی روی بوزنده در الله نور • اولش بجانلر اولور دوشمش بجا سوز لری
 بو عیلا لریم ترسی اولدی کون سوبلر سوز • اشرف زاده خاصیلر نوا صی ای بونلر کور لری

وله ایضا

ای بی غم پسته صلا ن یار ایتکم قنده سن • هر زمان دردی او دینه یاندن یار قنده سن
 ای بولالدر بر سنلرین راجتم قالکده • دونی کونی کوز لدر کور غم یار قنده سن
 عالمه و شام لشم هج اهل طر و زانم • اغلا قند کجه کوندر کوز لرم قان قنده سن

کیمس یا ندو رساوده کیمس یوزار ایلین • هر برین برسال ایچنده لارا ایکیار قنده کن
 دویمد یاسور درو که بیک بیاض عاقل اولور • هر برین برکوشه لوره قان ایکیار قنده کن
 بندن ایسرو سکلین پس بو افغانم دندن • دیر لکم خود سنو کیل یی قه جا قنده کن
 قدر ای یوق کمنسک برکوشه یوزک کوره • کوشترن سن هم کورن سن کورین یار قنده کن
 علامه طولش ادا دلوره ذکره سویلتور • قوشلش قالمش ایلار بیلر کوشترن سن
 بو عبد الرحیم ترسی ییجه بولسرسی • مکر اکلطو ایدوب کورینه کن قنده کن

وله

اول بتم کوکلم الان یار بلم بک نیلری • الری کوکلم بتم درده کو قنار ایلدی
 بر اولدی دوغله کو بتم بدم دور سزا اولدوغه • اول بتم سوکلی یاره یی او کسک تکفرا اولدی
 عشقن طلوبو بند بکا الراجیم قانقا • جاگو کله دیوانه مستلکد ایلنر اولدی
 یغراق یی بو عشق بی باسز اولدم دوغون • شو بیله دلوق کله بیغیر و شریلم اولدی
 سوکک شو بیله طول کیمانه قوم ایکی شهانه • هر کوشنده غیر یله جاگو کله او شتر اولدی
 بو عبد الرحیم ترسی عشق کله طوبی انسی • ترک ایلد قوری ناسی قوشوب بومر اولدی
 عشق طولشالی باش طبعه اور هر ناشی • سو دای دو شکی کسه عاقل ایلن اولدی

وله

عجبلمک

عجبلمک ای یازنار بو عشق بوق باقوبدر • بن بتمله کولم کوکلم دوستنه آقیدر
 بو کوکلم نیجه اقسون بو عقلم نیجه شاشتم • جانم قولاغنه هر دم بو عشق دوستی آقیدر
 نیجه یی صبر ایلیم بن کولو اولمایین • اول بتم سوکلو یارم دایم بکا باقیدر
 اول بیره کو که صغیر او کولم طلوبم • صقله لایم دیرنا شید شو بیله کم کوشتر
 سو بیلر بتم دلکم طمیزیم صبر اولنم • اول ایه کونه بکتر من بتمکم او تبدر
 عبد الرحیم ترسی شمدکاشا اولدک سفله • عشق کوشن بیله یار استک اولدک باقیدر

وله ایضا

عجب نیجه اولدک عالم دره ممد رسا بولنم • برودد شکی به جانم یبار کله کدر زطور من
 اول بتم کوکلی ال بو جانم اولدور اورن • عقلم الو ب دلوق کورینور کورم طلوب من
 پنجسی صاقلم آفی سون اولور دلج • یکلمز دلور دلی سود کلم بر سو بیلر طلوب من
 چاتم کوکلم قینار طشار صبر ایلرسم بکدن اش • سو بیلر بتم عددا اشهر کز نهماست بولنم
 نیجه دلوا اولدی بر لبو عالم اجره سو بیلو • نیجه دلوا اولمایین سو دکم کیمی بولنم
 سو بیلر بتم کلمر دله هر دم بتمله در بیله • اول کوشتر کوکلمه طوبی کله کله طلوب من
 عبد الرحیم ترسی کوشلور بکسور دوشور • وار سون اولدک ایلین در دونه در سبک لیم

وله ایضا

عجبلمک

کلیه آنکه قیاسه کلاسر اردن طوبار ساء • کل و دست بوزن کور سیکه بزه قادر بیلر بولرس
 چون حضرت قولن بوبده قلور انک قدرن • عالی قامه در همتان بزه قادر بیلر بولرس
 و بر مسک عقیق در اول و بر نیجه دلوسه اول الوی • قوله اول قدرن بوزن بزه قادر بیلر بولرس
 بو عبد الرحیم ترسی شیخ اشرف زاده ^{بنده} • عبد القادر اکسوکوسین بزه قادر بیلر بولرس

وله ایضا

کریک اولور کریمک اولور شکستین • جان و بر پیو رمز اول شیخی زین بوزن
 جمله عالم فتنه قیلور سه اکا • قولاق اول رمز کلم منکر سوزین
 صدق اخلاصه اول محکم طور • بویکا قایقمن ایرمز کندوزین
 کسه دن هیج امیددی فور قویقی • غم مزخاق دشمن اولسه دویذین
 شول رفیقیدر شیخ بولجه کیدر • شیخ ازیندن طشره قوم بر ازین
 بو معنیش اورک دیر لر بیسه شیخ ایچی • رضای بر صدق له جو کوزین
 هر نکلم امر اید بیسه شیخ اکا • مطیع اولور ضایع اعین بوسوزین
 تسلیم ایدر شیخ نه ما ملکن • تجرید اولور نفاک ایدر هم کندوزین
 تخلص کجه شیخ ندن اکا • کوزین ایرمز کوزه در شیخ بوزین
 کلی بنگلی می ایندن کاجر • و صلیله ایر نیجه طرز هر کوزین

عبد

• محمد الرحیم ترسی مردم اول • شیخ نیک ایاغنه دوشن بوزین

وله ایضا

یکم مردم بو کور کوی عشق و دینه دوشدی • بانکی در نلو کور کور بانک اور نده کی طو تشکر کیدر
 بو عشق ایلایه اش بونده بلکمش ایمنس • کورک عشق له بر امین طو لشدی صر شکر کیدر
 بو بو عشق کور لریدم کسه بلدر مزیدم • بو عشق خود کور لغز مین عالمه بایلدی کیدر
 عشق کله بکم امین کسه قار شو طو بوش • عشقه صر صغیر مشر بوش باشدی اشکر کیدر
 کورکلر دست عشقنه دوشد قوسود الیگی • اول کار کور کی بوله دوشدی بوزان اولد اشکر کیدر
 دوشد قوسو شی طو بیدی دوشما تر کن اور • سکر او جاقدن ال بودی طو نمدک کجری کیدر
 کورکلر بو عشق طو لشدی بر اولد عشق تر شکی • اولدم عشوقه بولشر اشکر اولشکر کیدر
 بو عبد الرحیم ترسی غیردی کلنی کسکی • کورکلر دوشلیم اندی دو تلمه سوشدی کیدر

وله ایضا

کلاک ای در نلو کور کاک بولدم درده در مانی • اورالم باشم تر کن الالم له جو کانی
 ایکی صفه کلاک بکی او زافر منزل اللری • بود عاشق له سعالی و بر لر شیخ بمانی
 چون الله در کور متعارنه قلمسوشست • جانک کوزنی آج کوزت کور سن بونه سانی
 جهان طو در لایحی است سکا سکا سندن • اشتطوب بر سهر سندن اور زان کور سانی

عالمی طبع ملو تکی جلال علم فرقی کتری • امیلرک اشقی بت کیکورب انلی ای امشدر •
 سوردنیا کولای روی کون دنیا سوز لری • دنیا به ملو تکی بولری حقدین بولری دوشید •
 بری بری کوز در کوی بیسه ال اوزه در • رزقی چه بر ایدر اوراشلوی تزیویر اولمشدر •
 اوقوب بر جانده او بر غنیلر ما لسته قیمن • فقیر لری عالی بللم لیزت او نور دلشدر •
 یوقور طحال لری صومست ایدر لری بختنه رعیت • بو خفاک فعلی کوزت فی باور انصاف اولمشدر •
 متافوق متوق اولری چون غی خفاک اکا اویدک • حقی سون غریب اولر کچی ازی بلور اولمشدر •
 کوزک غمیر صلی ای ایدر لری صومست عوایی • اور لری کاطعیانی منکر لری صومست اولمشدر •
 کوزک سون متافوق دور تر رویی ففایق • اوسن شتر باشنه خفاقی بر اولر کمال اولمشدر •
 عالمی علمنی ملو غمز نو کلا ایدوب او تورسون • او فانی قیودن کتھ غمز ذلیل اولمشدر •
 علمنده قلم لری رعیت بولغندک پاک اعتقاد • انکی بولری رعیت شوی بله جیسندک قلم لری •
 قاضی صومستی کوز طریع مودن اعتدال اقرن • لئو نولاسنی صفر ظلم لری غنی غالمشدر •
 کتھ قلم لری حکمی قلمی بله توبو برین بلوی • شیاطین فرصت بولری اسلام کی موشدر •
 بنی خفاک دوندکی لکری باور لار د فعل لری • ازی اللھاک قولری اللھ دن قور غمز اولمشدر •
 قیودر بولر رعیت خفاق دن او مردوست • تمام مقصود ایدر شتر صورت شنی کوشدر •
 نصیحت کاور دلن صلح اعجاز دندان • قور قمر باور غمز بدین جیله بار کتشی اولمشدر •

جکادی

جکادی بولور کوی زغال کدی ایلتوب • قوشدی شغلرک بولری بلغم مشکلی اولمشدر •
 کچی شیخ مال لری صومست کچی خفاک در سالوس • ایز قالمی بولر نه فالص اولغنی عالی قلمشدر •
 دلور حالده بوریه هر بریدم بچونخ ایلید • دنیا بی دیوشره یغنه که کور نه هر بر اولمشدر •
 کچی شتر لری کتشی اکا بر صومست طادری • که نفس جوی فی بو تدی دروشلک قند کتشی •
 کچی آه واهله چقار و عطا ایدر صومستی • حیو در کوز باشده کور لری مشرک اولمشدر •
 خاطر نه منا قبلر دلن دور کور در لری • انک و عظم بو خفاک دکور بولور مرشد اولمشدر •
 استخا قوت و شتر خفاک لیم باش بو تاق • بهمان سیک کچی خفاک او بار لری اولمشدر •
 کچی خیال ادر اعلی کچی صومست اورب دوز • کچی مال کتوب دور کور او کچی تسلیم اولمشدر •
 قنی درویش قفصالی قنی پاکتور و لقالی • دلن غمیر بیک بهالی صابجی دلال اولمشدر •
 کتشی کوز و قنادیلک اوچر من بیلک ایدر • بو غمیر غمیرک قنادیلک ایدر لری قالمشدر •
 استر سیک او مولای ترک ایلر کچی سوبی • باشلک صا و بو غوغایی ازل بول بول اولمشدر •
 حقی قور سیک طلب همان سنس سکاچ • اکاس شوی بله سول باق قره اوج اب اولمشدر •
 اکی عبدالتیم ترسی کویک سور بیلک • کوزت سولری دوستی فرغت عزت اتمشدر •

وله ایضا

ظاهر او بر بون شول منکر غیب • ایلک صدق زهر قانک لجره منکر غیب •

صد هزار نفر بنده نفاق و عیلتی برای هیچ
 عشق آری سگ کی بود زانی منکر خبیث
 زین پاره گلستان خارا و لور منکر خبیث
 انبیا و اولیا اولی اند اسز سرب
 چه کرد لر عشقه قهر و نثار منکر خبیث
 صد هزار سنجاب منکر منافق کلایلس
 کتد بلور انحر و قیاد انعم و بلوغ منکر خبیث
 منقطع اولی نسیای ابو جهل که هر زمان
 سن مظلوم نسلی بن ابن خبیث منکر خبیث
 شو و ظنک جده بد که شول کرید خلا قلیک
 شو کرید بوزک قراسیله قلوب منکر خبیث
 زو نغصا ایرمید سن زین منکر خبیث
 زو عزت تحقک ایر کجا منکر خبیث
 تا اید بوزک قراسیلک هیا اول شو ستک
 نخی اول بود که اسقور سوانم منکر خبیث
 عبد الرحیم ترسی وازی دو اول شکیک و نوک
 زو اللهی بو ایمن بایم اول منکر خبیث

وله ایضا

شیطان کی کسلسنی صورت منکر خبیث
 جنبش لر اول در همان فرق اید زو منکر خبیث
 شکر بلور من است سنی بلور سنی بزر
 سکا او بان عقدا از هر دو اول و منکر خبیث
 کوزی اول سنی کوز عاقل اول سنی بلور
 جان و بر مکراضی اول و او بر سکا منکر خبیث
 خدای شیطان ایچر سن رئیس مشهور سن بکون
 اول لعینک کی معتبر مقبول منکر خبیث
 ایچر لر سکا اشرا ایچر لور منکر خبیث

بیطایضا

بیجا من فتنه منگستک و تنگه اول خبیث
 مکر سکا شکل اول استاد اول منکر خبیث
 اولش و عاقل کسلسنی صد هرات اول
 مکر کلر بولنخل صفتنگه اول منکر خبیث
 محسوسه اولی لعین اول صبر بیکر مؤمنین
 شریک اولی امین هر برسی منکر خبیث
 سنگ هنر و حسن سده سن شریک کوزنده کن
 اضلال ایدو بشو منلری اوید بر منکر خبیث
 کمال انسیه انق اول استاد اول استاد
 کسه غم اولمرا که الا الله منکر خبیث
 الله غم اولسون سکا ششم ایلسوا او کرس
 غضب حقایع ایدو استاد اول منکر خبیث
 ایچر طاشک و طاشک سوزک شیطان بکر
 امری کلر انجق کوز لفر قیاد او در منکر خبیث
 منته دور ایچک طاشک شیطان غواشک
 جهره کتسوا باشک شیطان اول منکر خبیث

وله ایضا

منکر کصفا که یوقدر بر نفعی ای بسور
 طعه سیاه عروج عاوی ایدو رای بسور
 صبر ایدو زهر بلایه ابر زینت بسور
 زبراکه الصبر مفتاح الفرج رای بسور
 صبر عزتوق نمایت صبر عزتوق بسور
 اشبو و اقل صبر بیکر قود رای بسور
 منکر طعنا لری بلور وبال اول و بزه
 عرش کرسی بر نقشه میر ایدو رای بسور
 طعنه طاعت منکر اول رسنه تقصیر بانه
 بر طر زده نفس باشن دو کوز رای بسور
 تقصیر لرتان سن ترک انکرا کسه کوز
 خوش عدای رسنه ایدو کوز رای بسور

جمله خلوقه من تا اول غلامه خاتم ایدیه **و** عدون کثر تنه یکشا اولور بزای پسر **بو عبد الرحیم** ترسی قهری طیفیر بلور **و** حمد الله که خلاصه در شوشک ای پسر

ولهه ایضا

طعمه سی طعمه نلرک تر با قنم اولرکی **و** بوی در روان دردمه در مانیم اولوی کنگا
منکره طعنی الونده اشیرد شیم فصلی **و** اورغه بویان محکم تیغ اکبر در کنگا
شکره طعمه نلرک من تیغون اکمل ایدم **و** افت نفسانیدن عین نجات اولور کنگا
یوتدو تیغی طاسن بطاسن قهری هر بر غار **و** بسفیلدن علویه عشقه بیولدر کنگا
شعری شکارم بغم هر دم بلا اولوی ای باره **و** دوستان کورسکه رفع عی اولور کنگا
ماسوادن یوز جور دم دوسته قلم شغره **و** ارغافم بر مکه اول دوسته جاغ در کنگا
کلی با قدیم عشق او دینه قومدم انقالری **و** عشقون او نه لامکان سیر ای پنهان در کنگا
ای عبد الرحیم ترسی ندر دعوی معنی **و** محمودن هو اولوی مسته فصل در کنگا

ولهه ایضا

اولد لرون مست اسیر بونه کانتز برز **و** یند بونون مست اسیر اندک کونان بونون
دوست وصالی بر عهد سنکونو کایه **و** تا ابد اولر عده دن ایلمک نلرک برز **و**
شویله اسیر کز ایلمق و تیره هر صبح شام **و** گاهه دوشب سو قفلس ایچره کاهه بوز سار برز **و**
زاهد

زاهد اولور بوزکم طعمه لور منه سن بزه **و** بار عشقه اولر رای اتوب یا قنلر برز **و**
سی صافون سن بزه **و** قدر عالمه هر کرم **و** عاملر علمه هم اصاس کور بلنلر برز **و**
صورتیه دوشد اولر لشد ایلمک برز **و** معنی بوزنگونرت زاهد و عابد لری برز **و**
قلیم **و** بولدی بولدی غیر عقی بزم **و** ماسو اید بقیمارزه عشقده عاشق لری برز **و**
بیر مشغولیسنه عقل جان و کولکن **و** کوزله کوز لری عری اول کوزی محو لری برز **و**
قارکم ایچاس ای منکر کوز لری کور در سنک **و** شمس وار بوعالم ایچمه شعله و برنلر برز **و**
صورت ظاهره کرمه مغلوب محکوم لری **و** باطن احوال کرمه ساکن بلکه سلطان لری برز **و**
بو عبد الرحیم ترسی محوه و بر کتاری **و** بحر معدینه و بعودن یاری قلم لری برز

ولهه ایضا

قهر بولنده جان قهر ایلمک بر دانه لری **و** بحر عشقه طالع لری هم لری در دانه لری **و**
ایاقه ایچاک اندلر با آیمال فر پار لری **و** اولوی لری هر کز گاه کنزدون مستانه لری **و**
حیرت حددن کچور دی بو اولر عشقونک **و** کورچه و شمع ایچای اولمکی بر وانه لری **و**
قلم لری بر نظر هر دو سحر اولر نینده **و** نه کورنری غیر حق کور لری سینه بیکانه لری **و**
بار نیشان قالمی بولدی و معنی قار کعب **و** بیوله بر اولوی لری ایمان نامه لری **و**
بو عبد الرحیم ترسی دایم ایدر یا الله **و** لطف ایزوب کور ستر ایلمک اولردم بر اولر

وله ايضا

فأ
كل اي مكر بو تو بيدن اثر استر سبعا نك • بولاس لذتي ابد بها نك بكونه جانك
اريشه تو بيدك نوري كينه كو ملك مكلوغي • قريله كافر باغي اوريله تبغي تو بيدك
كل است تو بيدك جانك كي اس خالق المذ • ذرايره سكا دوست ايريشه سبعا نك
اختيارك كينه الزن اوزم كوزي مده سن بدن • سفر ايله سبعا نك حقيقت اوله تو بيدك
احسان حقيقت كوزين كوره سن معشوقه نون • اشيلوب معشوقك سوزن كينه رفع اوله
اي عبدالرحيم ترسي طوبى تو بيدك شمشير • اينلور تو بيدك سترى كه قومزده متسلك

وله ايضا

كل اي طال طلب قيل بكون ريدار معشوق • مهم اولي بكون اولم الزن ايله سن ساقى
اوسا قيدن ليحور جانلر تا ايداسر كدر انلر • ايعوب ابحيرة انلر اولم سن قالن بيلر باقى
الوكن فرصتك واركن عمر سن كيله باركن • بولاش اولدار لماركن قوا اولر عداى اراقى
عاشقارو عديه كو عز بوكونى يارنه قوم سن • اولور معشوقدن ايرلمز كو كينله فراتى
بودنيا وارنه قالمز سكر او بعا غدا المنز • دوستدن غيره نظر قلم اولور صياو معشوق
قلور كندولكن فاني ياره ايرميكه نبعنى • قدر عيدا اولدى هر دى كور رحمال معشوقى
اي عبدالرحيم ترسي بكون كر كسه دوستى • دل كوكل جانله داييم دوست تو بيدن اراقى

وله ايضا

اي يارنلر

اي يارنلر اى قمر باشا سر بخاين اولور هي هي • ايرودوشمش معشوقدن آواره وار هي هي
لاحقى محنته دو معش باشه زلاله كوش • معشوقه سن ياوى قلمش استن بولمز وار هي هي
بگري سزاره صو معشوش كو باشى قانه نيش • دور درن حيران قلمش كندو كى نوار هي هي
غيره ملك الله دو معشوش عوا لره بيو ووش • ارناره يوز سور مش معشوق سن سور مش وار هي هي
بو عشق النندن زهر ايج شويانك كوش • هر ساعت لحقى او معشوش نوله نال وار هي هي
اعتنى سن زيارن قومش جاننك باشك كوش • عشق دكر نده حواقلمش بلور سن اولمش قار هي هي
اي عبدالرحيم ترسي چوقدر معشوقه نك • اولمز عفا سوز و فاسى عفا سن بولمش قار هي هي
كربك مرشدك بنتمش زلف تو معشوقه نك • معشوقه نولمش شيدا اولمش اغلر كن كو كوش وار هي هي
وله ايضا

بوقدر نده اولجها نك بن معشوقه نك • سكر او بعا غه كر رسم بن معشوق سن اولمزم
قيرارم بو قدر چير برده اواره اولوم البورده • تقدس بو معشوش از لاله غيره كوكى وين بگرلم
العلمه كليم بو قدر جفا و محنت كي چوقدر • انك لغيس يارم بو قدر سن انك اير ليمت
هر نه عالنه اولور بيسم نوميله بويسم • هر تربه بقا بيسم اندن غير كر رسم
كو برك باقو دعوى اولور صولف جفا قدا • بو جانك جانى اولور بدم استر او كهر م
كو بكم فكر انك كي اولور دلم ذكر انك كي اولور • بنى دلوقلان اولور بن سودم اير ليمت م

ای عبدالرحیم ترسی مشوق و بر عقول او صبی سولدن بر اول دوستی عقلم او صم در عزم

وله ایضا

یا ترسم یا نه بن عشق کده ای دوست	نولور سم اولین عشق کده ای دوست
تریا فی اختیار سنی سو نه ک	کما فی تحقیق ایمان اولدی ای دوست
سنی کز چک سولر سنی بولدی	بولکده دو مددی جان و سر ای دوست
انک کم جانی سنی جان ابر شدی	روا در شادا اولور سه اکا ای دوست
نکاهرا غم بوق اکا مفلس ایسه	غنیدر باطن او صلکه ای دوست
هیچ اندر فالمدی نلک نته لک	یاک اولدی ذاتی عباردن ای دوست
پروا کن ایکن خطه ابر شدی	بقا بولدی قنایه ابردی ای دوست
عیان التوک اکا شمع جمعا لک	نظر هر نیه قلسه سنسن لور دوست
نظری کیمیا سوزی کو هر اولدی	هر کو فی عید کیم قدر اولدی ای دوست
بو عبدالرحیم ترسی داغما	تسلی آنو کیسه اولور ای دوست

وله ایضا

بو دنیا کلام ایدی دوست بلکه یارنلس	دوست عین من بر افروخت بولقه یارنلس
دنیا نلک تر کن اور معده نفسمک بوین اور	آخرت بر اوغن قلمقه کلام ایدی یارنلس

بلکه دن

بلکه دل بومنه دوست بولسنجا و بر مکده • بوند دوست بوزن کور مکده کلیم ایکن یارنلس •
 کیمه کونز قلام زاری بوند کور مکده یاری • کوردم بو نفسم عیار کورن طرر یارنلس •
 کوردم بو نفس بوله بصدا کلیم نفسک در قفسد • بکا کور ستر میده دوستی مغیو ایلیم یارنلس •
 پی وعده لره صلر اوغرتی بوزمه کور • کیمه کونز فتنه دوزر باور قصد ایلر یارنلس •
 عرض ایلر دنیا سوره کیمه کونز چالشده • آخرت بر اوغن قورده مفلس ایلیم یارنلس •
 بودنیا به مغر و رابن حق طرفین او نترده • آخر ایمان سز اولورده هم آن تصدی بویارنلس •
 بو عبدالرحیم ترسی کی اشوم کور بونفس • صقلسن ائی مولا سی هم دینی سز یارنلس •

وله ایضا

کل ای کوکل معشوق من استیده لم • در داود ننه بانه لم محو اولالم محو اولالم •
 نرا اولور دنیا اشنگ کسله لم هر طوشنگ • قور زلام تشو بشن ال حکم ال حکم •
 دنیا بوی مغر و باید رکت وزنه مشخول اید • معشوق من دن با داید ترک اید له ترک اید له •
 بو دنیا به بقیه لم عمره من سوز غمیه لم • معشوق صوین قوسبه له صوبیلیم صوبیلیم •
 سوزوله اول معشوق صوین کوز لیم دوز کون • دعیلم بکون یارن طوریمه لم طوریمه لم •
 کنا هم دین و نوله دوست و کنا طوریمه لم • مرشد الخی طو ته لم توبه اید له توبه اید له •
 کربنای مر شمشه وارالم همت قلین الاله • نفسک بوینتی وارالم قور زلام قور زلام •

بلد کرمیز قوبالم جان فولاغنی طویرالم • مرشدنه دررد کایلم اکلیم اکلیم
 تسلیم اولالم مرشدنه قابل اولالم ارشاده • بلد کرمیز هر گوشه ده انوده له اونو له
 اوزنردن ال یویرالم ماسویدن کوزیمه لیم • معشوقه یوزی کوره له کوزه له کوزه له
 طویرالم هر یوزی کوره طوره له معشوقه • **عبدالرحیم ترسی** اکیه له اکیه له

ولهه ایضا

بنی اولخلوق ایندخالق شکری او باندردی • یولم مرشدنه طویرالم ترشدنه اولشدنه
 نصیحی اعلیم اول بیدرده کوردر دردیازن • خدیرو بر کسار دن شو جانده بو باندردی
 ددیخو بولنک آری طویرالم کل بیری کل بیری • سن سنه اسنه اول یانده بو بخی مددی
 منی صوابله وار یوزی حجار سن کساکمیری • اولم سزا اولن سن دیری دگر بر ناله دوزدی
 سعید صالیم اول یارک سوزن اکلیم اول بیک • یوزی کوردم اول یارک بیتی فنایم کویزدی
 بیوک کجدم ایغ قارندن اکیله کنزی آرادن • کویزدی بر قمع یوزن معشوقه کنز یوزدی
 یو عبدالرحیم ترسی بیلگی تاشنی کسیدی • فنا سنی دانه اصدی قانون بن اوردی

ولهه ایضا

اوی بوق انخیز بوق برد کینه دوشدم بینه • موصلوی اشدکی باشم کجا غل جاعل بینه
 وار غمدن امید کسدم بوقلوعده قدم بصد • اول موجاز بینه قرشمده حق اولیم اولشدنه

یومدم

یوشدم بولنک کوزی اولدم کجکام کوزی • کوردم معشوقه یوزنی معشوقه بولشدم بینه
 اولم دکرده یازوی واردم بلنمز نیجه اولدم • اولدن اولدم بن اول اولدم دکن اولدم طشتم
 دکن اولدم طشتم موج اورور بیلدرشدم • کوه او یوب طشتم و دوشدم انتم صما تلدم بینه
 کوه لورک کانی اولدم در تارک در مانی اولدم • جوانا لور کجانی اولدم هر یوزی ده بولنده بینه
 قمار اولدم کیمی طوعدم کاه بر کاه هلا لاولم • کاه شمس اولوب صیبا بر دم سیر ایندوسر اولدم بینه
 بولت اولدم کوی بوزینه قطره صیدم بر یوز • دوشدم صلا فو ایغز تینه دکن دن سبجاسیم بینه
 بیکرینیش برک ایعش قطره بحر تابع ایمن • قول قول سلطان سلطان ای شوق لونی بلنم بینه
عبدالرحیم ترسی م اول سلطان بر کافو • ای بی قوللقد اولاد و متقی بنی بیلنم بینه

ولهه ایضا

بوشاکم تر کن اوردم دو آیلنه کیز اولدم • کویدم او صاندم بن بندک بالکلهه پیرا اولدم
 بکاکتک بجای اولدی ده یوزینه نقا اولم • بکابولده خیر اولدی دوست خیرین طویرالم اولدم
 کویلم بونیا اشدکی کوزیمه هر بولشتم • بوزک ایغوش کیم سزگن رایجه طویرالم اولدم
 بو جیفیه قونار قوغده او زکته شکار کر غوغه • او شاک او کوردم آن مرغه بورکن او صیلا اولدم
 کوزم اولدم آوی اولدم اوز شیکاری می • بلور اولدم منتقلی دوست السنه قوناز اولدم
 اوز کوردم وار کیم کی معشوقه جی اوز کیم • دکن آل دوعم خیری دیوانلره بازار اولدم

کو روم قمری منزلت کسب بر روی اسانلری
 چاکر اولوم طالع لری دستمال کور اولوم
 دلیل اولوم ایرونه طبیب اولوم صیرونه
 توتیا کتورده کوز لره جانلر کورن ایجار اولوم
 عبد الوهیم تر سینک معنی راستد سوز
 کل شستری جوهر لری نالون ایجار اولوم

فلهه ایضا

شول کولکم عشق محبوبه صحره اولدی
 قالری محمدیم عیسیان ستر اسرار بلدی
 شخص تو جید ایمه بونکه تخم عرفان ضایع
 چکندی هوا و حشرات عام عرفان بیدی
 قندی کلم اول اس عشق شسته صو ایلمز
 دکنه شغال بر کواوی دوشلو اولدی
 کوزی کوز در شکرک نیکو عی انکار ایچره لار
 ظلمت لیل ایچره کیدی شمس انهار کوز
 قیل و قالی عشقه رکنور کلمه مولان سن
 عشق کجا بر عشق اول او قیاد مشکل ظلمدی
 نامه کفی تلعل ایکن با بر نک کفی قنی
 طلب کجی اتمی ستر کجی یورینی کور کوی
 نامه شغلنه کچو رمه عرو اول کوز و کوی
 نامه شغلنه قلانک الی کجی ایلمدی
 صدق اول صحر نور نوحه کولک جی اولیسه
 مسقر اولدی مانی تا بلدی اولدی
 ای عبد الوهیم تر سنی کولکلی سمن عشقه ویر
 شمس عشق قدر نور اولش بونکه کولکلی

فلهه ایضا

عیلمک من زنی کم دو ستله در فرماغز
 تریز ووشلک واریک اولدی عیسیان
 ایلمک

ایلمک اول عیبه و فایر دره دستمال صفا
 ره بر مزد و مصطفی اندن بلدک سجاغز
 قلدق صور تخم بران دوشدک عشق کولورک
 اوردق عرشک اوته جولا لامکاندر سیراغز
 صور بندزه اول دستمال اندن ایچ اولدق فلاح
 دوزخ کورب اولدق فرج قلمی هیچ اسناغز
 چو کجکدک بریزدن الی و بر دک بغانی الریای
 اولدک کوزی اولدق دیری یا یا نسزد در دراغز
 یوقد جی استمعی بزه هر دم بقار زل اولیوره
 هر بر طور در شمشک بزه یوقدر انده تعینت
 تن کوز بیلک بقعه بزه صد قلک همراه اولیوره
 ایر کوره نوره نه یوقدر انده الواعینت
 عشق تو قیاسن جلالم جانک کوزنی لجالم
 باطلی جقدن سچلم تا طوبیاسن اسرار عین
 عبد الوهیم تر سینک کیر یولنر عار ایله
 اولاشدک اول عیصر تهر کوره سجاناغز

ولهه ایضا

یکاهر کوزنی سمن سوز کور کمن
 جهمانله دیر لکم سمن سوز کور کمن
 رجهان زوقن صفا سمن تا سراسر
 جفا حی ندر اول سمن سوز کور کمن
 به نیده رمن اول بر دسته کوی
 بله اولما ریسک کولک کور کمن
 به اول امیر اوج اوتدن نیجه نوری
 انده سمن اولاسن قورخو کور کمن
 مسنک بن عاشقو کم عاشقو کم
 سوه ره سنی هیچ غیرک کور کمن
 نه ایچاغز و نه عیلم ایچره باش ایچره
 شمس وار اشکاره بهمان کور کمن

اکا و بردم بنی بن الدم آنی • بنی بن بلکی بکا کز کت
 بن اول مستم بنی بن بلزم هج • سو قاده روشه شتم فالق کر کنز
 ایچرم معشوق النذن شهرابی • که دایم مستم اقلق کر کنز
 اول شربابک عمارندن کچارم • به ادرم مختلف کر کنز
 صلاور عشق شربابندن صلاور • ایچرم ایچورم چورم کر کنز
 اشیر عبد الرحیم تن سبی ایدر • کلبون سر خوش اولن ایچ کر

وله ایضا

کلی طالع شمع عشقه کیند و کوانه کور • اشرفانی وار لقاکی شمع عشقه راقه کور
 کیمدین بو عرقانی نوت فرصت ایلمه • دیکم ایدر بکل عالی همی تر و بالی کور
 قید و اسواکی کل کس ترک سکین بر له سن • دلنی راس نفسی کس دانماده مضه کور
 کس معشوق قلبه و بر مرآت قلبه تصقی • چشم قلبه ایچ منالی شمشیر بر باقه کور
 بو و عودک غفستنه مرغ و عود مسکنه • فیصل خلاص بر کون بقاقر تر صمد روانه کور
 معونی سوری کیمدین اول معنی اول اول • دلو بقاس بول فنا نقابی دور کور
 بو عبد الرحیم تر سینک طوتنه کور بندنی • اشیر دری صدقله جان قولاشنه کور

وله ایضا

بشما عظیمی کو کلم سنی سوزستی اللہ

یامین دوستچون یا نر سیم شو بیت • اولین دوستچون اولور سیم شو بن
 منکوک منافقک طعنا لرین • چکم بن دوستچون پکر سیم شو بن
 جانی قمر بان قومشم معشوقه • قبول فلسفه شاد و حرم شو بن
 قالی اول دولت که باشمده اوله • لایق اولور شاهه قمر بانه شو بن
 چو نکه بن اول دوسته عاشقم دیدم • هر بلاسی صبر ایلا بچکم شو بن
 شعله طولا شماغی قوم ترک ایدم • نفسه طولاشتمن چند ایدم شو بن
 بوجه نانه حقی بلمک لیکچون • که شتم چون حقی بلم شو بن
 نیرمه انذر بکا غافل اولغل • غفلتی سوزین تباری شو بن
 قمر صکنه حاصل ایلمه مقصود • در بر معین شهید ایدیم شو بن
 غفستکی بل حقی بلا سن ههات • بلم بن نفسی نفس ندر بقو بن
 نفسینه اخلاقلم بن تبدیل ایدم • حقیه لایق خلق ایدینه بن شو بن
 جانی اول بلم بن ایتمش اور تاده • جقاز بن اوزن بن شو بن
 بو عبد الرحیم تر سنی اولان • جقدی خلق دلیله ایدور شو بن
 بشما عظیمی کو کلم سنی سوزستی اللہ • سنه فکرک خیا انکه طولی کو کلم طولی اللہ

سنك فكر و كيله مولد مریخی بن بلنیز بنوله
 كوكل فكر كاله انس طو تدي سنك لدر كيم طاند
 جهمانی اردینه اتدی سنك غیر كره او تنك
 بنی ترك ایلدی كاخیم بنی هر كز اكوب چاكمن
 عجب دیر كوكل اشقی بر اقدی جمله تشوشی
 بو فلقه قارشور ایسه و بزور كوشور ایسه
 عشقك دكن سنه طالیم یازد قلمی بو الله
 سكا كتمه بوز طو كشتی استرسی الله
 بنی قودی سكا كتمه بنی بن سوز قودی الله
 اولور سم سنه ابولرسنی قومز سنی الله
 كجه كوندزها ایشی سنوكله بلنای الله
 عبد الوحیم ترسیك كوكلم سنوكله الله

وله ايضا

بارغاس چكیم یار استمز
 شول كوكله كم اندك سو كوسنی
 شول كوكله كم عشقكله مهر دكل
 قالدی حیوان منزلند اول كشی
 رو شوی دنیا در دینه هر جمع شام
 فكري دنیا سوزی دنیا در انك
 انك شورس حساب اول
 شوبله قلمش انی دنیا سو كوسی
 باه كوكل ویدر مین قهر استمز
 كوكلی نیما ایدر عمارت استمز
 یاره ابرمك یاری كورمك استمز
 عشقكله دو شمن انسان اول مو استمز
 دنیا سودی معنی سو موك استمز
 كجه كوندز بیلر طور معی استمز
 فكر ایدر وپ انصاف كلك استمز
 سینهوش اولمش هیچ ایلدی استمز

دنیا

دوقا كلمه ضی برده كوز لوی
 بنویسنورینه قنده كم الله سوگ
 هر كشی سود و كنی سو بیلر بور
 اولدر اول جمله حیواندن كونی
 قلم ایدی عقدن شوبله مهر و تابد
 دنیا سوزی معنی سو موك استمز
 ای عبد الوحیم ترسی کی معین
 آجلور هر كز او بو معنی استمز
 اوچو طو تر كوزن اجناق استمز
 سو مده كن هر كز اكماز استمز
 غفلته طالری ایلدی استمز
 دنیا استری معنی سو موك استمز
 معوقه آنی هر كز اكماز استمز
 دنیا سو مكدن سو موك بار استمز

وله ايضا

دوقا اراق اسینار شوبله اراق قلد
 شومنه بو نه در عكلمه كچی غری اللرز
 اشككده اوله دیلر منتظر در اهلشك
 قلبی معی اولدی تو بد حقه اندك
 بو نه دور دیناری كور مین بی اهل
 ای عبد الوحیم ترسی قلمی باق ایلکل
 كجی دیلر جمعه هر كز مو كنده فال دیشلر
 شوق له نه كروان كز و شمشاد مارا ایلر
 درنگ بولمدر ایلر انكمنی در ماله قلدلر
 موشا حیدر ثوت اولوب ادر ای معوقه ایلر
 اولمدر معشوقه عاشق بی معی قلدلر
 بو نه دور دیناری كور مین بی اهل
 قلبی باق انمیلر شوبله هر در قلدلر

وله

عشق کوزیله دوستیوزن کوردم تمام • که قلمده یوقدرر کما تم بینه •
خاقله اولور سیم غم و یروب اولور سیم غم • بو عبد الرحیم ترسی بار یله یاردینه •

وله ایضاً

قانی اول بار استین کلسون برو • جانده جانان استین کلسون برو •
یورکی بریان کوزی کویان اولن • درده درمان استین کلسون برو •
کچی سودان کچ دوستی سون • دین ایمان استین کلسون برو •
کنروزن دوسته و برن دوستی الن • دوست وصالن استین کلسون برو •
میچانه عشقده ایچتر شراب • سرخوش اولوق استین کلسون برو •
مست اولوب ایلمین لیل و نهار • بهادرلق استین کلسون برو •
بو عبد الرحیم ترسیدن بکون • دوستی کورمک استین کلسون برو •

وله ایضاً

عشق یارک اویش باشمدن اشدی اویش • کندی صبره اختیار سر قلام اویش •
اشو عشق میخانه سنده کروین • عشق شرابن طلو طلو ایچدم اویش •
کندی عقال یادی قلام بن بی • مست اسرک سو قافلده دوشلم تر •
خلق عالم ایچره رسواخورد لیل • کچی کورکمی دخی سو کس اویش •

شویله

شویله منتم سو یارم هیچ کمنده • که می ایدر دلور بو ترک ایدرک •
کچی خشمله اورر طاشی بکا • کچی طوتار الومی قلد ر معا •
کچی بوزین چو یروب اگر اه ایدر • کچی تماشایروب باقر سکا •
کچی ایدر امیدر ختاسی چوق • کچی ایدر عقلی یوق عب د کل •
هر پری بر در لو سوز سو یار بکا • کچی ایدر عیث اولش قلمش اویش •
المومی قالمی بلن کمنده • دلچی الومی اول یارم بلور •
چکه کور عبد الرحیم ترسی وار • بیعتی ذوقیله رضا و برین انا •
عاشقده جور و جفا سی یارک • بیرو فادر شاد اولوب نوره ایدرک •

شویله
خطیبه

خطیبه نیر صاحب سکا

کلبه مکمل کنج خانیه کنج استن کنج الی کور
 کنج استن و بران اولور و بران اولور معهور اولور
 بو کنج کل اول شتری بوجه شوبله سر سکر
 کویز سکاخر منالور سعی نقمن هورا
 صور طلیح قلعه نظر معنی ارنون انحصار
 معنی ازده کل شتر اکنده برک طوت یا پیش
 معنی اری اولن کشتی حقله در هر جنبشی
 انکاره کل بر صفتن دین لسه قلور کن سکرین
 معنی اری سکاخر کلمنه صدقله کور بور اکا
 قوا اول سکرین چیشتری شیطانیدر عالمین
 عبدالرحیم کور سکرین صدقله کل کنج استن

ولهه ایضا

توک ایملک معهور توک بر ایملک کنج استن
 کنج الان سلطان اولور سلطان کل کنج استن
 توک ایله ناموس عاری کل شتری کنج الی کور
 قلمز سکا دور و صفا کنج دنیادن کنج الی کور
 اشوب حیر در معتبر اهلته کل کنج الی کور
 انکالنده دروایش کنج استن کنج الی کور
 انلور شتر کشتی کنج ایر کنج الی کور
 کنج ایملک رس هر کوزین صدقله کل کنج الی کور
 منکره بول بو قدر اکا صدقله کل کنج الی کور
 کنج ایملک رس الی صدقله کل کنج الی کور
 کلبه و کلاک کنج الی ای ماد قان کنج الی کور

ایار

ای ارنفسن کورین ارنلور کلمنه کورین
 ای کورین صافی قلان ای کور کلمنه نظر اولن
 ای معشوق رضاسن بولن ای عاشق خالین
 ای دوستی شلری قلدر و ناولمش کل کورین
 ای کور لری کما اولن کور کلمنه اولن
 ای حق قستن خاص اولن مقبول تر اولن

ولهه ایضا

دوشتری جانم ایلمنه سودای دوست
 صفا بجاننه یاز طش ایش
 قلمی سودای غیر بیدن انین
 جمله مخلوقدن بکا کوز بو مدرت
 عالم جاننده بو سودا نورنی
 بن غریبی جمله دللره بو کورن
 منکره انکار طاشنی اور دورر
 منکره انکار ایدو بکور اولدوغ

بنم اول محشوقه لید و تمنا **دوست** **دوست**
 بنی محشوقه لید **دوست** **دوست**
 بوگون بو عبد الرحیم **دوست** **دوست**
دلته انضا
 بکار و شکر بر روی سودای دوست **دوست** احسان اندوکی سودای دوست
 دوستی بکا سوزن سودای دوست **دوستی** بکا کو سترن سودای دوست
 دوستی بکا بلورن سودای دوست **دوستی** بکا سو بلدن سودای دوست
 دوستی بکا بار ایدن سودای دوست **دوستی** بکا بر اید سودای دوست
 اشک و کرم کوزینه هر بر روی **طور** راندن دیدار ایدن سودای دوست
 عقلم کرم کلای بکلمه دلم **اعتیاد** زینر سو بلدن سودای دوست
 ورده کرم **منکر** ما منکر دوستن خدای **منکر** ما منکر و نرن سودای دوست
 باله منکر لردن زرم **هر طرف** و دن اور دورن سودای دوست
 کرچه که خالق ایچره عریب بورورم **بکا** مونش بار اولین سودای دوست
 دماغدن دو جهانت لردن کورین **حقاروب** دوسته چکن سودای دوست
 کلد و کفی بکار دوسته قدر و لطف **ایکی** سن بر بلدورن سودای دوست
 بکرم

بکرم صاری قلن بقرم کباب **کوزلرم** فان ایلین سودای دوست
 رازیمی ستری هر دم دو سئلده **بر ایدن** بلدر مین سودای دوست
 بحال قایل عاشقک عاشق بلور **عشق** دو شمشیر یوق سودای دوست
 بوردل سودای قمن و صفای بر سر **وصف** دلرن طشره در سودای دوست
 کلی تعلقه فانی قلان **یار** بله بار ایلین سودای دوست
 کوزلرم عید دو نلرم قدر ایلین **دوسته** ایصال ایلین سودای دوست
 لطف ایدوب عبد الرحیم تر سینه **دوست** و سر بر سینه بو سودای دوست
دلته انضا
 لید بار نلری فر دشلر نه عیب زمانه قلای **دنیا** طالبی چو غلری نهیب زمانه قلای
 بشو وقت نماز دن کیم لردن اوردن **قوتی** بک حیدر انشدیلر نهیب زمانه قلای
 قلن زنی بشدن سور ظاهر ی باطنی بو **کوسنی** یا ااندن کزین عیب زمانه قلای
 نماز بک سزادی فکر بعضی برده او بود **بیمنا** ز شوق چو غلری نهیب زمانه قلای
 حقیق اولون ایش قلمبهار ایشرا کلیدی **مگر** انخر زمان اولدی نهیب زمانه قلای
 عین تر سینی سن بو زمانه اوزر ایش **سن** دور کینی بکینی سو بلسک چو کرم بو زمانه
دلته

ای با نولوی فردا شلوهر منده سم بولداشم ولد • هر زده و سه در شایم حاله بیلور حاله شام وار
 حاله اش هر دم اولدوریکا وار لغی و پردم اکا • الیم افی ایدر بکا اصم بی زبانی وا ر
 من ایدورم زبانیم بوقی باصتی بکتر باصتی بوقی • چو کله فانی عمری و پردم الیم باقی بیجا نم وار
 اندن بله کلیم بیله کینه رم او شس بله • ایو لیم او کدن صو کازیر اعمد و بیجا نم وار
 انسوز بوجانم دیلر سو بیلدن اولدور کونفر • کون کبی طوغر طولمنز اغمز دوغمز سلطانم وار
 ای کونش بلر ز نوری ذره جه کورغز سیری • اکی جهمان طولی تور شو بله سیری نهانم وار
 انک نوری هیچ بر نوره بکتر من ای کم بیله • عقل دل ارمز کم دیه شو بیله ای انسوز نورم وار

ای عبد الرحیم ترسی کوز لیدایم هر دم دویتی •
 تا ابد ستن ایله ستری دغه اوسکت ترا سی وار •

چو کله بو جوانه مقصود ندر بیلور عیسن • اچو کن کوهک واری سو زاکلی بیلور سن
 کوهک واری سه اگله بوضی اده اوله • بو یول وار طرجه جان سوز واری بیلور سن
 جان باش اکلیم بو یول کعبه آباش اکر قله اوله • جان و بون دوستی بولسا انک ویر بیلور سن
 بودر عاشق لک اوی بی اوینار بو یول جان جان • کسنک صور طر قانچا اوینا بیلور سن
 دور کرجان ویرماد چوقی ارسک غیر تک بو قی • کوکین هیچ سو کله بو قی انسان دکل سن
 بو یول هر مده گره اولدور قریانه سیران • اولدور اول دوستی کورن قریانه سیران

عبد

عبد الرحیم ترسی وار جان سدر لوسنک اولدور • دی کورین ویرنک وار بو سو کله اریسن •

و افعه

تقیلم فریاد ایدر رم کولینه اشرف داده نلری • و سئلر حقیالم کیده لم ایینه اشراق داده نلری
 کونتره اغلا نیلر کولری کوز نلک باشنی کلدی • مریدر یاره کلدی ایله اشرف داده نلری
 تر مومن فرم من قله جان کول اولدور • اخراط اوبه امر اولدور سوز سوز اشراق داده نلری
 طریقی کله دن خیا مدد رایا فین حمد قد باصن دور • بلینلره بله پاسد طریقی اشراق داده نلری
 او مر سکر و حلا ارم ایسکینه بوزم سورم • سو بو نیو بده مده کرم شالینه اشراق داده نلری
 بو سوز کس لری نلر انا غیا ن دینه کلیمز • عقلم ارمز و فکر ارمز سیرینه اشراق داده نلری
 بلنزا اولر کم سرد بو طریقی اشراق داده نلری • عاذه خا صه اریشور همتی اشراق داده نلری
 بو عبد الرحیم ترسی عشق وار سئلر کجج کی • عبد لغاد سو کولور کولیدر اشراق داده نلری

ای عبد الرحیم ترسی وار جان سدر لوسنک اولدور
 دی کورین ویرنک وار بو سو کله اریسن
 عاذه خا صه اریشور همتی اشراق داده نلری
 کونتره اغلا نیلر کولری کوز نلک باشنی کلدی

ÖZGEÇMİŞ

Adı- Soyadı: Vildan Özmen

Doğum Yeri ve Tarihi: Muş- 31.07. 1976

EĞİTİM DURUMU:

İlk orta ve liseyi İzmit'te tamamladım.

Üniversite: Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
(1995-1999)

MESLEK: Edebiyat öğretmenliği